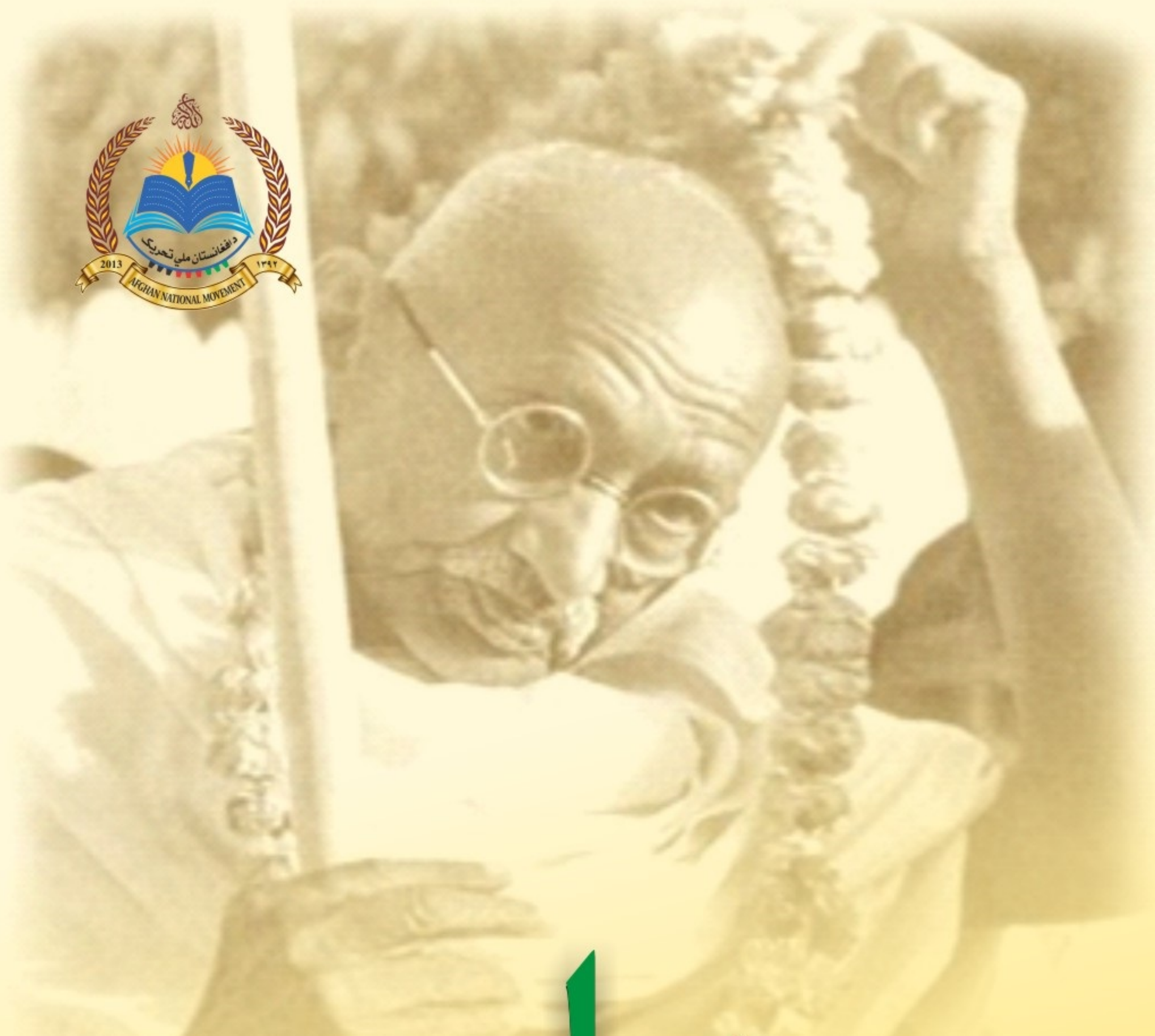

مهاتما ګاندي

ژوند فکر او مبارزه

لیکوال: پروفیسور عبدالخالق رشید

د افغانستان ملي تحریک
AFGHAN NATIONAL MOVEMENT
2013 ۱۳۹۲

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

مـــهاتـــما ګـــانـــدي

ژوند، فکر او مبارزه

لیکوال:

پروفیسور عبدالخالق رشید

۱۳۹۴ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:	مهاتما ګاندي- ژوند، فکر او مبارزه
لیکـــوال:	پروفیسور عبدالخالق رشید
خپرونـدی:	د افغانستان ملي تحریك، فرهنګي څانګه
وېـبپـاڼـه:	www.melitahrik.com
ډیـزایـنګر:	ضیاء ساپی
پښتۍ ډیزاین:	فیاض حمید
چـاپشمېـر:	۱۰۰۰ ټوکه
چـاپـکــال:	۱۳۹۴ ل کال/ ۲۰۱۵م

د تحریك د خپرونو لړ: (۱۱۸)

یادونه: د چاپ حقوق له ملي تحریک سره خوندي دي او د کتاب د محتوا مسولیت لیکوال پورې اړه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اهدا :

شاغلي کرزي ته!

چې که د باندنيو ښکېلاکي او کورنيو فسادي ځواکونو

ناروا وې يې په څنګ کې نه وي،

ښه ګاندين ملګرى دى.

رشيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

سرلیک مخ

سریزه ---------------------------------------۱

لومړی څپرکی

ګاندي : ژوند او مبارزه --------------------------------۷

دویم څپرکی

ګاندي او عدم تشدد --------------------------------۴۸

درییم څپرکی

ګاندي او سرحدي ګاندي ---------------------------۶۹

څلورم څپرکی

ګاندی دیوشمیراوسنیوهندیانو او نړیوالوپه نظر: --------------۹۰

پنځم څپرکی

دګاندي مرغلرې ----------------------------------۲۱۰

ماخذونه : ------------------------------------۲۱۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحريك يادښت

د افغانستان ملي تحريك د (۱۳۹۳ ل) کال په پيل کې له خپلو ګرانو هېوادوالو سره ژمنه کړې وه چې د دې کال په بهير کې به (شل عنوانونه) بېلا بېل ديني، علمي، ادبي او ټولنيز اثار خپلې ټولنې ته وړاندې کوي. ملي تحريک دا ژمنه د ياد کال د کب پر (۲۸)مه نېټه پوره او د يوې پرتمينې غونډې په ترڅ کې يې شل عنوانونه علمي اثار هېوادوالو ته وړاندې کړل. ملي تحريک په ياده غونډه کې ژمنه وکړه چې د (۱۳۹۴ ل) کال په بهير کې به انشاء الله د خدای (ج) په نصرت ټول ټال سل (۱۰۰) عنوانه بېلابېل علمي اثار ټولنې ته وړاندې کوي. طبيعي خبره ده چې دا اسانه کار نه دی، ډېر زيات زيار او زحمت ته اړتيا لري، خو ملي تحريک ټينګ هوډ کړی چې خپله دا ژمنه به هم د تېرې ژمنې په څېر عملي کوي. دا اثر چې ستاسو په لاس کې دی د همدې (سل عنوانونو) ژمنه کړو اثارو له جملې څخه دی، چې د چاپ جامه اغوندي. ملي تحريک هيله لري چې له دې اثر څخه به زموږ هېوادوال په زړه پورې ګټه پورته کړي. ملي تحريک له ټولو هغو ليکوالو، ژباړونکو، سمونچارو، مالي او معنوي مرستندويانو او چاپ چارو څخه چې ددې اثارو د چاپ په دې ټول بهير کې يې يو بل سره مرسته او ملګرتيا کړې او دا فرهنګي بهير يې بريالی کړی، د زړه له کومې مننه کوي او کور وداني ورته وايي.

د هېواد د فرهنګ د ښېرازۍ په هيله

د افغانستان ملي تحريک فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

« كه كوم شى تاسو تنكوي ، تا سوپه قهركيداى شئ ،
خو ځان به نه گناهگاروئ » (دمقدس كتاب زبور آيت)

سريزه:

فكركوم نن سبا به په نړۍ كې داسې ملت او داسې ژبه نه وي چې هغوى به دداسې يوه سترانسان اويوه نوميالى (مهاتما گاندي) له نامه ، مفكورې او مبارزې څخه نه وي خبر ، په دې چې دغه لوى انسان په خپل عصركې په دې وتوانيده چې دانساني تقوا او ويښ فكري تمايل په مرسته په هغه پلو كې ودريږي ، هلته چې دانساني ذلت ،غلامۍ او بدمرغۍ په وړاندې په خپله پراخ انسانيت دمقابلې يوه پراخه او ناپايه جبهه جوړه اورامنځ ته كړې وه. هلته چې دتورتم په وړاندې درڼا ، دغلامۍ په وړاندې د آزادۍ اودخوارۍ پرضد دپرمختگ پوښتنه په جدي توگه نه يوازې هنديانو بلكه ټول محكوم انسانيت دخپل برخليك ټاكلو اوخوندې ساتنې يوازنې لاره وبلله . اودغو ټولو نومونو او اصلونو پرهمدغه تاوده مهال كې دمهاتما (لويى اروا) گاندي له تلپاتې نامه سره ځان ونښلاوه.

گاندې اوس په نړې كې يوازې ديوه خوار اوډنگرهندي مبارز نوم نه دى بلكه دغه نوم اوس دنړې دعدم تشدد دمبارزې دتاريخ يولوى اوژوندى ځپركې دى ، هغه ځپركى چې انسان اوس په دغه اتومي ناتاركې تربل هروخت هغه ته اړدى اودهغه په لورېې تربل هروخت زياته ورمخه كړې ده ، ځكه نو دابايد ووايو چې عدم تشدد دشلمې پيړې يوداسې مفكوروي بهيردى چې په گرد بشريت پورې اړه لري او ديوه گډبشري تلپاتې ميراث په نامه سره يې يادولاى شو..

زه چې په دغوحالاتوكې دگاندي اودهغه داندوژوندپه اړه خبرې كولواويوځه ليكلو ته اړشوى يم ، دهغو يوځرگند لامل دادى چې نورنو زموږ په شاوخواكې تشدد او زورزياتى دومره زيات شوى چې دهرانسان تر زړه اوپښبولاندې مځكه لړزوي او سرې داويلاى شي چې كه دغه اوسني حالات همداسې خپله لړۍ اوږده كړې ، نو لرې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده چې دغه نړۍ به ډېره زر په يوه غميزه ونه واړې ، له لويديزه ترختيـــزه ، بشــريت هره ګړۍ اوهره شيبه يوناڅرګند تورتم او ديوه بل مخروطي ناتار بربادۍ ته ســترګې په لاره دی ،امريکايې وچه له شماله ترجنوبه په يـــوه غـــچ اخيســـتونکي بهيربانـــدې اوښتې او اوسنی سياسي تګلاره يې ددې لامل شوې چې نورنو ټولــه نـــړې لـــه دغـــه پرمختللی هيوادڅخه دمخ اړولو په تکل کې شي . افريقا لاهم دلوږې اوخـــوارۍ لـــه منګولو نه ده وتلی ، لاهم پرمختللې نړې ته سترګې په لاره ده چې مرســـته ورســـره وکړي اودانسانی خواخوږۍ يوه انساني تګلاره بايدله دغې الماس توليـــدونکې وچـــې سره وڅارل شي . ايشياهم داسې درواخله ، دلته ددغې وچـــې پـــه زړه کـــې عـــراق ، فلسطين او افغانستان همدااوس په اورکې سوځي ، عراقي ملت دهيڅ په خاطر لولپه شو، دپاکستان په دننه کې هم يوبم مخ په چاوديدو دی داچې کله اوڅنګه ؟ دې تـــه به يوڅه نورهم سترګې په لاره شو، هندوستان هم که دګاندي تګلاره ونه څاري لـــه يوه سخت ګواښ سره مخامخ کيدونکی دی، لوږه او دوګړو زياتوالی ، اتومي ليوالتيا او پرهغې وياړکول ددغه ګواښ لاملونه دي ، ايران هم دامريکايي غيرمستقيم ګواښ په وړاندې دځپل تقديرټاکلو په لورځپلې شپې ورځې شميري .

داټولې خبرې دي چې په نړۍ کې يې دنشه يې مافيا او اتومې وړتيا پراختياتـــه لاره پرانيستې ده اوبشريت يې دې ته ناچارکړې چې بايد دځان دخوندي ساتنې لپاره لـــه هغو ټولو هلوځلوڅخه کارواخلي هغه چې ددغه پراخ ناتاراودغې بدمرغې غميزې پـــه مخنيوي کې له بشريت سره مرسته کولای شي.

موږ هم ناچاريو چې دياد وشويوناورينو دپای ته رسيدو لپـــاره بايـــد دبـــودا ،عيســـی ، ګاندی اوپاچاخان په لورسترګې وغړوواوددغه پراخ مکتب تګلارو او اصولو ته ورمخه کړو . بشريت اوس په دې پوهيدلې چې داوسني اتومي ناتارترڅترلاندې دخونـــدي ساتلو يوه لاره همدا نه زورزياتی دی چې بايد دهغـــې پـــه مرســـته بشـــريت وروزو ، بشريت خبرکړو اودا حقيقت يې بايد په مخکې کيږدو چې که تشددته دهرچامخـــه کيږي اويانړيوال زورځواکي ځواکونه يې دځان لومړنی او وروستنی حق بولې هغوی بايد په دې هم پوه شي چې د دوی ددغه کار پايله له عامې بربادۍ پرته بل څه نه ده. بشريت ته دم ګړۍ يوازې همدغه دعدم تشددمعنويت ورپاتې دی چې په هغه کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهر قام ، دهر ملت او هرې انساني عقيدې انساني ورتيا او مرام خوندي دي او دازموږ په عصرکې یوازنی رښتنی معنویت دی چې انسانیت ته تسل ورکوي او په ډاګه هغه دمولانا دفکری معنویت دکانې کرښه خبره يې پرسترګو دالهي ډالۍ په توګه راکاږي چې :

از ديو ودد ملولم انسانم آرزوست .

معنويت په رښتيا او رښتيايني سره دڅ وند دستړي کاروان لارښونه کوي او په بـري سره يې دسرمنزل پولې ته رسوي ، ديوه هندي ليکوال خبره ده چې : « دربښــتيا او رښتيايني مخ په سرو زرو پوښل شوی ، څوک چې غواړي دغه حقيقت ته په رښــتيا ينې سره ځان ورنژدې کړی ، نوکله چې له هغوسره تماس نيسي هغه خپله په ســرو زرو اوړي...»

(Prof. S.P. Kanal , *Quest for trust* , New Delhi , 1976 P 738)

دپورتنۍ نامي خبرې دليکوال په نظرله دغې خبرې سره داټکی هم مل دی چې پـه سرو باندې اوښتل په خپل وار دومره ساده خبره هم نه ده لکه چې دلته يې سړی په ساده توګه لولي ، مانا داچې دغې رښــتيايني تــه رســيدل پــه خپلــه دســړي پــه کړواواعمالوپورې تړلې اصل دی چې عملي کيدل يې يوه تياري اوپوره قربــانۍ تــه اړتيالري ، قرباني په دغه ترڅ کې يوازنی شرط دی ، داسې چې بايــد پــه هراړخيــزه اوڅوبعدي توګه په پام کې ونيول شي .په دغه برخه کې زياتره پوهان په دې بــاوردي او دګاندي په اړه هم داخبره کوي چې دګاندي لويه ځانګړنه داوه چې هغه بــې ادعــا سړی و ،چې په خپل ټول ژوند کې يې دادعا لپاره يوځل هم غږ پورته نه کړ، پــه دې چې ده نه غوښتل ځان له عامې هندي ټولنې لوړوبولې ،ددې لپاره چې هغه دخپلــې ټولنې په رښتياوو باندې ځان پوه کړی وي ، تل يې هڅه کوله چې لــه خلکــو ســره دهغوی په شان وي ، دهغو په شان ژوند وکړي ،له هغو سره په هغه شان لکه څنګــه چې دوی دي په اړيکوکې وي اوپه هماغه شان لکه دی بايد خپلو همنوعانوته ځــان وښيی .

دګاندي په نظر يوازې هغوی چې عمل اونظريې ســره يوشــي وي کــولای شــي پــه رښتيابنه باندې پوه اوبرلاسی شي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي به تل له مورِ سره تلپاتې وي ، په دې چې ده دانسان لپـاره دهغـه دانسـانيت دپايښت په خاطر په خپل زمان اوخپل چاپيريال کې ژورعاطفي فکروکـړ، همـداده چې دده په اړه ويل شوي دي :

« هغه زمورِ مورالي ايديالونه اوارزښتونه له يوې خوا رانوي کړل اولـه بلـې خـواېې راتازه کړل ،ايی . ايم . فوسترپه دې باوردی اووايي چې هغه بايد زمورِ دعصر ترټولـو لوړاواوچت انسان وبولو...

همداسې جي . اچ . هولمس بيا ګاندي دهند دستروياړ بودا او دستراستازي عيسى په شان لوړبولي ...

ددغو ټولوخبرو موخه داده چې ګاندي خپل تيرمهال له خپل اوس مهال سـره پـه داسې يوه پياوړی ديالکتيک کې طرحه کړ چې دهغه بنسټ يې پر معنويت بانـدې کيښود ، هغه په معنويت باوري انسان و اوپرهغه يې دخپلې پياوړې عقيدې په توګـه په ژوند کې کلک ټينګاروکړ، ان چې معنويت يې دشخصيت اوکرکتر دپياوړتيا رمـز وباله دزغم وړتيايی پرې ورزياته کړه اودزغم درس يې ترهرڅه دمخه په خپل ځـان باندې په خپل ژوند کې عملي هم کړ .

مـا ډيرکالـه پـه هندوسـتان کـې تيرکـړل دګانـدي پـه اړه مـې وليکـل او پـه ډيروکنفرانسونوکې مې برخه واخيسته او اوس مې دادي يوڅه ګډې وډې دکتاب په بڼه هم پرې وليکلې ، په ډيروعلمي ناستو کی ډيرو پوه اوشعوري هندوانو له ماڅخـه داپوښتنې وکړې : نورې خبرې نه وې چې پرګاندي اودهغه په مفکوره باندې دې پـه داسې وخت کې چې نورنوډيرې هندوانو هم خپل باورپرې له لاسه ورکـړی ورمخـه کړه ؟

دهمدغې پوښتنې په تړاو غواړم خپل لوستونکي ته داخبره وکړم چې ما په رښتياهم دغې ليکنې ته په داسې ناچاره شيبه کې ورمخه کړه لکه چې ګاندي جي پـه خپـل وخت کې له ناچارۍ عدم تشدد دخپلې سـتونزې دحـل يـوازنی رمـز او راز وبالـه اوپرهغه يې ورمخه کړه . ګاندي به ويل چې انګريزان داسې څوک اوداسې ځواک نـه دی چې هغه به دتورې په زورله ملکه وباسو، دده په نظر دايو ناشونی کار و، ځکه يې په پای کې داخبره غوره وبلله چې له شعوري دښمن سره بايد په شعوري توګه مبارزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وشي ، په دې مانا چې هرڅوک که ټوپک ته لاس کړې نوبیاهم مرګ دهغه لمنه نیسې ، دهغه ملت تباه کیږي اودښمن یې نورهم دځان لپاره پرهیواد باندې دواکمن کیدو لاملونه موندلای او ترلاسه کولای شي . ګاندي په دې پوهیده چې انګریز مقدوني سکندر او چنګیز نه دی او نه هم داسې څواک دی چې په پښوسترګویې پرهندوستان باندې خیټه اچولې ده. انګریز یوشعوري څواک دی ، شعوري عمل کوي ځکه نو دهغه په وړاندې مبارزه هم باید شعوري وي نه جذباتي ...

زمالپاره هم دغه ټکی زموږ دعصراو زموږ دستونزې دحل په برخه کې دپاملرنې وړ شو . هغه چې باید ددغه عصر دلیونیو اویرغلګروځواکونوپاملرنه هغه ته راواړول شي ، دوی او موږ دواړه باید ځان په دې باوري کړو چې :هغه څه چې سوله کولای اورامنځ ته کولای شي هغه جګړه نه کولای شي او نه رامنځ ته کولای او هغه څه چې نه زورزیاتی یې کولای شي هغه زورزیاتی اوتشدد نه شي کولای ، عدم تشدد یوه انساني تجربه ده چې سړی پرې دزړه له کومي باورکولای شي ، ځکه نو زموږ لپاره هم په دغه ترخ کې ترټولو ښه او دپاملرنه وړخبره داده چې باید پردغې کانې کرښې باندې دځان اوخلکو باور داسې پیاوړی کړو لکه چې ګاندي اودهغه ملګرو په خپل عصرکې دانساني غمیزې دحل په خاطردغه بشپړه او رغنده تګلاره دستونزو دپای ته رسیدو په خاطر په عملي توګه رامنځ ته کړه اوعملا پرې مخ په وړاندې ولاړل .

په دغه رساله کې تاسې ګاندي پیژنئ اودهغه تګلاره ، تاسې عدم تشدد اودهغه ښیګړې اودننئ نړۍ په ستونزمن چا پیریال کې ددغې معنوي پدیدې اړتیا درک کوئ ، تاسې په دې پوهیږئ چې په دغه نړۍ کې هټلر، استالین ، چرچل ، روزولت ، موسولیني اوترهغو راوروسته تارچر، ریګن ، بوش او په سلګونو داسې نور زوریاتي چې په جسمي اوظاهري لحاظ دهرڅه خاوندان وو له یوه خوارځواکي سابه خوړونکي هندي مشرسره په یوه وخت اویالړ وړاندې وروسته عصرکې راوپړکیدل ، خو کوم څه چې هغوی وکړل او څه چې ده ترسره کړل ، هغه ګرده په همدغه عصرکې وو ، چا نازیزم وپاله ، چا دکمونیزم په نامه او چاهم دشونیزم او راوروستو مختورو خو د دموکراسۍ په نامه هم خپل اوهم دنورو سرونه مات کړل ،خو هغوی چې له نوموړو ایدیو سره په یوه وخت کې له دوی سره ولاړ نه شول اود دوی برعکس یې خپله

(c) ketabton.com: The Digital Library

سوله ییزه تګلاره رامنځ ته او پرمخ بوتله ، هغوی نن دانسانیت پرآسمان باندې دهغو ستورو ځای غوره کړ چې دځمکې دکرې پرمخ په هره خوا اوهرځای کې هرچا اوهرې خوا ته روښانه ځلیږي او دهرچا مینه پرې راځي . ګاندي اوهغه مفکوره لـه همـدغو ستوروڅخه یوداسې ستوري دې چې په خپـل عصـرکې یـې لـه خپلـو یارانوسـره دژوندسوله ییزه بیړۍ د استعمار پرظالم زړه وروخیژوله او ځان یـې ترهغـه ځایـه پورې په بري سره ورساوه ،چې هلته یې دهرچاله خولې داواوریدل چې :

هغه زړه به له توپانه په امان وي چې کښتۍ غوندې دخلکو باربردارشي

ګاندي اودهغه شعوري تګلاره نن په ټوله نړۍ کې دهغوی لپاره چې دسرې وژونکـې اتم بم دغرور پر وزرونو نه دي ناست یوهوسا اوخوندي دمه ځای دی ، باید چې ددغه دمه ځای (ساتیاګرۍ) تر چترلاندې دآزادۍ او تلپاتې هوسایۍ په لور دهغـوی پـه وړاندې چې په جګړه نازیږي ،انسان وژني ، دنورو پرهیوادو وربلوسي ،تمدن له منځه وړي اوانساني شتمۍ لوټي له ګاندي اودهغه له نومیالي دوست پاچاخان سره یوځای یوځل بیا دآزادۍ پرکاروان پسې روان شو. ځکه چې دا دبشریت او بیا زمـوږ لپـاره داوسني امریکایي یرغل چې لمنه یې نوره هم دختیز پرلور راخوریدونکې ده دنجات اوژغورنې یوازنې لارده . او ګاندي دغه هدف ته درسیدو په خاطر موږ ته په (ځوان هند - ۱۹۲۹ کال دجنوري ۵) کې مشوره راکوي چې :

« موږ باید دغلطیو ، درغلیو او نورو نیمګړتیاوو پرمخ یوازې دخوړو (خیتې) له امله پرده وانه چوو ، په دې هم باید پوه وو چې که زموږ ورور هم زموږ معنویت اودهغه ودې ته په زیان رسولو باندې لاس پورې کوي باید چې ځان پرې ناګار او ناخبره ونه نیسو»

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو ورور باید په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلي ...

«بودا»

لومړی څپرکی

ګاندي: ژوند او مبارزه

مهنداس کرم چند ګاندهې دهنداوختیز دشلمې پیړۍ له نومیالیو لاربنوونکو ، آزادی غوښتونکواوسمونوالوڅخه و ، دده په اړه نن سبا دنړۍ په هره برخه کې لیکنې کیږي ، درناوی یی کیږي اوله افکارویی ځانونه خبروي ، ځکه نو زه دلته دده دانـــدو ژوند په بیلابیلو برخوباندې تته رڼا اچوم داسې چې دهغې په ترڅ کې به دده د ژوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

جزيات په وار وار سره ځان ګرانو لوستونکو ته ددغه اثر دبيلابيلو څپرکو په ترڅ کــې دده له نړۍ ليد او فلسفې سره يوځاى راڅرګند کړي .
ګاندي جي ته يې ټولنې دپلار په سترګه وکتل اود(بپو) په نامه يې يادکړ ،داځکه چې ده په خپل وخت کې دشلمې پيړۍ دنړيوال زورورځواک په وړانــدې دمبــارزې يــوه ځانګړې لاره چې هغه دنه زور زياتي ياعدم تشدد لاره وه غوره کړه اوداسې دخپــل قوم اوخلکو داوږدومبارزو ترټولو غوره ، بريمنه اوژغورندويه پايله اومبارزه وبللــه ، دى که په خپل هيواد کې و اوکه په جنوبې افريقاکې ، په دواړو هيوادو کې يې دتيري اوتجاوز په وړاندې خپلو هلوځلو ته کله بشپړ او کله هم نيمګړى دوام ورکړ،همــداوه چې نړۍ ډيرزر دده دمبارزې په حقانيت باوراوايمان پيداکړ اوملت يې دى دانګريزې ښکيلاک په وړاندې ديوه سرسپارلي او پياوړي لارښود په توګه دآزادۍ په خاطر پــه خورا ايماندارۍ اورښتيايني سره بدرګه کړ.
ده دنه زورزياتې مبارزه دانګريزي ښکيلاک په وړاندې پيل اوپرمخ بوتلــه ، اوخپلــه دغه تلپاتې تګلاره يې ددغه ښکيلاک په وړاندې په خپله ګجراتي ژبه د (ستياګرۍ) په نامه ياده کړه ،ګاندي دغه ويى له خپلې مورنۍ ژبې ګجراتي ژبې څخه راغوره کــړ چې (سات) يې د(رښتيا اومينې) او(اګره) يې د(صبر، زغم ، نرمښــت، هــوډ) پــه ماناده . ساتياګره په عمومي لحاظ هغه غورځنګ شو چې په هغه کې دګاندي تګلاره هغه چې په رښتيايينه ، نه زورزياتي ، نه جنګيدوبانــدې ولاړه وه اودهــرډول تــوپير(مذهبي ، ژبنۍ ، ملي ، رنګ اونورو) ضد د انساني حقونوترلاسه کولو لپاره پــه ګوتــه شوې وه راپيل شوه ، ياپه بله وينا دغه تګلاره دخپل ماهيت له مخې هغه تګلاره هم ده چې دګاندي فلسفه ورته ويلاى شو،په دې چې ګاندي خپله ددغې تګلارې په اړه داخبره کوي چې ده داشان مبارزه په جنوبې افريقې کې پر هغــه مهــال چــې هلتــه داپارتايد واکمني وه دهنديانود حقوقو ترلاسه کولو په خاطرپه عملي توګه راپيل کړه . دده په اند دايوازنۍ لاره وه چې دهغې په مرسته ګاندي او نورو هنديانو کولاى شول دمقاومت فلسفه دزورزياتې په وړاندې له يوې خوا راوهڅوي او له بلې خوايې پياوړې کړې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ساتیاګره کې ولسي سرغړونه اودولسونو پوره یوالی اودزورزیاتي په وړاندې مقاومت ددغې تګلارې زړی جوړوي. ددغې فلسفې یواصل داهم دی چې که ټول ولس په آرامه توګه دخپلو حقوقو لپاره لاس یوکړي اوسره یوموټی شي ، په دې کې شک نشته چې زورزیاتی څواک به ددغه یوالي اوپیوستون په ترخ کې دې ته غاړه ږدي چې ددوی خبره اوددوی حق به مني اوله ناچارۍ به هغه لړی پای ته رسوي هغه چې په تشددسره ددوی اونوروانساني حقوق پایمالوي او ښکیلاکي زورزیاتی زیږوي.
سره له دې چې په هند اونړۍ کې یومهال یوزیات شمیر نطروالو(په تیره مارکسستانو او انقلابی هندیانو) دغه تګلاره ډیره زیاته ګټوره اوبریالۍ ونه شمیرله ، خو زماني زموږ ترعصره داد ه راورسوله اوداېي راوښوده چې دغه تګلاره دداسې یوه ملت لپاره چې تش لاس و ، او په سووکلونه انګریزانو په مادي اومعنوي لحاظ ځپلی و ، دمبارزې ترټولو غوره او بریمنه تګلاره شوه . ددغې تګلارې کره کوونکو به په دغه اړه داخبره کوله او ویل به یې چې که ملت سره یوموټی شي ،کولای شي دخپل برخلیک ټاکلو لپاره تورې ته هم لاس واچوي . لکه چې اوس په خپله په هند کې هم یوشمیرټولنې په همدغه نظردي .

خوګاندې بیا په دې باوري نه و، هغه به ویل چې ساتیاګره یوه داسې تګلاره ده چې هغه پوره قربانۍ ته اړتیا لري، ساتیاګره له زغم اوتحمل سره ملګرې مبارزه ده اوترټولو لویه ځانګړتیایې داهم ده چې په دغه سوله ییزه مبارزه کې له وینو تویېدوڅخه ډډه کیږي ، اومخه یې په شعوري توګه ددغې تګلارې داصولو له مخې نیول کیږي .

ګاندي جي په دې باور وچې په زورزیاتې سره رامنځ ته شوې خوښي او هوسایی دڅوورڅوخوشالي اوهوسایي وي ، خوکه نه زورزیاتې له ژوند سره پټلیزپه پام کې ونیول شي اوپه دغه ترخ کې پرمخ بوتلل شي ،زغم یې زیات دی ، سره له دې چې خوارۍ اوزیارته اړتیالري خو میوه اوپایله یې خوږه اوتلپاتې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي دغه میراث په نړیواله کچه دنه زور زیاتي دپلویانو له خوا منل شوی او ستایل شوې دی ځکه چې دهمدغې تګلارې اوفلسفې برکت و چې دی دهغــې پــه مرســته دخپلې ټولنی دپلارګلوۍ پړاوته راپورته شو اوپه خپل همدغه نــه زورزیــاتي دریــځ سره دهرچا له خوا په ټوله نړی کي ومنل شو، ځکه دامریکاخارجــه ســکرتر ســي . مارشال (۱۹۴۸) ګاندي په خپل دغه سترانســانې ویــاړ بانــدې **دانســانې ټــولنې اوتفکرلوی اوبریالی ویاند وباله .**

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندنه:

مهنداس کرم چند ګاندي د ۱۸۶۹ کال داکتوبر په (۲) دپور بندر پــه ښــارګوټي کــې وزیږید، پوربندر دلویدیز هند دګجرات ایالت اړوند ښاردی چې عربي سمندرګي تــه ورڅيرمه پروت دی ، دپلار نوم يي کرم چند اودمورنوم يې پوتلوبــايي (دکــرم چنــد څلورمه ميرمن ، چې نورې يې مړې شوې وې، هندومذهب کله هم له يوې ميرمنــې دزياتو سپارښتنه نه کوي.) مهنداس يا موهن دخپل پلار پــه ماشــومانوکې ترټولــو کوچنی و، په ۱۸۷۶ کال کې يې پلار چې دولتي مامورو له پوربندره راجکوټ ته بدل شو، مهنداس (موهن) هم له ده سره همدغه ښار ته ولاړ، په عمومي لحاظ پــر هغــه مهال دغه سيمه داسې وه چې دلته دانګريزانو برلاسی لکه دنــورو ســيمو پــه شــان ډيرخرګند اودپاملرنې وړ نه و.

انګريزي ښکيلاک پرهمدغه مهال دخپل ماهيــت لــه مخــې يــوازې يــوه اوســاده ښکيلاکي بڼه نه درلوده ، د دوی ترسيورې لاندې عيسوي مبلغينو هم خپل بازار ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تود کړی و، په هره توګه چې کیدوني وه ، دوی په هنـدې ټولنـه کـې دخپـل دیـن دخوروئو کارپه خورا پیاوړتیااوزړورتیا سره ترسـره کـاوه. پـه زیـاتو برخـوکې یـې دمذهب، اوژبې لپاره له خپلو ټولو مادي شونتیاوواوامکاناتو څخه په سخاوت سره کار اخیست ، هندي ټولنه چې پر دغه مهال یوه وروسته پـاتې ټولنـه وه ، زیـاتو خلکـو اوزیاتو قشرونویې هڅه کوله چې له یوې لارې نه یوې لارې باید له دغه نوې برلاسـې اوښکیلاکې نظام او کلتور سره له یوې خوا ځان وتړي اوله بلې خوا دهغـه مـنځ تـه ځان ورننباسې ، دګاندي پلار هم چې په راجکوټ کې خورا نـامتو اودلـوېې څـوکۍ خاوند و داهیله درلوده چې زامن یې باید خپل ژوند په انګریزي سبک او ستایل سره جوړکړي ، انګریزي ښوونه او روزنه باید ولري او انګریزي ژبه یې باید دخپلې روښانه راتلونکې په خاطر زده وي .

دهندوستان ټولنه له پاټکو اوطبقوڅخه جوړه ټولنه ده ، هره طبقه آن تراوسه پـورې په دغه هیواد کـې خپـل ځـای اووړتیـالري ، بـرهمن پـه سـرکې دي ، کشـتریه اوسوداګرورپسې دي اوورستۍ پاټکې پې دټولنې وروسـتۍ ډلـه شـودر دي چـې دهرڅه بوج ددوی په غاړه دی ، دګاندي کورنۍ په لوړه طبقه کې راتله، چې د (وایسیا) په نامه یادیږي. دوی زیاتره ددولتې کارونو اوسوداګرې کړووړ مسوول وو.

مهنداس په خپل کورني چاپیریال کې دپلار په اندول دخپلـې مـور تراغیـز لانـدې رالوی شو،هغه خورا مذهبي میرمن وه ، همداوه چې موهن هم پـه دغـه برخـه کـې دموردتینګار له مخې له خپل هندو مذهب اومعنویت سره له ځانګړې احتیاط څخـه کاراخیست یاپه بله مانا دهغې دارادت له مخې یې له خپلې عقیدې سره مینه درلوده اوپه سمه توګه یې په دغه ډګرکې دخپلې مور په پله اومرسته ګام ایښوداځکه چې دهغې په باره کې داخبره شوې وه چې :

(دا به ترخپل عبادت مخکې دخپلې ډوډوی په فکرکې هم نه وه .)

ګاندي په خپلو یادښتونو کې هم دخپلې مور دغه دریځ خورا زیات یادکړی ، پـه دې چې هغه په خپله عقیده باندې خورا کلکه وه، دده په وینا دده مور بـه د (چتومـاس) اوږده روژه چې څلورمیاشتې وه نیوله . همداځانګړتیاوه چې دده زیـات تمایـل هـم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترخپل پلار دخپلې مورپر خوا شوی و.اوموريې (پوتلوبايې) دده لپـاره پرمعنويـت باندې د باور يوه په زړه پورې اومنلې بيلګه شوې وه.

په هرډول ،ګاندي چې په کوم ښوونځي کې زده کړه کوله، هغه په انګريـزي سسـتم جوړشوی ښوونځی و، ترکومه ځايه چې اسناد ښي اويادی په خپله په خپلوآثـاروکې اشاره ورته کوي ،ګاندې خورا چوپه خوله زده کوونکی و، ده په خپلو يادښـتونو کـې دغه ټکی بيان کړې چې ګواکی دومره غلی زده کوونکی وچې له خپلو همزولو اوهـم ټولګيوالو سره يې هم خبرې نه کولې ، کله به چې له درسه خلاص شو ، نوبيا به يوازې خپل کورته راروان و، دی يوځای ليکی چې کله به يـې ښـوونځی رخصـت شـو، لـه خپلوکتابوسره به اختـه و اوله هغو به يې سرنه پورته کيده اوتل به دهغو پـه لوسـتلو بوخت و، په دوولس کلنۍ يې لومړنی دوره زده کړې پای ته ورسولې اومنځنـۍ دوره يې په راجکوټ کې پيل کړه، همداسې يې خپلې زده کړې په الفريـد ښـوونځی کـې وکړې ، د منځنيوزده کړو پرمهال پر دې وتوانيده چې لـږ بايدلـه شـرمناکی څخـه راووزي اوله نوروهمزولـو سـره بايـد ناسـته پاسـته پيـداکړي. شـيخ مهتـاب دده دماشومتوب له خوږو ملګرو څخه و، چې له هغه سره بې خورا زياتـه ناسـته پاسـته درلوده، همده ورته ويلې وو ، چې دمسلمانو اوانګريزانو پياوړتيا په دې کـې ده چـې دوی غوښې خوړونکي دي ، اوهندوان چې دومره کمزوري دي ، دهغو لامل همدغـه سابه ساک خوړل دي. داخبره پر ده باندې تريوه حده منطقي لګيدلې وه، ځکه به يې کله کله په زړه کې ورتيريده چې دی هم بايدپه دغه کار بانـدې لاس پـورې کـړې ، خودموراوپلار ويره يې ددې لامل شوې وه چې بايد له دغه کاره لاس په سر پاتې شي . مانا داچې ده کله هم ځان ته په غوښو خوړلوسره پياوړتيا ورنه کړه .

په ۱۸۸۳ کال کې يې په خاصوهندې مراسمو له کستوربانومې ښايسته نجلی سـره چې دواړه ديارلس کلن وو واده وکړ. وايې چې دواده تر وخته هم لـه کسـتوربا سـره

(c) ketabton.com: The Digital Library

دواده کولوپه خبره نه پوهیده ،خوکله يې چې کورته درزي ورغی اودواده لپـاره یــې ددوی کچه اخیسته پوه شو چې ګواکې رښتیاهم دده واده دی او اوس به ضــرور څــه چل کیږي .

ددوی واده وشو، لکه چې دختیزو اوهندي ټولنو دود دی ،د دوی ژوندلکــه دښــارې اولویدیزو هیوادو دکورنیواوځوانانو په شان نه و، چې له واده وروسته دې زیاتو خرڅو اوپیسوته اړتیا ولري ، په دې چې دوی له واده وروسته له خپــل پلاراوکــورنۍ ســره یوځای اوسیدل اوهرڅه يې دهغوې پر غاړه وو. ده خپلــه میــرمن (بیــه) بللــه چــې وروسته یې په خپلو لیکنوکې هم په همدغه نامه سره یاده کړې اولیکلې ده. ان داچې په خپلو یادښتوکې داخبره هم ددې په باره کې ولیکله :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ده دنه همکارئ دمقاومت دنظريې اساسات لـه دې څخــه زده کــړل) . کســتوربا دګاندي په ژوند باندې نيغه اغيزه درلوده اوله ده سره يې يوځای دګډ ژونددرندوپيتو ته اوړه ورکړه ، ګاندي دهغې په اړه داهم وويل : (چې دازمانمايې برخه ده) .
په ۱۹۸۵ کال کې دګاندي پلار مړشو، له دې پيښې ســره ســم پرهمدغــه مهــال د کستوربا زوی پيداشو، چې لنډه موده ژوندی و.

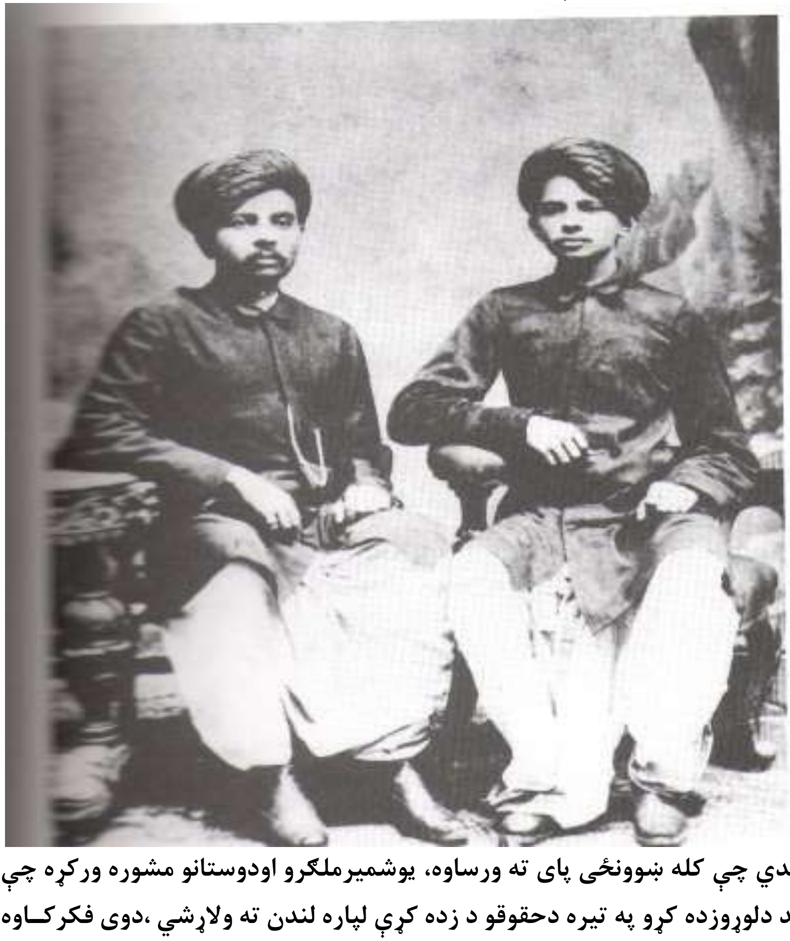

ګاندي چې کله ښوونځی پای ته ورساوه، يوشميرملګرو اودوستانو مشوره ورکړه چې بايد دلوړوزده کړو په تيره دحقوقو د زده کړې لپاره لندن ته ولاړشي ،دوی فکرکــاوه چې داکار به ددې سبب شي څوموهن دخپل پلار په قدموبانــدې ګــام کيــږدي. دده

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره پر دغه مهال داچانس و چې باید انګلستان ته ولاړ شي اوهلته خپلې زده کړې و کړي ، ځکه يې دغه کار ته ملا وتړله که څه هم مور يې له دغه هوډ سره رضـايت نـه درلود، ځکه هغې داخبره ورته کوله چې : ((چې انګلستان ته مه ځه ،هغه له فساده ډک هيواد دی ، چيرې چې خلکوهلته ايمان اواخلاق له لاسه ورکړی دي)).

دې داهم ورته ويلي وو چې ګاندي بايد هلته ځان لـه غوښــې خوړلواوشرابوڅښـلو وساتي. هو، موريې داخبره ورته کړې وه ،هغې داهم اوريدلي يې وو چې څوک هلتـه ولاړ شي داډيره نادره ده چې دهغوی په خوی دې نه شي ، ځکه يې دده له تګ سـره خپل رضايت نه و ښودلی .

مهنداس ګاندې په ۱۸۸۸ کال له هنده دانګلستان په لور په داسې حال کې چې خپل دويم بچې (چې په همدغه کال زيږدلی و اوهرې لال نوميده) اوکستوربايې پـه هنـد کې پريښودل روان شو، له دې امله چې ميرمن اوزوی يـې تـرې پـاتې شـول خـورا خواشينی و.

انګلستان ته لاړ، اوهلته يې په زده کړو پيل وکړ، سره لـه دې چــې ده پـه هنـدکې انګريزي ژبه لوستې وه ،خو په پيل کې له سختو ستونزو سره مخامخ شواوهلته يــې زيــاتې ســـتونزې درلــودې ، همـــداوه چـــې ددرســـونو پـــه څنـــګ کـــې يـــې ديوشميرنامتوورځپاڼو لکه ډيلي تلګراف اوپال مال ګزيت اونور و په لوستلو باندې هم لاس پورې کړ.

دانګلستان چاپيريال دده لپاره په هراړخيزه توګه نوی اوله ستونزو ډک چاپيريـال و، دده خپله يادونه ده چې کله هلته ورسيد،په خپله ډوډوی خوراک حيـران و شـويې چې يوداسې هوټل ومونډ چې هلته له سبوپرته دغوښوپته نه وه ، وربلد شو، اوخپلـه مړی به يې هلته خوړه . ورو ورو يې خپله هنديوالـه بيرتـه لـه سـره راونيـوه اولـه يوشميرهندوانواودلندن دسبوخوړونکو له ټولنې سره يې ناسـته پاسـته پيداشــوه.

ګاندي له دغو ستونزو سره سره خپلوزده کړو ته ملاوتړلـه اوپـه پرلـه پسـې توګـه ديوشميرنامتوليکوالو لکه انګريزي شاعر (پرسي بايسشي شيلي) امريکـايې شـاعر (هنري ديويد توريو اوروسي ليکوال تولستوی له آثارو اودهغو له اغيزوسره مخـامخ شو. دغو ليکوالو پر ګاندې باندې زياته اغيزه وکړه او ان چې دې يې دې تـه وهڅـاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دمعنویت اومذهب په لور ورمخه کړي اوپه دغه ترخ کې دې نوي ګامونـه اوچـت کړي ، جالبه خو داوه چې کله دی لندن ته ورسید ، هلته دی له داسې خلکو اوکسانو سره مخامخ شو، چې هغو دهنـدي مـذهبې لاربښـونو اوآثـارو پـه اړه ژورمعلومـات اوڅېړنې درلودې ،داسې او دومره چې دده لپاره دحیرانۍ وړوې ، په کومو مسایلو بـه چې هغوی دهندي مذهب په باره کې خبرې اوڅېړنې کولې په هغو باندې ګانـدي نـه پوهیده ،لکه چې خپله هم وايي چې خپل مذهبې کتا ب بهګوت ګیتـا یـې تردغـه مهاله نه ولوستی ، ده دلومړی ځل لپاره دخپل مذهب دغه کتا ب ولوست ، دلومړي ځل و چې په یوشمیر مذهبي اساطیرو،څیرو اوخدایانو لکه وشـنو، کرشـنا، ارجـن اوهمداسې د کایناتو اوجهان په باب دخپلو آثارو اوکتابوپه اهمیت باندې پوه شو. کله یې چې هندې سپیڅلې کتابونه ولوستل ، له مذهبې مسایلو سره یې نوره هـم مینـه پیداشوه ، اودخپلو دغو معنوي ارزښتونو په اهمیت لکه دنـورو ختیزوالـو پـه شـان پرهمدغه مهال اودغه لویدیز هیواد کې پوه شو او له لویدیزوالوېې دهغو اهمیـت او اغیز په پاملرنې اوغور سره واورید. ګاندې هلته پوه شو چې دی خوک دی ، اودکـوم معنوي ،کلتوري اوفرهنګې چاپیریال او ارزښتونو لرونکی دی. ، دی په همدغه مهال په شعوري توګه دبهګوت ګیتا زړه ته ورننوت اوپه هغه کې یـې دیـوه او واحـد ذات نندارہ وکړه اوددغه تلپاتی کتاب په پاڼوکې یې باور پرې وشو.

ګاندې په ۱۸۹۱ کال خپلې ازموینې ترسره کړې ، ددغو دریو کالو په ترخ کې یې زیات شیان زده کړل ، دده لپاره په دغه موده کې یوشمیرڅیزونه اوټکې ددې وړوو چې ده ته دنوي درسونه ورکړي اوده په نویو برياوو باندې د اغیزوښندې. ، دی په دې پـوه شو، چې دڅه شان کلتور ،معنویت اومیراث خاوند دی ، په دې پوه شو، چـې څنګـه کولای شې آزاد واوسې ، اوداپته هم ورته ولګیده چې په څه شان له څه ډول خلکـو په تیره بیا له انګریزانو سره څنګه چال چلند وکړي. .

دابايد ووایوچې کله ده ځان اوښکیلاک دواړه وپیژندل ، بیا په دغه اړه لـه ټولـو زده کړیو تجربو اوبریاوو سره دخپل هیواد په لور راستون شو.

ګاندې هند ته راغی خوله بدمرغه چې مورېې له نړۍ سترګې پټې کړې وې ، هغې چې ټول عمر یې دده په باره کې فکرکاوه اوویل به یې چې باید لندن ته ولاړ نه شي ځکـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې هلته خلکو خپل ایمان اواخلا ق له لاسه ورکړي دي، خو ګاندي برعکس له هغه ځایه له ډیروښو اووړتجربو او پوره ایمانداری سره یوځای را ستون شو، اوهغه څه چې ېې مور دده په باره کې فکرکاوه پرهغه لاره یې ګام کینښود ، پرګاندي باندې دموردمړینې خبرخورا سخت تمام شو، داسې چې هغه یې دځان لپاره (یودردونکی شوک) وباله .

ګاندي له دې ټولو بریواوماتو سره سره بیرته راجکوټ ته راورسید ، ډیره موده لانه وه تیره شوې چې په راجکوټ کې یې هم ټیکه ونه شوه ،هغه ښاریې دیوې بلې دورې زده کړې په موخه پریښود او د بمبې دښار په لور دهنددحقوقې ستم دزده کړې په مقصد وخوځید، په دغه ښار کې یې په پرله پسې توګه خپلوکتنواوڅیړنوته دوام ورکړ، دلته یې هم زیات شمیر تجربې ترلاسه کړي ، اوپرهغه څه چې تراوسه نه پوهیده پر هغو یې هم ځان دچا خبره ملاکړ، داسې چې په همدغه وخت کې دیوشمیرجالبوکړنواو فعالیتوله مخې دیوشمیرکسانو دپاملرنې وړ هم شو. ګاندي دخپلو لیکنو له مخې هوډکړی و چې له دې وروسته به له خپلې میرمنې سره خپل ژوند اودندې ته دوام ورکوي ، ده غوښتل چې په دغه موده کې دده میرمن هم باید یوڅه زده کړې اوپه دغه برخه کې دی باید مرسته ورسره وکړي.داده وروستۍ ژمنه اوپریکړه وه. خوداچې تقدیر دانه وه ورته ټاکلې ، په خپل دغه مقصد باندې بریالې نه شو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوشمیرهندي مسلمانو سوداګرو ، چې دجنوبې افریقې په (ناتل) کې چې انګریـزې مستعمره وه اوسیدل ده ته بلنه ورکړه چې له دوې سره هلته دنده ترسره کړي ، لـه هغو ی سره یې ومنله اوخپله مخه یې پر هغه خواکړه. په پیل کې یې کورنی اومیرمن یوځل بیا لکه دلندن دتګ پرمهال دلته یوازې پاتې شـول اوپـه خپلـه د۱۸۹۱کـال داپریل په میاشت کې جنوبي افریقې ته روان شوچې دمی په میاشت کې دهغه هیواد دداربن ښارته ورسید.

په جنوبي افریقې کې پر دغه مهال یوزیات شمیر هندوستانیان اوسـیدل ، پـه دوی کې یوشمیر داسې کسان هم ول چې هغوي په دغه هیوادکې خپله سوداګري اوخپل کاروبارو اوتجارت درلود، ګاندي پر دغه مهال په خپله وړتیا سره دا وپتیله چې ددوی له ګټواوحقوقو څخه ننګه اوساتنه وکړي اوځان باید ددوی دمرستې کارته وګمـاري ، په جنوبي افریقا کې هندي میشتو خلکو له ښکیلاکي رژیم سره په بیلابیلو برخوکې زیاتې ستونزې درلودې ، په یوشمیر ښارو کې دوی ان دشپې ګرزیدو حق نه درلـود، په زیاترو ځایونو کې لکه دمریانو په شان چال چلنـد ورسـره کیـده ، ان چـې پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورګاډي کې به ترڅوسپينو ته خوندي اوددوی په زړه ځای نه و، ترهغو دوی هلته دکيناستو اوسپريدو حق نه درلود، هغوی چې په سوداګرئ اونور کسبونو باندې اخته وو او شتمن هم وو له هغوی څخه درنه ماليه اخستل کيده، داشان نورې ستونزې هم وې چې ګاندي هلته دښکيلاکي قانون په وړاندې ددغو خلکو په ملاتړملا وتړله اوله دوی سره يې ددوی دحقونو اوحيثيت داعادې په لټه کې خان له دوی سره يوکړ، اوله هغه ځرګند توپيرسره چې ده له ښکيلاک سره درلود دکلکې مبارزې اومجادلې لپاره خپله پوهه او مهارت وکارول . دده هڅې دنژدې يوه کال په ترڅ کې تردې حده ورسيدې چې هنديانو داحق ترلاسه کړ چې په اورګاډي کې دې په لومړۍ درجه برخه کې دسفرکولوحق ولري .

ګاندي په ډيره لنډه موده کې په جنوبي افريقې کې ديوه ښه وکيل ، يوه ښه منځګړې او يوه پوه مشر په توګه ځان راوځلاوه اوديوه ښه استازي او لارښود په ځانګړنو باندې نامتو اووپيژندل شو.

په ۱۸۹۴ کال کې د ناتال يوشميرمشرانو له ده څخه هيله وکړه چې دوی ته په دغه سيمه کې درايو ورکولو حق هم ترلاسه اوپه دغه لاره کې له دوی سره مرسته وکړي. ګاندې ددوی داخبره ومنله اوزريې يوجريان چې د ناتال دهنديانودکانګرس په نامه يادشو راوباله. ددغه غورځنګ يوشميرهندو شتمنوګډون والو هڅه وکړه چې دغه جريان يوازې ددوی پر ګټو را وڅرخيږي ، خو ګاندي له دوی سره ددوی داطرحه ونه منله اوداېې ورته په ګوته کړه چې په دغه جريان کې بايد ټول هنديان ، شتمن اوغريب ، هندو، مسلمان او عسيويان برخه واخلي . داکار سره له دې چې ديوشمير شتمنوپه خوښه نه ودګاندي په غوښتنه او پخه لارښونه ترسره شو، کانګريس جوړشو ، اوکانګرس ګاندي دخپل سکرتر په توګه وټاکه. پردغه مهال هم ګاندي په خورا مهارت سره خپلو هڅو ته دوام ورکړ اوددغه غورځنګ له اهدافو او غوښتنوڅخه يې په خورا هوښيارۍ سره ننګه کوله ، ان تردې چې اپارتايدې حکومت ته يې هم داخبره وکړه چې ددوی کانګرس په خپله دهنديانو اواروپايانو ترمنځ دهم غاړئ اوتفاهم په ترڅ کې ګامونه پورته کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دخپلې دغې دندې په ترڅ کې پرهندیانو باندې داغږ هم وکړ چې دوی باید دخپل کلتور اوخپل زاړه فرهنګ سره په بې پروایې چال چلند ونه کړي ، دوی باید له هغه څخه بې برخې پاتې

نه شي اونه هم نوروته داوښيي چې ګواکي دوی له خپل فرهنګه پرته د نورو دکړو او دودونو زغمونکي نه دي . ګاندي په دغه ترڅ کې دمنځګړې لارې پلوې و. ده دامنله چې هم باید له نورو زده کړې اوهم باید خپل ارزښتونه هیرنه کړي. ان پرهغه مهال چې ګاندي له هندوستانه دباندې و، ده دغه ستونزه په لویدیزکې لیده، دغه چې ان اوس هم په ټوله لویدیزه نړۍ کې دختيزو اوسيدونکو لپاره په یوې خواشینونکې ستونزې باندې اوښتې ده ، اوس په امریکا ، کاناډا اواروپايي هیوادو کې افريقايي او آسيايي اوسيدونکي په خواشينونکې توګه له خپلې ژبې او خپلوکلتورونو څخه پردې کيږي ،داسې چې په دغو متمدنو اوپرمختللو ټولنو کې له دوی سره هيڅ ډول خواخوږي ددوی دفرهنګونواوهويتونو دساتلو په برخه کې نه شته او نه ښودل کيږي .

ګاندي جي ان یوه پیړۍ دمخه دهندیانو اونورو‌ولسونو دغې ستونزې ته ځیرو ځکه یې پرخپلوهندوستانیانو باندې غږوکړ چې دخپل تاریخ او خپلومعنوي ارزښتونو دغه مهم اهمیت ته ددغومتمدنو او پرمختللو ټولنو په زړه کې ځيروي اوهغه باید له یاده ونه باسي ..

ګاندي په جنوبي افريقا کې دهندیانو له حقو اوګټوڅخه په خورا زړه ورتیاسره ننګه وکړه ، ان تردې چې دخپل مسلک له مخې يې پرسپینوباندې داسې قضې هم راوستې چې دهغوله مخې يې دوی قانون ته وسپارل اودخپلوبې عدالتیوله مخې يې ترزندانه پورې ورسول، دغه کار اودغه مسلکي مهارت دګاندي په لاپیژندنه اوورتیا باندې مثبته اغیزه وکړه اوپه ټوله جنوبې افريقاکې يې دی دیوه رښتنې اتل په بڼه را څرګندکړ. په دغه اړه ځوخبرې دیادونې وړدي ، لومړې داچې ګاندي په جنوبې افريقي کې دهندیانو له څرګند ملاتړ څخه برخمن و، دویم دا چې ګاندي پر دغه مهال په دغه هیواد کې چې د بیلابیلو اروپايي توکمو ټاټوبې و اواوس دلته په یوه سیالۍ کې سره اوسيدل په موخو، توپیرونو اونیتونو باندې دزړه له کومې پوهيده ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپه دې باوري و چې که دوې له يوه اوبل سره نښلي بايد په دغه نښته کې داسې نه شي چې هنديان په پټوسترګو برخه واخلي اوپه راتلونکې کې دغه هيواد ورته سور تنور شي . کله چې وايو ګاندي ښه لارښود و، ددغه ټکي مانا دانه ده چې ګواکي دی ښه توريالی و، نه ، دده لويي په دې کې وه چې له پوهې او تدبيره يې دژونند په حساسو شيبوکې کار اخيست . په جنوبي افريقا کې هم دده طرح سمه وختله. پر ۱۸۹۸ کال په دغه هيواد کي دجرمن آرو استوګنو او انګريزانو ترمنځ ددغه هيواد دنيولو اوپر دغه هيواد باندې دپوره برلاسي په خاطر جګړه ونښته،دغه جګړه چې ددغه هيواد په تاريخ کې د (بوير وار) په نامه يادېږي . جرمن آرو اوسيدونکوچې دلته ترانګريزانو دمخه ميشته شوي وو نه غوښتل چې انګريزان په دغه هيواد باندې برلاسي شې ، همدغه سيالي وه چې پرله پسې جګړه په خپله د اروپايي سپينو ترمنځ ونښته، په دغه جګړه کې ددغه هيواد د استوګنو قومونو دريځونه په دوو خواوو وو ، په دې مانا چې يوشمير له انګريزانو اويوشمير نور دهغو له مخالفو سره ودريدل ، ګاندې پر دغه مهال دادرک کړه چې انګريزان په دغه جګړه کې وړونکې دي ، اوپه راتلونکې کې دوی پردغه سيمه باندې برلاسي کيږي، ده خپل دريځ پر دغه مهال دانګريزانو په ګټه غوره کړ اوله دوې سره يې دهندي توکمو پيوستون او خواخوږي په ډاګه کړه ، جګړې نژدې درې کاله دوام وکړ ، په پای کې په رښتياهم انګريزان بريالي شول اوخپل جرمن سيالان يې ددري کلنې جګړې په پای کې له ماتې سره مخامخ کړل. ما نا داچې له انګريزانو سره دهنديانو ملاتړ په خپله ددې سبب شو، چې کله په پوره توګه برلاسي شول ، نو بيا يې هنديانو ته پاملرنه له ياده ونه وته ،هماغه وه چې دګاندي يې هم دده د پوره پيوستون له امله ستاينه وکړه اوددغې جګړې په مهمو مدالواوبهادريو يې سرلوړی کړ.له دغې بري وروسته هنديان په ګرد هيواد کې ددې جوګه شول، چې په ټولو برخوکې دې د خپلو حقونو پوره خاوندان وي. ددغه لوی بري په پايله کې ګاندي داپريکړه وکړه چې نور نو دغه هيواد بايد پريږدي اودهند په لور دمخه کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکیل ګاندي هند ته راګرزي:

وکیل ګاندي د ۱۹۰۱ کال په اکتوبرکې دهند په لور راوخوځید . یوه خبره چې باید لـه پامه ونه غورځوو هغه دا چې ګاندي ته پر همدغه مهال له هند څخه دملي کـانګرس دګوند دمشرانو بلنه هم ور رسیدلې وه ، هغوی ترې غوښــتي وو چــې دی بایــد نــور هیواد ته راستون شي ، مانا داچې پر دغه مهال دګاندي هغه مهم رسالت چې دخپلو خلکو لپاره یې په افریقا کې درلود، هغه ترسره شو ی و اوپه دې هیله و چې نور بایـد په هیواد کې دننه دخپلو خلکو په تیره دمحرومو‌پـاټکودحقونواودهیواد دآزادۍ غــم هم وخوري.

ګاندي چې پر کوم مهال هندته راورسید په دغه وخت کې دهند کانګرس ګونــد پــه یوه پوره انګریزي ضد مخالف غورځنګ باندې اوښتی و ، هغه ددغه جریان کار اوکړه له نژدې ولیدل اوپه دې فکرکې شو چې ددغه جریان په سمه رغونه باندې بایــد پــه فکري اوعملي توګه لاس په کارشي . په دې مانا چې له دغه جریانه باید هغه توکونه چې نه شي کولای ددغې ټولنې انسانې وړتیاوې په پوره توګه تمثیل اوځواب کړي له منځه یوسې ، ګاندي په دې پوهیده چې په دغه جریان کې بیلابیل افکار اوتمـایلات روان دي، هغه نه غوښتل چې دغه تمایلات باید تردې وروسته په دغه غورځنګ کې وده وکړي، په دغو تمایلاتوکې داسې څه هم وو ، چې هغو دهندې ټولنې له دودیز او تاریخې شته والي او ارزښتونو سره مخالفت درلود، هندیواله اومسلمانواله اوهمداشان انګریز واله داګرد توکونه وو چې باید هره یوه ته ځواب ورکړ شوی و ، ګاندې همدغــه حالت وځوراوه ، ځکه یې وغوښتل هماغه تګلاره اوهماغه پالسي چې پــه افریقــایې کانګرس کې یې ځارله دلته هم پلې کړي ،ده غوښتل چې کانګرسیان بایــد پــه دې باورمن کړي چې هند وستان دبیلابیلو خلکو، مذهبو ، ژبو، تاریخې اومــذهبې ویـاړو هیواد دې چې ددغه هیواد په بیلابیلو قومونو اومذهبو پورې اړه لري . ګاندي کــه پــه زړه کې هرډول و، دده له ښواولو یوځانګړنو څخه یوه داوه چې ده لکه دیوشمیر مذهب پالو هندوانو غوندې چال چلند دنورو مذهبود پلویانو په تیره بیا دمسلمانو په وړاندې نه شو زغملای اونه یې ترسره کاوه ، په دې چې دی په دې پوهیده چې مســلمان پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هرډول دهند په ټولنه ، سیاست اوتاریخ کې داسې ځای لري چې له هغو څخه دیوه عینې ، تاریخي اوربښتینې واقعیت په توګه سترګې نه شې پټیدای .
همداده چې سړی دده په اړه ویلای شې چې ګاندې بی شکه چې یوسیاسي سړی و، خوله دې سره سره دده دایوه ښه ځانګړنه چې دهرې عقیدې پلوی یې دده دشخصیت په اړه له پامه نه شې غورځولای هغه داده چې دی پرمعنویت باوري اوهغه ته یې په هره بڼه چې و درناوی درلود . دغه لامل و چې ده د هند په ټولنه کې ددغې ټولنې ټولو مذهبي اومعنوي ارزښتونو ته په خورا درنښت سره کتل دابه بې ځایه نه وي چې ووایودده دغه ځانګړنه اودغه لوی معنوي ارزښت اومعنوي درناوی ده ته دمرګ په بیه هم تمام شو.
ګاندې سره له دې چې په جنوبي افریقې کې دانګریزانو پوره باور دځان کړ، خو کله چې هند ته راستون شو،ده هغه تګلاره په هیڅ ډول دلته نه شوای عملي کولای ، په دې چې دلته انګریزي ضد مبارزه په ډیرشدت او په اوچتو ملې او مذهبې احساساتواوژمنو سره روانه وه، همداوجه وه چې دده دنده او ونډه یوازې دسازش اونه زور زیاتې په پوله ونه دریده ، داځکه چې له یوې خواآسیایي تمایلات او له بلې خواپه بیلابیلو سیمو اوهیوادو کې انګریزي خلاف مبارزې اوجګړې خلکو ته دا چانس ډیرلړ ورکاوه چې دګاندي په تګلاره اوفلسفه دې هغه چې په جنوبي افریقا کې یې روانه کړې وه ګام کیږدي ، په چین کې د تریاکو جګړې ، دکوریا نښتو، په افغانستان کې دانګریزانو پرله پسې ماتو په خپله یوډول آسیایې ملې پاله روحیه راپارولې وه چې دزیاتو ملتو لپاره یې دخپلو برخلیکونو په ټاکلوکې مهمه دنده اوونډه در لوده.
سره له دې چې ګاندې د نه زورزیاتې پلوې و، خوله دې سره سره یې دهیواد په هره برخه کې زورزیاتي کیدل اودښکیلاک په وړاندې دخلکو توده مبارزه روانه وه چې انګریزانو په ډیرمهارت اودتوطیوپه زور سره دهغو دپټه خوله کولو اوماتولو لپاره ګامونه اوچتول اوپرضد یې نه سترې کیدونکې هلې ځلې کولې . ګاندې ناچارشو چې ددغه تاوده بهیر په ترڅ کې خپل ملت دخپل برخلیک ټاکلو یوشمیر مهمو اړخونو ته متوجه کړي ، هغه هند ته له راتګ سره سم په دې باورمن شو ، چې دهند دآزادۍ په لاره کې ترټولو ګټوره اومهمه تګلاره داده چې په دغه هیوادکې هرڅواک بایدپرځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې دباور روحيه رامنځ ته کړي . دا دده له درسونو څخه و چې بايد خپل غريبان له خوارۍ وژغوري ،پوهې ته يې راوبولي ، په خپله ډوډۍ ماړه شي ، خپل واغوندي اوځان له هغو ناولتياووڅخه چې په ښکيلاکي ګټوپورې اړوندې وې وژغوري .
پرهمدغه مهال په زياترو ختيزو هيوادو کې دازادۍ غوښتنې مبارزې په خورا اوچت غږ سره رواني وې، په هندکې هم په کوم تدبير چې ګاندې دهند ټولنه دآزادۍ په لورلاربښونه کوله هغه په خپله هغه تګلاره وه چې ډيرزرېې له خارجې ګټوسره ټکر رامنځ ته شو . اوهغوی يې دې ته ناچارکړل چې ددغه هيواد په اړه په نويوتګلارو ، پاليسيواو توطيو باندې لاس پورې کړي.
ګاندي په خپله مبارزه کې دايوه خبره دهندي طبقاتي ټولنې ټولو قشرونو اوپاټکو ته وروروسوله چې ددغه هيواد دغه ډيرکې غريبه ، خواره اوککړه طبقه دهندي ټولنې لويه برخه ده،چې په هيڅ ډول له هغو څخه سترګې نه شي پټيدای ،ددې پرځای چې هغه ځان خوار او توهين شوی وانګيري ښه داده چې هغه بايد ځان ددغې ټولنې ديوه مسلم اومهم څواک په توګه ددغه هيواد په برخليک کې په هراړخيزه توګه ګډ او دخيل وګڼي . ګاندي په خپل دغه دريځ باندې بې له شکه دهند ي ټولنې داکثريت دزړونو دترجمان دريځ ونيواوپه دغه برخه کې يې هغه تګلاره دځان کړه هغه چې دهندپه پراخه ورشو کې تردغه دمه يوازې مسلمانانو دخپلو اسلامي اصولو اوانسان ته ددرناوي اوبرابرۍ په نامه په دغه هيوادکې داسلام له پيله ترننه په پوره بې توپيرۍ سره عملي کوله ،ځکه نودهند ټيټه او له نظره لويدلې طبقه اودهغې پراخې پرګنې په پوره پيوستون ليکه پرليکه پرګاندي پسې ودريدې.
خوداچې انګريزانو خپل جالونه غوړولي وو، زياتو هندي لوړو کورنيو ته يې دهيواد په هره برخه کې دولتي څوکۍ، جاګيرونه اومنصبونه ورکړي وو ، په آرامه او سوکاله توګه دښه ژوند خاوندان شوي وو، هغوی په عمومي لحاظ اوس داسي حالت درلود چې ترانګريزانو دوی ډيرهند او ددغه هيواد دخلکو په وړاندې ليوان ګرزيدلي وو، دوی دخپلو هيوادوالو په وړاندې په دومره شدت او زور زياتي سره عمل کاوه چې انګريزانو هم نه کاوه. ګاندي دغه ټکي يوڅه انديښمن کړ اوپه دې لټه کې شوچې ددغه درانه درد لپاره چې اوس دده په هيواد کې په يوه درانه ناسور باندې اوښتی با

(c) ketabton.com: The Digital Library

يد ددرملنې يوه سالمه لاره چاره ومومي . هغه غوښتل په دغه كارسره له يوې خــوا دانگريزانو توطيې دده دملت اوخلكو په وړاندې تس نس كړې او له بلې خوايې داپــه پام كې درلوده چې كه دغه روحيه كمزورې شي ، دغه كاربه ددغــه هيــواد لــه ملــي هڅون ، پاڅون او يووالي سره په زړه پورې مرسته وكړي .
گاندي سره له دې چې پردغه مهال دكانگرس اوهند يانو په دې شان يوشــمير كــړو باندې خواشنى و ، لايې يوكال په هند كې نه وپــوره شــوى چــې دجنــوبې افريقــې دهنديانو كانگرس بيابلنه وركړه چې په خپله كړې ژمنه چې ويلى وو چې زربه بيرته راځي وفاوكړي او بيرته بايد راشي ، گاندي يوځل بيا په هغه لوري ورمخه كــړه اولــه خپلې كورنۍ سره هلته روان شو. دده له رسيدو سره سم په جنوبې افريقې كې داخل دده لپاره دكاركولولاره چاره اواره وه گاندي اوس كولاى شول چې دبوير دپلويتــوب په نامه په يوشمير نورو ستونزو چې لا هم دهنديانو په وړانــدې وې لاســبري شــي، خوداچې گاندې ته دده په وينا كوراوكورنۍ وردغاړې وو ناچار وچې دځان لپــاره يــې يوكار اويوه بوختيا موندلې واى ، ځكه نو دځان لپاره دكار په لټه كې شو. او داځل يې دځان لپاره ديوه كار موندلو په خاطرپه جهانزبورگ كې ژوند كول پيــل كــړل . اوپــه عين حال كې يې (انډين اوفينين) انگريزي ژبې اوونيزه هــم خپــره كــړه. ددغــې اوونيزې چلوونكى (منسوک لال نظر) دگاندي له هغو پيروانو و چې پرته له معاشــه يې په دغه برخه كې له گاندي سره مرسته كوله ، خوله دې سره سره يې بياهم هرڅه په خپله په گاندي پورې اړوندول اودهغه په هڅوچليده .
ددغې خپرونى مطالب ترزياتې اندازې په قانونى اوحقوقو مسايلو پورې راڅرخيــدل اوله زيات شمير خلكو سره يې په نوموړې برخه كې مرسته كولــه ،ددغــې خپرونــې دخپريدو
په ترڅ كې له ده سره دده يوزيات شميراروپايي دوستان هم مله او دده پــه لاره يــې گامونه اوچت كړل .
گاندى په دغه دوره كې هم په جنوبې افريقــې كــې دانگريزانــو دواكمنــۍد ليوالــو اوملاترو په ډله كې و. گاندي په خپله دغه خپرونه كې پردغه مهال په يوشمير نــورو مسايلو لكه نه زور زياتي هم يوشمير نړيوالې تجربې خپرې كړي . چې په پاى كې يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر هغو تجربو باندې خپل نظرياتې سستم ودراوه اوپه جنوبي افريقې کې يې سره له دې چې دنه زورزياتې موضوع رامنځ ته کړه خوددغې نظريې دپياوړلپاره يې هغه تجربې چې په امريکا يې وچه ، هند ، چين او روسيه کې رامنځ ته شوې وې هم له پامه ونه غورځولې . ددې خبرې مانا داهم ده چې دده په نه زورزياتې فلسفه باندې ددغو هيوادو ديوشميرليکوالو او مخکښانو اغيزهم واوپه دغه برخه کې يې دهغوله تجربواوافکاروڅخه هم په زړه پورې ګټه واخيسته .

په جنوبي افريقې کې دګاندي د نه زور زياتې پرتګلارې باندې ان په هغه حالت کې چې ده په دغه هيواد کې دانګريزي واکمنۍ ملاتړ کاوه ، يوې خورا دردونکې جګړې چې هغه د ښکيلاکګرو انګريزانو او زولو قبيلې ترمنځ وه خپله پوره اغيزه په نښه کړه .

دا د زلو قبيلې جنګيالي دي چې په ۱۹۰۶ کال کې يوې غونډې ته راټول شو، دوی دانګريزانو له خوا په وحشيانه توګه وځپل شول، چې دګاندی لپاره هم دردونکی چلند و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داجګره د ځايي تورپوستو اوانګريزانو ترمنځ وه چې په خورا وحشيانه توګه يې دزولو قبيلې عام وژنه ددغې جګړې په ترڅ کې ترسره اودزولودغه پاڅون يې د تـورې پـه زور په خورا وحشيانه ډول غلی کړ، د زولوقبيلې وحشيانه وژنـه اوځپنـه د جنـوبي افريقې له هغوخواشينوونکو پيښوڅخه يوه ده چې ددغه هيواد په تاريخ کې د اتلوالو مبارزو يوروښانه ملي انځور دنړۍ د مقاومت تاريخ ته سپارلی شي . پرګاندي بانـدې ددغې جګړې په ترڅ کې د نيول شويو بنديانو بې سوال اوځوابه وژنې اوتراژيدۍ هـم خپله درنه اغيزه درلوده ، هم داوه چې ده د زولو له عام وژنـې وروسـته د انګريـزې ښکيلاک مانا اومفهوم نورهم په سمه توګه درک کړل او هڅه يې وکړه چې لـه دغـې تاريخي او انساني غميزې څخه بايد دخپلې تګلارې او مبـارزې پـه تـرڅ کـې نـوې درسونه او تجربې ترلاسه کړي .همداوه چې بيا يې په خپله دا ياده کړه چې دا هسې يوه ساده جګړه نه وه بلکه دايو(وحشيانه انساني ښکار) و چې انګريزې پوځيانو پـه بربري توګه په تش لاسو بې ګناه زولو خلکو باندې عملي کړ. زولو ګانـدي تـه نـوی درس ورکړ او ده ته يې د نه زور زياتي او زغم په ترڅ کې لومړی ديـوه انسـان او پـه راوروسته کې د يوه لارښود په توګه نوې روحيه ور وبښله او دده د نه زورزيـاتې پـه ژمنه او تګلاره باندې يې ژوره اغيزه وکړه.

څرګنده ده چې دنه زورزياتي فلسفه له ډيرپخـوا څخـه دختيزمعنويـت لـه خـورا مهموفکري ډاليوڅخه وه ، چې دلته يې دپيړيوپه اوږدوکې په خورا وړتيـا سـره وده کړې وه، دايوه انساني طرحه وه چې دانسان اودهغه دابديت په لوريې انسانی کړه وړه په ټولنيزه اواخلاقي وړتياسره دبشري ميـراث پـه توګـه راليږدولـی وو، ان داچـې دبيلابيلو مذهبواومعنويتونو موضوع هم شوې وه ، زردشت ، بودا اوله هغه راوروسته مسيح او محمد (ص) دوی ټولوپه خپلوکرکترونو اوتعليمـاتو کـې دغـه آرتـه پـوره اهميت ورکړ اوپه هغه کې يې دبشريت تلپاتې والی ليده ، ګاندي هم په خپل عصرکې دنوموړيو لويو لارښونکو دغه تعليمات په معنوي بڼه وڅارل اودهغو په رڼاکې يې خپل خلک دزورزياتي په وړاندې چې پرهغه مهال پر هندوستان اودنړۍ په پراخـه برخـه باندې دانګريزانو له خوا عملاً روان و نه زورزياتي ته راوبلل اودغه لاره يـې دانسـان اوانساني ميراث دژغورنې يوازنې لاره وبلله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي په نه زور زياتي فلسفه او مبارزه کي دا لاندي ټکي خورا مهم او دپاملرنې وړ وو:
۱ - د مخالف اودښمن په وړاندې کلک زغم اوصبر.
۲ - ساتياګري يا پياوړی وګړيز او خلقي مقاومت ، خونه د قهراو زور له لارې .
۳ - دنورو اوان دښمن نه توهين او همداسې دنورو د توهين په وړانـدې سـوله ايـزه پاريدنه ،
۴- له خپلو شتو او ګټوڅخه دعامه ګټواو شتو په وړاندې تيريدل.
۵- د زورزياتې په وړاندې په رښتياينې سره پاريـدنې او تروروسـتې پـولې پـورې مقاومت .
ګاندي په افريقې کي د خپلې ساتياګري تګلارې لومړنی مزه هغه مهال وڅکلـه چـې کله يې د (بلک اکټ) په وړاندې خپله سرکښي په ډاګه کړه ، همداوه چې هندیانوپه دغه هيواد کې دغه قانون ته غاړه نه ايښوده او دهغو حقونو هيله يې کوله لکـه چـې نورو اروپايانو درلودل ، ګاندي دهمدغه حق اخستنې په ترڅ کې لارښود شـو اوپـه مظاهرو يې لاس پورې کړ، مظاهرې کوڅو ته راووتې پوليسو د هغو په وړاندې له زوره کار اخيست خو مظاهره کوونکو دغه زورزياتې ته په پټه خولـه ځـواب وايـه ، دغـو مظاهرو اوږده موده دوام وکړ، او په غيرمستقيه توګه ورو وورپه کوڅـو اوبـازاروکې هنديانو له يوشميرقوانينو اواصولو څخه د سـرغړونې تګـلاره خپلـه کـړه ، ګانـدي دهمدغې عامه سوله ييزې پاريدنې په ترڅ کې زنداني شو، خو هنديانو دده دزنـدانې کيدو دغړ په اوريدو سره بياهم خپلې خاموشې سرکښي ته دوام ورکړاو پـه همـدې شان يوشميرنورهندي مشران اوعادي خلک هم د بلک اکټ په تـرخ کـې پرګانـدي پسې زندان ته واچول شول.
دهنديانو پټه خوله سرکښي همداسې روانه وه ترهغو چې دجنوبي افريقې انګريزي مقاماتو دهندي چارو مسوول جنرال (کريستين سومتس) په خپله زندان ته ورغی ، هلته يې له ګاندي سره وکتل او له هغه سره يې داژمنه وکړه چې دوي به په دغه اړه نوې کتنه وکړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپایله داشوه چې ګاندي اونور زندانیان له زندانه راخوشې شول اوهغه سرغړونه چې تراوسه دهندیانو له خوا روانه وه هغه هم پای ته ورسیده خولکه چې دانګریزانو عادت و ، ددغه کار پایله هم داشوه چې انګریزانو په خپله ژمنه وفاونه کړه او نه یې ددوی غوښتنې ته عملي پاملرنه ورته وکړه، ګاندي پردغه مهال په خپله په خپل سازش اوجوړجاړي کې چې له انګریزانو سره یې منلی ودخلکو ترګواښ اوګوتنیوي لاندې راغی، په دغه ترځ کې به غوره وي چې یوه بیلګه یې دلته دیوې یادونې په توګه ولیکو :

پردغه مهال دهندیانو دحقونو دغوښتنې په اړه په افریقا کې یوه لویه غونډه جوړه شوه چې دری زرو هندیانو په کې ګډون وکړ، په دغه غونډه کې یوه خبره داوه چې له انګریزانوسره باید دهرډول سازش اوجوړجاړي په نامه یوه خوله نه شواونه یې هرڅه باید په پټوسترګو ومنو، خو ګاندي له انګریزانو سره د راجسترشن خبره ومنله :((د ګاندي خبرو اووینو ټول خلک آرام کړي وواوددغه سازش خبره تولو ومنله خو یوازنې ځوک چې په دغه ټکي راوپارید هغه هماغه ۶ فوټه دنګ پټان میرعلم و چې له خپل ځایه راپورته شو اوپه ګاندي یې د (۱۵۰۰۰) پونډو بډې خبره چې ګواکي ده اخیستې دي رامنځ ته کړه ، او ویې ویل چې ، خدای شاهد اوواحد دی چې زه به هغه سړی ووژنم چې هغه داومني چې موږ باید ځانونه راجستر کړو .

خو ګاندي یې خبره په نرمۍ سره واخیسته او ورته ویې ویل چې :« زه به لومړنی ځوک یم چې ځان به راجسترکړم »(۱)

ګاندي خپل کار کاوه او په پرله پسې توګه یې په دغه ترځ کې دخپل غورځنګ په پیاوړتیا کې له بیلابیلو لارو چارو کار واخیست ان تردې چې ددغه جریان پرله پسې مظاهروته دهندي ټولنې ښځو هم رامخه کړه او دحکومت پرضد یې دخپلو ملکې حقوقو داعادې لپاره خپل غږ پورته کړ.

په ۱۹۱۳ کال کې دګاندي میرمن کستوربا په خپله ددغه غورځنګ له یو شمېر نورو ښځو سره په مظاهروکې برخه واخیسته اودایې وښوده چې په دغه غورځنګ کې یوازې نارینه نه ، بلکې ښځې اودهغوی برخه اخیستنه هم دیادونې اوپاملرنې وړ ده .

دګاندي په غورځنګ کې بې له شکه د ښځو ونډه او برخه اخیسته یو مهم اصل و، ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې باور درلود چې ښځې دده دمبارزې په ډګرکې دده ارمان او ایدیال په ښه توګه او سرې سینې سره عملي کولی شي ، دی په دې هم باوري و چې ښځه په ډېرو برخوکې د ملي خدمت اوملي مبارزې خورا ښه نښه کیدای شي . همداده چې باید دپوره حقوقو په ډګر کې دهغې کړو وړو ته په درنه سترګه وکتل شي او دژوند په ټولو برخوکې باید له نارینه وو سره مساوي ونډه او برخه ولري .

ګاندي د ۱۹۱۳ کال په نوامبرکې یوځل بیا په افریقې کې دپیاوړو مظاهرو له امله زنداني شو، په دې چې مظاهرواوپاریدنو خونړۍ بنه غوره کړه زیات کسان ټپیان او یوشمیرووژل شول. ددغووژنو انعکاس په شاوخوا هیوادو اوسیمو کې دیوه وحشیانه عمل په توګه خپورشواوانګریزان یې په نړیواله کچه له یوې پراخې غندنې سره مخامخ کړل ، انګریزانو هم ګاندې زیات په زندان کې ونه شو ساتلی په دې چې دوی ته دهندیانو خبره یوازنی په افریقا کې سرخوږی نه و، بلکه پر دغه مهال چې دوی پرهند باندې واکمنې کوله ، دهغه ځای دپاریدنو او ستونزو سوال هم ورسره و ځکه یې ګاندې له زندانه را ویوست.

په عین حال کې ګاندې په دې بریالی شوچې دجنوبي افریقې واکمنان دې ته ناچارکړي چې په بلک اکت کې بدلون رامنځ ته کړي .

ګاندې په خپله پر دغه مهال دهغو پوښتنولپاره ځواب وموند چې یوشمیرخلکو به هلته اودلته دده دتګلاري د ماتې په اړه کولې ، ده څرګنده کړه چې ساتیاګري ، دزغم، او صبر تګلاره ده چې یوه ورځ نه یوه ورځ به په یوه څرګند بري باندې پای ته رسیږي . ګاندې وروسته په دغه ټکې باندې رڼا واچوله اوټولو ته یې دا په ډاګه کړه چې په جنوبې افریقې کې دده ددغوهڅوهدف د نه زورزیاتي دتګلاري دودول وو هغه تګلاره چې دانسانانو لپاره ددوی دستونزو او غمونودحل په ترڅ کې یوازنۍ خوندې تګلاره ده ، ده داهم په ډاګه کړه چې کیدای شي انسانان دیووالی او تحمل او همداشان دزغم له لاري خپلو فردي اوټولنیزو ستونزو ته له دغه لارې هم دحل لاره پیداکړي او هم دپای ټکې ورته کیږدي.

ګاندې د ۱۹۱۴ کال ددسامبر په میاشت کې له جنوبې افریقي څخه بیرته هند ته راغی ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

---

(1) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A

انګر یزې واکمن په دغوشپوورځوکې له افریقې څخه هندته دده په راتګ باندې خورا خوشاله وو ، ان داچې کله دی له دغه هیواده راووت انګریزې جنرال داخبره ورپســې وکړه چې : « هو، دغه سنټ زموږ له سواحلو ولاړ .هیله من یم چې دغه تګ به یــې د تل لپاره وي ...»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي بیادکور په لور:

ګاندي له جنوبې افریقې څخه لکه چې نوردتل لپاره خپل هیواد ته راغــی انګریزانــو فکرکاوه چې ګواکي نوریې دوی له غمه بې غمه شول اوهغه څه چــې ده پــه جنــوبې افریقاکې ترسره کول دهغو لړۍ به هم نوره په دغه هیوادکې له ده وروسته پـای تـه ورسیږي .خو داسې نه شوه ، په پیل کې ده غوښتل چې په هندکې هم خپلې مبارزې ته لکه دجنوبې افریقې په شان دوام ورکړي ، خو په دغه کارکې دده نژدې دوســتانو لکه ګوپال کریشنا ګوکهیل ده ته مشوره ورکړه چې دده له پاره تــروار دواره تــودې مبارزې داښه ده چې دهندي ټولنې ټولې هسکې ټیټې وګوري ، لــه هغوســره ځــان اشناکړي ، بیابه له هغه وروسته سره ګورو. هغه داهم ورته وویل چې تریوه کاله بایــد دی ځان دټول هند په سفرباندې بوخت کړي اودغه هیواد باید پــه هراړخیــزه توګــه دزړه له کومې داسې لکه څنګه چې ددغه هیواد مادی او معنوي جوړښت دی وګوري ،ګاندې داکاروکړ اوله راتګ سره سم دټول هند په سفر باندې ووت ، او ترکلي کلــې پورې یې دخلکو له بیلابیلو قشرونو اوپاټکوسره لیدنې کتنې وشوې ، ده ته داروښانه شوه چې دهند ترقي او پرمختګ ترزیاتې اندازې ددغه هیواد په بزګرانــو پــورې اړه لري ، اوپه دې باورشو اودایې وویل چې له دغې لارې کیدای شې موږ دخپل هیــواد دپرمختګ په باره کې فکروکړو، ده داهم وویل چې زموږ ټولنــه نــه شــې کــولای د اوسنیو اسانتیاوو او ټولنیز شعور په پام کې نیولو سره په هغه لورپه چټکۍ سره ګــام اوچت کړي لکه چې انګریزان پرې اوچت شوي دې، دده ټینګار په دې و چې دهیواد دخلکو دژوند دسطحې په پام کې نیولو سره باید دپرمختګ یوپلان تــرلاس لانــدې ونیول شې . دادګاندي اند وایدیاوه چې زیاتو ملګرو ان نهرو هم نه ورسره منله او نــه په دغه برخه کې ورسره یوه خوله وو. په دې چې هغوی فکرکاوه چــې هنددوســتان اوس ددې توان لري چې په تخنیکی او صنعتی برخه کې پــه هغــه شــان لکــه چــې پرمختللې نړۍ روانه ده په اسانۍ سره چټک ګامونه پرته له دې چې دخپلــې ټــولنې ټولنیزو ستونزو اووروسته پاتې والي ته وګوري پورته کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دهندپيژندنې ددغه اوږده سفر (ياترې) په ترڅ کې دهندي ټولنې او ارزښتونو په پام کې نيولو سره دخپل ژوند دډول هم دهغو په شان برابرکړ، په احمدآباد کې په سابرمتې اشرم* کې استوګن شو، ده نور دلويديزکالي اولباس وانه غوستل ،دهغـوی کړه وړه يې ګرد سره پر يوه خوا پريښودل اود ساده ژوند په لور يې ورمخه کـړه. پـه کليوبانډوکې يې خپل مرام په سراسرې توګه ترخلکو پورې ورسـاوه او هـم يـې لـه هغوې څخه دهغوی دردونه او رازونه واوريدل. په سامبرمتي اشرم کې يې لکه هندو سادو غوندې ساده ژوند او هم هغه کالي دځان له پاره غوره کړل چې دژونـد ترپايـه يې هغه په وياړسره اغوستل، ګاندي دځان لپاره هغه جامې غـوره کـړې لکـه چـې يوهندو روحاني يې اغوندي همدغه لامل و چې دخلکوپه منځ کې په مهاتمـا بانـدې نامتو شو.

دګاندې لپاره ددغه شان ژوند پيل کول او په دغه شان اوسيدل په دې مانانه وو چې ګواکي ده دژوند له اساسي مسايلو چې په سرکې يې دهنددخلکو برخليک و، په يوه خوا شو، نه ،دده لوې کمال په دې کې و چې خپلې ټولنې ته ددوی پـه شـان اوددوی دخپل ژوند او دوديزجوړښت له لارې ورننوت ، داکارپه دغوشپوورځوکې چـې نـړۍ نوې د پرمختګ په لور سترګې خلاصې کړې وې ډيراسانه کار نه و، خګاندي وچې په دغه کار سره يې هم دخپلې ټولنې دبيلابيلو قشرونو تل ته لاره وموندـه او هـم يـې هغوی چې په لوړو منصبوباندې وو او په وياړ يې انګريزي قانون چلاوه په خپـل دغـه حيرانوونکی عمل سره ګوته په غاښ کړل . په دې مانا چې ګاندي که په عـين حـال کې له

(*) سابرمتی اشرم دهنددګجرات ولايت داحمدآباد دښارچې ددغه ولايت بلازمينه هم دی په زړه کې دسابرمتی سيند پرغاړه پروت دی ،دغه ځای اوس هم په شنو ونو پټ دی او دګاندي دژوند دډول اړين ځيزونه او شيان لکه دهغه کالی ، څرخه ، سترګې اونورهلته خوندې دي . هره ورځ په لسګونو سيلانيان او زړه خوږي مينه وال دسابرمتي دغاړې دغه اشرم ته ورځی اودهنددغه نوميالی مشرمهاتماګاندې روح اوياد ته خپل درناوي څرګندوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دگجرات په احمدآباد کې دسامبرمتي اشرم چې دگاندي ځاني شیان ، سترگی ، قلم او لیکنې ، اوهمداسې دده نـامتو څرخه په کې ساتل کیږي .

یوې خوا لوړې اوحاکمې طبقې ته یوگوابښ شو، خو له بلې خـوایې دټـولنې دډیرکــې دملاتړ او پیوستون په ترخ کې دمها تما (ستره اروا) لقب هم دځان کړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

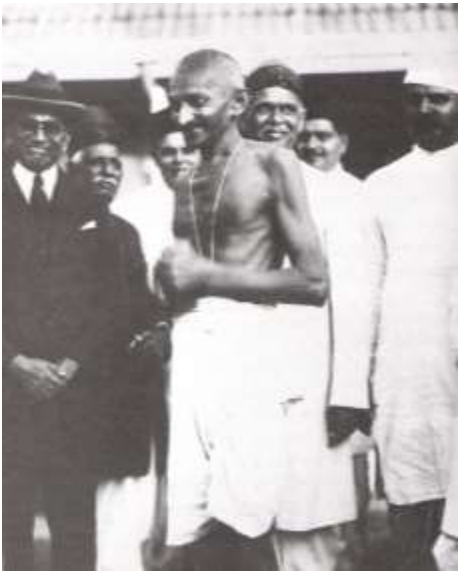

یوه ټکې ته موباید پام راواړم اوهغه داچې دغه لقب ده ته له پیله چا نه وورکړی بلکه ګاندي په دغه ویاړ هغه مهال سرلوړی شوچې کله ده ځان په پوره توګه دیوه ساده هندي سادوپه شان ټولنې ته راویوست دمهاتما لقب هم په پیل کې دده له پاره دیوه مذهبي تبرک له مخې ورکړ شوچې وروسته یې ملي بڼه غوره کړه ، په هند کې داشان لورینه همدا اوس هم برهمن پاټکې پرهغوی چې له اصله په برهمنه طبقه پورې اړه ونه لري نه کوي ،زما دسترګو لیدلې خبره ده دهند جمهور ریس نارایانن (د نویمې لسیزې په پای کې) ته د(بې جي پې) یوشمیر مشرانولکه اډواني اونورو چې دده دولس مشرۍ په وخت کي یې حکومت جوړکړ اودوزیرانو په توګه یې کار ورسره کاوه په ډیرو وختوکې لاس نه ورکاوه په دې چې هغه له کوزنۍ طبقې څخه و.
خو دګاندي له پاره داویاړ په خپله دخپل هیواد له پاره ددغه هیواد دراتلونکی په لور یوه نوې بریا او دټولنیزبرې په لورنوې هیله شوه .
په لویدیز کې کې دګاندې څیړونکې په دې باره کې هم فکرکوی او وایی ، کومه ملي اوسیاسې طرحه اوتګلاره چې ګاندې دهند له پاره ترلاس لاندې ونیوه ، ایا دداسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه مهم کار له پاره يوه پوره اقتصادي پروګرام ته هم اړتياوه که نــه ؟ پــه دغــه اړه ترټولو دمخه داځواب دويلووړ دې چې ګاندي په لنډه موده کې دخپل هيواد د ډيرکي (اکثريت) ملاتړ ددې جوګه کړ، چې اقتصادي ملاتړ دهم په هندکې ترلاسه کړي ، په دغه اړه يوشميرملې اقتصادي سرچينې ددې له پاره تيارې شوې چې ګاندي دې پــه هراړخيزه توګه ملاتړکړي، (بريلا) ډله په دغه برخه کې لومړنی مرستندوې ځــواک و چې له ګاندي سره يې خپل پيوستون وښود اودده له اقتصــادي تګــلارې يــې خپــل اقتصادي ملاتړاوتياری دزړه له کومې څرګند کړ.

خوله دې سره سره هنديانو ترهرڅه دمخه ګاندي ديوه ستانه او روحاني مشرپه توګه ومانه اوداسې درناوی يې ورته وکړ چې تراوسه پورې د يوشمير خلکو اودهندو مذهب پلويانو په منځ کې ده ته په خپل وخت کې داوتار په سترګوکتل کيږي .

بله مهمه خبره چې دده په اړه يې بايد په پام کــې ونيســو هغــه داده چــې دهنــدد نامتوشاعراوليکوال رابيندرانات ټاګور چې نوې يې په ۱۹۱۳ کې د نوبل جايزه ترلاسه کړې وه کمپاين دده له پاره بې اغيزې نه و، هغه ګاندي د Great Soul in peasant’s) grab (په نامه سره يادکړ. مانا داچې دعامه اومذهبي اړخونو ترڅنګ ټاګور هــم دده په اوچتيااو لوړتياکې خپله پوره ونډه درلوده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتما ګاندي او رابندراناتهه ټاګور:

له ۱۹۲۹ کال څخه را په دې خوا په هند کې دکانګرس هلې ځلې په خورا پیاوړتیا سر دېرمختیا په لوري شوې ، ګاندې هم په دغه ترڅ کې ترډېره حده ځان فعال وښود ، له همدغې مودې را په دې خوايي ددوومو خوله پاره دسرته رسولو سريزه پيل کړه ، يو داچې دمالګې خبره يې را پورته کړه اود ايې په هنديانو باندې ومنله چې دوی باید دانګریزې فابریکو جوړه کړې مالګه وانه خلي ځکه ده ويل چې دا دهرهندي حق دی چې دهند په دومره زیاته مالګه کې دوی باید په مالګه پیسې ورنه کړي. دویمه خبره چې ګاندي کلکه ونیوه هغه د ۱۹۳۰ کال دجنوري ۲۱ نیټه وه چې ده دهند دآزادۍ دورځې په نامه اعلان کړه ، ده ددغه کار په ترڅ کې پرټولو هندیانو غږ وکړ چې په نوموړې نیټه باید ددغې ورځې په درناوي سره په يوموټې والي سره خپل غږ پورته کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي په دغو کالونو کې ددغه شان غوښتنو دعملی کولو په ترڅ کې په خورا جدیت سره عمل کاوه، چې لاملونه یې دوه وو ، یوداچې انګریزانو پر هغه وعده باندې چې دلومړی نړیوالې جګړې په ترڅ کې یې کانګرس ته دهند دخپلواکی په اړه ورکړې وه وفا ونه کړه ،ګاندي هم داژمنه منلې وه، اوهمدغې شیبې ته سترګې په لاره و، خو کله چې له جګړې وروسته خبره برعکس شوه، په دغه حال کې دې دکانګرس دمشرانو او یوشمیر خلکو ترانتقاد لاندې راغی ځکه چې ده په کا نګرس زور اچولی و، چې باید دجګړې ترپایه انتظار وباسي ،ده داکاراوخپل پیوستون د دویمې نړیوالې جګړې په ترڅ کې هم له انګریزانو څخه څرګندکړ. په داسې حال کې چې دده داکار دکانګرس ډیرکي مشرانویوه ناکامه هڅه وبلله. دویمه داچې انګریزان په دغه کار سره ترجګړې وروسته نورهم پرځان غره شول ، دخپلو ژمنو پروایې ونه ساتله ، دهند په بیلابیلو سیموکې یې سوله ایز پاڅونونه په خونړیوپاڅونو واړول او دهندیانو پاریدنوته یې دتورې اوټوپک په زور ځواب

ګاندي اودکانګریس ملګري یې پرهغه مهال چې دی ددغه ګوند مشر اولاړشوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وركړ . په جليانواله[*] پيښه کې يې په سلګونو بې ګناه خلک ووژل چې ددغــه ستر ناوړين پړه هم دهند زياترو مشرانو پرګاندي اودهغه پــه تګــلاره بانــدې وراچولــه . همداوه چې ګاندي دهمدغولاملونو اونيوکوله امله خورا جدي شو، دهند ويسراى تــه يې له ګوانبه ډکه ليکونه ور واستول او په هغوکې يې دهند دآزادۍ او دهنــد پرځــان ډاډه کيدلو خبرې دهغه اونوروانګريزي واکمنانانو ترغوږ و رسولى . همدغه هلې ځلې وې چې انګريزان يې ددې له پاره تيارکړل چې بايد په لندن کــې دهنــد پرموضــوع باندې دښه نيت خبرې پيل کړي .
په ۱۹۳۱ کال کې ګاندې دلندن په لور حرکت وکړ. ګاندي لندن ته ولاړ اوهلته يې لــه انګريزانو سره خبرې پيل شوې ، ګاندې له انګريزانو څخه هيله وکړه چې بې لــه دې چې دى اوخلک يې نور هرتالونو او پاريدنوته زوروركړي ښه به داوي چې هندته پــه خپله خوښه آزادي وركړي، انګريزې پارلمان هم دهند په راتلونكې باندې خبرې پيل كړي، يوه انګريز مشر ساموېل ګاندي ته وويل :

" one must hate sin but ... lover the sinner"

Gandhi said : " I think it is justi as badfor their [English] character to be ruled. I want to save my british friends from the sine of colonialism and exploitation."

(*) جليانواله باغ دهند دپنجاب ولايت دامرتسرپه ښارکې دى چې په دغه سيمه کې انګريزانو په بې ګناه پاريدونکوباندې په ۱۹۱۹ کال وحشيانه ډزې وكړې اودهغې په ترڅ کې يې تر پنځوسوو زيات بــې ګنــاه لاريون کوونکي ووژل . دهمدغې پيښې لامل وچې دهنددبنګالي ژبې نوميــالى شــاعرټاکور دانګريــزي مقاماتو له خوا د (سر) لقب ونه مانه اودهغه د ردولو په ترڅ کې دويسراى په نامه وليکل :

"The time has come when badges of honor make our shame glaring in their incongruous contest of humiliation, and I ,for my part whish to stand, shorn of all special distinction, by the side of my countrymen , who for their so-called insignificance, are liable to suffer a degradation not for human beings"

وګورئ بنګلا ادب په اردو ژبه ۷۵۲ مخ) (

(c) ketabton.com: The Digital Library

گاندي دا عکس په لندن کې په ۱۹۳۱ کال کې اخيستی ، پرهغه مهال چې هڅه کوله انګريـزان پـه دې قانع کړي چې دوی بايد هندوستان ته خپلواکي ورکړي .

گاندي چې له لندنه را غبرګ شو، انګريزانو هم دپخوانی ويسرای پرځای نوی ويسرای (لارد ويلينګ ډون) هندته را واستاوه ، ددغه ويسرای له مهمو او عملي دندو څخـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه داوه چې دهنديانوپه ستوني کې بايد دآزادی غړ غلی کړي. اودايې هم دنده وه ،هغوی ته چې دازادی ناري اوسـوري وهـي بايدسـزا ورکـړي ، ده ترهرڅـه دمخـه دهنديانو دآزادی عوښتې پلان ته په سپکه سترګه وکتل ، ټول هغه فعاليتونـه چـې دآزادی په لاره کې ترسره کيدل دهغوی دمخنويې په لټه کې شو، په لومړي ګام کـې يې دهند دګانګرس فعاليت ته دپای ټکی کيښود، هغه يې غيرقانوني اعلام کړ اودهغه زياتره مشران ان دګاندي په ګډون يې زندانو ته واچول .

ګاندي اودهغه څرخه چې دښکيلاکي توليداتو دنه اخيستلو په ترڅ کې يې خلکوته سپارښتنه کړه .

د ګاندي اونورو مبارزينوزندان ته تګ وچې دهيواد په يوه اوبله خواکې دپاريدنو لړی وارپه واررا‌توريده ،دزندان پرهمدغه مهال دانګريزانو له سياسته ، ګانـدي تـه هـم داخرګنده شوه چې دوی هند ته آزادی ورکولوخيال نه لري ، بلکه غواړي چې په دغه هيواد کې ددووډلو هندوانو اومسلمانو دبيلتانه خبره را پورته او په همدغه شان دغه بيلتون ورو ورو نور هم دپياوړتياپه لور لارښونه کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي چې تر ۱۹۳۴ کال پورې په زندان کې و، په همدغه کال له زندانه راووت ،له راوتو سره سم يې له سياسته هم ځان په يوه خوا کړ، په دې مانا چې دکوم سياسي مقام لرونکې نه واونه يې غوښتل چې دمقام له مخې يې بايدخلک درناوی وکړي . له همدغه مهاله راپه دې خوا يې دسياست له پاره خپل بل نژدې ځوان ملګرې چې پر دغه مهال يې دسياست له پاره هم ځواک اوهم وړتيا درلوده را مخې ته کړ چې هغه پنډت جواهرلال نهرو و.

ګاندي سره له دې چې پردغه مهال په سياسې لحاظ هڅه وکړه چې ځان له سياسته پريوه خوا کړي خوله دې سره سره يې هم هلې ځلې په خپله پياوړتيا سره پرمخ تلې ، ده په عقيدتې اوارداتې لحاظ هم په داسې حالت کې ځان واچاوه چې دټولو عقايدو دپيروانو هم باورپرې کيده اوهم يې د شک په سترګه ورکتل ځکه چې ده تل دخپلې عقيدې په اړه دا خبره کوله :

((زه يوعسوي يم، يويهود يم، يومسلمان يم او هم يوهندو يم .))

زه فکرکوم چې دګاندي دنه زورزياتي دمفکورې خبره هم ترډيره حده له همدغه ټکي سره تړاو لري ، په دې مانا چې دګاندي له امله دنه زورزياتې نظريه په نژدې يوه پيړۍ کې په يوه نړيواله مفکوره باندې واوښته، دنړۍ په بيلا بيلو برخو او وچو کې يې ديوشمير خورا مهمو او نومياليو کسانو، پوهانو ، مورخينو او آن روان پوهانو پاملرنه ځانته ورواړوله ،دغه مفکوره اونظريه سره له دې چې نړۍ يې بيلګې له پخوا څخه په خپل تاريخ کې درلودې ، خو داچې دغه مفکوره او نظريه په خپل عصروزمان کې ښوک په څه شان دخپلې ښيګړې له پاره کارولی شي ، دمسالې اهميت په همدغه ټکي کې دی ، په يوه نظردنه زورزياتې فلسفه په دغه عصرکې چې ګاندې را پورته شو نژدې دخلکو له ياده وتلې او له پامه لويدلې خبره ښکاريده ، خو ګاندي په دغه ځانګړې زمانې شيبه کې چې بشريت دوې نړيوالې جګړې په هراړخيزه توګه زغملې وې په دې وتوانيده چې له دغه سترانساني ميراث څخه ديوه زورزياتې قام په وړاندې په ميړانې سره کارواخلي ، ده دآسيايي اند اوژوند له دغې معنوې تجربې څخه ښه کار واخيست . په دغه اړه داهم ده چې ،ګاندي اودهغه زمانې سره له دې چې دغې مفکورې ته د نه زورزياتې نوم ورکړ ، دخارجي ځواک په وړاندې يې د يوې حربې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه وکاروله خو په هيوادکې دننه يې ونه شو کولای چې دغه مفکوره او ايده په هغه شان لکه چې دباندنې ښکيلاک په وړاندې يې په عمل کې پلې کړه عملي کړای شي . ترکومه ځايه چې زه ګاندي او دده قام اوآن دده طبعيت پيژنم ، ده ونــه شــوکولای چې خپل ولس دنه زورزياتې په فلسفه باندې باورمن کړي ، نهرو، او دهند دخپلواکۍ دغورځنګ زياتره مشران له ده سره دده په فکر روان نه شول، همداده چــې ســړی ويلی شي چې ده په کورنۍ کچه هغه هم دهنــددنيمې وچــې دويــش پرمهــال ونــه شوکولای عدم تشدد په رښتياهم په عملې توګه ديوې داسې وسيلې په توګه چې په رښتيايې هم دخلکو له پاره نيغ په نيغه دسوکالۍ زيرې له ځان سره ميراث کړي وي رامنځ ته کړي ،دده يوشميرکره کتونکي په دې اړه داهم وايي چې هند دده دنظرياتو پراساس نه جوړشوی او نه خپلواک شوي ځکه ، هند چې کوم زورزياتي دګاندی پــه عصر کې وګالل دهغوبيلګه دهندپه تاريخ کې خورا لږ ليدل کيږي، دخپلواکۍ پرمهال چې په هرځای کې خلکو دنه زورزياتي په مفکوره عمل کــړی هلتــه ديــوې مثبتــې پايلې زيری ، خلکو نه ليدلې او نه يې محسوس کړی،دوی وايي چې هند دګانــدی او دده د عدم تشدد ترسترګو لاندې وويشل شو، په لکونو انسانان دتشدد قربانی شول اوپه دغه څرګند تيرې او تجاوزکې يې هرڅه له لاسه ورکړل چې اغيز يــې تراوســه پورې په زياترو هندې سيمواو کورنيوکې پاتې دی، په کلکتــه ، امرتســر، پښــتونخوا اودهند په نورو سيموکې چې کومې پاريدنې وشوې اوپه خونړۍ توګه وځيل شــوې ، هغه تولې دهمدغه عدم تشددترسيورې لاندې دهندپه نيمه وچه باندې وتپل شوې .
دګاندي کره کتونکي په دغه اړه يودليل داهم وايي چې ګاندي دخپلې مبــارزې پــه ډيرووختونوکې له انګريزانوسره په سازش اوجوړجاړي کې پاتې شوی ، په دې مانا چې په جنوبې افريقي کې هم ده دهغه هيواد د روا مقــابلې او مقاومــت ملاتــړ ونــه کــړ، برعکس دزولو دپاخون پر محال يې دانګريزانو په ګټه ودريداوخوله يې پټــه ونيــوه ، همداسې دهند دويش پرمهال هم ګاندې داسې نه ښکاري چــې ګــواکی دی دعــدم تشدد ترسيورې لاندې هرڅه ته ګوري ، بلکه داسې ښکاري چې دی يــوازې دخپــل ځان اوخپلومحدودوګټو په خاطرددغې سترې انسانې داعيې (عدم تشدد اوآزادۍ) پراخه دايره په لوی لاس ديوه قام او يا يوه مذهب ترکچې پرې راتنګــه کــړې ، پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې حال کې چې بودا داسې نه و، پاچا خان چې له ده سره يوځای په دغه ډگر کــې را پورته اولوی شو ، پرگاندي باندې دانتقاد په ډگرکې ودريد،

دهغه انتقاد پرگاندي اوخپلو هندي ملگرو باندې له همدې امله و، چې گانـدي دغـه لوی انسانی ارزښت ته په خورا وړه دايره کې وکتل ، همــداوه چــې پاچاخــان دهنـد دآزادۍ له دغه ډول خپلواکی سره لکه چې گاندي اونورو دهند دنيمې وچې دويشل په بيه ترلاسه کړه مخالف و، په دې چې هغه پوهيده چې داډول آزادي نه دهندو ، نه دمسلمان او نه هم دانسان په گټه ده اونه هم له هغو بنسټونو سره برابره ده لکه چــې نه زورزياتي يې سپارښتنه کوله . .

دگاندي او نهرو په اړه دا يوه خبره دپاملرنې وړ ده او هغه داچې ددغودواړو مشرانو د سياسي اواقتصادي دريځونو ترمنځ يولړ توپيرونو وو ، په دې مانا چې گاندي ســره له دې چې په يوه پرمختللې ټولنه کې زده کړه وکړه او دعصر دپرمختگ هرڅه يــې په خپلو سترگو وليدل ، په جنوبې افريقې کې يې د توکميز توپيررنــگ او خونـد پــه عملي توگه محسوس اووليد ، هغه تجربه ورسره وه ، خو له دې سره سره يې هم ونــه شوای کولای چې ديوه داسې چا په بڼه دې دټولنۍ مخ ته راووځي چې دزړو اړيکو او روابطو سره دې په تمامه مانا اوياتريوه حده خدای پامانې وکړي او د نوي هند له پاره دديوه پرمختللې سستم د رامنځ ته کولو غږ په اوچته توگه پورته کړي ، ددې خبرې مانا داهم ده چې ده ونه شوای کولای ځان د هندي ټولنی له زاړه چوکاټه يوپه يو پــه يوه نوې لور ورمخه کړي، همداوه چې نه يې له ښکيلاک سره په نره غړه ورکړه ،او نه يې دهند دمذهبي نظام نيمگړتياووته په په هغه انتقادې سترگه وکتــل لکــه چــې د شلمو کالو په ترڅ کې په خپلو ليکنو کې ورته کتلي وو ، اونه يې هم په عين حال کې نوي تمدن ته ديوې حتمې او اړينې پديدې په توگه دخپلې ځرخې په انډول زړه ښه کاوه . همداوه چې ترننه پورې گاندي ته دنوې هند ، دپرمختللي او عصري هند بنسټ وال نه شې ويل کيدای ، په دې چې دهند د غه بې ساری او په چټکتياسره پرمختگ دده له افکارو او انديښنو سره په تضاد کې و،بله خبره داهم وه چې ده نه غوښتل هند دی په داسې يو ناڅاپې تخنيکی بري باندې ورمخ شې دنــوي هنــد تخنيکــی وده او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرمختیا ترډیرې اندازې پورې دنهرواوسرسیداحمدخان ، ابولکلام آزاد،سوبهاش بابو اونوروسیاسې اوعلمي مخکښانوله نظریاتو سره تړاو لري .
اودګاندي دځرخې برعکس دپرمختګ دغه حرکت دهند ددغه وخت شرایطو اوزمانې دپېڅدت نهرو غاړې ته ورواچاوه ، هغه څوک چې پـه هرڅـه کـې یـې عصـري فکـر اونظریات دګاندې له نظریاتو سره په مخالفت کې را وپړکیدل، نهرو نه غوښـتل چـې دګاندې نظریات دې دنوې هند دپرمختګ او پیاوړتیا په بهیرکې ګردسـره لـه پامـه وغورځوی خوله دې سره سره یې خپله تګلاره درلوده اودژونـد ترپایـه پـورې یـې دهغې د عملې کولو په ترڅ کې ګامونه پورته کړل ، نهرو له ګاندي سره یولړتوپیرونـه درلودل ، نهرو مذهبې مشر نه و، اونه یې په دغه ټکي باندې ټینګار کـاوه ، کلـه کـه سړی دده نظریات لولي نودا پوښتنه ورحل کیږي چې ده پـه رښـتیې توګـه دنـوي اوخپلواک هند په زړه کې دنوې تمدن اوپرمختګ داسې بنسټونه کیښودل چې دهغو پرستنه ترنن پورې حرکت کوي ، اوپرهماغه لاره کې نن سبا دآسیا په جنـوب کـې دیوه لوی او پیاوړې صنعتي او ان اتمي ځواک په توګه ځان په خـورا پیاوړتیـا سـره ځلوي.
مقصد دادی چې ګاندي به ویل چې دهند دترقی پلان باید لـه کلیـو را پیـل شـې ، خونهرو په دغه تګلار باندې باور نه درلود ، اودایې یوه نیمګړې او دترقی له اساسـاتو سره مغایره مفکوره ګڼله . ځکه خو یې په هیواد ترهرڅه دمخه د هند دترقۍ په لاره کې د دغه هیواد تخنیکي او ساینسې بنسټونو ته خپله اود خپل حکومت او حکومتي پالیسۍ پاملرنه راواړوله . چې له ده وروسته دهند نوي
نسل دپیاوړي تعلمیی پالیسۍ په مرسته دهغه دنومیالۍ لور اندراګاندي پـه مشـرۍ دپیاوړي هندلپاره عملي کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندارا ګاندي په ځوانۍ کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

ګاندي او دعدم تشددفلسفه

ستا له ستمونو د وره چا وته فریاد کړم
وله مې په غشو ما همت درته نیـــــولی
(اشرف خان هجري)

دنه زورزیاتی ، یاعدم تشدد په اړه تراوسه پورې په هنداونوره نړۍ کې ددغې پـوهې اومفکورې پوهانوخورازیاتی لیکنې کړې دي ، نه زورزیاتی داسې څه او داسې تګلاره نه ده چې هغه به په رښتیاهم ګاندي رامنځ ته کړې وي ، همداده چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

This photo, taken on January 27, 1948, is believed to be the last photo of Gandhi alive. He was assassinated four days later.

موږ دغې تګلارې ته دهغه ایجاد نه شو ویلای ، ګاندي په خپله هم په دغه اړه په دې نظردی چې عدم تشدد دومره لرغونی او پخوانی دی لکه چې زموږ په شاوخواکې دغه غرونه دي ، مانادا چې دغه تګلاره له انساني نیچرسره مل رامنځ ته شوې اودهغه له پرمختیایی بهیرسره یې یوځای په انساني چاپیریال کې دیوې تلپاتې پدیدې په توګه وده کړې ده .په دغه اړه عمومي باورداده چې کیدای شي دمعنویت دغه روښانه اوښیرازه کرونده اوږدمدتي چاراوعمل ته اړتیاولري ،اوکیدای شي ترڅوپښتونواو نسلونو پورې ځان وغزوي ځکه نوداپه خپل حساب سره کومه بې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزښته پدیده نه ده .دا یوه اوږده لار، یواوږد سـفردی ،چـې دخپـل لاروي دعملـي تجربواوکړنو په ترڅ کې ځان دبډایی ترپولې پورې رسوي .

دبشر ټولې معنوي هڅې ددغې تګلارې ستایوالي اوځرګندویې دي ، داسـې معنـوي اثراوآسماني کتاب به نه وي چې هغه دی پردغه ایدیااومفکوره باندې ستایل شوی نه وي ، ځکه نو دادهرانسان ویاړ دی چې ووایی نه زورزیاتی یوه انساني هڅـه ده چـې انسان ته له ډیرپخواڅخه دانسان دیوه ستراوویاړن معنوي اوانساني میراث په توګـه ورډالی شوې چې ترننه پورې یې دپالنې حق او ویاړ په یوه وړه انفرادي دایـره کـې دخیرڼې او وینې وړ نه دی .

نه زورزیاتی یاعدم تشدد دهرمذهب پیاوړې اودپاملرنې وړلومړنی اوپیلنی سـرلیک دی . که دنړې له هرمعنویت اومذهب څخه دغه آر لرې کړې ، هلته نورداسې څه چې هغه باید معنویت اوروحانیت وبلل شي نه پاتې کیږي، په دغه اړه زه پـه دې بـاوریم چې نه زورزیاتی ترهرڅه دمخه دغه لاندې ټکي په خپله غیږ کې رانیسي :

نه زورزیاتی مینه ده،

نه زورزیاتی ځوانمردي ده ...

نه زورزیاتی د ټولو معنوی کتابو پیلامه ده ...

نه زورزیاتی دهر ټولنیزچلند له پاره هوډدی ...

نه زورزیاتی دانسان اوانسانیت ترټولو پیاوړې وسله او توره ده...

نه زورزیاتی دانسانی ارزښتونو ساتندویه او پاسوالو مفکوره ده...

زموږ په عامه ژبه او ورځنې ژوند کې دعاموخلکو یوه خبره چې خورا عامه ده اوکولای شو هغه دنه زورزیاتي جوهراوزړی وبولو لکه چې وایي : (ګذشت اوبخښـل دمیړنـو ځانګړنه ده) .

داټولې هغه اشارې دي چې سری یې په یوه سرسري نظر دهـرې تـولنې او تـولنیز بهیرپه ترڅ کې لیدای شي، خوکه چیرې موږ لړنورهم دانساني آثارو او میراثونو تل ته ورننوزو ، هلته تردې هم زیاتې خبرې په دغه اړه لیدای او لوستلای شو، په دې چـې دغه تګلاره له یوې داسې هستۍ څخه راپیل کیـږي چـې هغـه لایزالـي ده ،ځکـه نوداویلای شو هغه خدایی اوتلپاتې هستي ده چې په خپلوټولو آسـماني کتـابوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې سپارښتنه کړې ده ، داسې سپارښتنه چې يوازې دانساني پوهې پـه يـوه تـاکلې مرحله کې انسان دهغې په عملي کيدو او غوره کيـدو بانـدې لاسـبرى شـوى دى ، همداده چې نن هم دبشريت په وړاندې دغه تګـلاره دژوند پـه يـوه لـوړ پړاوکـې دپاملرنې اويادونې وړده.

نه زورزياتى دخپل ماهيت له پلوه دبديواوناوړتياوو پرضد يوه هڅه ده چې دهغې پـه مرسته انسان کولاى شي ديوشميرسـتونزو لکـه ډار، عقـدې ، قهراوتيـري پرضـد دانساني پوهې اوپوره شعوري تياري په درشل کې شي . که ډار دتـل لپـاره پرژونـد باندې برلاسى وي ، دهغه ترسيوري لاندې هرډول انساني هڅه مري ، کله چې انسان له هڅې ولويد دهغه لپاره مرګ ترهر څه دمخه دورکې سنګرنيولى او پـه هغـه يـې سپاري .

که انسان عقده اوسرټمبګې له خپل کرکتر سره مله کړي ، نو نه يوازې به ځان تباه او برباد کړي چې ان بشريت به هم دخپلو عقدو په ماتم اوښکيل کې داسې رااېسارکړي لکه حيوان ...

قهر هم داسې درواخله چې زياتې بدمرغۍ رامنځ ته کولاى شي او ځومره سـتونزې چې فکرکوى له دغې بدمرغې پديدې سره ملګرې دي چې پاى يـې پـه تيـري او تجاوز باندې اوړي ...

په علمي توګه دنه زورزياتي دفلسفې يوه ځانګړنه داهم ده چې دغه تګلاره انسان ته دپوهې او منطق په لور لوړتيا وربښي ، دغه فلسفه په همدغه ټکي باندې ټينګارکوي او وايي چې داانساني موخو ته د رسيدو يوازنۍ معقوله لاره ده چې دهغې په مرسـته پرته له جګړې ، ډار، اوځورونوسرې هدف تـه رسـيداى شـي . پـه يوشـميرفرهنګو اوکلتورونو کې دالاره زياترو پوهانو درياضت په نامه هم يـاده کـړې ، ګانـدي هـم دهمدغې لارې په اړه په دغه ټکي باوري و.

اودغه عملى رياضت يې دځان ځانګړنه کړې ده ،دى په دغه اړه وايـى چـې ددغـې برياد ترلاسه کولو په مخه دى يوازې تريوه حده پردغه لاره تللى دى ځکه نوليکي :

((څه شى چې ماغوښتل هغه ترلاسه کړم ،اوڅه چې ما په دغه ديرشوکالوکې په هغه لورګام اوچت کړ، هغه زما فنافى ذات وه ، چې ماغوښتل خپله له خداى سره مخـامخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

شم او ترموکشا پورې ورسيږم ، زه وهڅيدم او ددغې مـوخې پـه لوروړانـدې ولاړم اوهغه مې وڅارله ، په هغه څه کې چې زه يې په ويلو او ليکلوکې ويلای شم اوڅه چې زما سياسي افکاراوکړنې دي ، هغه ټول
پرهمدغه ټکي باندې درېږي)).[١]

ګاندي په دغه مفکوره باندې سړي ته داورښيي چې روحانيت ددې لامل کيږي چې انسان په انسانيت ورګډکړي ،اوکيدای شي انسان دهغه په رڼاکی دژوند اصلي مقصد هم دځان لپاره په عملي توګه غوره اومعلوم کړای شی اوهـم دنـورو لپـاره، داسې ښکاري چې نه زورزياتی په دې نه زده کيږي چې سړی بايد په کـوراوانزواکې ورتـه کينی ،بلکه دازده کړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتيالري چې دهغې په ترڅ کې يوڅوک بايد دخپل ځان خوند او رنګ درک کړي ، ځان بايد وپيژني اولـه هغـه څخـه بايـد دغيرضروري خطراو مرګ په وړاندې ددفاع اولامل په لټه کې شي اودهغه په زړه کې بايد د سختيوله هرډول سره ځان بلد کړي .

ددغې ايدې له مخې کله چې دوه کسه سره جنګيږي او يوبل سره وهـې ، يـوزورور اوبل کمزوری دی ،دوی دواړه جګړه ماردي ، دلته دنه زورزياتي سوال نه رامنځ تـه کيږي ، په دغه ترخ کې نه زورزياتی هغه دی چې يوکس له دغو دووتنوڅخه دمقابلی پرځای دځان ددفاع په لټه کې هلې ځلې وکړي ،په دغه ترخ کې په څرګنـده سـړی ويلای شي چې زورورهغه څوک چې زورزياتی کوي نه دې ، بلکې زړوراوزورور هغـه دی چې ځان له
ظلم او زورزياتي څخه پرته له کټ مټ عمل څخه ژغولاشي .

دنه زورزياتی مفکوره لکه څنګه چې يادونه يې وشوه ، له ډيرپخوا ترننـه دانسـانی تفکر په تاريخ کې دانسانانو لپاره دپاملرنې وړ موضوع وه ، په دغه اړه دهندي ګروهی سپيڅلی کتاب (بګوت ګيتا) ترټولو پخوانی کتاب دی چې ددغې مفکورې اړونـدې نښې نښانې له خان سره لري ، ګيتا په دغه اړه يولړيادونې لري چې دهغو لـه مخـې

---

[١] Ghandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی کولای شي ووايي چې دا به لومړنی اثروي چې دعدم تشدد په اړه يې يادونې ته په خپلودرسونوکې ځای ورکړی دی ، په ګیتا کې راغلي دي :

« اجازه ورکړئ ، اوسختې خبرې يې په سره سينه واورئ ، اجازه ورکړئ ، اوهيڅوک مه توهينوئ ، يوه قهرجن سړي ته دااجازه ورکړئ چې دزړه خبره ووايی اوپرمخ يې قهرمه ورغبرګوئ ، هغه پريږدئ چې په قهرکې ځان وغوړوي او هرڅه وويلی شي ...»

له دغوتلپاتې خبرواپه ديخوا په (۵۰۰م) پيړی کې ساکايي شهزاده بودا دخپل معنويت په هڅه کې چې په بشپړه توګه دنه زورزياتي پربنسټ وه يوځل بيا په دغه لړکې ځا ن راوپړکاوه او په ځانګړې توګه يې په دغه اړه وويل :

« يوورور بايد په قصدي توګه دبل ژوندي موجود ژوند ترې وانخلی ، دځان دژوندي پاتې کيدو په خاطر بايد بل ژوند ي موجود ونه وژنو... »

دنه زورزياتي په اړه ترهرڅه مهمه خبره داده چې دهند په نيمه وچه کې ددغې مفکورې خرګند اخځ بياهم بودايي درسونه دي ، چې دزياترو مذهبوله خوا په خپل وخت کې ځارل شوي اووده ورکړه شوي ده .

"When people will forget the Gautama Buddha, there will come another Buddha who will be called Maitreya. That is the Buddha of compassion and peace."

جن بل پخوانی مذهب دی چې په اصولوکې يې په نه زورزياتي باندې خورا زيات ټينګارشوی دی ، زياتره پوهان په دې باورهم دي چې پرګاندي باندې هم ددغه مذهب داغيزې له لارې دنه زورزياتی اغيزو چې دی يې په دغه مفکوره باندې دژوند ترپايه استوار او پابندوساته ، جن مذهب تربوديزم هم په دغه ترڅ کې جدي دی لکه چې په دغه اړه وايي :

ټول ژوندي له دردونو اوځورونوځوريږي ،
همداده چې څوک بايد هغو ی ونه وژنی ...
دادعقل اوپوهې ترټولوښه او په زړه پورې خبره ده چې :
هيڅ شی بايد ونه وژل شي ،

ياداچې :

دوسلې زور هغه څه نه شي کولای ، هغه چې سوله يې کولای شي ...

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ته کولای شې خپل هدف په خوږه ترلاسه کړې ، نو بیادزهرواچولو ته اړتیا نشته .

(وګور ئ : نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لارښونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ)

جن مذهب په خپلو تعلیماتو کې په نه زورزیاتي باندې زیات ټینګار کوي او اساسي اصول یې په همدغه تګلاره باندې ولاړ دي ، دغه مذهب اودهغه اصول هم نه زورزیاتی هسې دیوې سرسري پدیدې په توګه نه مني او نه یې تبلیغوي ، په دغه مذهب کې هرپیرو بایدنه زورزیاتی یا عدم تشدد په عمل اونظرکې دخپل ژوند معنوي رمز وګڼی ، په دغه برخه کې دوی ځومره چې په ساېه خوړلو باندې ځانونه پابندې ګڼی په همدغه اندازه دخپل معنوي ژوند دلارښونې لپاره هم په نه زورزیاتی باندې ځانونه پابندبولي .

په هندې ژبه کې د (اهنسا) دویی مانا هم نه ټپي کول او نه وژنه ده ، خوپه پراخه مانا دغه ویی د نه ځورونې په مانا هم کارول کیږي .خویوځه چې باید په دغه ترڅ کې په پام کې ونیول شي ، هغه دادی چې په لاسی او قصدي توګه به نه وي .

نه زورزیاتی دګاندي له نظره هم په دوه لحاظه تعبیراوتفسیرشوی دی ، یوددغه اصل مثبته ځانګړنه ده او بله یې منفي ، منفي یې کیدای شي ، داوي چې دهرژوندي موجود لپاره دغه اصل کارول شوی دی ، مانا داچې هر ژوندي موجود ته باید په مادي اوجسمي اوهمداراز په فکري اومعنوي لحاظ زیان ونه رسول شي ، په دغه ترڅ کې د زیان رسونکي اونه زیان رسونکي موجودخبره نه مطرحه کیږي .

خوترکومه خایه چې ښکاري دګاندي مراد په دغه ترڅ کې یوازې په مثبته خوا کې دی ، هغه په دې باوري دی اووایي : « زه به کله هم هغه ځوک چې بدکوي او ناوړتیاوې یې پرفکر باندې برلاسې وي ونه شم زغملای »

ګاندي په دې باوري دی چې په هندی ژبوکې داهنسا مانا هم پراخه مینه ، پراخه اولویه ځان تیریدنه اودتولو لپاره خیرغوښتنه ده ، اوپه دې یې هم باور دی چې :

« که زه په رښتیاهم د اهنسا پیرواو پلوی یم ،نو زه باید له خپل دښمن سره دومره اوداسې مینه ولرم لکه چې له خپل پلار او زوی سره یې لر م ...)).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماناداچې نه زورزیاتی داسې مفکوره نه ده چې هغه باید یوڅوک اویوه ټولنه دخپلې کمزورئ نښه وبولي ، نه، نه زورزیاتی دخپلې فلسفې له مخې یوه پیاوړې رښتیاده او یوپیاوړې زړورتوب ، دګاندي په وړاندې هم دغه آر په همداسې بڼه مطرح دی ، ځکه یې له رښتیاینې اوحقیقت سره یوشان اویوډول بولي ، دهغه په نظر نــه زورزیــاتی هدف دی ، وسیله نه ده ، ګاندي په دې نه دې راضي چې دغه لوړمفهوم دوسیلې پړاو اودرجې ته راټیټ کړي ، بلکه هغه غواړي چې دغه مفهوم دمینې اودرنښت په پولــه کې دهدف په کچه کې وساتي ، خکه یوازنی څه چې ګاندي پرهغه باندې ډاډمن دي هغه دادی چې دی مینې ته دیوه اوچت حقیقت او واقعیت په سترګوګوري ، دده پــه نظر هیڅوک نه شي کولای چې دمینې او نه زورزیاتي ترمنځ توپیررامنځ ته کړای شي ، همداده چې ګاندي په دغه اړه ډیرپخوا ویلي وو :

"In this age of the rule of brute force, it is almost impossible for anyone to believe that anyone else could possibly reject the law of final supremacy of brute force. And so I receive anonymous letters advising me that I must not interfere with the progress of non–co–operation even though popular violence may break out. Others come to me and assuming that secretly I must be plotting violence, inquire when the happy moment for declaring open violence to arrive. They assure me that English never yield to anything but violence secret or open. Yet others I am informed, believe that I am the most rascally person living in India because I never give out my real intention and that they have not a shadow of a doubt that I believe in violence just as much as most people do. Such being the hold that the doctrine of the sword has on the majority of mankind, and as success of non–co–operation depends principally on absence of violence during its pendency and as my views in this matter affect the conduct of large number of people. I am anxious to state them as clearly as possible......"

(Source: Young India, Ahmedabad, Wednesday, 11th August, 1920)

مانا داچې هرڅوک باید دنه زورزیاتي دمفکورې له مخې په دې وتوانیږي چــې دیــوه مطلق هویت خاوند شي اودخپلې پیاوړتیا په خاطر باید دنه زورزیاتي پــرلاره بانــدې ګام کیږدي ، یوه خبره چې په دغه اړه باید وشي هغه داده چې ګاندي په خپل وخــت کې دغه لرغوني مفکوره دنوي عصر له غوښتنوسره سمه راپورته اودعمل ډګرته لکه چې مارتین لوترکینګ هم ویلي وو راوایسته ، ګاندي په خپله هم په خپلولیکنوکې په دغه اړه ښوځلې یادونه هم کړې ده ، ماناداچې ګاندي دیومعنویت پلوي انسان پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه په هغو ټولو معنوي ورتياووباندې پوهيږي ، هغه چې بشريت ته دلاربـښوني پـه خاطرورميراث شوي دي ، ګاندي په خپله وايې چې ده ټول آسماني کتابونـه لوسـتي اوپرهغـو بانـدې بـاوري دی ، همـداده چـې دده مفکـوره هـم دهمـاغو مقدسـو کتابوپرارشاداتو باندې ولاړه ده ، ګاندي په دغه ټکي باندې هم باوري دی لکه چې په قران کريم کې رانازل شوي :

يا يهاالذين امنو استعينو بالصبروالصلوه ، ان الله مع الصابرين

ژباړه : ای ايمان والو ، دآخرت دثواب ترلاسه کولو پـه خاطرپـه صـبراولمانځه سـره دمرستې غوښتنه وکړئ ، بې شکه چې خدای له صبرکونکوسره دی ، (سـيقول ، ۱۵۲ او۱۵۳ اياتونه)

په نه زورزياتي کې دپوهانوپه نظر دوه ټکي په ځانګړې توګه دپاملرنې وړ دي ، دغـه ټکي لومړی ځاني دسپلين (Self Discipline)او دويـم يـې نفسـی مجادلـه (Self Renunciation)

دی ، په دغه اړه اوس په خورا آسانی سره سړی ويلای شي چې په الهي کلام کې دغه دواړه اصله ديوه داسې انسان په وړاندې چې هغه ددوو ټکو (صبراو عبادت) په مانـا پوهيږي ديوې خورا مهمې سپارښتنې مثال لري ، ګاندي په دغه رمز باندې پـوهيږي ځکه نو هغه عدم تشدد ته دداسې يوه مفهوم په نظر ګوري چې هغه دهرچـا اوهـرې عقيدې دپيروانو لپاره دمنلواو عملي کولو وړدی ، که چيرې انسانان په رښتياهم پـه دغه اړه په رښتينې توګه ددغې ډالی دلاس ته راوړلو هڅه وکړي ، هغه کولای شي په ډيروهغو ستونزو چې بشريې په خپل ژوندکې لري او ياورته ناحله بريښي بريالی شي .

دنه زورزياتي عمل اوتګلاره دهغوی له خوا چې نه غـواړي دتابعيـت اوتسـليمئ پـه بڼه کې راښکيل شي عملي کيږي ،هغوی ،چې په خبله مبارزه کې دخپل کـړکيچ دحل لپاره نه زورزياتی (عدم تشدد) يوازنی ګټوره لاره بولي .

نه زورزياتی عملا هغه هڅه نه ده چې دهغې په ترسره کولوسره به خوک لـه کـړکيچ څخه ځان پر يوه خواکړي ، بلکې داهغه يوازنې مثبت ځواب دی چې دهغه په مرسته سړی کولای شي له خپل ځواکه په ګټوره اوموثره توګه کارواخلی اويايی پـه عمـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې پلی کړي . دګاندي ساتياګره هم پر دغه اصل راڅرخي اوپه دې تینګارکوی چې رښتيا بايددميني او سم عمل له لارې دتولني اووګړي دکرکتراوخصلت ځانګړتيا شي ، ددغې تګلارې غوښتنه داده چې دتشدد په وړاندې په انفرادي اوټولنيزه توګه پـه خپل ټولنيز ، اقتصادي اوسياسي چاپيريال کې ګام واخيستل شي .. لکه چې په دغه ترخ کې دګاندي دمالګې ساتياګره ترټولو ښه او روښانه بيلګه يادولای شو.

عيسويانو هم په خپلواصولوکې داخبره منلې ده چې (خدای يعنی مينه)

Christians generally accept the proposition that 'God is love'. This leads to the logical corollary that the main enemy is hatred itself. Relying particularly on New Testament texts, such as the sayings of Jesus that "Whoever shall say [to his brother] , Thou fool, shall be in danger of hell-fire" (Matthew 5:22) and "anyone who hates his brother is a murderer" (1 John 3:15), Christians have interpreted the terms 'brother' and 'neighbour' (following the parable of the Good Samaritan) at their widest. And this means loving opponents and even enemies:

Care as much about each other as about yourselves...
Never pay back evil for evil...
If your enemy hunger, feed him; if he thirst, give him drink...
Do not let evil conquer you, but use good to defeat evil.
(Romans 12:16-21)

(وګورئ دپورتني مطلب په اړه په انګريزي ژبه دنه زورزياتی ويبپانه)

په ختيزوټولنوکې چې يوشمير ته يې دنه زورزياتي زانګووې ورته ويلای شـو، دغـې فلسفي ددغوخلکودمعنوياتو پر شنه اوروښانه آسمان باندې تل خپله وړتيا او اغيزپه ژوره توګه ساتلی دي ، مانا داچې عدم تشدد ختيزانسـان تـه دهغـه پـه معنـوي ژونداوبرخليک کې ديوې حياتی اومهمې پديدې ځای په نښه کړی دی ، همداده چې دلته دغې مفکورې ځان دپياوړي معنوي ارزښت پړاو ته رسولی دی ، ان دومره چـې که له معنوياتو څخه دغه پديده په يوه خوا کړو، هلته معنويت ته نورڅـه نـه پـاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي . دايوازې ګاندي نه دی چې په دغه برخه کې يې افکار بايد مخکښ وي ، دفارسی اوپښتوژبوادبيات پرهغو وړتياوو ډک دي لکه چې سانسکريت او پالي ژبې يې دهندي ګروهې په اړه انسان ته وړډالی کولای شي ، سنايي ، مولانا ، عطار ، دهرات دپير اوهمداسې د پښتو ژبې عرفانی څيرې او ميراثونه لکه روښان ، ارزاني ، ميزاخان انصاري ، دولت ، رحمان بابا او دخوشال خان دکورنې يوشميرنوميالي ليکوال او عارف شاعران په دغه برخه کې هغه څوک دي چې ددوي افکار دنه زورزياتي او عدم تشدد ډيرښه استازي بلل کيدای شي . ماناداچې عرفان اوتصوف دشعراوادب په ترڅ کې له مذهبی لارښوونکو وروسته دآسيايي ادبياتو دپاملرنې وړموضوع ده . همدغه ادبيات دي چې دغه سترانساني ميراث ته يې په ډيره ښه اوهنري بڼه انعکاس ورکړی دی .

دعرفان اوسلوک مساله په ټولو سرچينو کې دپوهې غوندې اوهم له هغې سره انډوله طرحه موضوع ده ، عارفا ن او پوهان په دغه برخه کې له يوه اوبل سره هيڅ ډول توپيرنه لري او نه هم ددغه انسانی ارزښت په وړاندې توپيرته اهميت ورکوي ، دهرشاعراو روحانی پرافکاروباندې نه زورزياتی دومره برلاسی دی چې له هغه پرته يې فکراو ايجادبل څه نه وينې او نه يې انځورولی شي . دپښتو ژبې نوميالی شاعر اشرف خان هجري له هغو شاعرانو څخه دی چې دده په اشعاروکې دنه زورزياتی يوه بيله او ژوندی نړۍ زموږ په واک راکړل شوې ده ، زه په دغه اړه له تاسې درنولوستونکو سره يوازې دعرفانی ادب پرپوله باندې نه تم کيږم ، موږ دغه تلپاتې ارزښت دهغو شاعرانو دايجادپرفضاباندې هم ليدای او احساس کولای شو چې هغوی له ژوند سره يوازې په مادي لحاظ ډيراوپه معنوي لحاظ لږ چلند کوي ان چې دوی هم په دغه ترڅ کې خپل هغه ايجاديات چې زموږ لپاره يوازې دهغو دايجادي تجربې په توګه اهميت لري بياهم د تفاهم اونه زورزياتي دمبلغ په توګه زموږ په واک کې راکوي ، کله چې موږ د خوشال خان ختک دنوميالي زوی هجري غږ دبيجاپوراورنتمبور له دنګو کلاګانوڅخه اورو ، په هغو کې هغه ترنم او هغه څوښ چې دخوشال په افکاروکې ژوند کوي نه ليدل کيږي ، هلته دغه شاعر لکه څنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغه ارادتی کلام ده ته د صبر قومانده ورکوي ، هغه څه مور ته په داسې ژبه وايې چې هغه دصبراوتحمل ترټولو ښه او تلپاتې درسونه بلل شو:

ستا له ستمونو د وره چا وته فرياد کړم   وله مې په غشو ما همت درته نيولی

ګاندي دهمدغواودې ته ورته آسيايي افکارو پرپخوزينو باندې دعدم تشدد دلوړتيا آسمان ته راپورته شو، دده داندوژوند دغه پياوړې فلسفه يوازې ديوه مذهب ، يوه عرفان او يوه سلوک په زړه کې رامنځ ته شوې فلسفه نه ده ، هسې چې دی په خپله نه شي کولای په دغه ترڅ کې ځان يوې ټاکلې عقيدې ته وسپاري ، دهغې لامل هم دغه دی ،چې ده په خپله پوهه اوخپله ځيرکې سره ځان تردغې پولې راورساوه چې خپل سپيڅلي هدف ته درسيدو لپاره يې يوه سپيڅلې وسيله يا تګلاره هم غوره کړه ، مانا داچې کله مور دګاندي فلسفه يو ه ټولنيزه او سوله ييزه پاريدنه بولو ، دهغې لوی لامل هم دادی چې هم يې هدف سپيڅلی دی او هم يې هغه ته درسيدو وسيلې ، که چيرې له دغو دواړو (هدف اووسايلو) په يوه کې هم خلل وای ، نو په دغه حال کې به دده ساتياګره په خپله يوه جعلی اودرواغجنه هڅه وای .
بله خبره چې دګاندي دعدم تشدد په اړه يې بايد وکړو هغه داده چې دده تعبيرله دغې مفکورې څخه دادی لکه چې پاچاخان دده له خولې ليکي :
«... سبا له بمبی ته لاړم ، ګاندي جي دبرلا په کورکې و، زه هم ورغلم هلته ولاړم اوهغه سره اوسيدم ، يوه ورځ يې دعدم تشدد بحث شروع کړو ، نو ما ورته ووی چې ګاندي جی تاخو ډېرې مودې نه په هندوستان کې دعدم تشدد سبق ورکړی دی اوزما خو ډيرلږ موده وشوه چې پښتنو ته مې داسبق شروع کړی دی ، ما سره هغومره ذريعی اوکارکنان نشته څومره چې تاسره دي ، ته وګوره چې د ۱۹۴۲ کال په جنګ کې هندوستان کې څومره تشدد وشو، ليکن په صوبه سرحد کې باوجود دانګريزانو دډيرظلم اواشتعال نه پښتنو تشدد ونه کړو حالانکه هندوستان سره تشدد دهغومره سامان هم نشته څومره چې پښتنوسره دی ، ددې په ځواب کې ګاندي جی ووې چې عدم تشدد دبزدل سړي کارنه دی ، داديوه بهادرسړي کاردی او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتانه دهندوستانيانو نه زيات بهادران دي ، دغه وجه ده چې هغوی تشدد ونه کړ...»
(جدوجهد ۶۸۵ مخ)

گا ندي په پښتونخوا کې

گاندي په ۱۹۱۸ کال کې دخپلوساتياگرانو لپاره يوشميرلارښونې په گوته کړې په دغو لارښونوکې موږ کولای شو ، دعدم تشدد او رښتيا ينې هغه مرامې څه چې ددغې تگلارې لپاره دده له خوا لارښود وو په لاندې ډول سره ولولو:

ساتياگرانو ته لارښونې

ساتياگره کمپ ، ناد ياد ، د۱۹۱۸ کال داپريل ۱۷

۱- رضاکارانو ته وړده چې ، دا د نه زورزياتي کمپ دې ، دوی بايد په هرډول حالاتو کې د رښتيا اورښتيانې امرومني اودهغو پيروي بايد وکړي .
۲- په ساتياگره کې د لوړتيا اوځان لوړبللو لپاره ځای نشته ، په دې مانا چې د ساتياگرۍ داصولو له مخې بايد پرچا باندې فشار نه وي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- سرتمبه ګې اورخه په ساتیاګره کې ځای نه لري، ان دهغــوی پــه وړانــدې چــې پوهیږو زموږ مخالف دي باید ددوستۍ له مخې چال چلند وکړو، کلیوال هم بایــد پــه همدغه روحیه باندې وروزل شي . رخه اوکینه کولای شي زمــوږ مبــارزه لــه خپلــې وړتیاڅخه راوغورځوي .

۴- رضاکاران باید داپه یاد ولري چې دایوجهاد دی ،موږ په دې ځکه ټینګارکوو چــې موږ له دې پرته نورڅه نه لرو،اوکه داهم په سمه توګه ترسره نه کړو مانا داچــې مــوږ دخپل مذهب په وړاندې په څه کولو کې ناکام یو. ټول هغه څه چې دژوند اومــذهبي لاربښونو په ترڅ کې اړین اومهم دي ، هغه باید دلته په پام کې ونیول شي .

۵- موږ د واک اوځواک له برلاسي اوغرور سره مخــالف یو،اوهمداســې دقــانون پــه وړاندې ړانده ،ځکه چې په دغه برخه کې بیواکه یو،خودابه ددې مانا هم نه لري چــې ګواکي موږ څه نه وینو، زموږ دنده داده چې موږ له مامورینوسره ددوی دنورو کارو په برخه کې مرسته وکړو.

۶- موږ دلته هم دهغواصولو لپاره وړاندیزکړی ،هغه چــې مــوږیې پــه خپــل کــورني چاپیریال کې په پام کې نیسو، موږ باید دحکومت اوخلکو ترڅنګ دیوه داسې ځواک په توګه چې دیوې لویې کورنۍ جوړونکی اوعملي کوونکي وي فکروکړو.

۷- موږ باید له هغوی څخه چې له موږسره هم نظري نه دي ځان پــه یــوه خــوا نــه کړو،دابه زموږ دنده وي چې له دوی سره تړاو ولــرو او دوی دخپــل نظراوفکرپرخــوا راوکاږو.

۸ــ موږ باید ددې لپاره هڅه ونه کړو چې ځان دچالاکۍ په دریځ کې واچوو،موږ باید هڅه وکړو چې ربښتینې اوپرربښتیا باندې باورمن واوسو.

۹- کله چې رضاکاران په کلیوکې تمیرږي ، باید دکلیوالو دکړو وړو اواړتیاوو په پام کې نیولو سره دهغو لپاره دچوپړ تابیاهم وکړي ، هغوځــایونو تــه چــې کــولای شــی پــه ربښوسفروکړي ددې اړتیانشته چې له ګاډوڅخه کارواخلي،په عین حال کې باید ځان له ساده ډوډۍ خوړلو سره هم آشناکړي .

۱۰ - هرمهال چې رضاکاران پرکلیوورځي ، دوی باید دکلیوالو اقتصــادي حالــت تــه جدي پاملرنه له یاده ونه باسي ، له هغوی سره باید د زده کړې په برخه کــې مرســته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي اوهغوی ته باید دخپلې بیکارۍ په وخت کې خوښي اوخوشالي ورپه برخه کړي
.

۱۱- که دوی وخت لري باید دکلیوالوله ماشومانو سره دزده کړې په کارکې مرسته وکړي .

۱۲- که چیرې دوی (رضاکاران) په کلیوکې داسې څه چې هغه ددوی روغتیا ته زیانمن وي وینې هغه باید کلیوالو ته هم وروښيي اودهغو پام باید ورته راواړوي .

۱۳- په هرځای کې که رضاکاران داسې څوک وینې چې له یوه اوبل سره په خپل منځي شخړوکې ډوب دي، لومړۍ باید هغودې ته راوبولې چې په خپله له یوه اوبل سره جوړشي اوکه داشونې نه وي ، بیادې دهغوی ترمنځ منځګړیتوب وکړي .

۱۴- دوی باید دخلکوپه وړاندې دلوستلو دنده هم پرمخ بوزي ،کله چې دوی ساه اخلي اودمه کوي پرهغه مهال باید داسې څه چې دساتیاګرۍ دپیاوړتیا سبب کیږي له هغوی سره ولولي .

۱۵- په هرډول شرایطوکې دوی باید دهرډول وسلې کاروني ته اجازه ورنه کړي ،اوهم باید داله یاده ونه باسي چې دعدم تشدد دمبارزې اصلي موخه اوهدف دنه زورزیاتي پاسوالي اوساتنه ده .دعدم تشدد مانا داده چې په زغم سره خپله عادلانه جګړه پرمخ بوځو، دلته داپوښتنه نشته چې یوپربل باندې یوڅه وزغمو. عدم تشدد همیشنی بریالیتوب دی ، داسې چې کله هم ماته نه مني . راځی چې هررضاکارترهرڅه دمخه په همدغه رمزپوه کړو څوهغه بیاوکولای شي نورپرهغه باندې پوه کړي .

مهنداس کرم چند ګاندي

دعدم تشدد اوسني هندي کره کتونکي

دګاندي اودهغه دنه زورزیاتی په اړه یوه نظریه چې زه یې دهغه عام ذهنیت له مخې چې په هندکې په دغه اړه شته او کله کله یې خبره ان علمي ناستوته هم راغزیږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دخپلې خېړنې اوکتنې په ترڅ کې دلته راليکم ، هغه دا ده چې وايي ګاندي په خپل ژوند کې په دې ونه توانيده چې دخپلې فلسفې په رڼاکې دې يوامن اوآرام هند وستان ووينې ،دده کره کتونکي داهم وايي چې ده دهند دآزادۍ پرمهال په پوشمير عيني واقعيتونو باندې داسې سترګې پټې کړې چې هغه دده لپاره دژوند ترپايه پورې دروح عذاب شول ، هند آزادي واخيسته خو دغه آزادې په کومه بيه اوکوم نه زورزياتي ورته تمامه شوه ؟ په دې اړه ، ده دکانګرس دزياترو غړو په وړاندې دزړه نازړه چال چلند تګلاره غوره کړه، په دې چې ده فکرکاوه دی په دغه برخه کې برحق دی ، په دغه اړه بايد پر يوه ټکي باندې هرڅوک پوه شې چې ګاندي دنه زورزياتي پلار نه و، هندي پوهان او دګاندي کره کتونکي په دغه ټکي باوري دي چې ګاندي نه زورزياتی ،دهغه مفکوره ،اودهغه اصول لکه څنګه چې پيل شوي وو دعمل پرمهال يانې دآزادۍ پرمهال عملی نه شواى کړل ، د نه زورزياتي دفلسفې اوتګلارې ترټولو ګران او سخت اړخ دتاريخ په اوږدو کې داو چې ددغې مفکورې زياترو پلويانو هغه په عمل کې سمه نه ده تطبيق کړې ،داسې فکرکيږي چې دګاندي ستونزه هم په دغه پايله باندې پای ته ورسيده چې هند يې په دوو برخو وويشه ، دهندو اومسلمان خبره ، دهند اوپاکستان خبره خو دده ترسترګولاندې دهمدغې مفکورې په درشل کې دعدم تشدد ترسيورې لاندې په درانه تشدد سره عملی شوه ،همداده چې اوس دهند اوسنی نسل په دغه برخه کې په دې نه دی باوري چې دغه تګلاره بايد دخپل ټولنيز او سياسي ژوند لپاره د مرامي تګلارې په توګه ومنی . دوی داهم نه مني چې له دغې لارې به هند دنيکمرغۍ په لور ګامونه اوچت کړي ، اوس نو ، په دغه اړه سړی په څه شان کولای شي حکم وکړي چې هند په عدم تشدد سره آزادشو، که همدا اوس په هند کې له هغو زړو کسانو څخه پوښتنه وکړې چې دوی ولې د پارتيشن پر وخت له اوسنی پاکستانه په شړلو محکوم شول ، دوی همدا خبره کوي چې که داعدم تشدد وچې مليونونه يې تراوسه پورې دردونه زغمي ، نو تشدد به څه شی وي. مانا داچې داشان خبرې دګاندي او دهغه د نه زورزياتې دمفکورې په اړه نن سبا دهند دځوان نسل له خوادپوښتنې وړ خبرې دي . کله چې مورږ ګانـدي او دده دفلسفي فکر په اړه خبرې کوو ، نودا راته څرګند يږي چې دده عمل او وينګ په عمومی لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهند دویش پرمهال دده دتګلارې له اصولو سره برابر تیا نه کوله ، په دې مانــا چــې دی په عملي توګه مخکې تردې چې دانسانې ټولنی او انسانیت په تــرخ کــې خپلــه تګلاره پلې کړي ،دویش پرمهال ددې پرځای چې یواوچت انساني شعار چې هند باید نه وای تجزیه شوی رامنځ ته کړي حوادثو په داسې یوعمل ورمخه کړ چې دهغــه پــه ترخ کې دی ترهرڅه دمخه عملآ دیو خورا پیاوړی هندوپالي چا پرکرښه لکــه چــې محمدعلی جناح دمسلمانانو په مخ کې راوپړکیده ودریده ، سره لــه دې چــې ده پــه دغه برخه هیڅ هم نه دي ویلی خوعملآ دهغوپه څنګ کې پاتې شو چې هندوســتان یې دهندوانو لپاره غوښت اوهغوی یې له ځانه بیل وبلل چې دپاکستان په نامه دلــوی هند له پیکرې څخه بیل شول . ان دده دلارې نومیالی پیرو پاچا خان هــم پــه خپــل اثرکې دغه ټکي ته (دکانګریس بې وفایی) نوم ورکړ او په هغه کې یې خپله ګیلــه ترهرڅه د مخه له ګاندي جې څخه وکړه ځکه دهمدغې تګلارې له امله وه چې دوی خو دهند دنیمې وچې دآزادۍ ژمنه سره کړې وه نه دهغې دویش .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهند له وروستی ویسرای اوهغه له میرمنې سره د ګاندي له دغې کتنې وروسته
یوځو ورځې وروسته هند تجزیه شو .

دهند تجزیه دآزادی په نامه ده او نورو کانګرس مشرانو له انګریزانو سره ومنله ، کله چې پاچا خان ددغې آزادی په وړاندې دمخالفت او نه منلو غږ پورته کړ، دی لـومړنی سړی و چې دهغه په خوله یې لاسونه ونیول او ورته ویې ویل چــې اوس کــار ترکــار تیردي باید دادزهرو غړپ ترستوني تیرکړو، پاچاخان بیاهم ورته وویــل چــې زمــوږ اوتاسې پیوستون خو دهندد آزادی لپاره په دغه شان لکه چې تاسې اونهرو یې عملي

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوئ نه و. دوی هغه ته یوازې پورتنی ځواب ورکړاو په دغه حساس وخت کې پرهغه دریځ کې چې هغه دانګریزانو هیله اوموخه وه آرام پاتې شول ، کله چې ولسونه سره تباه شول ، کله چې له یوه اوبل لوریه خلک په تښتیدو او وتوشول ، ګانـدي پرهغه مهال حیران شو، او په ډاګه یې خپله دغه تیروتینه ومنله او دایې لاورزیاته کړه چې په دغه کار سره دده د ژوند دوې لسیزې رالنډې شوې .، مانا داچې دغه کـار دده پـه وینا دده ژوند را لنډ کړ.

مامخکې وویل چې ګاندي په یوزیات شمیر هیوادو او ټولنو کې د یوه نـامتو اتـل پـه توګه ومنل شو، اوهغه په دغه ټکي چې ګاندي یوسیاسی لارښود و، دګانـدي پـه اړه دبهرنیانو خبرې له هغه عام ذهنیت سره توپیرلري هغه چـې پـه هنـدکې دده لـه مړینې وروسته اوان نن هم برلاسی دی ، باندنیوکسانو اوڅیړونکو دی په هنـد کـې دننه نه دی څیړلی او نه یې مطالعه کړې دي، ددوی ستاینه زیاتره داسې بڼـه لـري چې سړی نه پوهیږي دوی ګاندي ستایې اوکه هغه لرغونې فلسفه چې هغـه نـه زور زیاتې دی ،دګاندي کره کتونکي دامني چې دګاندي دژونـد اصـول پرعـدم تشـدد باندې ولاړوو ، خو داچې وایی ددغو اساساتو په زور په یوه بریالۍ پایله باندې واوښت داخبره بیادهغوی لپاره دپوښتنې وړده . باندنی پوهان هم دده په اړه پـه دوو برخـو ویشل شوی دي ، یوه هغه ډله اوبرخه ده چې هغوی عدم تشـدد تـه درنـاوي کـوي اودهغه له مخې دګاندي نوم هم په دغه ډګرکې په درناوي سره یـادوي . بلـه ډلـه هغوی دي چې د هند دخپلواکۍ غورځنګ څیړی چې په دغه برخه کې یې دڅیړنـو ژبه اوتګلاره په تمامه مانا بدله ده . مارتین لوترکینګ هم دګاندي دغورځنګ عملـي تګلاره ستایې لکه چې په ډاګه داوایي چې :

((عیسی موږ ته د نه زور زیاتې ستراتژې راکړه ، خو ګاندي په دغه ترڅ کې موږ تـه تاکتیک را په ګوته کړ)) .

سړي په دې پوهیږي چې مارتین لوترکینګ په دغه اړه ترهرڅه دمخـه دتاکتیـک خبرې ته اهمیت ورکوی اوپه دغه ترڅ کې دده هـدف ګانـدي دهغـه پـه سیاسـی لیدرشیف کې دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه پر دغې يادونې پسې داهم وليکل چې نړۍ اوانسان ته دګاندي ميراث داو چې په زغرده يې نړۍ ته داوښوده چې انسانان کولای شي خپلو هدفو ته پرته لــه دې چــې زورته لاس اوږدکړي ورسيږي ،دده حرکت ديووالي او يوموټي توب استازی و، دغــه حرکت وکولای شول چې خلک سره راغونډ اوپه خپل يووالی سره بې دبــري پرلــور لاربښونه کړي .

ما مخکې ياده کړه چې علمآ دنه زورزياتي په برخه کې دعملی کولــو موضــوع خــورا ګرانه اوپيچلې ده ، تاسې ټول په دې ښه پوهيږئ چې په دغه لاره کې ترګاندي دمخه دبودا اوترهغه راپه ديخوا حضرت عيسی اوپه زرګونــو اســلامی عارفــان مخکښــان وو.چې زياتره يې په خپل وخت کې په يوه ناکام برخليک کې نيمه خواشول.

په اوسنې هند کې هم د نه زور زياتې دتګلاري په باب څيړونکي ، ليکوال او پوهان او آن عام خلک په دې نظر دي ، چې که ګاندي په دې پوهيدای چې هند بــه يــوه ورځ داسې پياوړې ځواک کيږي ده به کله هم دالاره نه وای غوره کړې ، ده ان پــه خپــل وخت کې ونه شوای کولای چې دهند خلکو ته په رښــتيا ســره دقناعــت وړ ځــواب ورکړي ، په عامو خلکو کې داهم ډيرعامه خبره ده چې که دی د نه زورزيــاتې پلــوی اوپاسوال وای ، نو دده انځوربه په هغه څه باندې چې دتشدد مور بلله کيــږي اوهغــه پيسې دي، نه چاپيده. ددې خبرې مانا په خپله دهغوی لپاره چې دی يې دخپل ملــي مشرپه توګه منلی تراوسه نه ده روښانه ځکه نو دهغو ی يوه ډلــه (لکــه دســوبهاش پلويان) په دې نظرهم ده چې وايی : ګاندي چې دکومې ايدې لپاره ټول عمر خواري وکړه په عملی اوسياسی توګه (نه په معنوي لحاظ) يوه ماته تګلاره وه ځکه يــې دی خپله هم قرباني شو .په داسې حال کې چې ګاندي خپله دغه قرباني يوه ځان تيريدنه بلله اوهغه په دغه ډګرکې پرځان باندې عملي کړه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

Nehru addressing a huge throng at the Ramlila grounds in New Delhi Feb. 1, 1948, the day following Mahatma Gandhi's funeral

(c) ketabton.com: The Digital Library

درپیم خپرکی

ګاندي اوسرحدي ګاندي

... حقیقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پالیسی وه او زموږ عقیده وه اوده .
پاچا خان

دپاچاخان پورتني خبره هغه مهال دده له خولې راووته چې هندوستان دده هغو ملګروچې له ده سره يې ژمنه کړې وه چې دوی به دهندوستان دخپلواکۍ لپاره په يووالی او پيوستون سره تربري پورې جنګيږي په دووبرخو وويشه ،کله چې انګريزانو وغوښتل دهند نيمه وچه تجزيه کړي دوی هم ورسره شول او پاچاخان يې دليوانو (پاکستاني واکمنانانو) او پرانګانو(انګريزانو) په منځ کې يوازې پريښود...

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهنددنیمې وچې په تاریخ کې چې د نه زورزیاتي خبره رامنځ ته کیږي ، هلته دوه نومونه کله هم له یوه اوبل څخه څوک نه شي بیلولای چې هغه مهنداس کرم چند ګاندي او عبدالغفارخا ن دي، یوډګاندي په نامه مشهورشو او بل دسرحدي ګاندي ، یوه دعدم تشدد په تیوري کاروکړ ، خو دویم په عمل کې دهغې لپاره لاس په کارشو اوهغه یې دآسیاپه یوه داسې برخه اوداسې قام سره دعمل ډګرته راویسته چې هغوی کله هم خپله ساده خبره په ټیټ آواز سره نه وه کړې ، یوه ځان درام ترنامه لاندې په یوه معنویت پورې وتاړه اوبل د رحیم ترسیوري لاندې دبشریت لپاره دعدم تشدد دمینې تخم په خپله پراخه لمنه کې واچاوه او دانساني کروندې په الکه باندې یې دهغه په کرلولاس پورې کړ.

دواړه پریوه خوله شوي وواوپه دې یې باورو چې دغه تګلاره زموږ په زمانه کې دانساني ژوند اوتمدن ، معنویت او مینې یوازنۍ ژغورندویه تګلاره ده چې له هغې پرته انسان نه شي کولای دخپل ژوند بدمرغیوته دپای ټکی کیږدي .دهمدغه مرام او موخې پربنسټ دوی یوې داسې فلسفې ته کاروکړ چې دهغه په زور یې له یوې خوا ځان دزمان له داسې ښکیلا ک سره چې لمریې د نیواکې واکمنۍ پرسیمو باندې نه پریوت مخامخ کړ اوله بلې خوا یې دخپلوملتونو دبیا ژوندیتوب اوروزنې په برخه کې په هغه ویاړ باندې لاس پورې کړ چې دهغو له مخې خلکو دپلار ، فخر اوپاچاپرویاړنو باندې سرلوړي کړل ، ګاندي د بپو(پلار) او غفارخان د پاچا خان اوفخرافغان په نامه یاد شو ل .

دغه پاچا خان دخپلې زما نې په یوه واکمنه اوبډایه کورنې کې چې له نژدې یوې پیړۍ یې په دغه سیمه کې دپلرونو او نیکونو نومونه په خانانواو واکمنانانو کې یادیدل د ۱۸۹۰ کال په شاوخواکې په چارصده کې زیږیدلی دی ، دی دمحمدزیو واکمنانانو چې دهنددنیمې وچې او افغانستان دتاریخ دنولسمې پیړې په شپوورځوکې په سیاسی ، اقتصادی او کلتوري لحاظ دپاملرنې وړ کورنې وه ، رالوی شو ، دپلار(بهرام خان) دویم زوی و ، دښوونې او روزنې په برخه کې یې دخپل وخت علوم په عصری او دودیزو ښوونځیواو پوهنځیو کې ولوستل ، ان چې په نامتو پوهنتون علیګړ کې یې هم یوه موده په لوستلو باندې تیره کړې ا وددغه پوهنتون په نو میالیو کې دده نو م هم ثبت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی ، داچې زه نه غواړم دده دژوند په ډېرو جزیاتو باندې خبرې وکړم ، داوړبولم چې زما ددغې لیکنې لوستونکي زموږ ددغه نومیالي لاربښود او مشر ژوند لیک په خپلــه دده (زما ژوند اوجدوجهد) کې په هراړخیزه توګه ولــولی ، زه بــه دلتــه یــوازې پــه دغولاندې ټکو باندې په لنډه توګه دخپلې موضوع سره په تړاوکې رڼااچوم .

۱- پاچا خان او نه زور زیاتی ،

دلته اوهلته ډېرخلک په دې باوردي ، وایی او لیکي چې پاچا خان دعدم تشدد خبره له ګاندي څخه راکاپي کړه او دهغې پربنسټ یې دخپلې مبارزې تګلاره پرانیسته ، په داسې حال کې چې داخبره نه ګاندي کړی او نه هم پاچا خان په دغه اړه په ډاګه دغې موضوع ته اشاره کړې ده ، داځکه چې ګاندي جي په خپله لکه چې دمخه یې یادونــه وشوه نه زورزیاتی ته دخپلې ایجادي تګلارې په سترګو نه ګوري ، بلکــی پــه خپلــو ټولولیکنو کې په دغه ټکي باندې ټینګارکوي چې په انسانی ژوند او تاریخ کــې دغــه تګلاره یوه لرغونې تګلاره اولاره ده چې دوی هم په دغه لاره باندې په خپل وخت کې ګام پورته کړی دی .

کله چې دپاچاخان په لیکنو او کړنو کې په دغه اړه څه لټوواو یایې لیکو ،هلته هم پــه ډاګه له دغه ټکی سره مخامخ کیږو چې :

"There is nothing surprising in a Muslim or pathan like me subscribing to the creed of nonviolence .it is not a new creed . it was followed fourteen hundreds ago by the prophet all the time he was in macca"

badsha khan

« په دې کې هیڅ دحیرانې ځای نشته چې یومسلمان او یایوپښتون لکه ماغوندې دنه زورزیاتی لاره ځاري ، داکومه نوې خبره او مفکوره نه ده ،بلکه داتګلاره له هغه مهاله چې پیغامبر څوارلس سوه کاله دمخه لاپه مکې کې و پیل شوې ده »

ماناداچې داخبره اوس یوڅه ګرانه ده چې سړی یې ووایی اویایې ومني چې پاچاخان به له ګاندي دامفکوره اخیستې وي ، ځکه چې زه ددوی دواړو په اړه یوازې یوڅه چې نوي یې دلته وړاندې کوم ، دادی چې نه پاچاخان اونــه هــم ګانــدي دعــدم تشــدد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایجادګروو ، بلکه دوی دواړه په دغه لاره کې ددوو بیلو عقیدو دپلویانواو پیروانو پـه توګه ددغې انساني لرغونې فلسفې لپاره په عملي توګه په خپل عصـرکې درسـالت لرونکو اوسترګورو انسانانو په توګه راوړاندې شول ،سره یو شـول او دغـه لـه پامـه لویدلې او یاهم دکتابو پرپاڼوکې خوندې پلرنـۍ فلسـفه دوی دواړو پـه یـوه شـان عملآدژوند او ټولنې په مخکې د خپل عصر له غمیزو څخه دوتلو په اړخ کې رامنځ ته اوهغه یې په جدیت او مسوولیت سره دخپل ژوند اومبارزې سره پتلیز او پرمخ بوتله .
که ووایو چې دابه ددغو دوو لاربشوونکو له خوا دخپلوعقیدو ترسیوري لاندې رامـنځ ته شوې وي ، داهم سمه نه ده ، په دې چې په نه زورزیاتي کې ترهرڅه دمخه یـوازې مذهبي آر نه ، بلکې دیوه پراخ انساني مفهوم په توګه دپاملرنې وړدی داسـې چـې پرمذهبو باندې سیوری غوړوي او دهغو په رڼاکې په خپلوټولنوکې خپل اغیزمنتـوب ساتي .
زما په فکر دپاچا خان په اړه دوه څیزه په ځانګړې توګه دیـادونې وړ دي یودعـدم تشدد اسلامي او افغاني کول اوبل دغې پدیدې ته لکه دګانـدي اوددغـې فلسـفي دنورو لاربشوونکو غوندې دیوه لرغوني انسانی اصل په توګه وده اواهمیتورکول دي .
برسیره پردې یوشمیرنورې مسالې هم شته چې پاچاخان دهغو دسمون لپاره بنسټیز فکرکوي چې په هغوکې ددې لاندې ځانګړنو یادونه کیدای شي :

—— دپاچا خان لپاره نه زورزیاتی په خپله دبدیوپرضد یوه داسې ننۍ جګړه ده چـې دهغې په مرسته انسان په یوګړی اوډله ییزه توګه کـولای شـی د ډار، قهـر، کینـې اوتیري پرضد عملي جګړه وکړي ، دده په نظر دده ټولنه په آسیاکې داسې یوه ټولنه اوقوم دی چې دوی کله هم ځان له پورتنیوټکواوځانګړنو څخه پر یـوه خـوا نـه دی ساتلی ، ماناداچې له دوی سره ډار، قهر، کینه اوتیرې دیوه فن اومهارت په توګه روزل شوي اوپه رواني اوفزیکي توګه یې ددوی ټولنیزاو فرهنګی جوړښت له اوږدې مودې راپه دیخوا ترخپلې اغیزې لاندې راوستی دی ،همدغه ټکي دي چـې دوی یـې پـه ټولنیزو اونورو نیمګړتیاوو باندې ور اړولي دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاچاخان په دې باورلري چې دغه منفي ځانګړني حيواني جرړې لري چې بايد دهغودلرې کولو په لټه کې شو ، دی په دی هم پوهيږي اودامنې چې موږ حيواني طبعيت لرو،هغه زموږ په جوړښت کې اخل شوی ، خوله دې سره سره موږ انسانان هم يو اوځان په انساني ارزښتونو باندې ترحيواني هغوښه سمبالولای شو.
دهمدغه تحليل له مخې پاچاخان غواړي ددغو ستونزو په وړاندې سخت مقاومت وکړي اودغه بدمرغی چې په خرافاتی توګه يې دپښتني ټولنې ژوند ترخپل کنترول لاندې راوستی له دغوپه بدمرغيوکې ډوبو خلکو پر يوه خواکړي ځکه نو ددغې سمونې لپاره دده په نظر يوازنی لاره عدم تشدد او امن دی چې کله پرټولنيز نظم باندې برلاسی کيږي ، دهغه له برکته انساني ژوند له شکه پرته په يوه نوی بدلون او تحول باندی پای ته رسيدای شي .

پاچاخان دخپلوښوونو په ترڅ کې غواړي چې خپله ټولنه دپوهې اومنطق په ارزښتونوباندې وپسولي ،
څه فکربايد وکړو چې دپاچا خان ولې دغه مهم اصل ته ورفکرشو، په دغه اړه دده لپاره ترټولومهمه خبره داوه چې بايد دده ټولنه زده کړه وکړي ، زده کړه دده لپاره هغه لومړنیطرحه ده چې دی يې د ډار، وحشت ، کرکې ، ځان غوښتنې اونورو بدمرغيو لپاره دعلاج يوازنې لاره بولې ، مدرسې اوښوونځي جوړول اوهلته دهلکانو اونجونو روزل هغه تګلاره وه چې انسان په عملی توګه پرپورتنيوځانګړتياوو باندې دبرې پولې ته رسوي ، دپوهې اومنطق پربنسټ ديوې ټولنې جوړول هغه تګلاره ده چې انسان د انسانيت لوړو پوړيو ته رسوي ، پاچا خان په دې باوری دی چې دده په تيرنسل کې څه ډول کسان ، پوهان او دمعنويت دلارې لارښونکي رامنځ ته شوي وو آيا دده په زمانه کې دغه چانس دده دخلکوپه برخه کيدای شي ؟ دی په دې باورې دی چې دا کارپه هغه حال کې شونی دی چې دده ټولنه يوځل بيا هغه وړتيا دځان کړي ، هغه چې ددوی پخوانو دپوهې له لارې دپوهې په مرسته دځان کړې وه . دی ددغه کارلپاره په رښتيني توګه لاس په کارشو هم يې خپله دچا خبره ځان ملاکړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوهم يې دنورو لپاره دخپلې تګلارې اواصولو له مخې زده کړه اوسبق دپښتنې ټولنې د ودې او پرمختګ يوازنې لاره وبلله.

پاچاخان دانسانيت يوپښتون خواخوږی و ،

پاچاخان په داسې يوه زمانه کې راوپړکيد چې دهغې په ترخ کې انسان اوانسانيت دخپل انفرادي اوډله ييز جوړښت په ترخ کې يوه څرګند عاطفی سيوري ته اړتيا درلوده ، شلمه پيړۍ دانسان اوانسانيت لپاره له دردونو اوغمونو ډکه پيړۍ وه ، داسې چې ترننه هم ددغې پيړۍ دپيل هماغه حيواني غرور ديوشميرانسانانوپه ذهن اوضميرکې ژوندی دی ، تراوسه هم دوی د لومړۍ او دويمې جګړې له بدمرغيوڅخه عبرت نه اخلې اوتراوسه هم په دې لټه کې دي چې دانسان دبدبخته کولو په برخه کې په څه شان ګام اوچت کړي ، پاچاخان د لومړۍ ، دويمې نړيوالې جګړې اودهغود بدمرغيو ننداره په خپلو سترګووکړه ، دغودوو جګړو په مليونو انسانان دهيڅ لپاره پوپناه کړل اودانسان په وړاندې يې ديوې انسانی غميزې يوخورا بدرنګ انځورراوړاندې کړ، پاچا خان ددغو بدمرغيو په زړه کې رالوی شو او ددغو ټولو بدمرغيو په زړه کې يې خپلې مبارزې او هڅې ته ملاوتړله ، اوهغه يې دهند په نيمه وچه کې په يوه غورځنګ باندې واړوله . پردې برسيره پاچا خان په دغه موده کې پرنړيواله غميزه پرسيره دهند په نيمه وچه کې هم يوه درنه تراژيدي وليده چې هغه ددغې نيمې وچې ويشنه وه ، داپه خپله داسې يوه انګيزه شوه چې دهغې په ترخ کې دپاچا خان مبارزه دهرې ورځې په تيريدو سره بياوړې کيده او پخيده ، او په دغه ترخ کې دی دومره په انسانيت باندې وځوريد چې بيلګه يې دهند په نيمه وچه کې خورا لږه وليدل شوه ، همداده چې دی دغې انساني خواخوږۍ په يوه درانه اوسترخواخوږي باندې بدل کړ، داسې چې دهغې له مخې په خپل قوم اوسيمه کې دهرچا لپاره يومنل شوی او ددرناوي وړلارښود شو، موږ وينوچې په پښتنوکې داډيره نادره خبره وه چې په هغوی به يوځوک او يومشر دهغه په ژوند نې په اوچتودرناويو سره يادشوی وي ، خو پاچاخان يوازنی ځوک و، چې په دغه برخه کې يې يوازې له دې امله چې انسانی خدمت اوچوپړ ته يې له عاطفې اوخواخوږۍ سره يوځای په

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتيني توګه ورودانګل په خپل وخت کې نه يوازې خپلوخلکو په درنښت ومانه بلکه دسيمې اونړۍ دحساسواوانسان دوستوپه منځ کی يې نوم په وياړسره يادشو.

ددغه کاريوازني لامل داو چې دده زړه اوفکر دواړه په عمـل اونظرکـې دانسـان پـه خدمت کې شول . ددغه ټکي ماناداهم ده چې ده په خپل وخت کې په شعوري توګه دانسان لپاره ترعصرلوړفکروکړ ،ده خپل قوم ته د رښـتياينې ، وفـا ، او خواخـوږۍ داسې درس ورکړچې دهغه په مرسته يې خپل قام په ميړانې سره دنوي نړۍ اوتمدن په لور ورلاربښونه کړ. داوه خواخوږي اوداوه ديوه فکرهغه انساني هڅه چې دهغې لـه مخې په خپل قوم کې دپاچان اوفخرافغان اوپه نوروتولنوکې په نورو خواخوږو اودرنو نومونو باندې په سرلوړۍ سره يادشو.

دپښتو غزل پلار هم دې دفخرافغان په اړه پرهغه مهال چې په ۱۹۸۸ کال کې يې لـه نړۍ سترګې پټې کړې وويل :

فخرافغان لاړ

چې داعي و تل دامن او د امان لاړ	يو پيکر دپيرزويني دانسان لاړ
هسې نه چې پاکستان په هندوستان لاړ	دادغم خبر يې نن په کل جهان لاړ
چې غرور دپيرنګې يې و مات کړی	د دنيانه نن هغه سپين ږيري ځوان لاړ
اوس به تل دحريت ګلان تازه وي	پسرلی که دپښتون دګلستان لاړ
په خندا لکه دګل و په اغزوکې	چې و تل دقام په غم خيرې ګريوان لاړ
پسته ډير ځلانده ستوري يې پرې ايښې	په دا څه شی که مو دا ما ه تابان لاړ
چې مدام به افتخار دقام اوملک وي	نن هغه ميړنی ځوان فخر افغان لاړ

حمزه فکر دتاريخ کړه هاتف ووي :

« ای لله يغفر له » لوی مسلمان لاړ

(۱۹۸۸ جنوري ۲۱)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) پاچاخان ،

خپلې فلسفې په برکت په نوي تمدن ورګډ شو

... زما مذهب رښتيا ، مينه ، محبت اودخداى دمخلوق خدمت دى

پاچاخان

ښايي داهم دډيرکسانو لپاره ديوې معما ځاى ولري ، ښايي ډيريــې ونــه منــي چــې پاچاخان دخپل فلسفې ليد له مخې په يوه مدني ټولنه باندې ورګډشو، کيداى شــي تاسې ته به دهندپه نيمه وچه کې دپښتنو اند اوژوند هم داســې ښــکاره شــي لکــه دافغانستان دپښتنو په شان ، همدغه ټکی کله کله داتيروتنه هم رامنځ ته کوي چې زياتره افغانان دپښتونخوادپښتنو په اړه هم دافغانستان دافغانانو په شان فکرکــوي ، ان کله کله خو داهم پسې وايي چې دوى نورهغه څه ، هغه ارزښتونه چې افغانان يــې لري له لاسه ورکړي ، مانا داچې په نوي ډول پښتنوکې يې شميري .
زما لپاره ددغه بحث په ترڅ کې همدغه ټکي په ځانګړې توګه دپاملرنې وړټکی دى ، په دې مانا چې دغه ليد په خپله پښــتنې ټولنــه کــې پــه ټولنيزلحــاظ دټــولنيزې

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانونمندۍ له مخې په دوو برخو (پرمختللې) ، او د(پرمختګ په حال) یـا وروسـتـه پاتې باندې ویشلې ده ، چې لومړی سستم په کوزه اودویم په بره پښـتونخوا بانـدې اطلاق کیدای شي .کوزه پښتونخوا له شکه پرته داقتصادی اوټولنیز سستم له مخــې دهندد نیمې وچې په سستم کې راځي ، ددغې سیمې پښتون ذهنیت د افغانستان له هغه سره په هراړخیزه توګه توپیرلري ، وګورئ داکوزني پښتانه دي چې دنوي تمدن له ښیګړو سره له نژدی یوې نیمې پیړۍ راپه دیخوا آشنادي اود ژوند تګلـوری یـې پرهغه خوا باندې روان اوعیارشوی دی ، ښاري ژوند اودنړیوال کلتوراغیز له ډیرپخوا څخه پردغو خلکو باندې سره له دې چې موږ یې د ناخپلواکو وروڼوپه نامه سره یادوو برلاسی شوي او دټولنیزخوځون لوري یې دنوي عصرپه لور په هر اړخیزه توګــه روان دي . زده کړه ، دنوي تمدن لــه ځانګړنوســره آشــنایې ، ښــوونځی اوس پــه کــوزه پښتونخواکې دژوند له اړینوځانګړنوڅخه بلل کیږي ، دمدني ټولنې جوړول اوپه هغې کې دمدنې ټولنې مقررات په پام کې نیول اوس دپښتونخواکې په ښاري ژوند کې په یوې منظمې ټولنیزې قانونمندۍ باندې اوښتي دي ، ان چې ددغو ارزښتونوله مخې اوس ددوی اړیکي له لویدیزو ټولنوسره ترل شوی ، ددوی د ژوند یوه مهمه برخه په مستقیمه اوغیرمستقمه توګه اوس له لویدیزژوند اوپرمختګ څخه اغیزمنه ده ، چې داګردې نښې نښانې اودغه پرمختګ ددغو پښتنودژوند پرټولو برخو بانــدې خپلــه خرګنده اغیزه او ټاکونکی رول لرلای شي . زه په دې باوریم چې له دغه شان حرکت سره اړوند دپاچاخان اودهغه دهلوځلواغیزپه مستقیمه توګه دپاملرنې وړدي ، په دې چې دپاچاخان فکري تمایل په رښتینی توګه نوردنولسمې پیړۍ دلومړیو کلونو تمایل نه و،هغه تمایل چې پښتنوهلته یوازې دواکمنی اوبرلاســي لپــاره فکرکــاوه اویــایې پرسیمه باندې دخپل تیرخوبونه لیدل ،نه ، دې دپښتون فکري تمایل دودې اوسمونې لپاره دشلمې پیړۍ په ترڅ کې داسې لکه اروپایې سمونوالي (ریفورمستان) ودریـد، دده لویه ستونزه له خپلې ټولنې اوخپل عصرسره داده چې دی نه شي کولای خپلــو لوړو غوښتنوته دیوه مرکزي سستم اوواکمنې دمرکزیت ترسیوري لاندې کاروکړی ، ځکه یې دفکري تمایل اغیز په پرپښتنې ټولنه باندې په کمزوري اوکمرنګې ډول سره ډیر ورو ورو راڅرګند شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دادپاچا خان فکري تمایل و چې پښتون ته یې دنوی فکر شعور ورکړ، اودغه ځـواک یې په آرامی اوسولې سره ددې جوګه کړچې ځان دې د هغه وچ پښتنې قالب ځخـه راوباسي هغه چې دپیړیوپـه اوږدوکـې دپښـتنو د وروسـته والـي لامـل شـوی و. یوشمیرخلک ښایې ووایې چې دپښتنو دغه نوي خوځون په پاچا خان پـورې اړه نـه لري خو زه وایم چې داپه تمامه په دغه بهیرپورې اړه لري ځکه چې دغه نظریـه پـه خپله له یوه سوله ییزحرکت اویوه ځانګړي زمـا نـي واتـن سـره ملګـرې و ه چـې دپاچاخان په عصرکې یې آني اثر په ظاهري توګه ډیرکمزوری ښکاریده خـو لـه دې سره سره بیاهم دغه بهیررامنځ ته شواو وده یې وکړه ،کټ مټ کار ګاندي په هندکې رامنځ ته کړ، که داخبره وکړو چـې دهندپـه اوسـنې فکـري وده بانـدې دګانـدی دافکاراغیز نه و، فکرکوم دابه یوه تیروتنه وي، بله داچې که داخبره نه وای نو نن خو به یوه هندي هم دګاندي نوم په خوله نه وای اخیستی .

ځکه نوددغې خبرې ویل اړین دي او باید په ډاګه وویل شي چې دپاچاخـان فکـري تمایل اومبارزې په پښتني ټولنه کې یو داسې پاڅون رامنځ ته کړ چې له پیړیوپیړیو وروسته یې دغه ټولنه داسې وخوځوله چې په پایله کې یې پښتون ټولنیزجوړښت ته دیوه نوي ژوند اوتمدن ویاړ هغه چې دوی دلـودي اوسـوري واکمنیـو لـه راپرزیـدو وروسته په معنوي او فرهنګی لحاظ لاسه ورکړی و بیا دنوي عصر اونوي تمدن په زړه کې ورپه برخه کړ. ځکه نو دا ویلای شو چې پاچاخان اوسـني پښـتون را ویښ کـړ اونني نسبي پرمختګ یې دده له برکته دی .

(۳) پاچاخان غواړي سوله او ورورولي رامنځ ته کړي ..

دپاچا خان اوګاندي له ګډومیراثونوځخه یوه خورا ستره ډالۍ سوله او انسانی ورورولي اوخواخوږي ده چې دوی دخپل عصردیوې پیاوړې اړتیاپه توګه انسان اوانسانیت تـه په دغه حساسه پیړۍ اودښکیلاک ترنفوذ لاندې په دغه حساسه سیمه کې ورډالـۍ کړه . له هغه مهاله چې انګریزي ښکیلاک دهند پرنیمه وچه باندې راوخوت لـه هـم هغه مهاله تراوسه پورې دغه سیمه په هرلحاظ له ډول ډول ستونزو سره مخامخ شوې ده ، دهند نیمه وچه اوپه دغه وچه کې اوسیدونکي ولسـونه او ددوی ګاونـډیان پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هراړخیزه توګه په سیاسی ، ټولنیز او فرهنګي لحاظ له یوه درانه رکود سره مخامخ شول ، مانا داچې دوی په دغه ځانګړي پړاو کې سره له دې چې آزادي یې لـه لاسه ورکړې وه ، له خپل پخوانې معنوي بهیرڅخه هم په یوه خوا پاتې شول اوان چې په ډیرو وختو کې یې رابطه له خپل پرتمین تیرسره وشلیده ، یوازې یوه خبره چې په دغه ترڅ کې په ډاګه وه هغه داوه چې

Gandhi travels from village to village in India, spreading his message of nonviolence. Gandhi hoped that his presence would encourage Hindus and Muslims to cease hostilities.

ښکیلا ک اودهندنیمې وچې ته هغه څه راوړل هغه چې ددوی دګټواو موخو دخوندي کولو ضمانت یې کاوه ، تشدد په دغه ترڅ کې لومړنی توره وه چې دوی له هغې څخه دخپلې اداري اوثبات دپیاوړتیا په برخه کې کاراخیست .دایوواقعیت دی په هغه ځای کې چې دتشدد لپاره شعوری کارکیږي او دایی دسیاسی تګلارې برخه وي ، په هغه حال کې داخبره ګرانه ده چې سړی ووایی هلته به عامه خوندي ساتنه برلاسې وي اوهلته به یوه ټولنه دیوې پیاوړې عاطفي خوندی ساتنې ترچترلاندې ساه باسی ، نه ، په دغه حال کې یوازنی اصل دادی چې دلته خواخوږي اوعاطفي ارزښتونه یوازې او یوازې دټولنې دغولونې لپاره کارول کیږي ، همداده چې ټولنه په هراړخیزه توګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

له یوه ځرګند رکود سره مخامخ کیږی . دټولنپوهانو له نظره هم داخبره داسې ارزول شوې چې په دغه ترڅ کې یوازنی ځواک چې کولای شي دټولنې مخکښی ته ورمخه کړي هغه به روښانفکران وي اوبس ، ددوی په نظررونې اندي کولای شي دټولنې مخې ته ترهربل ځواک دمخه راووځي او دهغوی دژغورنې لپاره دحل لاره اوکلي په ګوته کړي . هغه هم په داسې حال کې چې دغه کاربه ددوی لپاره هم دحلوا ویشل نه وي ، په دې مانا چې ښکیلاک اوبرلاسی کله هم ددې لپاره نه حاضریږی چې دهغوی غوښتنو ته مثبت ځواب ورکړي بلکې برعکس دهغودخولې پټولو په برخه کې لاس په کارکیږي ، وژني یې او یایې له صحنې څخه پریوه خوا کوي .
په پاچا خان باندې همدغه کانه وشوه ، دهند دنیمې وچې دخبلواکی په برخه کې یې معامله اوسازش ونه منل ، کومه لوره اوژمنه یې چې کړې وه هماغه یې ترپایه پورې خپل شعارکړه اودهغې دتحقق لپاره یې خپل لاس له ګاندي اودهغه له غورځنګ سره مل کړ، ده په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه دایوه هیله درلوده او هغه داچې دوی په سیمه او هیواد کې با ید سوله او وروروليې چې دښکیلاک او غلامی په له منځه وړلو کې یوازنې مرستدویه تګلاره وه دخپل مرام په توګه په ګوته اووټاکي . دوی پوره باوردرلود چې دهند نیمه وچه دخپلې پیاوړتیا اوآزادی لپاره هغه وخت لاس په کارکیدای شي چې ځان په امن کې احساس کړي ، هندوان اوپښتانه دجنوبی آسیا په توکمی جوړښت کې ترډیره حده ورته ټولنیزاکرلری ، په دې مانا چې په هروخت کې چې دوی له جګړې اوشخړې څخه پریوه خوا پاتې شوي ددوی لپاره دهراړخیزې فکری ، سیاسی او فرهنګې ودې لاره هم پرانیستل شوې ده ، همداده چې ګاندې هندوانو او پاچان پښتنوته خپل دغه پیغام دخپلې مبارزې په ترڅ کې ورساوه چې باید دټوپک پرځای ځان دپوهې او زده کړې اوقلم لارې ته وقف کړي . دوي په دې پوهیدل چې زمانه نوره دیوه پیاوړي بدلون منګولو ته لویدلی ، ښکیلاک په هرډول چې وي ځان له هغې سره بدلولای شي ، دوی هم همدغه خبره کوله چې د دوی دولسونولپاره هم اړینه ده چې ددغه کاروان له خوځون سره ځان عیارکړي اوکه نه داځپه به داسې ځپیره ورکړي چې بیا به یې دتلافی لپاره لسیزې لاځه چې پیړی په کاروي اوپه تللیو اوبوپسې به په افسوس افسوس سره منډې وهي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي اوپاچاخان دواړه په دغه برى باندې ورمخه شول، ننى هندوستان چې ځان دنړۍ له پیاوړو ځواکونو څخه شمیرې ، پښتانه هغوى چې دپاچا خان دمبارزې په چاپیریال کې وواوس ترډیره حده دعلم پرخوا شوي اودعصردپوهې ډیرارزښتونه یې دځان کړي دي. داټول دهغوى دهڅون برکت دى چې دوى دخپلو ملتونولپاره په ننبه کړ.

ځکه نو ویلاى شو چې ددوى دسولې او ورورولۍ اصل دیوه فلسفى تفکرله مخې و چې ددغو دواړوملتو نونیکمرغي پرهغه پورې تړلې وه .پاچا خان له ګاندي سره په مرامي لحاظ په تیره دسولې او انساني خدمت په کارکې تل یوه خوله او په یوه نظر و ځکه نو لیکي :

« دګاندي جى په زړه کې دټولو مذهبونود یوشان احترام و اوهغه به داټول مذهبونه حق ګڼل اوزما عقیده هم دغسې ده . دقرآن شریف اودګیتا مطالعه خوما په ښه شان سره کړې وه اوځه وخت چې زه په دیره غازي خان جیل کې سکهانوسره قیدوم نو دهغوى نه مې دګرنته صاحب زیاته حصه اوریدلې وه ،دبده مذهب دمطالعى سره زما ډیرشوق و ، ولې چې موږخلک داسلام نه مخکې دبده مذهب پیروکاروو لیکن دبده مذهب کتاب ماله په لاس رانغى . انجیل مې دطالب علمى په زمانه کې په مشن سکول کې ویلى وو، ولې چې زه دهغوى دسکول طالب علم وم تورات مې لږ ډیر جیلخانه کې کتلى و، دزردشت دپارسیانو مذهب دکتابونو دکتلومې هم ډیرشوق و، ولې چې هغه خداى موږ له رالیږلى و اوپه بلخ کې پیداشوى دى . خداى په قرآن کې وایى چې ما هرقوم ته دهغوى نه یوهادي لیږلى دى . لیکن تردې وخته پورې ما دهغه متعلق هیڅ لیتریچر بیا نه مونده . خورشیدبهن اونورو پارسى دوستانو ماته ویلي وو خو هیچا دهغه یوکتاب ماته راونه لیږه . زما مذهب رښتیا ، مینه ، محبت اودخداى دمخلوق خدمت دى . مذهب همیشه دنیاته داخوت اومحبت پیغام راوړى دى. دکومو خلکو په زړونوکې چې دبنى نوع انسان دپاره رواداري ، مینه نه وي ، اودکوم سړي په زړه کې چې نفرت ، بغض ، کینه وي نوداسې سړى دمذهب نه ډیرلرې وي ...
(جدوجهد ۶۸۷ مخ)

(c) ketabton.com: The Digital Library

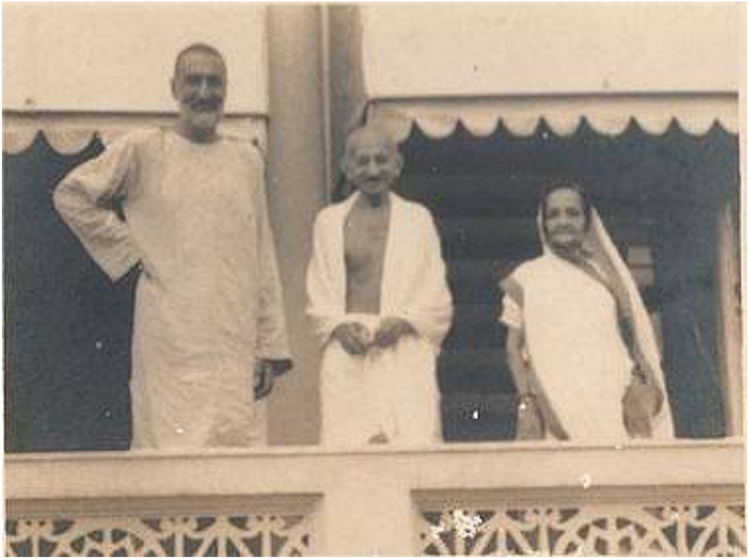

کتوربا ، ګاندي او پاچاخان

پاچاخان له ګاندي او دهغه له تعليماتو سره دزړه له کومې مينه درلوده ، کوم څه چې ګاندي په خپله عقيده کې پرې باوری و ، هغو ته پاچاخان هم دزړه له کومې درناوي درلود ، دپاچا خان مخالفينو خو تل دا ټکی دده د شخصيت نيمګړی اړخ باله خــو ده يې کله هم پروا ونه کړه او هغه څه چې انساني وو هغه يې دخپل عمل محک وګرزول چې په دغه ټکي يې نه يوازې ګا ندي بلکي د انسانيت ټول خواخوږي قانع وو. وايــي چې :

"When Gandhiji started Seagram Ashram, he invited Khan Abdul Gaffar Khan popularly known as the Frontier Gandhi, to come and live with him for sometime. Gaffar Khan lived in the Adi Nivas in the ashram with Gandhiji. The Frontier Gandhi lead a simple life of an Ashramite. He used to serve the sick also besides attending to other duties. Though looking to his habits Gandhiji had permitted him to eat meat yet, he never ate any meat and followed the Ashram discipline. He lived like a villager and "...called himself

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴) پاچاخان اوخدايي خدمتګار

ددغه کتاب په وروستۍ برخه کې سونيا ګاندي دکانګرس اوسنۍ مشرې پرهغه مهال چې د اکتوبرپردويمه يې د نه زورزياتي دورځې په وياړ دملګرو ملتو له ستر نړيـوال سيتج څخه وينا کوله ، دغه ټکی ته اشاره وکړه چې :

« يوځه شاته ګورو ، که شلمه پيړۍ دانساني تاريخ په ترخ کې يوخونړۍ پيـړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزياتي هم په دغه حالت کې خپله پوره وړتيا اواغيزه وليده ، داسې چې په خورا مهارت سره يې ځان دوچواودوګمی بـاوړونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترخ کې داهم دپاملرنې وړده چې بايـد وواړـو دولسـې پاريدنې اوسرکښۍ په دګرکې يوازنې پوځ چې په نه زورزياتي سره لاربښونه شو، هغه دخان عبدالغفارځواک و ، هغه ځوک چې په تاريخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره ياد شو»

خدايي خدمتګارله شکه پرته دنه زورزياتي هغه پوځ و چې ددغې لارې پيروانو پرهغه باندې د زړه له کومې باورکاوه ، دغه سوله ييزپوځ دلومړي ځل لپاره په پښتونخوا کې دپاچاخان په مشرۍ له پښتنوڅخه جوړ شو، خدايي خـدمتګار يـو سياسـي سـوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یېزحرکت وچې په پښتونخوا کې دهندله کانګرس سره په مساوي اوموازي توګه رامنځ ته شو او موخه یې په یوه حساب دهند اوپه بل حسا ب دپښتونخوا خپلواکي وه ، په سیاسی لحاظ یې دهند له ملي کانګرس سره نیغ اړیکي درلودل ، خو په نورو برخوکې یې خپل پښتني دریځ او ارزښتونه په تمامه مانا په خپلواکه بڼه پالل ، ډاکترخان چې له کانګرس سره یې دیوالي پالیسی پرمخ بیوه له ۱۹۲۰ څخه بیا تر ۱۹۴۷ کال پورې دخدایی خدمتګارو پرسر والی سره دپښتونخوامشري کوله او دلته یې له کانګرس سره په ارتباط کې خپل حکومت هم جوړکړ، دخدایی خدمتګارو نفوذ پردغه سیمه باندې ترهغو پورې و چې څه وخت محمدعلی جناح او یارانو یې داسلام په نامه پاکستان جوړکړ اودلته یې دډاکترخان حکومت له منځه یووړ.
په هرډول خدایی خدمتګارو په رښتیني توګه دهند دنیمې وچې دخپلواکې په لاره کې درنه خوسوله ییزه مبارزه وکړه ، پرهغه مهال چې ګاندي دمالګی لاریون پیل کړاو له هغه سره یې یوځای دنه همکارۍ اوعامه سرغړونې غږ هم اوچت کړ، دغه حرکت ته خدایی خدمتګارو په پښتونخوا کې تود هرکلی ووایه او داانګریزانو په وړاندې یې دخاموشې مقابلې په نامه له ګاندي اوکانګریس سره یوځای بدرګه کړ، لاریون دګاندي په مشرۍ په هندکې ترسره شو، انګریزانو دهغه لاریون په وړاندې پرته له دې چې تر ځارنې لاندې یې ونیسی نورڅه ونه کړل ، خو دهغه پیوستون په وړاندې چې په کټ مټ ډول په پښتونخوا کې دهمدغه حرکت په شان اوملاتړ راپورته شو ، انګریزانوداسې عکس العمل وښود، چې څرګند وحشت یې په قصه خوانۍ کې دخونړۍ عمل په ترڅ کې دخدایی خدمتګارو تاریخ ثبت کړی دی ، په دغه خونړۍ پیښه کې په سلګونه خدایی خدمتګاراوانګریزي ښکیلاک ضدکسان شهیدان شول .
خویوه خدایی خدمتګارهم په دغه ترڅ کې دتشدديوه وړه نښه هم له ځانه ونه ښوده.
لکه چې سونیا ګاندي وایی خدایی خدمتګار دعدم تشدد خورا پیاوړی پوځ و ، څه چې دغه سوله ییزپوځ درلودل هغه داوو چې دځان ساتنې په خاطر یې نه وسله غوښته او نه یې پرهغې باندې نازکاوه ، پاچاخان به همداویل چې انسان باید خدایی خدمتګاري دځان لپاره دیوې مقدسې دندې په توګه وټاکي ، ځکه چې داانسان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره هم وسله ده اوهم ویاړ ، که پښتون وغواړي چې په دغه ویاړ باندې سرلوړی شي اوهغه دځان کړي ، ماناداچې ده به دانسانیت له یوه ستراوابدي اصل سره ځان وصل کړی وي . جالبه خوداده چې دپاچا خان په نظر عدم تشدد یاني عاطفه او خواخوږي ده ، ځکه يې خدایی خدمتگارانو ته ددغې ځانگړني درلودل اړین بلل اوپه دغه روحیه يې دهغو دروزلو سپارښتنه کوله ، ده ددغه سوله ییزغورځنگ په اړه خپل تاکید په ټول ژوند کې له لاسه ورنه کړ، دعدم تشدد په اړه دپاچا خان نظر ان پرهغه مهال چې دده یارانو دده په مخ کې هندوستان تجزیه کړ اوده په وینا (بې وفایی) یې ورسره وکړه هم بدل نه شو، همداده چې ده په دغه ترخ کې پرگاندي جی باندې هم داگوت نیوی وکړ چې ، دوی ځان د عدم تشدد پرپوله دوطن دبرخلیک ټاکلوپه حساس وخت کې پابندونه ساته ځکه يې ولیکل چې :

» هرکله چې زه هندوستان ته تللی یم نوهغه مینه اومحبت دهغو هندوانو اوسیکهانو په زړونوکې محسوسوم . تاسې وگورئ چې څه وخت په هندوستان کې دتقسیم په وخت کې فسادات شروع شول . نوخدایی خدمتگارو دلته دخپلو هندوانو اوسیکهانو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دحفاظت دپاره خومره تکليفونه تيرکړي دي ، اوکوم ځای کې چې خدايي خــدمتګار وو نوهلته يې دوی بچ کړی او ددوی دمال اوځان حفاظت يې کړی دی ، بل طرف تــه تاسو کانګرس ته وګورئ چې دهندوستان په هندواومسلمان کې يې خــومره نفــرت پيداکړواوخومره تشدد يې وکړو ، خو حقيقت دادی چې عدم تشدد دهغوی پاليســی وه او زموږ عقيده وه اوده . (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خدايي خدمتګاردسولې او امن رامنځ ته کولو په ترڅ کې نه يوازې پــه عملــي توګــه دپاملرنې وړځواک و بلکه کيدای شي هغه دتولې نړۍ په وړانــدې ديــوه ســمبوليک ځواک په توګه هم دځانګړې پاملرنې وړځواک وبولو، پاچاخان دخپل دغه ځواک پــه جوړولوسره نړۍ ته داوښووده چې دانسان اوانسانيت ننګه او ساتنه دداسې پــوځ پــه جوړولو سره هم شونې ده چې له هغه ســره د زور اوفشــار وســيله يعنــي (وســلـه) ګردسره نه وي . پاچاخان په خپل دغه ګام سره داثابته کړه چې انســان هغــه وخــت دانسانيت پراصلي وړتيا باندې پوهيدای شي چې هغه له انسان سره مينه ولري او لــه انسان سره دجګړې ، کرکې ، رخې او دښمنې احســاس پــه مينــه واړوي ، ده دغــه انسانی طرحه دداسې قام په وجود کې دلومړي ځل لپاره دانسان په مخ کې کيښووده چې دهغه نوم تل د جګړې او دښمنۍ پررنګ رنګول شوی و . يوشميرغرضي خلکوبه پسې ويل چې دايومات حرکت و او کومه بريايي له ځان سره نه درلوده ، خوپاچاخان په دغه اړه خپل ځواب په خپل عصرکې وواېه چې :

« دموږ په ملک کې ځينې کسان شته چې زموږ دبدخواهانو په لمســه زمــوږ خــلاف داسې پراپيګنده کوي چې خدايي خدمتګارو څه وکړل ؟ اوداهم وايي چې عدم تشدد څه وکړل ؟ اوزموږ ډيرساده ګان وروڼه دخودغرضو کسانو ددې خبرونه متاثره کيږي . نو زه دوی ته وايم چې دخدايي خدمتګارو دوه مقصده وو : يو دملک آزادي اوبل پــه پښتنوکي دقامولی ، ورورولی ، مينې محبت اتفاق اواجتماعي ژوند احساس پيداکول .تاسو خو وګورئ ، دااحساس خو پيداشو ، اوملک هم آزادشو اوبيادې ته وګورئ چې داهرڅه دعدم تشدد په ذريعه وشو، تشدد خو نه دی شوی . تاسو وګــورئ خــدايی خدمتګاری په خلکو کې دمسلمان ، هندواوسيک په زړونوکې داسې مينــه ، محبــت پيداکړو اوداسې د وروری جذبه يې راويښه کړې وه چې تراوسه پورې هغه هنــدوان

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسیکان چې دصوبه سرحد نه په زورایستل شوي دي اوهندته تللی دي ځان ته اوس هم خدایی خدمتګاروایي .. (جدوجهد ۷۴۰ مخ)

خبره روښانه ده او هغه داچې دپاچاخان دخدایی خدمتګارۍ طرحې عملي کولو تـه تراوسه هم لاوخت شته ، تراوسه هم نړیوال ځواکونه د وسلو په سـیالیو اختـه دي ، چې دغه سیالي ددغې ایدې لپاره داوخت نه ورکوي چې هرځواک باید په یوه داسې طرحه باندې لکه چې پاچاخان په خپل نبوغ سره رامنځ ته کړه ځان باوري کـړي ، دخدایی خدمتګارو طرحه دپاچا خان داسې یواوچت انساني تیزس دی چې لاتراوسه هم انسانیت دخپلې وړتیا هغه شعوراو ودې ته نه دی رسیدلی چې په دغه ترڅ کـې فکروکړي ، خو دازموږ دنده ده چې باید دنړۍ دانسان ترغوږ یې همدا اوس ورتیـره کړو چې که نړیوال په دغه برخه کې په دغه سترانسـاني تیـزس بانـدې فکروکـړي اووکولای شي چې ددغه تیزس لپاره عملي لارې چا رې دنړیوال بشري تکل په ترڅ کې رامنځ ته کړي اونړیوال په ګډه دخدایی خدمتګارۍداصولو په رڼا کـې لاس پـه کارشو ، کیدای شي چې په ډیره اسانه توګه نړۍ دعامه وژنې او بربریـت لـه دایمـی خطر څخه دامن او نیکمرغۍ په لور لارښونه کړو .

دباچا خان په مرګ

چې فرنګ یې سرګردان کړو باچا ن و
چې سامراج یې نن حیران کړ باچاخان و
ټیټ کتل یې دپښتون د زړه نه ورک کړل
چې سرلوړی یې افغان کړو با چا خان و
چې خاني په فقیري یې کړه بدله
دغریب د زړه ارمان و با چا خان و
سره کافر یې دنامې نه په هیبت وو

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې سپېڅلی مسلمان و با چا خان و

❊ ❊ ❊

جوړ ځوانی ته رسیدل څه کامل نه دي
ځوان هغه چې حوصله همت يې ځوان وي
که بوډا عبدالغفارمو وي ليدلی
بل به چيرته په دنيا کې داسې ځوان وي

❊ ❊ ❊

نمر که پريوځي نو بياهم پريتوتی نه دی
چې ترې پسته ځلنده ستوري روښان شته
پاچا خان که له دنيا کړې سترګې پټې
غم يې څه دی چې ترشايې ولي خان شته

دحمزه شينواري کليات ، دکابل جاپ ۱۳۸۷ (۱۹۶۲– ۶۳) مخونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

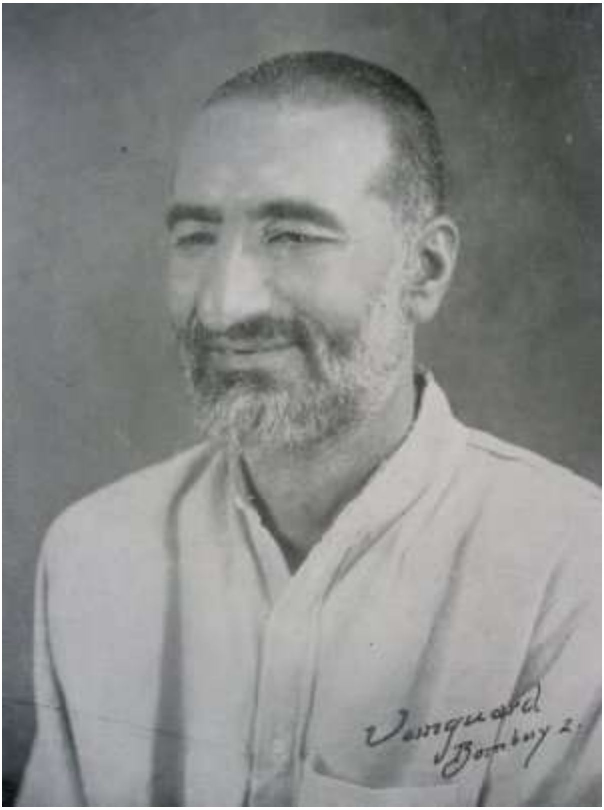

Khan Abdul Gaffar Khan (1890–1988)

Photograph by Vanguard Studio, Bombay –2

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم څپرکی

ګاندی دیوشمیراوسنیوهندي

اونړیوالو سیاستوالو په نظر

په دغه برخه کې چې کومې خبرې او لیکنې تاسې لولی ، هغه ترډیرې انـدازې هغـه لیکنې اونظریات دي چې هغه د نه زورزیاتي په اړه دهند اوله هنده دباندې داوســني نسل سیاست پوهانو نظریات اوانګیرنې د عدم تشدد او ګانــدي پــه اړه خرګنــدوي ، داسمه ده چې په دغو مقالو کې به یوشمیرپه سیاسي موخه دیوشمیرسیاست والو له خوالیکل شوې وي ، خو مهمه داده چې دغه مقالې په شلمه پیړۍ کې دګاندي ژوند، دهغه پراخ نظریاتي سستم او دمبارزې انعکاس په خورا ښه توګه زموږ پــه واک کــې راکولای شي ،زه باورلرم چې موږ به په دغه ترڅ کې په ګــده ډیــرې داســې خبــرې ولولوچې هغه ما ددغه کتاب په نورو برخوکې نه دي راوړې .

په دغه ترڅ کې داهم دپاملرنې وړخبره ده چې یوشمیرلیکوالو دګاندي اوعدم تشدد په اړه هغه څه چې له هندوستان څخه دباندې ویل شوي اولیکل شوي په ګوته کــړي دي ، په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه داهم روښانه شوې چې ګانــدي اودهغــه دعــدم تشددتګلاره له هندوستان څخه دباندې دمقبولیت په کوم پړاواوکومه کچه کــې دي ، په اروپا ، امریکا اوجنوبي آسیا کې دعدم تشدد اوګانــد ي جــې خــومره سیاســي ، ټولینزاو معنوي اغیز خور شوی اوهغه اوس په دغه عصرکې په څه شان په دغو وچــو کې دآزادی ، خواخوږۍ او اخلاقی وړتیا او روزنې سره په اړخ کــې څــه ډول ارزول

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی او په څه ډول اوس هم دګاندي دفکري تمايل په توګه دپراختيا او ودې په حال کې دي .

په دې کې شک نشته چې ګاندي او دهغه نظرياتو او مبارزې د نړۍ په معاصـــر تاريخ کې د مبارزې يونوی ډول رامنځ ته اوترېوه حده يې په اذهانو کې دبري ترپولې پورې لاربښونه کړ، دده آواز دنړۍ دنامتو مبارزينو لکه مارتين لوترکينګ او په سلګونو نورو نوميالیو له خولو راووت چې په ډېره لنډه موده کې په نړۍ واله کچه دنړيوالو له خــوا په درناوي سره بدرګه شو ، کومه ساتياګره چې مهاتما ګاندي دختيز په دغه څنــډه کـــې راپيـــل کـــړه ، هغـــه دنـــړۍ پـــه يوزيـــات شـــمير هيـــوادو کـــې دهغـــو هيوادويوشميرمبارزينودخپلومبارزوپه ترڅ کې دبري ترپولې پورې دخپـل مـرام او هدف لاره کړه اودوی هم هغه دخپلو ملتو دخپلواکۍ ترلاسه کولـو پــه لاره دحـل يوازنې او تلپاتې لاره وبلله ، ګاندي خپل خلک اوخپله پيړۍ په دې باوري کړل چــې انساني بريا او آزادي ترلاسه کول يوازې دجنګ او جګړې له لياره شونې نه ده بلکـې کيدای شي دانسان دنيکمرغۍ او آزادۍ دغه پياوړي سرمنزل ته پــه ســوله ييــز ه توګه هم ورسيږو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱)

سونياګاندي :

راځې چې ځانونه دګاندي دلارې مله کړو

زماله پاره ترهرڅه دمخه دادوياړاودرنښت خبره ده چې دملګروملتو دعمومي غونډې په وړاندې دلومړي ځل له پاره دګانـدي دزوكـړې دكـاليزي پرمهـال د(نـه زورزياتي دنړيوالې ورځې) له امله ويناكوم .زه فكركوم چې دنړيوالې ټولنې له پـاره دايولوى درنښت دي چې پرسياست برسيره دلويوكسانو،هغوى چې په ټول بشـريت پورې اړه لري هم خبرې كوي .زه هم په دغه اړه ترهرڅه دمخه دغې عمومي غونډې ته دخپل هيواد تريوبليون زياتوخلكو درناوې اوښې هيلې وړاندې كوم . په عين حال كې دهغو دولتونودغړو هڅو او كړنو ته هم د درناوې سرټيتوم چې ددغه پريكړه ليک ملاتړيې له موږ سره وكړ اوهغه يې په درنښت سره ومانه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتماګاندي د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) دجنوبي افريقې په لـور خپـل سياسـې اوروحاني سفر ساتياګره (رښتيانی پياوړتيا) غورځنګ پيل کړ. جګړو، شخړو او وينو تويدنوله ډيرپخواڅخه دانساني تاريخ په جررو کې د واک اوځـواک سـاتلوپه خـاطر ځان کلک کړی دی ، ځکه نو زورزياتي ددرنـاوي دريـځ اوپـړاو تـه رسـيدلی اونـه زورزياتی بيا دليونتوب اوغيرنورمال حالت پـه پړاوکـې سـاتل شـوی دی، داخبـره دپوښتنې وړده لکه چې يوه کتونکي داپه ګوته کړې چې د نه زورزياتي دکليمـی لـه پاره په يوه ژبه کې هم يووړاومناسب لغت نشته ، په دې چې دغه کليمه داسـې لکـه چې مانا يې ده نه ده درناوی شوې ،بلکه داصلي مانا پرځای يوازې په ساده توګه ديوه بل مقصد په خاطرکارول شوې ده.
خونورمفاهيم بياخپل سيال اومخالف لري لکه سوله اوجګـړه ،ګنـاه اوخدمت،کرکـه اومينه . سره له دې چې دنړۍ ټول مذهبونه په يوه ډول نه يوډول له نه زورزياتي سره اړيکي لري ، خوهلته هم داسې ښکاري چې ددغه مفهوم لپاره وړتعريف اولغت نه دی په ګوته شوی ، همداده چې زموږ ډټولـو فکـري بهيرونـو پـه تـرخ کـې د تشـدد اوزورزياتي کليمه يوه مهمه اوآره کليمه بلل شوې اونه زورزياتی بيا برعکس فرعـي اوله پامه لويدلې پاتې دی .
داخه دحيرانتيا وړخبره نه ده چې وايي د نه زورزياتي ددغه فرعيـت يولامـل دادی چې ګواکي دغه نظريه ديوشميرپه نظر دکمزورتيا اوډارنښه ده.په داسې حـال کـې چې دلته له رښتياينې اوحقانيت څخه پرته نورڅه ځای نه لري . نه زورزياتی دولسي نافرمانی اومقاومت فعاله او دپاملرنې وړ بنه ده ، په دې خاطرچې دغه تګلاره په سمه توګه دعمل ډګرته راوباسو،ترهرڅه دمخه بايددهغې له پاره په دغه برخه کـې ديـوه فعال نظم اودسپلين غوښتنه له پامه ونه غورځوو، د زورزياتي پـه وړانـدې دريـدل ،اخلاقي باور، دمخالف او موافق دواړو دهرډول ناوړتياووپه وړاندې د زغـم پياوړتيـا ددغې تګلارې عملي بڼه ده.

دمهاتما ګاندي دفلسفې زړې يا همدغه نه زورزياتی په خپله دهغه باور و، هغه چې دهغـه لـه رښتينوالي څخه يې سرچينه رااخيستې وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړتیا اوځواک تل له رښتیا څخه راپیل کیږي اواتلولي بیا په خپل واردخپل ماهیت له مخې د اوچتې روحیې هڅونه اوسمبالونه په خپله غیږه کې سمبالوي داسې چې پرچا باندې بایدپه زور ونه تپل شي . ګاندي وایی چې دیوې خبرې پیل او پـای دواړه دیوه الهام په مانا دي،ځکه نو پیل په خپله دپای څیره اوبڼه زموږ په واک کې راکوي . هغه په دې باوردی چې بې ارزښته مانا به کله هم ارزښتناک پایلیک ونه لري .
تاریخ ، په دواړه زمانو اوسنی اوپخوانی کې داپه ګوته کوي چې تشدد او زورزیاتی په ناپایه توګه په خپله تشدد اوزورزیاتی پیاوړی کوي ، ځکه چې دکرکې اوکینې لامـل کیږي ، تشدد تل غواړي چې پرنرمی اوآرامی باندې برلاسی شي ، ځکه نو موږهغه ته باید داتلولی‌نښه ونه وایو او نه باید داتلولی بڼه ورکړو ، خوبرعکس عدم تشـدد بیـا یوازې په دې لټه کې دی چې ځان پرهغه څه باندې بوخت وساتی چې پــه پـای کـې پریوه پایله اویوه بریا باندې واوړي اوهغه له ځان سره ولري .
سره له دې چې دګاندي دنه زورزیاتي تګلاره پــه څوبڼـوکې راڅرګنـده شـوې ده ، خودی بیاتل په خپله ددې غوښته کوي او ټینګاریې په دې دی چې ځان باید له خپل مخالف اودښمن سره تل ښکیل وساتي ، هغه لویه وړتیا او اتلولي چې دهغې له مخې مهاتما ګاندي دغه دګرته وروړاندې شوی داده چې ده په خپله په دغه برخــه کــې د روحانیت او زغم لویه او روښانه لاره اووړتیا دځان کړې ده ، هغه لاره چــې لــه شـکه پرته د (بل اونورو) له خواهم دتفاهم او ستاینې دتګلارې په توګه منل شوې ده . هغه پرموږ غږکړی چې له هغه څه سره چې زموږ له پاره دستونزو لامل کیږي بایــد ځـان ښکیل کړوځکه چې دازموږ مسولیت دی ، آیادا کیدای اویا هرڅوک په دې توانیدای شي چې رښتیااوحقیقت باید دځان له پاره انحصارکړي؟ نه ، موږ باید دتفاهم له پاره فضا برابره کړوڅودهغې په ترڅ کې انسانیت په خپله ددې جوګه شي چــې ځـان لــه خواشینی اویوازیتوب څخه پریوه خواکړي ،داسې چې په عــین حـال کـې انسـاني روحیه دغچ اخیستنې له خطرڅخه هم وژغوري.
له بلې خوا داهم زیاتره ویل شوي چې دمهاتما ګاندي زمان له دغه زمان ســره چــې موږپه کې ژوندکوو توپیردرلود ، یوشمیرپوښتنې په دغه اړه داسې هم شته چې ،لـه هغې تګلارې سره په تړاوکې دي چې اوس هغه په نړیواله کچه په نړې کې له رامنځ ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شویوستونزوسره په ځنګ کې طرحه کیږي. هغه څه چې نن سبایې سوله ،امنیـت او ټولنیزه هم غږي په ټوله نړۍ کې له څرګند خطرسره مخامخ کړې ده .

دمهاتما ګاندي درښتیاینې زړې او وړتیا دغه ټکي دی چې په هغې کې حقیقـت نـه دې بدل شوی ، په دې چې انساني طبعیت په خپله تراوسه له کوم بدلون سره نه دی مخامخ شوی.

یوځه شاته ګورو ، که شلمه پیړۍ دانساني تاریخ په ترځ کې یوه خونړۍ پیړۍ وه ، خو ورسره دغه ټکی دپاملرنې وړو، چې نه زورزیاتي هم په دغه حالت کـې خپلـه پـوره وړتیا اواغیزه ولیده ، داسې چې په خورا مهارت سره یې ځان دوچواودوګمی بـاورونو ترپولوپرهغه خواکړ، په دغه ترځ کې داهم دپاملرنې وړده چې بایـد ووایـو دولسـي پاریدنې اوسرکښۍ په ډګرکې یوازنې پوځ چې په نه زورزیاتي سره لارښوونه شو، هغه دخان عبدالغفارځواک و ، هغه څوک چې په تاریخ کې د سرحدي ګاندي په نامه سره یاد شو.

وګورئ نن سبا په ټوله نړۍ کې له انفرادي کسانو رانیولې بیا تر ګوندونو اوډلو پـورې دټولو ټینګارپه نه زورزیاتي دی اودزړه له کومي یې ملاتړکوي ، هغوی په دې بـاوري شوي چې دغه تګلاره دتوپیرونو اوجګړوپه مقابل کې د دموکراسۍ په جوړولواورامنځ ته کولو باندې بریالۍ کیږي ، پرهغه څه چې له هغوسره دهیلواوامیدونوشـمعی بلـې اوځلاندې ساتل شوې دي.

مهاتما ګاندي دخپل کرکتر دجوړښت له پلوه دعمل سړی و،پرخپل مهال هغه له شکه پرته دژورې هڅې اوتلاش میړنی و. هغه په رښتیاهم یوهځاند اوځواکمن انسان و ، په داسې ځواک سمبال وچې ده ته یې داتوان ورکاوه چې باید د توپیرپالنې اونـامعقول مخالفت له ډګره لوړپاتې شي . له هغه سره داسې یوځواک و چې ده ته یې که له یوې خوا ځواکمني ورکوله نوله بلې خوایې دده پـه نوښـت سـره دپرمختـګ او ودې پـه لورلاره هم پرانیستله لکه چې یومهال یې په خپله وویل: ((موږ باید ځانو تـه داسـې بدلون ورکړو لکه چې غواړویی))

کله چې موږ نن خپلې شاوخواته ګورو هره خوا زورزیاتي نیولې ده :

(c) ketabton.com: The Digital Library

● دهریوه په وړاندې دترهه ګرۍ په بنه خطراوتشددهغه څه دی چې باید دنـادولتی لوبغاړو اوزموږ دډله ییزغورځنګ ناکامي ورته وویله شي، ځکه موږ ونه توانیدو چـې پرهغی باندې داتمی بې وسلې کیدنې په ترڅ کې بری ومومو.
● زورزیاتی دبیوزلو ، په تیره بیا دښځواوماشومانو په وړاندې په خورابې رحمۍ سـره روان دی . دې ته هغه ډالۍ ویلای شو چې دنړیوالتوب په هنګامه کې دنړیوال اقتصاد له امله رامنځ ته شوې اوپیاوړې شوې ده.
●اوتشدد زموږ دسیارې اومځکې په وړاندې ، دانسان په لاس دجوړوشـویو اقلیمـي فعالیتونواودژوند دبی ثباتۍ عکس العمل دی ، لکه څنګه چې موږ دمهاتما ګاندي لـه ژونده الهام اخلو ، راځی چې ځانونه دګاندي دلارې په کړو وړو باندې دزړه له کـومی سمبال کړو، په هغوکړو وړو چې هغه دجوړونکوپایلومله او لرونکي وي ، راځـی چـې دغه ورځ تل په یادولرو، هغه باید یوازې دکلنۍ نمانځنې په نامه خلاصـه نـه کـړو . راځی چې موږ دخپل عصر اوسني ګواښونه اوننګیینې اودهغوډولونه اورنګونه هم پـه پوره غوراوځیرکۍ سره په پام کې ونیسو.
ښاغلواومیرمنو ! نن ورځ دلته اوهلته هدف دانه دی چې ګواکي مهاتما ګاندي دنـن ورځې پوښتنه دی ، بلکي په دغه ترڅ کې ترټولو لویه اودپـاملرنې وړ پوښـتنه داده چې موږ باید ددې توان ولرو اوپه دې باید ډاډه شو چې ځانونه دخپل ژوند اومرګ په وړاندې په عملي توګه ساتلی اوخوندي کولای شو، آخوا یوشمیر په دې نظراوباوردي چې تشدد دانساني کرکتر اوخصلت اړوند توک دی ، خو لـه بلـې خـوا یوشـمیرنور بیادهغه په اړه وایې چې انساني کرکتر ددې توان لري چې په دغه برخه کې ځان لـه بدلون سره مخامخ اوپه هراړخیزه توګه ورسره غاړه غړۍ کړي .
نن سبا موږ په نړیواله کچه دمهاتما ګاندې شخصیت په درناوي سره نمانځو ، دهغه چا چې نه زورزیاتی اوعدم تشدد یې په هره خوا کې له لویو برياووخخه وګټل شو، (هغه کوم روحانی څوک نه و) .

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځی چې د نه زورزياتي دغه پرتمينه اوبريمنه لاره په بري سره ونمانځواوويې پالو ثوپه دغه لاره کې موږ د ربښتينې بشريت په وياړاوځانګړنوسره ياداوسرلوړي شو.(*)

(*) دادسونياګاندي هغه ويناده چې دملګروملتو عمومي اسامبلې ته يې دنه زورزياتي د ورځې له امله د ۲۰۰۷ کال داکتوبر دمياشتې په دويمه نيټه واوروله ، اغلې ګاندي اوس دهند دپرمختګ په لور دتېولنې اوکانګريس ګوندمشره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲)

سویتا سینګ

ساتیاګره ،

دګاندي دنه زورزیاتي عقیده

کیدای شي ۱۹۰۶ کال دمهنداس کرم چند په ژوند کې دپاملرنې اوبدلون د کـال پـه توګه وستایو، ځکه همدغه کال و چې ده ځـان پـه ځـانګړې او ژورې توګـه دیـوې روحاني ویښتیا په څپو کې دبشریت دچوپړ له پاره ډالۍ کړ. هغـه ځـان ددې لپـاره تیاروښود چې په ځیرکۍ سره پریوه نرۍ کرښه باندې داسې ګام کیږدي چې له هغې دیوې بیولوژیکې کورنۍ له انګېرخخه ټول بشریت ته لکه دځان پـه شـان وګـوري او خپل یې وګڼي ، چې دغه کرښه اودا تګلاره هم کولای شو د ۱۹۰۶ کـال پـه تلپـاتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغیزو کې وشمیروځکه چې مهنداس کرم چند ګاندي خپله دغه لاره په همدغه کــال (ساتیاګره) وبلله .

دساتیاګرې دنبوغ زیږون په جنوبی افریقې کې پرهغه مهــال چـــې هلتــه پرهنــدي مهاجرو باندې داپارتاید ناوړه چلند روان و تړلې دی ، ددغه نافذ شوي قانون له مخې له هندي استوګنوماشومانو اوښځو څخه غوښتنه کیده چې ددغه هیواد له ادارو سره باید خپل نومونه ثبت او ولیکي . ګوتې باید ولګوي اوداسې اسناد دې دوی جــوړکړي چې هغه باید په هروخت او هره شیبه کې له ځان سره ولري ، په دغه اړه داهم ویــل شوي وو چې که هرهندوستانی له دغه قانون څخه سروغړوي له هغه څخه به په دغه هیواد کې داستوګنې حق اخیستل کیږي ، زندان ته به اچول کیږي اویابه له هیواده شړل کیږي.

همداسې په دغه اړه داهم منل شوې وه چې که هرڅوک په کوڅه اومالت کې پرته له دغو اسناد وګرزې اویایې له ځان سره ونه لري ، هغه هم کیــدای شــي زنــدانی شــی اویاهم له دغه هیواده وشړل شي . ان داسې څوک چې که په دغه هیوادکې شــتمنی اوتجارتی راکړه ورکړه هم ولري.

تردوو لسیزو راوروسته ،هغه تاریخی شیبې رایادوو چې دهغو په تــرڅ کــې مهاتمــا ګاندي دهغوناوړتیاوو پــه وړانــدې داســې نســخه وړانــدې کــړه چــې دده دژونــد پیښنولیکوال یې په داسې الفاظوکې زموږ په واک کې راکوي چې ته به وایی داخبــره هم داپرون دلته تیره شوې ده :

« د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) نژدې دریوزروکسانو دامپراتورۍ دواک په وړاندې په جهانزبورګ کې داعتراض غړ پورته کړ، په هغه لوي تالار کې داسې آوازونه چــې پــه هندي ژبو : تامیلي ، تیلګو، هندي اوګجراتي کــې دپوهیــدو وړوو پــه انګازوشــول ، یوشمیرمیرمنې چې ساری یې اغوستی وې هم په دغه ځای کــې ترســترګو کیــدې ،نارینه وو هندي اواروپایی دواړه ډوله جامې اغوستې وې ، یوشمیرلا لنګوټې اوخولۍ هم په سرکړې وې ، یوشمیر مسلمانوخوســرونه هــم تړلــي وو (مانــاداچې څــادرېې اغوستي ول) . په دوې کې زیاتره بډای ســوداګر، کــان والا، قانونپوهــان ، کــارګران ،جوالیان ،کورنې مزدوران او واړه دکانداران ټول راغونډ شــوي ول . عبــدالغنی چــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دلته په دغه بریتانوي ترانسوال کې دټولنې مشراوديوې لويی کمپنۍ مدیرو دغه غونډه پرانیسته او سیټ حاجی حبیب الله په دغه غونډه کې ددغې غونډې اساسي وینا واوروله ».

دسپتمبرد یوولسمې ددغو پیښودپرمخ بیولو په خاطرګاندي جې ځان جهانزبورګ ته ورساوه اوهلته یې د هندي ټولنې له غړو سره وکتل ، دترانسوال حکومتي جریدې د ۱۹۰۶ کال د اګست په ۲۲ هغه مسوده خپره کړه چې دغو مقرراتو ته یې رسمي بڼه ورکوله ، که چیرې دامنل کیده نو په دې کې شک نه وچې دهغې عملی کیدو به دجنوبي افریقې ټولو هندیانوته سخت زیان رساوه. همداوه چې ګاندي جی وویل : « دداسې قانون ترمنلو خومرګ غوره دی».

د ۱۹۰۶ کال غونډه یوه مقدماتي غونډه وبلل شوه ، په هغې کې داعتراض اوګواښ پرډول باندې خبرې وشوې ،کوم څه چې ددغې غونډې په ترڅ کې روښانه وو هغه داوو چې داپه کې ومنل شوه چې : « یابايد مړه شو اویاهم باید یوځه وکړو».

ګاندي په یوه ټکي د زړه له کومې باوري و اوهغه داچې ده به ویل چې ددغه قانون په وړاندې باید مقاومت وشي ، ده داخبره کوله چې : « په نړۍ کې چیرې هم آزاد خلک له دغه شان ستونزو اودقانون له داسې غیرانساني چلند سره نه دي مخامخ »

ګاندي په افریقې کې هندي ټولنې ته دامشوره ورکړه چې دوی باید دهغه حرکت په وړاندې چې هلته یې ترسره کوي له آرامۍ اوسړښت څخه کارواخلي ، دوی باید هغه څه اوس پریوه خواپریږدي چې هغه په هندویزم اواسلام کې دتوپیرونو لامل اوسبب کیږي.ده هغوی ته دا په ډاګه کړه چې :

« موږ ټول په یوه واحد اوورته خدای باندې باورمن یو» باید چې دخپل ځان دخوښۍ اوخوشالۍ په خاطرله خدای سره دالوړه وکړو اوپه دې باید دزړه له کومې باورمن واوسو چې هغه سیال اوجوګه نه لري ، که زه رښتیا هم دخپل ځان اوآرامۍ پرضد ګام اوچت کړم ، ددې مانا داده چې زه خپل باور ترپښو لاندې کوم او هغه ته اهمیت نه ورکوم .که داسې وي نو موږ دخدای په وړاندې ګناه ګار یو. زما مراد په دغه برخه کې هغه کسان دي چې هغوی هوښیاردي ، پوهیږي خو بیاهم په دغه برخه کې په پټوسترګواوقصدی توګه ګام پورته کوي اوانساني ارزښتونه اوژمنې د ماتې پرخوا

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیایی . هغه څوک چې تل په دغه باره کې خبرې کوي اوپه عمل کې دهغو پرضد وي ، هغه نورځه نه شي کولای ، بلکې په دغه عمل سره یوازې خپل ځان ته سزا ورکوي » ګاندي په دغه ترڅ کې پرخلکوغږ وکړ چې : « که چیرې زموږپه ټولنه کې کوم کړکیچ او ستونزه رامنځ ته کیږي ، دابه هغه وخت وي چې ټول به په یوه خوله په پریکړونې چلندباندې لاس پورې کوو. پریکړو ن به هم یوحداوشرط لري ، مانا داچې زموږ دریځ به داوي چې حکومت باید خپل چلندته ځیرشي اودهغه ټول اړخونه باید په پام کې ونیسي ، په عین حال کې موږ هم باید ددې جـرات ولروڅوهغـه نیمګړتیـاوې چـې موږیې لرو سمې کړو اوپه هرڅه کې دې ته ونه ګورو چې اعتراض به هرڅه زمـوږ لـه پاره خوږه حلواکړي »

په پریکړه کې دباندنې نړۍ په اړه څه خبره نه وه په ګوته شوې ، رایه ورکونه په دغه نظام کې هغه څه نه وه چې په دغه ترڅ کې یې دهرچا واک اوځواک په ګوته کاوه هغه په تمامه مانا په دغه برخه کې په هرچا (ده اودې) پورې اړونده خبره وه. که به له دغه چوکاټه وتلې وه نو بیایې خبره زندان ته رسیده ،په زندان کې وهل ټکول وو، کیـدای شوای چې هلته دوی دیخنې او ګرمۍ په سزاوو باندې هـم وګواښـل شـي. ان چـې کیدای شوه چې پایله یې دشتمنۍ په له لاسه ورکولو اوشړل کیدو باندې هم پای ته رسیدلې وای .

مبارزه تل یوه اوږده موده وي داسې چې کله کله کلونه غواړي ،زه په پـوره باورسـره لکه چې ګاندي په خپله په دې باوري و باوري یم چـې خلـک تـل دخپلـې خوښـې اوخوشالۍ په فکرکې وي ، په مبارزه کې تل دایوه پایله شته چې هغه هم اتلولي ده.

اوریدونکودګاندي دغه وینې وستایلې ، خو ګاندې خپل غږ یوڅـه سـره راټیـټ کـړ اوبیایې وویل : « له تاسې څخه یوزیات شمیرکیدای شي په دغه تالارکې نن ځانونـه دلیوالتیا او غرور په لـوړو کـې لیـدلی اواحسـاس کـړی وي ،خـودوی بایـد دسـبا سهاراوراتلونکې میاشتې په اړه فکرهم وکړي ، دبیلګې په توګه یوازنۍ بریا چـې پـه دغه برخه کې کیدای شي زموږ له پاره وي هغه به له حکومت سره دمقابلې ډګروي » دداسې کسانو له پاره کیدای شي داهم بې توپیره وي اوپه دې ځان قانع کړي چې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(زما له پاره دلته یوازې یوه دوره پرانستل شوه) خوګاندي بیا په دغه اړه په دې فکرکې نه وځکه یې وویل چې : ((مورږ باید ومرو خو نه داچې دغه قانون ومنو)) .
دلته ډیرکسان راغلي وو، پرهندیانو باندې تړول تالار ، برنډې ، ستیج اوګالرۍ ډک شوي وو، په تیره پرهغه مهال چې دتړولنې مشرغونډه پرانیسته ، په څلورو ژبو باندې تودو ویناوو د اوریدونکو د احساساتوکچه خورا لوړه کړې وه. سیټ حاجې حبیب پریکړه لیک ولوست ، هغه پریکړه لیک چې ګاندي جي دهغه په لیکلوکې د نه راجسترکیدو غوښتنه د دلایلو په ترڅ کې یاده کړې وه . حاجی صاحب پرغونډه باندې غږوکړ چې دغه پریکړه لیک ته باید په سرسري نظرسره ونه کتل شي اونه یې باید یوازې په خوله ومنی ، باید چې رایه پرې واخیستل شي ، ځکه چې که نورڅوک نه پوهیږي خدای خوپرهرڅه باندې شاهد اوناظردي .
دغه انګریزي قانون په نیغه توګه دهندیانو خلاف و ځکه نو هندیانونه مانه ،که چیرې هغه منل کیده او یا پاس کیده ، نو هغه به دجنوبی افریقی دنورو برخو لپاره هم دمنلو وړکیده اوهلته به عملی کیده ،اوپایله به یې داوه چې نورنوبه په جنوبي افریقا کې دهندیانو له پاره ګردسره ځای نه و، برسیره پردې دغه قانون پولیسوته داحق ورکاوه چې په کوراوکوڅه کې چې هره هندي میرمن له کوره دباندې وځي اواسناد ورسره نه وي وپوښتی ، هغه څه چې دیوې هندي میرمنې په ژوند کې دهغې له پاره ګردسره ناآشناوو. ددغه قانون دباواوفشارپر هندو اومسلمان دواړو باندې خورا زیات و، هرچا به همداویل چې :
((هرڅوک به راځي او زما دمیرمنې تصدیق به ګوري !)) ،دهمدغې ادعا په ترڅ کې دهندیانوله غونډې څخه چې ګاندي هم په کې و داغږ راپورته شو:
((لومړي خوبه زه هغه څوک چې زما له میرمنې څخه دتصدیق غوښتنه وکړي ووژنم ، له هغه وروسته چې هرڅه راځي ، راځي به)) .
دادهغې غونډې آره موخه وه چې د ۱۹۰۶ کال دسپتمبر په (۱۱) باندې دجنوبي افریقی په جهانزبورګ کې جوړه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغونډې مشر خپلې تودې خبرې وکړې ، رایه واخیستل شوه ، هرچا لـه ځـان سـره یوګلاب راوړی و، ټولو لاسونه پورته کړل اودخدای په نامه یې لوړه وکړه چې دوی بـه دحکومت دهغې طرحې خلاف وي ،هغه چې دهندیانوحقوق ترپښولاندې کوي.

حساسو اواحساس لرونکو کسانوپه خورا چټکې سره دمهنـداس ګانـدی ترغـوږو دا وروړسوله چې د دوې دغه غونډه یوه خورامهمـه اودپـاملرنې وړ پیښـه وه اودایـوه مذهبي لوړه وه چې نوره نو ماتیدای نه شوای.

په ریښتیاهم داخه عادي حرکت نه و، بلکې دا داسې یوتړون و چې پـه آسـانۍ سـره دهیریدو وړهم نه و، په بله ورځ دسپتمبر په (۱۲) دمقاماتو ډرامه په هرارخیزه توګـه تس نس اوهیڅ شوه ، زیاتروهندیانو په دغه اړه دافکرکاوه چې دا قانون به نافـذیږی اوهندیان به دهغه تابع اودهغه ترسیوری لاندې خپل ژوند ته دوام ورکوي ، خوداسې نه شوه ، دګاندي جی له پاره دایوتصادف و،چې په پای کې مهنداس کرم چند پردغه بري باندې ورواوښت.

بله دپاملرنې وړ پیښه چې پر دغه مهال دګاندي جی په وړاندې طرحه وه ، هغـه داوه چې ده باید ددغې غونډې هویت اونوم په ډاګه کړی وای ،د ((مثبت مقاومت)) خبره چې ددغې غونډې دګډون کوونکوله خوا دده ترغوږه ور رسیدلې وه . دغه ټکی هغـه خه وچې دجهانزبورګ صنعتګر هوسکین یې شاهد و :

« دهندیانوترانسوال دیومثبت مقاومت پیلامه وچې دنورو خوندي هڅو په شان یـې مخنیوی ناشونی و،دوی ډیرزیات نه ول ،ددوی شمیر ډیرنه و ، دوی یوازې یوڅـو ول ،دوی وسله وال نه ول ، ځکه نو ددوی مقاومت یومثبت مقاومت و ، هغه چې دکمزورو وسله ورته ویلای شو»

ګاندي په خپله په دغه اړه لیکی :

((دغه حالت زه له حیرانتیا سره مخامخ کړم اوهغه ویناچې ما باید کړې وای هغې زه خپله له یوې څرګندې پیچلتیا سره مخامخ کړی وم .د هوسکین پرخلاف زه له خپـل مقاومت څخه دیوه (روحی ځواک) په توګه ننګه کوم ، ما دغه غونډه ولیده چې هغـه دمثبت مقاومت په نامه یاده شوه ،خو په دغه برخه کې باید له یـوه توپیرڅخـه هـم سترګې پټې نه کړو ،هغه داچې زه به یې د (روحی ځواک) او مثبت مقاومت ترمنځ په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توپیرسره وخیږم ، ما مخکې له مخکې څخه دیوې غونډې تابیا هم کړې ده چې دهغې په ترڅ کې به داهرڅه روښانه شي)).

هلته دځوان ګاندي په وړاندی څه شې ناشوني اوغیرفعال نه وو،ده په خپل اثر (په جنوبی افریقی کې ساتیاګره) کې ټول جزیات په دغه اړه په ډاګه کړي دي ، داچې دی ولې دمثبت مقاومت خبره په دغه اړه نه خوښوي ددغه کار سرچینه په خپله دواکمنی دډرامې په وړاندې د سپتمبرد (۱۱) نیټې د غونډې له لوړې سره په تړاو اواغیزکې بولي .

اوداټولون له شکه پرته دعدم تشدد هغه څرګنده نښه وبلل شو چې ددغې غونډې لپاره چې دحکومت ضد انتظام یوه په زړه پورې نښه وه دیوه ښه اوله هغې سره دوړ ټاکل شوي نامه لپاره یې هم دجایزې غوښتنه کوله .

مګن لال ګاندي دګاندي دتره دویم زوی هغه چې په فونکس فارم کې اوسیده ، ګاندي ته د(ساداګره) نوم وړاندیزکړچې مانا یې (له ښه دلیل سره هوډ اوکنترول) و.خوګاندي دغه نوم په ساتیاګره باندې سم کړچې د ساتیا مانا (رښتیا) چې له مینی سره اندېوله وه ،او (اګره) مانا (هوډ اوځواک) وه. دساتیاګرې بله مانا (روحی ځواک) هم وه. دګاندي دلارې لاروي ډاکتر آر.آر.دیواکرېې داسې تشریح کوي :

((ساتیاګره دژوند نوې تګلاره ده چې له روحي پیاوړتیا ، دنه زورزیاتي له تګلارې سره خپله هم غاړې ساتي ، روحی وړتیا دغه اصل ته د نه ماتیدونکي اونه بدلیدونکي توک ځواک اووړتیاورپه برخه کړې ده.

دساتیاګرۍ په اړه په خپله ګاندي ویلی چې :

 دغه تګلاره دحقیقت لامل اودلیل ده خوداسې نه چې هغه باید پرمخالف لوري باندې دعکس العمل په ترڅ کې وزغمل شي ،بلکی دنورو پرځای باید چې په خپل ځان باندې تطبیق اووزغمل شي. ځکه چې دا ترهرڅه دمخه دځانی کنترول غوښتونکی تګلاره ده. دساتیاګرې وسله اوتوره په خپله په هغې کې ده چې دقناعت په رڼاکې خپله وړتیا اواغیزه ښندي. ګاندي چې په دغه پله باندې دپرمختګ تګلاره پیل کړه ، دهغه آرهدف داو چې په دغه ترڅ کې په ډله ییزه توګه دغه تګلاره هرچا ته څرګنده اودعمل ډګرته راوباسي . ده پرهغه مهال چې دتوربلاک په وړاندې یې پراخ غورځنګ

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیل اولارښونه کړ، زنداني شو،ماناداچې دی په نړی کې هغه لومړنې ساتیاګردی چې دبشري حقونودننګي له امله یې زندان ته اوړې ورکړې . دګاندي له پاره داله هغو تجربوڅخه وه چې دنړۍ دروازه یې دیوې لوېي اوپراخې هیلې په لورپرانیستــه . داتګلاره په عین حال له هرچاڅخه د ځان تیریدنې او اتلولی غوښتنه اوهیله کوي داسې چې په ترڅ کې یې باید یوازې حیوانیت پیاوړی نه شی بلکی په دغه ترڅ کې باید دیوې پراخی الهی رڼا په لورګام اوچت شي. دهمدغو ځانګړنوپربنسټ وه چې ساتیاګره په خپله دګاندي جي د ژوند فلسفه شوه ، اودامذهب وچې له هغه سره ده ژوند وکړ اوله هغه سره ومړ.
دیوه څارونکي لیکوال په توګه باید ووایم چې دګاندي جي په دغه بې ساری دریځ نه یوازې محکومو خلکو وویاړل بلکی دهغه دغه فداکاري په خپله په جنوبي افریقا کې دسپین توکمو له خوا هم وستایل شوه اودهغوی له خوایې هم که څه هم هلته لږکی وو درناوی وشو. ګاندي په دغه باره کې دخپل باور په اړه لیکي چې :
((لکه څنګه چې غورځنګ پیاوړی کیده انګریزانوهم په خورا جدیت سره سترګې ورته نیولې وې اوپه خورا لیواتیاسره یې ددغه غورځنګ ننداره کوله . سره له دې چې په دغه وخت کې دلته انګریزي ورځپاڼوداروپایانو دپیاوړي ملاتړ په ترڅ کې خپرونې کولې اوهم یې دتوربلاک د قانون ملاتړکاوه ، خوپر همدغه مهال یې دیوشمیرهندیانو دفعالیتونو اوبرخې اخیستې په اړه هم په زړه پورې لیکنې کولې .همدارنګه یې په حکومت کې هم دهندیانوداستازیتوب په اړه لیکنې اویادونې درلودې داسې چې ان کله کله خوبه یې دخپلو مهموغونډو راپورونه هم هندیانو ته استول. کله چې به کومه پیښه په زړه پورې نه وه ، موږ هم کولای شول چې دځینوراپورونوپه اړه خپلې رایې اونظریې دوی ته ورولیږو. داکاران په هغه مهال کې چې لاساتیاګره په غیررسمي حالت کې وه دهندي ټولنې له خوا ترسره کیده. موږ داسې اسناد هم په واک کې لرو چې ګاندي په خپل نبوغ سره داندین امبولانس دبیوردجګړې لپاره برابرکړ هغه چې په هغه کې نژدې څلورو سوو هندیانو برخه درلوده اوګاندي په خپله په هغه کې دسرجن میجر دنده ترسره کوله اوټوله هڅه یې پردغه ټکي باندې راڅرخیده چې دوی باید ځانونه په سیمه ییز سیاست اوستونزه کې ورګډ نه کړي .ګاندي جي خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولي هځي په دغه مهال کې دهندي ټولنې په منځ کې پرخپلوهلوځلوباندې راڅرخولې .
په ۱۹۰۶ کال کې ده یومشال ورونکی یونټ دنژدې دوو درجنوهندیانوپه ګډون د زولو یاغیانو په خاطرجوړکړ. د ۱۹۱۳ کال داکتوبر په (۲۸) ګاندي جي هغه تاریخي لاریون لارښوونه کړچې له نیوکاستل څخه تر ولکسروټ پورې غزیدلی و، په دغه لاریون کې نژدې دریوزرو کسانو برخه اخیستې وه لکه چې دغه حرکت د (دندی) لاریون لپاره یوه وړاندوینه شو. ددغوخلکو اعتراض دهغو دریو پونډو مالیې په اړه و چې هغه بایـد هندي کارګرانو دولت ته ورکړې وای .
اوپه پای کې جنرال سموتس د ۱۹۱۴ کال دجنوري په (۲۱) دساتیاګري مقاومـت تـه غاړه کیښوه ، اوساتیاګره کله چې جنرال دګاندي جی وړاندیزونه ومنل وځنډیده.
په جنوبي افریقاکې دساتیاګري غورځنګ په جوړولو سـره ګانـدي جـی دټـولنیزې برابرۍ په ترخ کې دپاملرنې وړخدمت له هغې ورځې چې دغه هیواد ته په کال ۱۸۹۳ کال راغی اوتر۱۹۱۴ پورې دلته پاتې شو وکړ. ده له دغې لارې لـه هیوادوالـو څخـه دعدالت دخوندي کولو له پاره په هغه هیواد کې چې دسختو توپیرونو قربـاني شـوی وغوښتنه وکړه اوپه دغه برخه کې یې خپل غږ اوچت کړ،په تیره بیا چې کله دی ناتل ته د نولسمې پیړۍ په نیمایی کې ورسید.
پرهغه مهال چې ساتیاګرۍ په عملی توګه دټولینزعدالت له پاره پـه کارپیـل وکـړ ، ګاندي جي په دغه ترخ کې بیاهم دیوه وتلي مشراوپیاوړي لارښود په توګه وسـتایل شو. په جنوبي افریقي کې ګاندي جی دافکاروپه رنګارنګۍ باندې ولاړپاتې شوچې په دغه کارسره هغه داسې معنوي بوزغلی شوچې دراتلونکو له پاره دخپلې تجربـې پـه ترخ کې راوټوکیده. اوده خپلې ټولنیزې ، سیاسې ،او اقتصادي فلسفې هم په دغـه ځای کې خپله بنه دځان له پاره غوره کړه.
هغه په خورا بیړې سره دجان ریفکن (**تردغه پایه**) دلیوتولستوی (**دخدای واکمني په خپله په ده کې ده**) دهنري دیویدتوریو (**ولسي سرکښې**) اونورآثارولوستل چـې دغوټولودده پرذهن باندې ژوره اغیزه وکړه.دده د *سرواداپا* فلسفې په خپل ذات کـې ددغو آثارو پرڼاووباندې خپله رڼادځان کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمهاتماګاندي لپاره *ساتیاګره* او *سروادایا* دواړې دیوې سکې دوه مخونه وو چې په څرګنده توګه یې داوسني عصرله تولینز ـ اقتصادي بدلون اودهغه له څرګند اهمیت اوفکري تمایل سره ځان داسې هم غږی کړ چې یوله بله پرته کله هم بشپړیدای نه شي. د*ساتیا*او*اهیمسا* دکلیمو آره موخه اومانا رښتیاینه اوعدم تشدد دی چې په دغو ماناووسره یې په زیاترومذهبواوفلسفي افکاروکې لیدالای شو.ګاندي چې کومه لویه دنده په دغه اړه په پاملرنې سره ترسره کړه هغه داوه چې دغو دواړو مفاهیموته یې عملي بڼه ورکړه ، دده *ساتیاګره* اونه زور زیاتی او *سروادایا* یادکایناتي همکاري دوکتورینو دواړو په خپل وارسره دغه لاره پرانیسته چې دانساني طبعیت بنسټیزه وړتیایې په سمه اوعملي توګه له سیاسي اوتولنیزسمون سره هم غاړې کړه.

په جنوبي افریقي کې هلته چې دده له مورنې هیوادڅخه لرې پرته سیمه وه ، هغه ځای دده له پاره دبیاهستونې په څیره کې دده دمینې وړ هیواد شو ،ده هلته داخبره تحلیل او راپورته کړه چې داوسني تمدن په زړه کې له ستونزوڅخه دوتلو لاره موندنه په خپله یوپرمختګ دی ، ده خپله دغه طرحه اودژوند فلسفي اړتیا راوسپړله اوهغه یې په خپل *هند سوراج* (دهندخپل واک) کې په ۱۹۰۸ کال کې ولیکله. *هندسوراج* چې دګاندي جې له مهمواودپاملرنې وړآثاروڅخه دی ،دغه اثردهغوخلکو له پاره چې دریجنریشن دهڅې پلویان اوپیروان ول دانجیل ځای غوره کړ.

په کال ۱۹۰۸ کې ګاندي جې په خپله دولسي سرکښۍ تجربه عملي اوپرهغې باندې زندان ته ورسید، دده له پاره داپه خپله *ساتیاګره* وه ، داسې چې ګاندي دلومړي ځل له پاره دهغې په ترځ کې دښځینه ځواک ننداره دکستوربا په څیره او کړو وړکې وکړه، دی په دې پوه شو چې دښځوځواک دژوند په بهیراواندول کې یونه انکارکیدونکی آراواصل دی ، داسې اصل چې بیاده هغه د(*ستری شکتی*) یا سترې ځواکمنۍ په نامه سره یادکړ.

دجنوبي افریقي دغوتولوتجربو له ده سره دامرسته وکړه چې له هغوڅخه یې دهندپه راخوځیدو اودهند له لارې یې دنړۍ په راخوځیدو کې خپل ونډه په ښه توګه ترسره کړه. اودایې په ډاګه کړه چې نورنوځانونه باید دظالم ځواک په وړاند یا د کرکې اویاهم دمنلو په دریځ کې ودروو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ساتیاګری یاعدم تشدد د ۲۰۰۶ کال دسپتمبر په (۱۸) نیټه خپله یوه پیړۍ لاره بشپړه کړه،په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه په دغه ټکي باندې رڼاواچول شوه چې ،په هندکې دعدم تشدد له لارې څومره بدلونونه رامنځ ته شوي لکه چې په نوروهیوادوکې دتشدد له لارې رامنځ ته شوي دي اوپه څه شان داثابتولای شو چې څنګه کیدای شي په یوه ټولنه کې بدلون اوانقلاب پرته له وینې تویدنې څخه رامنځ ته کړو.*ساتیاګره* دخپل مفهوم له مخې په بشپړه توګه دهمدغه ټولنیز انقلابي پوه مهاتما ګاندي دژوندپیغام دی ، چې دترهګرۍ او تروریزم اوجګړې چې دمتمدن ژوند له پاره دخطراصلي سرچینه ده یوازنې الترنتیف دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳)

ایلا ګاندي

د مهاتماګاندي دجنوبي افریقې تجربې

د بدلون بیسارې بیلګه

موهن داس کرمچندګاندي دخپل عمر په (۲۴) کلنۍ کې جنوبي افریقې ته ورسېداو په (۴۵) کلنۍ له هغه ځایه راستون شو. دغه(۲۱) کالونه دهغــه دژونــد ترټولــوډېر ازمیښتي کالونوووځکه چې په همدغه وخت کې دګاندي د ژوندبې ســارې فلســفې خپله بڼه راڅرګنده کړه . هغه فلسفه چې پرهغې باندې ګاندي دمهاتما لقب ترلاسه کړ او هغه فلسفه چې دهغې دلوړتیا په لاره کې ددومره وړتیا ترلاسه کیدل چــا نــه شواې اټکلولی .

مهاتماګاندي نه فیلسوف و، نه دعلمي هنري ټولنې غړی او نه هم یومسلکي لیکوال ، خوله دې سره سره هغه داسې لیکوال ولکه چې خپله وایی : ((**زما ژوند زما پیغام دی**)) . هغه خپله فلسفه لکه دیوه لیکوال اودعلمي هنري ټولنې دغړي په شان نــه ده لیکلې. په بنسټیزه توګه ، هغه یواکټیو (فعال) سړی و چې دلوړشعور خاوند ورته ویلای شو . دا دهغه خپل شعور اود عدالت ټولنیزه نظریه وه چې هغه ته یې د بدلون په لور لارښوونه وکړه .

موږ وینو چې لندن دده په دغه شعوري وده کې دپاملرنې وړ اغیزه رامنځ ته کړه . په لندن کې هغه دخپلولومړنیوورځو په ترڅ کې خپل زیات وخت پرخپلو کــالیو بانــدې خرڅ کړ ځکه ده غوښتل چې لکه د انګریزانو غوندې داشرافي ژوند پــه لورګامونــه اوچت کړي . خوهغه زر په دې پوه شو چې دده کورنۍ پرکوم څه اوکومــو ارزښــتونو باندې چې ډېرې قرباني ورکړې دي هغه له لاسه نه شي ورکولای . همداوه چــې پــه خپل خرڅې کې یې کمی راووست اودخپل ژوند ورځني خرڅ یې دحسا ب له مخــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاوه . هغه په ارزانه ا ستوګنځي ځای ونیو او دسپرلی پرځای یې داسمه وبلله چې باید پلې له یوه ځایه بل ته ولاړشي راشي . ده په هرځه کې دځان لپاره دانډول (تعادل) خبره په پام کې ونیوه . دغه ټول بدلونونه هغه څه ووچې ده هغه دخپل ضمیردننی آوازپه انګازوکې دعمل ډګرته راوایستل .

هغه سابه خوړونکی و، له شراب خوړلو څخه یې ډډه کوله او له ښځو سره یې هم ناسته ولاړه نه وه ځکه چې ده له خپلې مور سره ژمنه کړی وه چې هغه به له شرابو ، ښځو او غوښې څخه ډډه کوي . هغه ډیرزر په دې پوه شو چې سابه خوړل د ژوند یوه روغه لار ده چې هغه به نه یوازې دژمنې په خاطر بلکه دیوې طبعیي چارې په توګه په خپل عملي ژوند کې په پام کې نیسي . دی په دې هم پوه شو چې شراب خوړل یوداسې چل اوعادت دی چې له زیانه پرته بله ګټه نه لري . خپلې میرمنې ته یې وفاداری ده ته دااجازه نه ورکوله چې له نورو ښځوسره دې ایل وغیل شي . خووروسته په هر حال ، دی دښځمنتوب (فیمینزم) په ارزښت دپلارواکی په مقابل کې پوه شو، ښځوته یې درناوي دزړه له کومې شو،اوهغوی ته یې یوازې دجنسي موخي دنښې په توګه نه کتل .

په ۱۸۹۳ کال جنوبي افریقې ته دده تګ له لندن څخه کورته له راستنیدوڅخه دوه کاله وروسته ترسره شو کیدای شي دغه کال دده دبرخې اخیستنې له املـه دده دشعورې ودې کال هم ونوموو،ځکه ده دافریقې پر خوادیوې ودې اویوې ناچاری لـه امله ور مخه کړه ، دده اندیښنه دده دلږعاید په برخه کې وه چې پرهغه مهال په هند کې دده دژوند کولو له پاره نه بس کیده. هغه دخپل مسلک لپاره اندیښمن نه و ،بلکې ددې له پاره اندیښمن و چې دی لندن ته دتګ او زده کړې پرمهال دخپلې کورنی دمرستې هم پوروړی و. جنوبي افریقې ته دده سفر د پیسو ګټلو او ددغه پورد ادا کولو لپاره یوه ښه شیبه شوه . او دغه نښه دده له زیاتو کړو وړو څخه هغه هیواد ته له رسیدوسره سمه روښانه هم شوه ، دی په طبعیي توګه په طبقاتي شعوراوژوندکې راپورته شوی اوپه هغه کې نښتی و .همداوه چې دی باید په هغه سیمه کې اوسیدلی وای چې دده له مسلک اودریځ سره یې برابري کوله اودده په شان کټ مټ مسلکي کسان هلته اوسیدل . دده مسلک هم ده ته داامتیاز ورکاوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دی بایدځان له هغوی څخه چې عادي خلک دي لکه دخوراکی شیانوخرڅوونکي ، دهوټلو کارکونکي ، نایان اونورچې په مسلکی کسانو کې راځي لوړاوبیل وبولي .دده زیات پام دخپل فیشن اوخپلوکالیوپه لورو،پرته لـه دې چــې هغـه دهـوا اوموسـم څرنګوالی په پام کې ونیسي ،ده تل دریشي اونکتایی په سمه توګه اغوستل اوویښته به یې په ښکلې شان ږمنځول . دغه اغیز جنوبي افریقې ته دده په دویم سفرکې هــم له ورایه ښکاریده ، ده په دغه سفرکې خپله میرمن اوماشومان هـم لـه ځـان سـره راوستل اوهغوي ته یې هم ویل چې په لویدیزډول سره باید ژوند وکړي، په هم هغـه شان کالي اوجورابې لکه چې لویدیزو اشرافیانو به اغوستل دوی هم اغوستل .
خوکله چې ده ته په ډاګه شوه چې سپینان په جنوبي افریقا کې کله هم ددې له پاره تیارنه دي چې د ناسپینو دود دې ترسره کړي ،دغه تګلاره ده ته یوغروراوکبرمعلوم شو،دده وجدان ده ته دا اجازه ورنه کړه چې دی دې نورنایی ته ورشي ،همداوه چــې هوډ یې وکړ چې خپل ویښته باید په خپله جوړکړي . همــداوه چــې هغــه پــه دغــه پړاوکې دځاني درناوي اوویاړ په فکرکې شو، اوپه دغه کارسره یې ان چې دنوروخلکو ملنډواوخنداوو ته هم ونه کتل.
هغه له دې وروسته داهوډ هم وکړچې نورې خپلې جامې دمینځلولپاره دوبي ته هــم ورنه کړې اوبایدپه خپله یې ومنځي .
دده ضمیر دروحاني پوهې دمطالعې اوپرخدای باندې دپوره باورپه ترڅ کې وده کــړې وه ، موږ دغه اغیزدده دهغې لوستنې اوویني په ترڅ کې وینوچې دی په لنــدن کــې واوهلته یې دمقدسوکتابوله لوستلوسره ځانګړې لیواتیا پیداشوه ، پرده بانــدې دغــه بهیردومره اغیزه وکړه چې په ژوره توګه دمذهب تراغیزه لاندې راغی خو دیوه ټاکلي مذهب په وړاندې یې ګونډې ونه وهلې ، دی نه د مذهبې اوتعصبي تګلاروسره مــل شو اونه یې پرمذهب باندې دباورلاره له پامه وغورځوله ځکه دی په دې باوري وچــې دهرمذهب مثبتو اوښوټکوته بایدهم پام وشي اوهم درناوی . دادده دمذهب پیژندنې په اړه دده ځیرکتیا وه په تیره پرهغه مهال چې دی کله په جنوبي افریقا کــې و، ان پرهغه مهال دی په دې باوروچې اسلام اویا مسیحیت ته په زوراوښتنه په خپله یوه درنه ستونزه ده ، ده پرخدای ایمان درلود ،خوکله یــې هــم دیــوه ځــانګړي مــذهب

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپارښتنه وڼه کړه ، دی دیوه روحاني بهیرپه لورهغه مهال چې په افریقا کې و ورمخه شو، داچې په دغه ترخ کې یې ژوره مطالعه ترسره کړه اوپه دغه برخه کې یې ډیرمهم اودپاملرنې وړمعلومات درلودل همداوه چې دیوشمیرباورونو په یوشمیرعملي ناوړتیاوواونیمګړتیاوو باندې چې خلکود دودونوپه ترخ کې منلې اورامنځ ته کړې وې انتقادوکړ .له بلې خوا همدغه مهال وچې ده ډله ییزعبادت کولو ته په اهمیت باندې سرټیټ کړاوداېې هغه لاره وبلله چې په دغه بهیرکې هرچا کولای شول چې دخپل دین اومذهب لکه هندوییزم ، اسلام ،مسیحیت ، زردشتي اونورو مقدس مراسم اودعاوی دیوه اوبل په مخ کې په آزاده توګه ترسره اوولولي . په دغه ترخ کې دیوه مذهب نښې نښانې هم نه ترسترګوکیدې .

زه باورلرم چې په دغه ترخ کې دهرسړي ضمیردخدای په لوردودې اوپرمختګ خپله لاره وهي اوځان ترهغه پورې رسوي. . .په داسې توګه چې هلته دیوه مدهب نښه اوسمبول هم دچا پرمخ کې نه وي . زه یقین لرم چې د یو سړی د ضمیر پرمختګ په مستقیمه توګه له خدای سره دهغه داړیکوپه پیاوړتیا او پرمختګ پورې تړلی اصل دی . ننی آواز یا په بله وینا دزړه اووجدان غږ هم په دغه ترخ پیاوړتیا مومي او دباور وړکیږي . . ګاندي جي تل اوپه سمه توګه پخپله دننی ږغ په باره کې خبرې اترې کړې دي . اکثراً ، کله که غمولو سیاست پوهانوله ده څخه دکومې نابرې فیصلې پر خلاف کومه پوښتنه کړې ، ده پرهغه مهال دخپل زړه غږ ته رجوع کړې ده . ګاندي جي د خدای ژبه لکه دیوه ځانګړي خدای په شان هغوی ته چې اړتیا ورته لري څرګندوي . . دی ټولو انسانانوته هرڅه دی (دی په موږ کې دی ، له موږه پورته او له موږه ها خوا) . دده دا ټینګه عقیده د وخت په تیریدو سره پرمخ لاړه اودومره وده یې وکړه چې دهغې له مخې ګاندي جي دژوند له بېلابېلولارودعملي تجربې کار پیل کړ .

دده رنځورپالې مېرمن کستوربا دختواواوبه د عملي معالجې په ترخ کې دخپل زوی منیلال ناروغي دخښتوپه تهېراپي سره دارودرمل کړه ، دخپلې روغتیا اودرملنې په کارکې دطبعيي معالجې له بېلابېلو شکلوڅخه کاراخیستل دده لپاره هغه څه وو چې پرخدای باندې دپوره باور اونښې څرګندونه کوله اودایې په ډاګه کوله چې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرخدای باندې باور دهرڅه اوهر درد درملنه ګڼلـه . دده لـه دغـه شـان طبیعـي درملنې سره لیواتیاهم له جنوبي افریقې څخه راپیل شوه .
. کله چې هغه دخپلې کورنۍ په وړاندې د خپل دین اوپورله ادا کولوڅخه ډاډه شـو، ده له هغه وروسته په رښتیانۍ توګه دیوې آرامې په ترخ کې دسـاده ژونـدکولو ډول دځان له پاره په تیره بیا په ۱۹۰۴ کال کې په فونکس له ځای پرځای کیدو وروسـته غوره کړ. دلته دده ساده اوبزګري ژوند وده وکړه ، اوپه دغـه کارسـره یـې دبیواکـو اومزدورانو دعزت دفلسفې بنسټ کینښوداوهغه طبقاتي بهیر چې تردغه وخته دلتـه دډیروپرذهن اوژوندباندې برلاسی و ، هغه یې له عملي ماتې سره مخامخ کړ . هغه په دغه ترخ کې دخاورې او اوبو په مرسته اوهمداسې دحیواناتو دسـاتنې پـه کارسـره دژوند اوروغتیا په برخه کې دآسانو تجربو له لارې دلارښونې کار ترلاس لاندې ونیو. ده دلته دطبعیت له قانونه هغه زده کړه وکړه هغه چې دهرساکښ له خوا پـه خپـل خپل ډول سره کنترول او کارول کیږي . ده چاپیریال په تمامه مانـا درک اوولوسـت اوپه هغه کې یې دهغه دموجوداتو هراړخیزه څیره له ورایه ولیده. په دغه وخت کـې ده له منګوري څخه دډارطلسم هم له لاسه ورکړ اوځان یې په هغه رمز باندې پوه کړ ، چې له هغه سره باید په یوه چاپیریال کې ګډ واوسیږي . دمنګوري دډارکیسه هغـه مهال نوره هم روښانه اوله خطره ووته چې کله دی په فونکس کې په برنډه کې پروت واوهغه پرې تیرشو. ډیرخلک چې هغوی دارګانیک فـارمونو پـه کاربانـدې بـاورمن وو،ګاندي جي ان په هغوورځوکې په دغه اړه د (بایو رنګارنګۍ) خبره کوله اوپه دغه اړه پردغه ارزښت باندې دزړه له کومي باوري و.
ګاندي په دغه ترخ کې ډیرڅه اوډیرارزښتونه زده اودځان کړل ، هغه په دغـه ځـای کې دومره جدي شو چې دخپلې میرمنې اوماشومانو دباورپه خاطر یې له خپلـوملګرو اودوستانو څخه هغه ډالۍ اوسوغاتو چې دده دکورنې له پاره به یـې راوړل نـه منـل اوهغه به یې په بې پراوایی سره ردول . ان چې پربدل کې یې هغه مهال چې دی پـه جنوبي افریقا کې اوسیده د سلوایکرو په اندازه ځمکه دټولینزو موخو اوخدمتو لـه پاره په فونکس مرسته کړه اوهم یې په دربن کې خپله دپاملرنې وړ شـتمنې د ناتـل اندین کانګرس (ان . ای .سی) په واک کې ورکړه ، برسیره پردې یې خپله یوه زیاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اندازه ګینه یې هم د ان . ای . سي په واک کې ورکړه .له بله پلوه یې په هند کې هم دخپلې پلرنۍشتمنې ټول حق خپل هغه ورور ته چې دده په زده کړه کې یې ونډه اخیستې وه ور وبښله . اوپه پای کې کله چې ده په ۱۹۱۴ کال کې غوښتل له هغه ځایه دهندپه لور راشي پرهغه مهال یې خپل ټول پورونه هم خلاص کړل .

ګاندي جي جنوبي افریقې ته د دادا عبدالله سوداګر په امر اومرسته ته رسیدلی و. همداوه چې هلته دده زیات دوستان ا ویاران هم دغه سوداګر ول .یوکال وروسته چې کله هغه په جنوبي افریقا کې خپل دفتر پرانیست ، له هم هغه راپه دیخوا دده اړیکي له مزدورانوسره هم پراخ شول .اواوس دده ملګري ترمنځنۍ طبقې په کوزه هغې کې زیات وو . په تیره بیا پرهغه مهال چې دې په فونکس کې اوسیده په هغه ځای کې زیاتره دګنیو کروندې وې چې په هغوکې زیات کارګران په کاربوخت وو. اوهلته په کورونواوبارکونو کې اوسیدل . کله چې دی له جنوبي افریقې څخه راووت ده پرهغه مهال هغه کالي اوجامې اغوستې وې ، هغه چې همدغو کارګرانو به اغوستې . دقانون دکارولو په اړه دده په ناکرار تصوراوخیال کې هم دکرار یولوی بدلون راغی . دده په لومړني دعوه کې چې هغه د دادا عبدالله له کورنې سره اړونده وه ، ده په هغه اړه محکمې ته دبل الترنتف دعملي کولو خبره ورپه ګوته کړه ، ده غوښتل چې په دغه اړه دهغې دندې آزموینه ترسره کړي ، هغه چې باید دقانون پوهانو اووکیلانو رول په کې وکتل شي ، هغه اوس په دې باوري شوی و چې د دادا عبدالله دعوه چې دکورنۍ دغړو ترمنځ یوه خورا پیچلې اوستونزه منه موضوع وه ددغه نوي وړاندیز په ترڅ کې حل کړي . ده په دغه اړه داخبره په ډاګه کړه چې : « دیوه وکیل دنده دانه وه چې یوقانوني کارپیچلی کړي ، بلکه دهغه دنده دخپل رښتیانې رسالت له مخې داده چې په ټاکلې موضوع کې سم حل او پخولاینه هم له پامه ونه غورځوي »

اوداهغه پای و چې په دغه توګه له هغه سره ده هم معامله وکړه .

مارتین لوتر کینګ (جونیر) دګاندي دارزښتونو په اړه وایې چې :

«دنه زورزیاتي تګلاره ټاکل ، دکمزورۍ اوډارنښه نه ده . له تشدد سره په عدم تشدد باندې جنګیدل په خپله دعمل یوه زړه ورتوب ته اړتیا لري . چې دنه زورزیاتي په واسطه لارښونه کیږي »

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي جي وکولای شول چې دخپل عدم تشدد اونه زورزیاتي په لورخپل باورا وخپل پیروان اوشاګردان په جنوبي افریقا کې راوکاږي ، دوی دواړو ګاندي اومارتین هڅه وکړه چې دخپلو درسونو په رڼاکې خپل پیروان ددې لپاره وهڅوي چې دنه زورزیاتي دکمپینګ ددفاع لپاره لاس په کارشي .

دعدم تشدد اونه زورزیاتي آره موخه داده چې یوڅوک باید دنـورو لپـاره دسـتونزو لامل نه شي ،بلکه یوازې په دغه حد کې باید وي چې دخپل ځان په سمونه اوزغمنه باندې ولاړ پاتې شي ، کړاو اوستونزه باید پرخپل ځان باندې وزغمي .زغـم اوتحمـل ترهرڅه دمخه دیوه ځانګړي ډول دسپلین او روژې نیولو په ترڅ کې عملي بڼه دځان له پاره نیولای شي ، دغه مهم په خپله دمعنوي پیاوړتیا لپاره دخـوړو اوډوډې ځـای لري . مهمه لاداچې له هغه سره دیوه روحاني ځواک شته والی هم اړین اودپـاملرنې وړدی، داخبره په دغه اصل کې یوه منل شوې ځان تیریدنه ده چـې کلـه یوڅـوک جریم کوي ، اعتراف کوي اوځان په خپله جیل ته سپاري ، مانا داچې په دغه ترڅ کې ددې لپاره اړتیا نشته چې پولیس دې تا ترلاس ونیسی او سزادې درکړي .څکه عـدم تشددپه مانا کې دقانو ن یوه بله بڼه ده .

دیوه روا چلند په توګه په دغه مدرسه کې څوک باید له زده کړې څخه ځـان پریـوه خوانه کړي، نفرت اوکرکه بایدپه دغه بهیرکې دده موخه اودنده نه وي، له دښـمنانو سره باید دروغې جوړې اومینې تګلاره غوره کړای شي ، ددغې تګلارې پلـوی بایـد دتشدد دهرې بڼې په وړاندې دزغم اومقاومت په ډګرکـې ودریـږي. اوددې انسـاني هڅې د عملي کیدوپه ترڅ کې باید په عمل اونظرکـې تیـاری ولـري . دغـه تګـلاره پردښمنانو باندې دبرلاسي اویرغل پیغام نه ده . څکه کله که یوڅوک په دغه اړه پـه دغه نیت ګام اوچت کړي ،پرته له دې چې نور ورته وګوري ، دی په خپله هم په خپله تیروتنه له ورایه پوهیدای شي .

ددغې لار ې لاروی باید په دغه ترڅ کې هم هڅه وکړي چـې پـه کرکترکـې دعمـل اونظرواتن له منځه یوسي ، سـتاتول کوښښـونه بایـد دخپـل عمـل پـه اړخ کـې وي،دهغوی چې څه کوي باید پرضد نه وئ ، په دې چـې ترټولـو مهمـه اودپـاملرنې وړخبره په دغه ترڅ کې داده چې دغـه تګـلاره پرخـدای بانـدې دبـاور دپیاوړتیـا

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوايمانداری په پياوړتيا کې لويه مرستندويه مفکوره ده. همداده چې دهرچا له پاره دا اړينه ده چې په خپل ورځنې ژوند کې دغه تګلاره په پام کې ونيسي . څکــه نــودغې چارې اوعمل ته دژوندلاره اوتګلاره هم ويلای شو.
دعدم تشدد آره موخه اوهدف هم دمخالف لوري ګواښل اوماتول نه دي ،بلکه پرسمه لاردهغه برابرول دي. ، دغه مفکوره هغه ستربنسټيز باور دی چې دهغــه لــه مخــې هرڅوک پردې وتوانيږي چې په ځان کې بدلون راولي . راشی چې په دغه اړه دګاندي دفلسفې زړه ته ورننوزو اودهغې له دود اوآرونو سره سم په هغې کې ددرناوي هغــه نښېووينوچې له هغه څخه په جنوبې افريقې کې دجنــرال ســموتس پــه وړانــدې څرګندې شوې .
کله چې موږ دده په سياسی کړو کې دلويومعاملو اوکړنو يادونه کوو ،نوداهم بايد لــه ياده ونه باسو چې په دغه پراخ بهيرکې له دغې وړتيا سره سمه دعادي خلکــو ونــډه هم دګاندي جې په فلسفې کې ترټولو مهمه اودپاملرنې وړځای جوړوي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .
ليکوال په جنوبي افريقې کې دګاندي دودې اوخيرښيګينې د ټرسټ مشردی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۴)

تارا ګاندي بټاچرجي

دمالګې حماسي لاريون

د۱۹۳۰ کال دجنوري په (۱۸مه) هغه مهال چې رابيند رانات ټاګوردسابرمتي دسـيند پرغاړه دګاندي داشرم دليدو په حال کې و له ګاندي څخه وپوښتيدل چې :

ـــ زه شپه او ورځ په دې باره کې فکر کوم چې « ګاندي به دهيواد له پاره پـه ۱۹۳۰ کال کې په خپله خورجين کې څه لري ؟ »

ګاندي جي ځواب ورکړ: ((زه فکرنه کوم چې يوه رڼا به هم له دغه راچاپيرتورتم څخه راووځي)).

ان له هغې ورځې ماناد۱۹۲۴ کال له مې څخه راپه ديخـوا مهاتمـا ګانـدي پـه پـوره اوعملي توګه دسياست له اساسي تګلارې څخه ځان پريوه خواکړاوټوله پاملرنه يـې دجوړونکوتګلارو هغه چې ده (له صفرڅخه دجـوړوني خـورا مهمـه دنـده) وبللـه پرخواورواړوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بلې خوا داهغه مهال وچې ده دهیواد په اوږدواولندېوکې دګرزیدو اوسفرونوکارهم راپیل کړ، دده ددغوکالوپه ویناوو اولیکنوکې پنځه ټکي له ورایه ځرګندوو: ځرخی، کوزنې طبقه ، لومړنۍ زده کړې ،... اوپه فرقه یې هم غاړې‌کې دښځوونډه ،او....
دده سفرونو ترهرڅه دمخه دایوه ښیګړه درلوده چې خلک یې داوږدې مودې هیریدنې ، ډاراوخرافاتوپه منګولوکې راوینښ کړل.ده هغوی په دې باوري کړل چې دوی به دده له پاره پیسې خوشې خوشې نه خرڅوي.
« دګلو دهرې غاړکی دپیسوپه سپما سره تاسې کولای شۍ چې شپاړسومیرمنوته یووخت ډوډۍ ورکړئ ». په رښتیا هم ده دخپلو سفرونوپه ترڅ کې دغه پنځه مرامې ټکي ترکلیو،ښارګوټواوښاروپورې ورسول. ده دخلکوغوږو ته داهم ور ورسوله چې « ترهغه وخته چې جاروابوکه په خپلولاسوکې ونه نیسۍ، تاسې به کله هم په دې ونه توانیږئ چې خپل ښارونه پاک کړئ »
په ۱۹۲۸ کال کې په کلکتې کې دکانګریس غونډې انګریزې حکومت ته دجواهرلال نهروپه خوله په خورا ادبي توګه داوړاندیزوکړ چې دغه حکومت باید په ۱۹۲۹ کال کې هند ته ددومنیون هیواد دریځ ومني ،خوهغوې دغې خبرې ته زیاته پاملرنه ونه کړه. مهاتما ګاندي له دغه وړاندیزوروسته په خوراليوالتیاسره ددغه حالت ځارنه کوله ، د ۱۹۲۹ کال په دسامبرکې داخبره روښانه شوه چې په دغه ترڅ کې باید مبارزه وشي..
د ۱۹۲۹ کال د دسامبرد ۳۱په نیمه شپه کې هغه مهال چې کال رانوی کیده دهندملي کانګرس په لاهورکې دخپلواکۍ جنډه د روي سیندپه غاړه باندې جګه کره .چې د ۱۹۳۰ کال دجنوري په (۲۶) د *پورنا سوراج* ژمنه اولوړه رامنځ ته شوه.
په دغه ترڅ کې یوځل بیا دټولوسترګې دسابرمتې په لورشوې خوپوه شي چې ګاندي جی به اوس په څه باندې لاس پورې کوي.
مهاتما ګاندي هم په دغه مهال کې ترخورا درانه فشارلاندې واوپه دې فکرکې وچې څنګه کولای شي یوځل په داسې یوه تجربه اولاریون باندې لاس پورې کړي لکه څنګه یې چې په ۱۹۱۹ - ۱۹۲۱ کلونو کې عملي کړی و. دشپړاوونیولپاره ګاندي جي په دغه اړه دیوه غیبې آواز په انتظارو، خوچې د ۱۹۳۰ کال د فبروري په (۲۷) یې خپلې پوښتنې ته یوجادویی ځواب په یوه کلیمه کې ترلاسه کړچې هغه مالګه وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې ددغه نوی حیرانوونکي زیري دتحقق له پاره دځواک په لټه هلې ځلې پیل شوې ، دګاندي له خوا دهیوادپرنارینه وو اوښځوباندې غړوشوچې دمالګې دقانون لـه امله باید دبریتانوي واکمنی په وړاندې راوپاریږي چې غواړي هغه (مالګه) هم پرموږ باندې وپلوري.داچې دګاندي دمبارزي په ډول اوتولنو باندي لـه اوږدې مـودې راپـه دیخوا خلکودزړه له کومي باوردرلود همداوه چې خلکو داورسره ومنله چـې ګانـدي دکوم څه لپاره لاس په کاریږي هغه دبري ترپولې پورې خامخاپه خپله درایت اوپوهې سره رسوي..

ګاندي په دې باوردرلودچې یولارښوداولیډر هغـه مهـال کـولای شـي یوغورځنـګ اوبهیررامنځ ته کړي چې هغه د غونډې اوټولون په هراړخ باندې له هره پلـوه پوهـه اوبرلاسی ولري . ګاندي جي په خپله داویلي دي چې : « هغه کله هم حالـت نـه دی رااېجاد کړی » . هغه یوازې په دغه اړه داکارترسره کړی چې ځان یې دغونډې اوټولنې په رمزاوهدف باندې پوه کړی اوبیـایې دهغـې لـه پـاره دپروګـرام اوکـړنلارې پـه جوړولوباندې چې نښې نښانې یې هلته له پخواڅخه وې لاس پورې کړی دی..

دمالګې دساتیاګرې خیړنه داپه ګوته کوي چې مهاتما ګاندي په دغه اړه ټول توکونـه خپـل لـرل ،دایـوازنې ګانـدین غورځنـګ و چـې لـه هـره پلـوه ګانـدي پـه خپلواصولواوتګلاروسره عیارکړی و ، همداوه چې په پایلـه کـې لـه یـوې پرتمینـې برياسره دخلکومخې ته راڅرګندشو. دغه لاریون دګاندي هنراودده نبوغ دراتلونکـو اونویولرلیدونه پرلور راروښانه کړ. برسـیره پـردې یـې دده دبریـاوود تګـلارې نـه زورزياتی وړتیااواهمیت نورهم دپیاوړتیا ترپولې پـورې ورسـاوه . دغـه بـري داهـم وښووده چې دعدم تشدد اصول اوتګلارې په څه شان برياوې له ځان سـره درلـودې ،ګاندي جې په دغه ترڅ کې داروښانه کړه چې دده دعدم تشدد تګلاره دده دخلکـو دپوهې اودرک پیاوړې پایله وه.

دمالګې ساتیاګره یالاریون په رسمي توګه د ۱۹۳۰ کـال دمـارچ پـه(۱۲) دسـهارپه شپږنیمو بجوپیل شوه،ټولوېې ننداره کوله چې ګاندي جی له خپلو (۷۸) پلویانوسـره ددندي په دغه تاريخ لاریون باندې پیل وکړ. له پیاوړی ګنې ګونې سره مل و، په میلو میلوسړک باندې اوبه پاشل شوې وې ،هرخوا په شنو پاڼو باندې پټه شـوې وه،بیـرغ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغې غونډې ته په خپلې رپا سره نورپرتم هم ورپه برخه کاوه . ګاندي ددوي ټولو پـه مخ کې داسې چې خپل کالي يې په خپل لاس کې نيولي وو روان و.

« دزيارت لاريون په خپل اوږده سفرروان شو» جواهرلال نهرو دغـه بهيرتـه داسـې کتنه کړې ده : هغه کـالي پـه لاس ، رڼـې سـترګې اواسـتوارګامونه دګجـرات پـه خاورينولاروباندې له خپلوربتينويارانو سره چې پرده پسې روان دي اخلـي، هغـه پردغه لوري باندې پخواهم ډيرې ګامونه اوچت کړي ،ډيروپه دغه لاره کې دده دملتيا ضمانت کړی واوله ده سره يوځای وو. خوپه دغه برخه کې ټوله تودوخه اوټوله ليواتيا اومينه په خپله په ده کې وه اوله ده سـره وه، هغـه چــې دده دهيوادوالولـه خواپـه تودوخې اومينې سره هرکلی کيده.دغه هرکلی پـه مينــې اوربتـتياينې سـره ، پـه خپلواکۍ اواغيزسره و، داسې چې هيچا هم دده په وړاندې ددې توان نه درلود چې له ده څخه ځان پريوه خوا کړي اودی دې ورتې .له يوه خاورين انسان څخه دژونـد رڼـا راڅرکيږي ، هو، دادهنددآزادۍ اوخپلواکۍ پرواټ باندې يوه اوږده لاره ده اويــاوږد مزل چې دهغې په ترڅ کې ددغه هيواد مليونونه وګړي له ښکيلاک څخـه دژغـورنې غيږې ته ګام ورپورته کوي..

دغه لاريون اودغه سفريوروحانی سفرو،داسې چې په څرګنده يـې ديـوې کاينـاتي ربتيا ينې په لورلاره پرانيسته . مهاتما ګاندې دغه خوځون دسابرمتي سيند له غاړې څخه د دسمندردغاړې (دندي) په لورپيل کړ،داچې دسابرمتې اشرم نوم په دغه ترڅ کې يادوو له هغه سره ټولې مادي نړۍ ته دناداری اونه تراوپيغـام هغـه چــې دټــول بشريت له پاره اړين اودپاملرنې وړدی په خپلووړانګوکې په روښانه توګه رسوي. .

دمالګې دساتياګرې وړمې دټولې نړۍ پاملرنه پرخپله خوا راواړوله،له همدغه امله وه چې دګاندې نوم اوځيرې هرچيرې ځانته په زړونوکې ځای وموند. اودنـړې پـه هـره خواکې ګاندي ددوې له پاره داسې يوځوک شو،چې دوی فکرکاوه ، هغه ترهرچا دوی ته نژدې اود دوی مل دی ، ځکه نوهغه په خوراساده ګۍسره ددوی په ژوند کې ددوی له پاره په يوه الهامي اوددرناوي وړځيره باندې بدل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي دمالګې دلاريون پرمهال

مهاتما ګاندي په خورا ليواتياسره دغې پوښتنې ته ځواب ورکاوه اوپه دې باورو چې دده خلک اوبولنه بايد ترهرڅه دمخه دالومړنۍ څه دځان له پاره ولري ، زده کړه ، روغتيا،اودژوندلومړنۍ اړتيا وي هغه چې دغه خلک هغو زياته اړتيالري. ، ده به ويل چې زماخيالي سوراج زمادبيوزلوخلکوسوراج اوخپلواکی ده،زما دخوب اوخيال آزادي کله هم پولې اوفاصلې نه پيژني ، دابايد يوازې ديوچا اويوې ډلې په واک کې نه وي، سوراج اوخپلواکې مانا داچې هغه بايددهرچا ،سترګور ، ړانده ، وږي اوتږي ټولوپه واک کې وی. رښتني خپلواکي به هغه وي چې هغه ټول نارينه ،ښځې اوماشومان په خپل ژوندکې درک کړي اودځان يې وبولي..

رښتياخوداده چې موږ تراوسه هم رښتني خپلواکی ته نه يورسيدلي ،هغه چې لاتراوسه هم اوږده ، خو نه ناشونې لاره يې برياوو ته پاتې ده. دمهاتما ګاندي دژوند پيغام تل هغې ته د رسيد ولارې اوبرياوې موږ ته په ګوته کړې دي. .

همداده چې کله موږ دمالګې دلاريون ساتياګره هغه چې ګاندي جي په وياړسره دبرې پولې ته ورسوله په درنښت سره يادوو، موږ بايد دهغې په ترڅ کې دهغې مهم

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوبنسټوال ځواک چې هغه خلک دي هم له ياده ونه باسو. ځکه چــې داتر ټولودمخــه دهند دخپلواکۍ دمبارزې مهم او دپاملرنې وړ ټکی و.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

دمقالې ليکوال دګاندي سمرتي او درشن سمرتي مشردی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵)

ډاکتر سوشیل میتل

نه زورزیاتی په زورزیاتي نړۍ کې

« زه کوم نوي څه نه لرم چې نړۍ ته يې ور زده کړم ، رښتيا اونه زورزياتی دواړه دومره زاړه دي لکه دغه غرونه اوغونډۍ »

مهنداس کرم چند ګاندي

کله چې مامې يوملګري ته وويل چې موږ غواړو په جميز ماديسون پوهنتون کې دنړيوال نه زورزياتي (عدم تشدد) مرکزجوړکړو ، هغه راوپاريد اوزريې ځواب راکړ :

« زموږ ټولنه په داسې يوه جګړه کې راښکيل ده چې له منځني ختيزڅخه پيل کيږي اوان ترمرکزي آسياپورې رسيږي ، زموږ ولس مشر دترهه ګرۍ پرضد دجګړې اعلان کړی ، فکرکوم دابه ډيره ګرانه وي چې موږ دي په دغوشيبوکې د نه زورزياتي نړيوال مرکزجوړکړای شو ».

خوله يوې لنډې چوپتيا وروسته زما ځواب داو :

« هو، دابه ډيره ګرانه وي ، چې يوڅوک دې ديوې لنډمدتې آرامی په هيله ويده شواى شي ، رښتيا خبره خودادہ چې دااوس تربل هروخت ښه وخت دی چې خلک بايد په دغه اړه ديوه الترنتيف په باره کې فکروکړي اوپه دغــه اړه لاس پــه کارشــي . تــول پردغه حقيقت باندي ښه پوهيږي ،چې زموږ هيوادوال سرتيري دهــري ورځــې پــه اوږدو کې دتشدد قرباني کيږي اومري ،همدغه ښه په خپله داپه ډاګه کوي چې زموږ لپاره دغه لړۍ ديوه ښه پای زيري اورنا نه راپه ګوته کوي. ځکه نوموږبايد اوس خپلې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولي هڅي او شونتياوې وكارو ، څووكولاى شو، دغواوسنيو روانو ګواښونواوننګينوته خپل ځواب ومومو»

خوهغه لاهم ټينګاروكړ:

« آيايوازې عدم تشدد كولاى شي چې دنړيوالو ټولوستونزو په وړاندې ځواب ووايې ؟ ما په زور سره ځواب وركړ : ((نه)) ،

زما ملګرى ځكه په دغه اړه زړه نازړه و چې هغه نه شواى كولاى د نه زورزياتي اوهغه غيرفعال دريځ چې ديوچا له خوا ښودل كيږي ترمنځ توپيروكړاى شي ،په عمـومي توګه نه زورزياتي(عدم تشدد) ترعمل كولودمخه دځواب وركولو ترټولوښه اوپـه زړه پورې وسيله اوتګلاره ده . داسې يوچلند دى چې په څرګنده توګه هرچا ته يوناشونى كاراودنده ښكاري.

خوداچې آياد نه زورزياتى تګلاره يوه غيرريالستيكه تګلاره ده؟ هغه پـه دغـه اړه تراوسه هم باوري نه و، نوځكه يې وويل :

« كيداى شي دايوښكلې څه وي ،خوبايد فكرپرې وشي .كيداى شي په دغه ترڅ كې ارزښت څه ترسره كړو. څنګه چې زما ملګرى يوحساس اوځيرک سړى دى ، كيـداى شى تاسوهم له هغه سره دم ګړى هم نظره اويوه خوله شئ ،خوكه تاسې دنه زورزياتي دتګلارې تاريخ ته لږ وګورئ اوپه دې لټه كې شئ چې برياېې څه وه ، تاسـې كيـداى ددغه حقيقت له مخې په دغه اړه له يوې حيرانتياسره مخامخ شئ .

دنه زورزياتى اغيـزه دبيړنـي بـدلون پـه بهيركـې پـه څرګنـده توګـه خطرناكـه ،غيرعملي،ځورونكي او ان چې بې هدفه معلوميږي ،همداده چې كيـداى شـي دغـه چلند پرواكمن دود باندې دهغو له ګټوسره چې په بې اتفـاقۍ اوغيرعادلانـه بنسـټ باندې ولاړې دى يورنګي اوجوړجاړى ونه ښيي ،ځكه نو (ناش ويلي) موږ ته دادرس راكوي چې كله په ۱۹۶۰ كال كې جميز لاسون دخپل ښارپه مركز (ډون تـاون) كـې لومړنى سوله ييزه ناسته سره له دې چې دسوداګرواوسيمه ييزحكومت له مقاومـت، دپوليسوله بنديزونو سره مخامخ شوه اوهغه كيده چې دغه په نظم برابره غونډه لـه عادي تګلارې څخه پريوه خواكړې اوراويې پاروي ،خو له دې سره سره دغـه ټولـون اوغونډه په برياليتوب سره په خپل هغه هدف چې دوى لاره اوخاره يې بريالى اوپايله

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې هم په ښارکې ديوه مثبت بدلون سبب شوه . دغه تګلاره په (ناش ويلی)کې څوکاله هم داسې چې بدلونونه ورسره مل وو د لوسون ترنه زورزياتې لاربښونې اومشرۍ لاندې ترسره شوه ،ان ددغه ښارپوهنتون يې ترډېروپورې په خپله غيږکې ونيو، دوندربيلټ پوهنتون مقاماتو لوسون چې پرهغه مهال دالهياتوزده کوونکی و له پوهنتون څخه ويوست،اوهم يې د مذهبی پوهنځي تکړه اوځواکمن ځوان زده کوونکی (دين) وشاړه. ځکه چې ده دخلکو په وړاندې دلوسون دشړلو په عمل باندې انتقاد وکړ.

جی .رابرت نلسن هم خپله دنده له لاسه ورکړه ، خو ترهغه يې ښه اود درناوي وړدنده په بل ځای کې ومونده. په پای کې ريورند جميز لوسون داوږد مدتي ځند پيژند ونده هغه وخت ترلاسه کړه کله چې په ۲۰۰۵ کال کې د (وندربيلټ) له پاره ونومول شو.

نه زورزياتی اغيزمنه تګلاره ده خو له دې سره سره زده کړې اونظم ته له کارکولو سره په څنګ کې اړتيا لري ، همداده چې برخه اخيستنه يې ګرانه تماميږي. .

لوسون له څه الهام واخيست ؟ په دغه ترڅ کې ترټولو مهمه خبره له مارتين لوترکينګ سره هغه کتنه وه چې داوهايوپه اوبرلين کالج کې په ۱۹۵۶کال کې و شوه . خو په دې کې شک دې چې ددوې کتنې به يوپه يو په دراماتيکه توګه دومره شوې وي چې دومره لويه بريا دې ولري ، ددوی په اړه دايوه خبره له مخکې څخه ثرګنده وه چې دوی دواړه له مهنداس کرم چند څخه مخکې تردې چې ددوی دغه کتنه سره و شي اغيزمن وو. لوسون په هند کې د مذهبی مبلغ په توګه کارکړی واودګاندي دژوند اوکارونو په اړه يې نيغ معلومات په هند اوجنوبي افريقا کې ترلاسه کړي وو ، کينګ په بوستون پوهنتون کې له هاورد تورمن سره زده کړې کړې وې ، اوتورمن (دشمالي فلوريدا دمريانوبچي) له اوږدې مودې دګاندي نه زورزياتي تګلارې ته دزړه له کومي درناوی درلود. کينګ دامشوره ورکړه چې لوسون بايد امريکا يې جنوب له يوه بدلون سره مخامخ کړي،ځکه نودی له اوبرلين څخه وندربليت ته وليږديد. ددغه غورځنګ دجوړيدو دغه کيسه په ناش ويلی کې دمنطقي قضاوت په خاطر د ډېويد

(c) ketabton.com: The Digital Library

هالبیرستان له خوا دهغه په ډیرعالي کتاب (ماشومان ، درندوم هوس چاپ ، ۱۹۹۸) بیا ویل شوی ده .
ګاندي ، هغه څوک چې په خپل عصرکې پردووپیړیو اودریووچوبانـدې راوڅلید، په پراخه توګه دشلمې پیړۍ دجوړونکي اوددې پیړۍ په ترڅ کې دیـوې سـترې اړتیـا اوهم دیوه نه وړاندې وینه کیدونکی وحشت په مقابل کې راوپړکید. دی دنه زورزیاتي په دواړو (سیمه ییزو اوملي) ډولومقاومتونو په مشرتابه کې مخکښ و داسې چې پـه دغه ترڅ کې نه یوازې یې دهندیانو دخپلواکۍ لپاره دوچ سرو انګریـزی حاکمانوپـه وړاندې سرښندنه وښوده بلکه ده له خپلې دغې تـورې سـره د عقیـدوي ، جنسـي ،قومې توپیرونو اوهمدارنګه دمسیحي کولونیزدآزادۍ لپـاره هـم هڅـه وکـړه چـې دپرمختللی تکنالوژۍ په مرسته یې تریوه صنعتی انقلابه ورساوه. هغه غوښتل چـې انګریزان هم باید آزاد شي.
دده عمل په تمامه مانا اوخـورا جـدي ډول سـره دده دعقیـدې ترسـیورې لانـدې دارپایانو دماتې په لور داسې یوخوځون وچې دده دخپل هندي کلتوردلارښـونې پـه زورپرمخ روان شو. په رښتیانۍ توګه دګاندي په اړه ویـل کیـږي چـې ده پـه دویـم غورځنګ کې دهندیانودناهیلۍ اوکمزورۍکچه راټیټه کړه ،څکـه چـې دوی لـومړی ځانته اجازه ورکړه ،خو سره له دې یې بیا په دغه برخه کې ګامونه اوچت کـړل چـې دبې روحه تکنالوژیکي پوهې دودې په لورلاره پرانیزي. (دګاندي تحلیلونه تراوسـه پورې له خپل باورڅخه نـه دي رالویـدلي،چې نښـې یـې اوس هـم مـوږ دمتحـده ایالاتودسیاست په آرامي ،دشمالي امریکا اوپه پای کـې دټـولې بشـري ټـولنې پـه اندوژوند باندې لیدای شو) .
هغه په ۱۹۶۹ کال کې وزیږید، زده کړې یې په هنداوانګلستان کې وکړې ،پـه ۱۸۹۳ کال کې جنوبې افریقې ته لاړ،هلته یې په انتروالزکې ترهغه مهاله چې بیـا هنـد تـه راستنیده کاروکړاود لومړۍ نړیوالې جګړې په ترڅ کې بیرته هند تـه راسـتون شـو. دجګړې په شپوورڅوکې یې د ۱۹۱۹ تر ۱۹۲۲ اوبیایې د ۱۹۳۰ او۱۹۳۳ کالونو تـرمنځ دعدم تشدد دوې پاریدنې لارښونه کړې . هغه دلومړۍ هغې په ترڅ کې وویل چـې ، ګډون کوونکي په سمه توګه نه وولارښونه شوي، داسې چې دتشدد داکرپه وړانـدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقاومت وکړای شي، خودویم حرکت یې په هراړخیزه توګـه یوبریـالی حرکـت و ان دسمندرپه لورډده دحرکت په ګڼون . دده دژوند لویـه غمیـزه دښـکیلاک ددورې دپای په شپوورځو ۱۹۴۷- ۴۸ کلونو کې رامنځ ته شوه. له دویمـې نړیـوالې جګـړې راوروسته انګریزي حکومت دجګړې له امله نورپه اقتصادی لحـاظ لـه پښـولویدلی اوخالي لاس شوی و. هنـدهم ډیـرزر پـه دووبرخـو دمسـلمانانواوهندوانودمذهبې توپیرونو له مخې وویشل شو،اودانګریزهغه ګډ اتباع اوس په دوو هیوادو کـې دنـوي نوي هویت په نامه سره یادشول .، خومشرګاندي دهیواد په لورپه سفرونوباندې پیـل وکړ اوپه هرلوري یې دعدم تشدد اوسولې هنګامه خوره کړه.. ګاندی خپل ټول ژونـد خپلونه زورزیاتو اصولو ته ونډه کړ.

دګاندي دژوند دغه پیښې هغه څه وې چې هغه ټولې تورمن، لوسون اوکینګ ته پـه سمه توګه معلومې وې، دوی په دغه اړه په کوم خیال کې نه وواګیر ،دوی په دې ټولو شیانو پوهیدل څکه یې خپل ژوند دعدم تشدد تګلارې تـه ونـډه کـړ، دوې پـه دې پوهیدل چې : څوک چې دخپلواکی پـه قـدرپوهیږي اوپـه دغـه ډګرکـې لاس پـه کاراومبارزه پورې کوي ،هغوی باید دپوره زغم په زور دعدالت غوښتونکي واوسي. په ۱۹۶۳ کال کې کینګ په لنکلن میموریل کې د (*زه یوخوب لرم*) تر سـرلیک لانـدې یوه وینا وکړه چې دهغې په ترڅ کې دده خورا مهمواورښتینوپلویانو دګانـدي خـولې پرسرکړې وې ، هغه چې په نیغه یې ددوی اړیکي دهغه سرې له اصولو سـره ښـودل چې هغه په مهاتما باندې نامتوو ، اوهغه چې دهند ستره اروا بلل کیده.

دګاندي اصول دنړۍ زیاتروبرخوته دنه زورزیاتي دمبارزې په موخـه دهغـو پلویـانو اوانقلابونوته ورسیدل ، دابه دلته ګرانه وي چې د هغولست په بشـپړه توګـه راوړل شي، یوازې یوه اشاره باید هغو هڅواوهغو بریاوو ته وشي چې ددغې تګلارې په رڼاکې له پولنډ څخه لیچ ولیساراپیل کړې اوسریې دبـرلین ددیـوال پـه رنګیـدو بانـدې ولګید،همداسې په جنوبې افریقا کې دپخولاینې غورځنګونه چې دولس مشر نلسـن منډیلااو ارچ بیشپ دسمونډ ټوټو په نوښت سره رامنځ ته اوپرمخ بوتلل شول.

همدارنګه ددغه غورځنګ بله ځانګړې بیلګه هماغه سوله ییزخوځـون دی، چـې د دلی لاما له خوا پرتبت باندې دچین دبرلاسي په وړاندې لارښونه کیږي. .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي دنه زورزياتی تګلاره دبشريت دراتلونکې لپاره يوه هيله ده ،دګاندې له نظره دجګړې خلاف تګی سوله نه ده بلکې اهيمسا (نه زورزياتی) ده ، مهاتما ګاندې کله هم د شانتې کليمه نه ده کارولې هغه چې دانګريزی ژبې د (سولی) سره يوډول مانا لري. هغه چې له حقيقی يوالی سره مطلق پيوستون هم دی. ، سوله دکوم ارمان لـه پاره چې موږ تل دعاکوو اويا پرنورودهغې له پاره غږکوو، هغه کيدای په (سن-دی) باندې مانا کړو،چې د جګړې د دريدو اوځنډيدو مانا ورکـوي.. ځـه چـې دګاندي فکرو اوځه چې دګاندي ايجادو هغه (اهيمسا) وه چې دهغـه مانـا پـه عمـل ،خبرو اوفکرسره دنوروله ځورولو اوتيږي کولوځخه ځان په تمامه ماناژغورل دي. .

دهغه لپاره دانه د دکتورينوځای لري اونه هم دکومې دګما : ځکه دايوعمل اوکړنـه ده چې په هره شيبه کې ترسره کيږي . له دې سره سم، د(سولې!) لپاره ډيرښه مفهـوم اووړانديزولکه چې هاملت يې ((خبرې، خبرې ،خبرې) بـولي او پـه دغـه اړه يـې وړځواب بللای شو.

ګاندي له نه زورزياتي سره نه وـ هغه کله هم له نوروځخه هيله ونه کړه چـې دهغـه لپاره دعاوکړي ،هغه دځپلې اهيمسا پربنسټ روان و.

هغه په خورا ځيرکی سره دادليل وړاندې کاوه چې يوشميرشيطانی کړه کيدای شـي دبښنې پرپوله باندې سر کيږدي ، هغه هم داسې چې که چيرې واقع کيږي او دقناعت وړوي. هيڅوک ددې وکالت نه شي کولای چې که يوه وړه ناوړتياترسره شي نو هغه به دومره زياته ستونزه نه وې لکه يوه لويه ګناه ،نه داسې بايد نه وي ځکـه چـې بـدې اوګناه په هروخت اوهرمهال کې بدې ده اوګناه ده .

زده کړه اوښوونه دنه زورزياتي په لاره کې يوازنی اودپاملرنې وړکلي ده ،دنه زورزياتي چار پوتنسيال چې ديوې غوټې په شان دی هغه په ټولنيزمسووليت، په ننی طبعيت اوبشري تجربې پورې اړه لري. د(ناش ويلی) د ګډون کوونکو ډيری برخه چـې هلتـه راټول شوي وو، ځوان زده کـوونکي وو، هغـه ځـوک اوهغـه رښـتيا چـې د ديويـد هالبرستام په کتاب (ماشومان) کې په ډاګه شوې او اشاره ورته شوې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جیمزمدیسون پوهنتون د مهاتما ګاندي دنه زورزیاتي پــه نړیــوال مرکزکــې مــوږ داوسنې نړۍ لپاره دهغې سترې دندې اوچوپړپه کاربانديې بوخت یو، هغه چې ګاندي دځان اوموږ ټولولپاره دعملي تجربې په ترڅ کې ازمویلې ده . هغه ویلی چې :
« زما پلاوي ،نړۍ دنه زورزیاتي په لور ددوه اړخیــزو سیاســي ، اقتصــادي ،ټــولنیزو اومذهبې اړیکو په ترڅ کې په خوځون راوستې ده ».

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

لیکوال د ویرجنیا دهرسون بورګ جیمزمدیسون په پوهنتــون کــې د مهاتمــا ګانــدي دنــه زورزیــاتي دمرکزدایرکتراودهندیزم دبرخې اسوشیت پروفیسوردی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۶)

پروفیسور ساتیندرا ننندن

مهاتما ګاندي ،

لوستونکی اولیکوال

د مهنداس کرم چند ګاندي ژوند اوپیغام دنیمي وچې په اوږدو اولنډوکي لکه دګنګـا دســیندپه شــان روان دي ، دده دفکــر خپــې اوکړنــې دزیــات شــمیرانفرادي کسانواوټولنوترلمنوپورې لکه دسمندراوچتې خپې ځانونه غزوي. زموږ په اوسنۍ نړۍ له داسي یوه پیچلي ژوند سره ،څنګه یوځوک کولای شي چې د یوې رڼا په شــان دې دګردې نړۍ پرسروي ، آیاداسي رڼا هم شته چې هم کوټنۍ رڼــا کــوي اوهــم دنــړۍ سترسترښارونه ؟ هوشته ، اوهغه ایوازې دمینې ، هیلې اوسولې رڼا وه .
هغه په رښتینې توګه دشلمې پیړۍ یوه معجزه و. دهغې پیړې چې یوازې په لـومړۍ نیمایي کې یې اویاملیونولیونوخلکو خپل سرونه له لاسه ورکړل .کیدای شي وواییوچې ګاندي وکولای شول په خپل روحاني ځواک سره دیوزیات شمیرخلکو ژوند له مړینې وژغوري . یوازې دیوې شیبې لپاره ځیرشۍ اوفکروکړئ چې څوک یې معاصرین وو : یوازې اشاره ورته کوو هټلر، موسولیني ، ستالین اوماووـ . دده په شاوخوا کې هرڅه یوازې یورنګ درلود اوهغه داچې ټول په وسله والویونیفورمونـوکې نـه ماتیـدونکي ولاړکسان وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ونستن چرچل گاندي (نیم لوڅ سرکښ ملنګ) وباله اوګاندي بیا چرچل دلوڅ پاچا په نامه یادکړ،خوهغه دچرې ترڅوکه لاندې راونه نیو. څوک به دګاندې هغه نامتو وینا له یاده وباسې چې په ۱۹۳۲ کال کې یې دلندن دګردي میزدکنفرانس په ترڅ کې وکړه. انګریزي ژورنالست له هغه څخه په بکینګهم ماڼۍکې خبرو تـه دتلوپرمهال وپوښتیدل :

ـ ښاغلی ګاندي ، پوهیږې تاسې دیوې ستري امپراتورۍ له واکمن سره دخبرو لـه پاره په دغو کالیو کې لکه لوڅ ملنګ روان یاست ؟

ګاندي ځواب ورکړ :

ـ ته اندیښنه مه کوه زما ملګریه ،دامپراتورۍ واکمن کیدای شـي زمـوږ دواړو لپـاره ډیرکالي واغوندي .

له دغه ټکي سره کیدای شي تاسې له ماسره یوه خوله وی، چـې ډیرښـه اوپرځـای ولګیده. اوکله چې له لندن څخه روانیده یوه بل ژورنالست له ده څخه پوښتنه وکـړه چې دی دلویدیزتمدن په وړاندې څه فکرکوي ؟

دی ورته موسکی شو اوځواب یې ورکړ :

ـ کیدای شی دایوه خورا ښه نظریه وي ...

مهنداس کرم چند ګاندي لکه زموږپه خیریوعادي زده کوونکی و،هغه دیوه شرمناک وکیل په توګه ځان دمنصب لوړتیا ته ورساوه. ددې لپاره چې خپله کـورنې وسـاتي هغه هوډ وکړ چې خپل عملي کارپه جنوبي افریقاکې دوړو هنـدي سـوداګرو،کارګرو اوځایي اوسیدونکو په منځ کې پیل کړي . هغه په ډیره اسانۍ سره جنوبې افریقا تـه راغی .

په فیجي کې دتهولنیز سم سمکي خبره ډیره وروسته تردې پیل شوه . په ۲۳ کلنـی کې کله چې دی په ناتل کې پریوه دنده باندې وټاکل شو له بمبی څخه دداربـن پـه لورپه بیړۍ کې وخوځید. دی سره لـه دې چـې هلتـه دیـوې لنـډې مـودې لپـاره ولاړخوتقدیر هلته د (۲۱) کلولپاره پاتې کړ. ده دانګریزي واکمنـی تـاریخ لـه یـوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بيساري بدلون سره مخامخ کړاودنړۍ په هره خواکې يې نرواوښځوته دا ورالهام کړه چې دوی بايددخپلوسياسي حقونو له پاره مبارزه وکړي. .

دګاندي جي ژوند له زياتوايجادي ماتوڅخه ډک دی، زموږ په ټولنه کې موږ زياتره په ډيرو وړوخبروباندې دزيات بري احساس کوو، خوژور اوحساس فکرونو تل پــه خپـل دوران کې ماتې زغمي . دګاندي جي ټولې ماتې پرتميني اومهمې وې ،ځکه نوموږ دې دده ترنوروعاصرينوزيات يادوو. په دغو ډيرو خبرو برسيره دی له خپلې ټولنې څخه يوشړل شوی اولرې کړل شوی څوک و . ځکه نودې دهنـددځانګړي ډول مشـرانوپه ډله کې راځي . هغه خپله پاملرنه دټولنې هغه ځواک ته وکړه چې هغه له پامه لويدلی اوله هرڅه لرې پاتې کړل شوی ولکه بيــوزلان ، هــري جــن ، کونـډې ، بــې ځواکــه اونورسرماتي اوپښې ماتي .

ګاندي جي هغوی ته ځواک ورکړ چې په رښتياهم بې ځواکه وو،هغـوی تـه چــې دی پوهيده اوويل يې چې انسانی روح دپاک خدای ترټولو لويه اوپوره ډالۍ ده.

هغه ترهرچا زيات دانسان دتاريخ په اوږدوکې دبشری روح پــه پياوړتيـا اوبرلاســي باندې داسې پوهيده لکه په هغه ځواک باندې چې په يوه اتوم کې پټ دی ،کارپوهان پوهيږي هغه د روح (اتما) په ننۍ (درونی) پياوړتيا باندې باوردرلود اوپه دې هيله و چې هغه بايد له هرډول بنديزونو څخه آزاده اوپه امن وي .

هغه دغه لوړه اوفوق العاده اخيستنه له خپلې لوستنې اومطالعې څخه ترلاســه کــړه ،هغه يوژور لوستونکی و،دهغه لپاره يوانساني تفکراودهغه تاريخ هم پټ اوناسپړلی نه و، په لندن کې ده پرهغــه مهــال چـــې لا (١٩) کلــن زده کــوونکی و،دلويــديزکلتور دستروليکوالو لکه : *روسکن،تولستوی* او*تريو* په باره کې لوستنه وکړه . په لندن کــې دده پاتې کيدو له ده سره دامرسته هم وکړه چې پام يې دهندي تمدن پرلورشــو. ده ترهرڅه دمخه د*بګوت ګيتا* انګريزي ژباړه ولوسته . کله چې دده پرځــوانی کــې دده مور، دده چاپيريال اودماشومتوب ملګرو پرده باندې دخپل حساس اغيز نښه کيښوده ،هغه له ده سره ترلويوالي پورې لکه (سرمون اف ده مونټ) اوهمداسې په لاتينــي ، يوناني اوانګريزي باندې ليکنې پاتې وه . دهغه له ذهن څخه يولوړفکراو نظريه هم په

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوه خوا پاتې نه شول.دوی ټول لکه په سمندرکې ځپې ، په ونه کې دپاڼو ، پرهسک باندې دستورواوپه فکرکې د ناسپړلو ◌غوټيو په شان وو.
کله چې هغه دخپل عمرپه (۲۳) کلنې کې جنوبي افريقې ته ديوه وکيل په توګه ولاړ ، دغه تلون دده په ژوندکې يونوی ځپرکی اويونوي ځواک شو،دهرپاټکي اوهرې ډلې اړوندان لکه يهود، عيسايي ،مسلمان ،هندوـ سوداګر، مزدور ، ښوونکي ،سياست وال ،منورين ، کاتبان اوروحانيون دده ملګري شول .دوی ټول دهغه سازمان له خورا مهمواړوندانوڅخه وو هغه چې ده په خپله را پيل اوجوړکړی و. هغه يوه جګړه را پيل کړه اوهغه يو ځراغ ددغې وچې په خورا تياره کنج کې دښځواونروپه ذهنوکې ولګاوه. ده وويل چې : ډار يوازې دډارلپاره ، خوتيننګاريې پردې وچې که ته انصاف غواړې ، بايد دنورولـه پاره اودنورو په چوپړکې وې .
اودده په نړی کې دبهر له پاره ځای نه و، ژوند ټول هلته ګردسره نني و.
داټول هغه څه وو چې شوي وو ،هغه مهال چې د ۱۸۹۳ کال دجون په اوومه ،دی داورګاډي له لومړۍ درجې کوټې څخه راوغورځول شو ، پرهغه مهال دی له دربن څخه پريتوريا ته روان و اود دوندي وکيل په شان يې ځان سمبال کړی و،هغه ګارد چې دې يې په غيرمهذب ډول له اورګاډي څخه کښته راواچاوه ، کيدای شي هغه په خپل دغه غيرانساني عمل باندې ترخپل کړن وروسته پوه شوی وي . دنژدې پنځوسو کالو په ترڅ کې دغه لويه امپراتوري تس نس شوه اودمنطقی توپيرونوپه داسې يوه ښکيل کې راوچورليده چې په پای کې ديوې کورنۍ ناروغۍ په منګولوکې ور ولويده ، ماته شوه ، ټوټې ټوټې شوه ، داسې چې ددې ټولو کړو وړاصلي لامل بياهم مهاتما ګاندي و.
دپيترماريتيزبورګ داورګاډي تم ځای يوتياره اوګوښه ځای دی چې له دربن څخه (۸۰) کيلومتره واټن لري. مادغه ځای په ۱۹۹۹ کال کې نژدې يوه پيړۍ وروسته له اورګاډي دګاندي له غيرانساني راغورځولو وروسته وليد. له سلوکالووروسته له دغه ځای سره دهغه اغيز له مخې چې زه يې دلته په خپله غيرکې ونيوم ، ماته يوه ځانګړې خواخوږي پيداشوه، داسې چې زما لپاره دغه ځای دزيارت بڼه ومونده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپیترماریتیز په ساړه تم ځای کې ښایې پرهغه مهال اوهغه شیبه کې ګاندي داسوچ کاوه :

چې دی بایدڅه وکړي ؟ هندوستان ته ستون شي اوکه همدلته ددغې بې انصافۍ اوتوپیرونو سره دمبارزې جنډه پورته کړي ؟ هغه هوډ وکړ چې ودریږي اوخپل غږ دلته دهغې بې انصافۍ په وړاندې پورته کړي .هغه چې په راوروسته کې بیا یوانکارنه کیدونکی تاریخ شو. په دې چې یوه پیړۍ دلته له داسې کړو وړو سره تیره شوه چې په پای کې یې داپارتاید بدمرغ ځلی راونړید. اودابه سل نورکالونه هم ونیسي چې دهغه دردونه اوزخمونه دې پټې اودرمل شي. نن تاسې د پیترماریتیزپه ښارکې وینئ چې دمهاتما ګاندي لوړه مجسمه ددغه ښاردیوه نامتو مجسمه جوړونکی له خوا دلته دنګه شوې ده.

په ۱۹۹۳ کال کې دغه مجسمه دولس مشر نلسن منديلا له خوا دهغه له نامتو وینې ، *زما ژوند زما پیغام دی* ، له کرښوسره مخ لوڅې شوه . که وایوچې جنوبې افریقا دنړۍ یوشمیرخورا نومیالي مفکرین رامنځ ته کړي ددغې خبرې لامل هم ګاندي جي دی چې هغه دلویښت اولویوالي دغه تخم په دغه ځمکه کې وکاره.

دجنوبې افریقي مشرانو دخپلې رښتیاینې په ترخ کې دپخولاینې یوه بې سارې دنده اوکمیسون رامنځ ته کړ، هلته چې له دردو اوزخمي روحیاتو پرته دنورڅه تاریخ نه ښکاریده، دوی هلته دخپلې ټولنې دپیل اوجوړښت بنسټ په رښتیااوحقیقت باندې کیښود. ګاندي جې پرهغه دښته باندې چې دتعصب اوتوپیرونو اغزي کرل شوي وو، دروح منارودراوه اوهغه ته یې د ساتیاګرې یا رښتیا په عمل کې جادویې نوم ورکړ.اوبیایې رښتیا اورښتیاینې ته یوبل اړخ اومفهوم ورکړ چې هغه یې د (مینې او*هیمسا*) یانه زورزیاتي په نامه سره ونومولـه .. دغودواړه یوځای بیادده په فکراوایدې کې دسترې هستۍ ځای ونیو، چې دیوې شته والی له بلې څخه پرته ناشونی و. دا په رښتیاهم لکه یوژور، مثبت اوفعال ځواک ،لکه رښتینې مینه دتل لپاره و.

په عین حال کې داکارپه ژورتوګه دیوه لوي توپیراوبدلون سبب هم شو،خلکو له ډیرپخواڅخه یوبل دپیغامبراو مذهب په نامه سره وژل ، زه فکرنه کوم چې یوچا به

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله هم په یوه ځای کې یوبل دګاندي په نامه وژلی وي. زما په نظردایــوه بــې ســارې بیلګه ده. خودبې شمیره نارینه اوښځینه خدایانوپه نړۍ کې ګاندي جې له دغوڅخــه یوهم نه شو. ځکه هغه پوهیده چې دازموږ په بشري شته والي پورې اړونده خبــره ده ،هغه په دې پوهیده چې دبشري ستونزودحل له پاره بشري اساسات اوبشــری لارې چارې دحل ترټولوښه اوسم حل اوځواب دی. هغه زمــوږ پــه مــنځ کــې ترنوروټولــو سرېواوښځو زمــوږ پرخپــل ځــان اوزړه کــې دانســاني حــس اوانســانیت دژونــدي ساتلواودهغه دپاملرنې وړ لیوال و. هغه موږ دبیلابیلو وچو له بیوزلواوخورانوسره پــه دې خاطروترلو چې له یوه اوبل سره خواخوږي اومرستندوی شو.
اوداهرڅه دهغو خلکو لکه زموږله نیکونواوغورنیکونوڅخه راپیل شول ، هندوســتان خورا زیاتې حماسې په بیلابیلوژبوکې مخکې تردې چې انګریزان دې لیکل زد ه کړې رامنځ کړې وې ،زموږ ه زیاتره د *مهابهارت* او*رامایڼ* دکیســوله سمندرونوســره لــوی شوي یو،خوزماپه فکر له خورا حیرانوونکو حماسوڅخه یوه هم ددغوساده نارینــه وو اوښځینه وو(زموږ دپلرونو) ادیسې دی چې بیلابیلو سیموته ولاړ، هغه یې ونه نیــولې بلکه هلته یې دکوچنیوسوداګرو،دبیلابیلوټولنودایجادګروپه توګه کاروکړ. هغه ځمکه چې ده ته وړیانه وه ، هغه اوس دده دروح یوه برخه شوه. داپه خپله یــوه حماســه ده داسې چې په هغې کې وژنې اوجګړې نشته ، دوی د خوږوشنه کرونده رامنځ ته کــړه نه دزهرو، ددوی له ژوند سره یوازې یوپیغام مل دی اوهغه داچې :
مخکې تردې چې بدوکړو ښه داده چې ویې زغمو.دفیجي پیښې دغه پیغــام اودهغــه وړتیا په عمل کې موږ ته ثابتوي اودا راښيي چې :
په فیجي کې دیوې ټولنې په وړاندې دجنایاتو ترسره کول،په نیغه زموږ له انســاني چلند اوزموږ له ګردې نړۍ سره ژور تړاو لري.هغه څه چې هیڅا هم په دغه شــان نــه شوای تصورکولای . خویوه خبره ده اوهغه داچې دوی زموږ دژوند له هیلې سره ســم دیوه پرتم اوویاړ په لوردپاملرنې وړ ګامونه پورته کړل. زموږ پرخاطرو باندې به ددوی دهدیرو اود شمشان ګهاټ دایرو برېوکۍ ترډیروپورې خورې وي. دوی له موږسره دي اودوي موږ ته دومره رانژدې دي لکه اوښکې زموږ سترګوته .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمهاتما ګاندي جوړوني ، کره وړه اوموخې چې په راديکاله توګه دده له ژوند سره پــه تړاوکې وې ، په جنوبې افريقا کې زياتره دکارګرانو اووړو سوداګرواودکاندارانو له خوا وځارل شوې ،دهغه لپاره هغوی له شکه پرته رښتينې اتلان هم وو. هغــوی ده تــه دا معنوي پياوړتيا ورکړه چې بايد دبرابری اوعدالت ، اواستوګنې لپــاره دمبــارزې غــږ دهغې بدرنګې او ظالمې واکمنی پرضد چې په توپيرونــواو تعصــبونو بانــدې ولاړه وه پورته کړي. له همدې امله وه چې ګاندي جي دهغوی څرګند حضورپه عمل اونظرکې داسې په پام کې ونيوچې ترده دمخه بل هندي داکارنه و ترسره کړی.
همداسې ده خپل ژوند دخطرمنګولو ته هغه مهال ورواچــاوه کلــه چـــې ده غوښــتل دبويرپه جګړه کې داراستوګنو خلکو ساتنې اوژغورنې ته اوږې ورکړي . ده دهغوی په منځ کې هم دخپلې پياوړې تورې (*ساتياګری*) دودې اوڅرګندونې ، ددفاع اوتشريح په برخه کې دپاملرنې وړ پرمختګ وکړ.
مهمه خولاداچې ، دده دغې ودې اوپرمختګ ده ته دهندي رښتيني دولت په اړه يو نوی فکر اويوه نوې کتنه نه يوازې له بهرنی خوا بلکې له ننــی خــواهم ورکــړه لکــه : دبډايانوبرلاسي ،دخوارانو خواری ،پربې دفــاع کســانو بانــدې زورزيــاتی ،دښــځوپه وړاندې ناوړه چلند، په کليوکې زورزياتی اودليک لوست نشتوالی داټول هغه څــه وو چې دده زړه اوفکرېې وخوځاوه چې ترنن پورې زموږ پــه ټولنــه کــې ديــوې لــويې ستونزې په شان ترسترګوکيږي.
اوګاندي ددغوټولوپه اړه دهرې ورځې په ترځ کې ټول څه ليکل .
ده دفيجي په اړه ليکنې وکړې اوان چې هلته يې خپل پلويان زموږ له دغو خلکو سره دمرستې په خاطرواستول څو هغو له زندی اوزندان څخه وژغوري. .
مهاتما ګاندی په خپل ژوند ليک (*له رښتيا وو سره زمادتجربو کيسه*) کې دهنــدي زيارکښ بالاسندرم په اړه دپاملرنې وړڅېرکې لري .مادلته دده له دغه کتابه دهغه له وروستی برخې څخه يوه برخه رانقل کړې اوداپه ډاګه کوي چې عادي هنديان کله هم نه شي کولای د داسې څه په ليکلوباندې لاس پورې کړي .
ماوويل چې بالاسندرم زما دفترته داسې چې پټکې ياسرتړونی يــې پــه لاس کــې و رانننووت . هلته په عين حال کې يوځانګړې حالت و چې په ځانګړې توګه يــې زمــوږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

برتری اوزیاتی هم نبود،ما لاپخوا هغه پیښه په ډاګه کړې وه چې دهغې په تـرڅ کـې زما لنګوټه زما له سره پورته شوې وه.داډول زبردستي دلته دود وه چې ته باید خپل پټکې یا خولۍ پرهغه مهال چې له اروپایانوسره مخامخ کیږې له سره پورتــه کــړې. داکه پرسرتړلی یاایښې خولۍ وي که پټکې اویاهم دسمال چــې پرسرراتاوکړشــوی وي. ان چې درناوی په دواړو لاسونو هم بس نه دی،بالاسندارام فکرکاوه چې دې باید له ماسره هم دغه چلن وکړي . دازما په تجربوکې لومړنې هغه وه . ما په دغه کارسـره دلوړتیا اوغرور احساس وکړاو ورته ومې وې چې خپل دسمال دې پرســروتړه ، هغــه داکار پرته له دې چې پرې وځوریږي ترسره کړ، اومادهغه پرمخ باندې دخوښۍ نښې ولیدې .

زما لپاره داخبره په تما مه مانا یوناسـپړلی رازدی چــې څنګــه یوشــمیرخلک ځـان پرخپل هم نوع باندې دلوړتیاغوښتنې په ترڅ کې ددرناوي اوعزت وړبولي .
زه فکرکوم کله چې وایو انسان یعنې څه ، داخبره په خپل ذات کــې دیــوه رادیکــال بدلون اوانقلاب نښه ده. لکه چې یوه نه ایساریدونکې هیله دعام انسانیت په ترڅ کې راپیل شوې ، نړې به کله هم نوره پردغه پوله خپل کاروان ونــه دروي چــې :(خــوار یوازې خواراوبایلوونکی دی) . جګړه اوس هم له جنوبي افریقې څخه ترآسیافاسفیک پورې روانه ده. لکه چې دغه شاعروایي :

هلته ، شمال لرګي په دوړوکې وړي ،
اوبیایې اچوي پر هسکو ټیټو
یوې انساني ونې ځان کله هم آرام ونه نیو،
هماغه ونه وه په خپله ګاندي ،
خواوس زه وته یو دهغه پرمینه !

دهغه آثاردا په ډاګه کوي چې هغه ځان وپیژاند،په ډله ییزه اوانفــرادي توګــه دهغــه ژوره موخه مورال اومعنویت ول. په سیاست کې دهغه دفعالې ونــډې هــدف دهغــه ټولنیزې څرګندونې وې :

(c) ketabton.com: The Digital Library

(زه به ترهغوپورې يو مذهبې ژوند ونه لرم ، ترڅوچې مامې خپل هويت دټول بشريت په وړاندې نه وي په ډاګه کړی ،همداسې زه به کله هم دسياست په اړه څه ترسره نه شم کړای ترڅوچې زه خپله سياست ته نه وم ورننوتلی.د سړی د ګردو فعاليتونولاملونه اوکچه ديوه ناپايه ټوليزحالت څرګندوی دی) .

داچې سياست يې بيا يوه ځاني خبره وه. هغه په دې نه پوهيده ، هغه داڅرګندوله چې هرمذهب اوروحانيت دانساني فعاليتونويوه برخه دی ، روحاني قانون له پيله ترننه په خپله برخه اوساحه کارنه ورکاوه،خوخپله اغيزه يې دژوند دعادي فعاليتونوپه ترخ کې تل په ډاګه کوله . بايد چې رښتني مذهبي واوسو، يوڅوک هم بايد ځان په دې ډاډه نه کړي چې ګواکې هماليا به دکور په انګړکې راښکيل او په امن سره به يې وګوري .

. رښتيا ، خيرښيګينه اومينه ديوه معنويت په توګه تل دبشرداندېښنو لپاره تسل توکي وو. روحانيت اوسکيولريزم په پايله کې د ټوليزشته والي اړوند توکونه دي،ګاندي دغه اړوندوالی په بې شميره توکونواومثالونوکې د نني غړاونظر اوبهرنړۍ ته دخپلې کتنې په توګه تشريح کړی دی .

ساتياګره په دغه برخه کې دده تخنيک شوه، چې ديوه عصري اونوي وړانديز اوپديدې په توګه يې خپلې چارچاپيره نړۍ اوپرهغې برسيره خپل ځان ته ورډالۍ کړه . درښتياني څواک په مفکورې سره هغه له خپل نظرسره سم د خدای مانا اومفهوم تشريح کړل:

زما دباورچوکاټ دادی چې هغه هم ځان له بشرسره سيال کوی. ، خوموږبايد خپل غوږونه بياهم دننۍ انګازې (دزړه آواز) په ولولوپورې تړلي وساتو.

دګاندي لپاره له نني مخالف سره مبارزه ترباندنې هغه خورا مهمه اودپاملرنې وړده. هغه *مهابهارت* په خپله ديوې ننۍ جګړې په توګه چې له انفرادي روح سره په دننه کې وه تشريح کړه . کوروکشترا ديوچا خپل شعوردی، اوده په خپله دبشريت دشعورملتيا وکړه.

ګاندي په روحاني توګه هره فکراوهرعمل له خلکو سره شريک کړ،دده ليکنې په سلوټوکوکې راغوندې شوې ، چې يوه انساني لاس هم دومره څه لکه چې ده ليکلي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ليکلـي. دده پـه خاموشـی ، ليکنـې اوعمـل کـې يوناپايـه پانگـه اچونـه وه دليوتولستوی په باره کې ده وليکل : " د تولستوی تش په نامه تنوع دربنتيا پـه اړه دپرمختگ نښه وه دربنتيا اوحقيقت په باره کې دي زياتره غيـرمنظم ښـکاريځکه هغه ددغې تګلارې د دوام په ترڅ کې دخپلودکتورينو دودې په فکردی، دهغه مـاتې دهغه اتلوالۍ وې ، دهغه مبارزه او اتلولي دهغه ځانگړي وو".

داهم دگاندي ربنتياده چې هغه کله هم د ربنتيا دزيري ورکول په شان نه ده کارولی، ده داګواښ کړی چې که هغه ان دمهاتما له خواهم راشي ، يوڅوک کولای شي ، يانـه چې دده ژوندليک ولولي څو پرهغه پوړی اوکچه باندې پوه شي ، هغه چې دده خـوب اوخيال دي . هيڅ هم په دي کې دپټيدو نشته، هره چار ښه اويا بـده دده لپـاره يـوه تجربه ده چې په څرګنده توګه ښينه کوي، پـه هـره ټولنـه کـې ديـوې ربنـتيانی پخولاينې خبره هغه وخت په ډيره اسانی سره رامنځ ته کيدای شي چې هغـه ټولنـه ځـان لـه ربنـتيا ، اولـه ربنـتيا نـی مينـې سـره مخـامخ کړي.پرهديروبانـدې دوښواوشنليوغوړيدل دبياژوندي کيدو اوپه پای کې دمرگ اوژوند ترمنځ دپخولاينې نښه ده.

هغه ترخپلې وروستی سلګی پورې خپل نبوغ اوراديکال اکشن پـه دغـه تـرڅ کـې وکاراوه چې :

مور باید مخکې تردې چې نوربدل کړوخپل ځان دبدلون خـم تـه ور واچـوو، دغـه دکورنی قانون دی، خو ربنتيا ، مينه اوخيرښيگنه بيا دډلې، ټولنې اوملـت لـه پـاره دپاملرنې وړده. برسيره پردې نه زورزياتی بيا زمور دنسل لپاره داسې قانون دی لکـه چې زورزياتې دزورواکواوژونکولپاره دی..

زمور په اوسنیو کې کيدای شي دايوه له ربنتياينې څخه لرې مفکوره ښکاره شي.

تراوسه پورې په دغه اتومي عصرکې که چيرې تمدن نه شي کولای چې دپراخوپرګنو منځ ته دځليدونکو اوسپينوپه زور ورننوزي ، دگاندي انساني فلسفه پـه دغـه تـرڅ يوازنې اوبشپړځواب دی چې دنړې په مخ کې بايدکيښودل شي..

دگاندي په اړه دخيړنې په خاطر ما ډيرځايونه له پيترماريتيزبورګ څخه ترسامبرمتي اشرم پورې ، له بريلا هوس څخه هلته چې هغه ومړ،ترراج گهاټ پورې ، هلتـه چـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وسوزول شووپلټل . دسامبرمتې په يوه کوچنې دکان کې مې يوکوچنې کتابګوټې دجان برېلی لیکنه تلويزيونی درامه چې د(ګاندي) په نامه فلم له پاره يې کښلې وه ومونده چې په کې ليکي :

مادګاندي خپلوليکنوته لاس وراوړد کړ، هغه نژدې هره ورځ دهغې خبرپاڼې لـه پـاره چې ده په جنوبي افريقا کې خپروله يوه مقاله کښله ، اونورې هغه چې ده بياوروســته په هندکې ليکلې اوايدت کړې وې. دهغه همداسې ليکونه دي چــې ترسـلوزياتيږي. دغه ټول يوهم ادبيات نه و، خو ورووړو ددغه پرانيستې ، هيله من اوناسپړلي ســړي شخصيت زما له پاره نا سپړلی پاتې شــو،دهغه نيکمرغــه هڅونــه ،دهغــه انسـانيت اوسړيتوب، دهغه دناچارې ځواک اودهغه دانساني معما شعوري هڅون ، يوځواک چې دده د تواضع (کيدای شوچې ډيربه لوړنه و) چې دخلکو له خوا پيــروي کيــده اولــه کلتوري رنګا رنګي سره يوشان مل و ، هماغه يې نهرو ته ورزده کړه ... او دکلي بسنت له خاورو خښتو جوړ انګړڅخه هلته چې دی په کې زيږيدلی و پنځه ميله واټــن نــه درلود.
او ورو ورو ما هغه ګاندي هم وليد هغه چې نه امپررکټيکل او نه هــم ايدياليســت و ، هغه چې ايده اومفکوره يې يوه درد دونکې تجربه اودژوند په تــرخ کــې يــوه درنــه ستونزه وه اويوه سختي چې زه هروخت ورسره آشنا وم ...
د ګاندي په ليکنه کې ما هڅه وکړه چې هغه ديوه زړور، هوډمن په توګه انځورکړم ، زه په دې بريالې شوم چې دده په شتون اودانسان دپيچلتيا اودهغه نه ترلاسه کيدونکې باور او جوړښت په اړه يوه نه پاريدونکې رښتيا اوصـداقت کشــف کړم.داســې چــې وکولای شي د ښه اوبد ترمنځ انډول وساتلی شي ... هغه انډول چې دهغه لــه مخــې يوجوړونکی ګام ان ددغه اتومي عصرپه زړه کې پورته کړای شو.
ګاندي ژوندی و ... هغه ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ ډرامه ،
هغه زموږ په زړونو کې دمينې اوکرکې درنه جګړه، هغه په رښتيا هم په دې پوهيده چې دايوه جګړه وه ،يوه جګړه له زياتو ماتواوبايلونو سره ، اوهغه يوازې په يــوه اتــل

(c) ketabton.com: The Digital Library

باندې باوري و. چې هغه اتلولي په خپل ذات کې يوه رښتيا ينه اوسوله وه ،داسې چې هغې کله هم بلهاري اوقربانيان نه درلودل .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انگريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

ليکوال دفيجي پوهنتون دتولنيزو علومواوآرت دپوهنځي او همدارنگه د کانبيرا پوهنتون افتخاراسـتاد دی . دغه مقاله دليکوال هغه وينا ده چې په مهاتما گاندی های سکول کې يې دمهاتمـا گانـدي زيږيـدو دکاليزې په ترڅ کې وکړ ه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۷)

ګاندي سمرتي،

يوه شېبه د بشريت له وجدان سره ؛

د ۲۰۰۸ کال لمرخرک به له يوه خواشينونکي يادسره راوپړکيږي ، هغه يادچې شپيته کاله مخکي دهيوادپرتم اوپلار مهاتما ګاندي دهغه په ترخ کي دابـديت پرلاربانـدې ګام کيښود، هغه دشهادت اوعبادت کتنه له خپل خواخوږي خدای سره دپيوستون په ترخ کي په داسې حال کي چې دهغه نوم يې پرشونډو باندې و وکړه .

مهاتما ګاندي د ۱۹۴۷ کال دسپتمبر په (۹) نيته دنوي خپلواک شوي هند پلازمينـې دډيلي ښار ته له کلکتې څخه ، له هغه ځايه چې ده هلته په معجزه يې توګه دسـولې تابياوکړه راستون شو.،داهغه شيبه وه چې هغه له ويش څخه وروسـته دخپـل ژونـد خوراسختې اودرنې شيبې په کې تيرولې . په ډيلي کې دده پخـوانی کـور *بـالميکي بستی* اوس دهغو ګنو مهاجرو کمپ شوی وچې دوی دپولې لـه اخـوا تردغـه ځايـه رارسيدلی وو. ګاندي جي داومنله چې دی بايد په دغه تاکل شوي مينـه کـې چـې (پلاتيل بريلاهاوس) نوميده واوسيږي ،دادده له پاره ځکه مهم استوګنځی و چې لـه دغه ځايه ده له ملي مشرانوسره په ښه توګه تماس نيولای شو. له دې سره سره هـم چې دغه وړتيايې درلوده داځای دده له پاره په زړه پورې نه و، خوداچې دده دخوندي ساتنې په اړه اندېښنې وې ، ځکه داځای دده له پاره ترټولو ښه اوخونـدي ځـای پـه نښه شوی و. همداوه چې ده په دغه اړه په خنداسره يوځل وويل:

« تاسې فکرکوئ چې که زموږدوران راشي ، تاسې به په دې وتوانيږئ چې ما وژغورئ ؟ » .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دده استوګنځی په بريلاهوس کې په خورا احتياط سره سمبال شوې وه،تشـناب يـې هم له کوټې سره تړلی و،کوچونه اوڅوکې يې اوس دنوي خاوند داړتيا له مخـې بـدل شوي وو. دغه مانۍ دهنددآزادۍ په شپوورځوکې يوه له خورامهمومانيوڅخه وه چـې ددغه مهال دتاريخې پيښوشاهده هم ورته ويلای شو.

خلک له هرې خوا پردغه لوري رامات شول اوپه دې هيله ول چې مهاتماګاندي بايـد دهند دګورنر جنرال اوياهم لومړی وزيرپه توګه له خپلوملګروسـره پـه دنـده پيـل وکړي. ،دده په اړه ترټولومهمه داوه چې هغوخلکو ترهرڅه زيات د (بپو) په زړه کـې ځای درلود چې هغوي بيوسي اوخوارور، ده تل دهغوله پار ه وخت درلود، اويوتن يـې هم له ځانه خواشينی اوخپه نه ستناوه،ځکه نو ګاندي جی هم ددوی په زړو کې اوچت اودرند ځای ومونده.

ګاندي جي پردغه مهال دادنده هم دځان کړه چې دهندمشـر ان بايـد دنـوي هنـد دجوړولو کارته ځيراووهڅوي په سلګونونړيوالو وتلوځيرو ، ليکوالواوژورنالستانو سره يې په دغه وخت کې وکتل ، هغوي ټول له مهاتما ګاندي سره لـه خپلوکتنوورسـته دهغه دخدمت پر ټکي باندې باوري شول همداوه چې داسې ليکنې لکه (يوه شـيبه دبشريت په فکرکې) يې وليکلې اوهغه يې خپرې کړې .

له همدغې کوټې څخه ده پرخپلو خلکو باندې دپاملرنې اود دوی دپيوستون په خاطر د ۱۹۴۸ کا ل دجنوري له (۱۳) تر (۱۸) پورې روژه ونيوه.

(دنفسی سپيځلتيا) دغه نښه اووروستۍ روژه يې دجوسو پرهغه ګيلاس باندې ماتـه کړه هغه چې مولانا ابـوالکلام آزاد ده تـه ورکـړل ده دا روژه پـه دې خـاطرونيوه څودهغوی په وړاندې مقاومت وکړي چې غوښتل يې دغچ اخستنې اورپه هيـوادکې بل کړي.، ده غوښتل چې پردغه اورباندې اوبه تويې کړي اوپه هيـواد کـې دهـرډول فرقه يې ټکرلمنه ورلنډه کړي .

له دغې روژې نيولو دوې ورځې وروسته د ۱۹۴۸ کال په (۲۰) کله چې دی په خپـل عبادت کې ډوب شوی و،په همدغه وخت کې دده پرژوند باندې د تيـارې دخوريـدو شونتيا نژدې شوې وه ، خودده ددعااوهڅې په پايله کې دډيلي په ښارکې دفرقه يې ټکرمخه ونيول شوه اوټول ښار بيرته امن په خپله غيږه کې ونيو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۰) دجمعې په ورځ دمازدیگر په پنځوبجو گاندي غوښتل چې له همدغې کوټې څخه ووځي او دوروستي ځل له پاره دعبادت په خاطرله خپل (خالق) سره وصل شي ، څوشیبې وروسته دده په وینو لړلی جسد بیرته همدغې کوټې ته راستون کړشو، اوپه پای کې د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۱) له همدغې کوټې څخه بیوخپل سفر په ابدي توگه دجمنا دسیند دغاړې په لورپیل کړ.

دمهاتما گاندي وروستۍ ورځ اوگړی د ۱۸۴۸ کال دجنوري (۲۸) نیټه وه ، په هغه ورځ ده ځانگړی حالت درلود ، دی په بریلا هوس کې له خپلې کوټې دباندې په یوه تاوده ماسپښین کې لمرته ناست و، په همدغه شیبه کې یې راج کماري امریت کور ته وویل :

« که زه دیوه لیونی سړي په گولۍ باندې مړشم ، زه باید ډیر خوشاله شم ، ځکه چې نور به پرما کې دقهرځه نه وي پاتې ، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وي .»

دوې ورځې وروسته دې هغه سړي چې دده پرعبادت ځای کې یې ده ته تیارې نیولې و، ده ته وروړاندې شو ، هغه یې د درځلې ماشې په کښیکلوسره راونړاوه اومهاتما گاندي یې دتل پاتې مرگ په سفر، په هغه سفرچې دده هیله و په داسې حال کې چې دخدای نوم یې پرشونډو جاري و ولیره اوله دغې نړۍ څخه یې سترگې پټې کړې. .

شاوخواټوله آرامی نیولې وه، په هغه شیبه کې چې دده په وینولړلی جسد یې دلته راوړ ، دده جسدپه پاښواوخلوباندې پوښل شوی و، یو چا یې ترځنگ شمه ولگوله ، په همدغه تیل ماتیل کې چې په البوقیورقیو واټ باندې جوړو گورنرجنرال لاردمونټ بیټن راورسید، ورپسې جواهرلال نهرو راغی ، نږدې نیم ساعت دوی دواړه دننه دمهاتما گاندي له جسد سره وو، بیاراووتل اونهرودملت دپلارخبردملت په وړاندې په خوراجذباتي الفاظوکې اعلام کړ:

« ملگرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ گران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ سره نشته ... هغه رڼا چې پردغه هیواد راوپرکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼا چې دغه هیواد یې دډیرکالولپاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړي ، اودغه رڼا به زرگونه کلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته پردغه هیواد اوگرده نړۍ باندې راوځليږي اود زرگونو زړونو لپاره به يوتلپاتې ډاډ اوتسل وي . »

بريلاهوس دملي غورځنگ دمبارزې پرمهال خورامهمه دنده ترسره کړه ، په تيره بيا د ۱۹۴۵او ۱۹۴۸ کلونو په اوږدوکې ، په دې چې دلته دملـي مشـرانو اوگانـدي جـې ترمنځ په وارو واروناستې ولاړې ترسره شوې اودلتـه دگانـدي اوانگريـزي مشـرانو ترمنځ تاريخي اوبرخليک جوړونکې خبرې هم ترسره شوې دي. .
بريلاهوس په ۱۹۷۱ کال کې دحکومت له خوا دملت دپلار ديادون دمانې په نامه يـاده شوه او دمهاتما گاندي په ياد ددغې مانې نومولو مراسم د ۱۹۷۳ کال داگست پـه (۵) ترسره شول .
د (گاندي سمرتې اودرشن سمرتې) په نومونو چې کوم جوړښت اوس نومول شـوې ددغه جوړښت بنسټ د ۱۹۸۴ کال په سپتمبرکې د گاندي سمرتي په نامه پـه تـيس جنوري مارگ اودگاندي درشن نامه په راج گـاټ کـې کيښـودل شـو، اوس دايـوه خپلواکه موسسه ده چې چارې يې دکلتور وزارت ترسرپرستۍ لاندې ترسره کيږي ، دهندلومړي وزيردغه مشردي ، اواصلي موخه يې داده چې دگاندي دژوند اوافکـارو په اړه په بيلابيلو ټولنيزو او روزنيزو پروگرامونو اوخپرنوباندې لاس پورې کړي..
گاندی سمرتي مانې چې اوس په تيس جنوري مارگ کې ده ، دادگاندي دژوند د ۱۴۴ وروستيوورځو په زړه پورې خزانه ده چې په عين وخت کې يې دهند اونړۍ دمليونـو خلکولپاره دزيارت ځای بنه هم غوره کړې ده، دگاندی جې کوټه په هماغه شان سره ساتل شوې لکه څنگه چې ده د ۱۹۴۸ کال دجنوري په ۳۰ دخپل وروسـتي عبـادت پرمحال پريښې وه ، دده نړيواله شتمني دلته ده اوپه دغه کوټه کې هرچا ته په خپله وړتيا سره ځان ځلوي .

دمقالي ليکواله يې سويتا سينگ ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۸)

لارد بیخو پریخ :

ګاندي اوسوراج (خپلواکي)

دګاندي په وړاندې سوراج یاخپلواکي په غوخه توګه یوه اخلاقي اوسیاسي مفکوره وه. اوپه انفرادي کچه دغه مفکوره دځاني هیلو اوغوښتنوپه وړاندې یودلیل اوپه پای کې داپه خپله یوه ننۍ هم آهنګي وه. خوپه ملي کچه دغه مفکوره پرهغه څه باندې ولاړه وه چې دهغې په واسطه دټولنې ګرد برخلیک دبدلون اوتحول منګولو ته لویده داسې چې دهغې ټولنې هرغړي ترهرڅه دمخه په دغه بدلون اوتغیراودهغه په وړتیا اوپایلوباندی باوري و.دګاندي له پاره هم هرانفرادي وګړی دواک اوځواک سرچینه و.هیڅوک باید بل څوک ددې له پاره ناچارنه کړي چې دده دارادې خلاف دې څه ووایې اوکه یې وایی نوپایله به یې دهغوپه مړینه اوځورونه پای ته ونه رسیږي . اویوازې به هغه څوک په دې وتوانیږي چې دځانی اوچتیا په ترڅ کې پرخپل ځان باندې بسیااوډاډمن واوسیږي .
په دغه برخه کې ترټولومهم اودپاملرنې وړ ټکی دادی څوباوري شوچې هرانفرادي وګړی ترهرڅه دمخه دلوړتیا غوښتنې اودځان غوښتنې خوراپیاوړی شعورلري. ځکه نو دا اویا دی به ځانو ته ددې اجازه ورنه کړي چې دنورو دیکتی اوانحصارته دې غاړه کیږدي. اونه نورچا ته ځواک اوپیاوړتیا ورکولای ،ځکه نوداپرهرانفرادي وګړي پورې اړه لري چې هغه ترلاسه کړی اوویې ارزوي .
په جنوبی افریقا اوهندکې دګاندي دژونداوږدې مبارزې دی په دې باوري کړچې دزورزیاتی یوسستم کولای شي رامنځ ته شي ،خوداباید په دغه اړه په پام کې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې که له هغه سره يې دقربانيانو مرسته نه وي هغــه لــه منځــه تللــی دروشــميرئ ،بريتانيا ونه شوای کولای چې هنددځان کړي ، هنديانوپه پرله پسې توګــه دهغوپــه وړاندې خپل عکس العمل ،بيلتون اوسرټکونې اوپاريدنې وښودې. خوله دې سره هم انګريزانو پرهندباندې خپله واکمنی ترډيرو پورې وساتله ځکه چې هنديانوخپله لــه هغوی سره مرسته اوهمکاري کوله، اوان چې دوی يــې اصــلي انســاني ځــواک لکــه سرتيري هم ورته برابرول ، په دغه ترڅ کې دوی خپله په ځان بسيا ايدلوژي په خپل واک کې له لاسه ورکړه ،لکه څنګه چې ګاندي په دغه اړه داڅرګندونه کوله، هغــوی چې لکه دچنجيوپه څير چلن باندې روږدي شوي وي اونورددې له پاره رابولي چــې پردوی باندې برلاسی شي داهغه ناداني ده چې دوی دخپلې ناپوهې په ترڅ کې دځان کړې ده ، دزورزياتی په وړاندې دبې عدالتی په نامه قربانيان چې دوی خپله هغه تــه په خپله خوښه غاړه ږدي اولاره ورته برابروي کله هم بې ګناهان نه شوبللی.
دګاندي له پاره دواک مانادلوړواوپيچلواړيکو سمبالول دي. دواړه واکمــن اودعــدالت قربانيان په دې باوردي چې ټول واک بياهم له پخوانوسره دی،کله چــې زورزياتوتــه پرځان دواکمن کيدوډاډ ورکوي اوهغوی بيا دخپلوقربانيانوپه بې روحيې کولو بانــدې لاس پورې کوي او ددوی دزيرمه والوپه توګه دوی ته په خپله دچوپړلاره پرانيزي ،په دغه ترڅ کې داڅرګنده چې هرهغه څوک چې دوی ته خدمت کوي اولــه دوی ســره دملاتړندې ته اوړې ورکوي ددې ټولومانا داده چې دوی په خپله دزبيښاک له پاره په څرګنده دعمل ډګرته راوتلي اوورسره يوشوي دي چې په دغه کارسره دغــه کســان دبرلاسودريځ اوځواک دواړه پياوړي کوي .
له هغه ځايه چې محکومان تل دځان لپاره دادليل راباسی اووايی چــې مورږخوبيواکــه اوبې ځواکه يو، دوی په دغه حال کې دهغه چا په دريځ کې دريږي چې يوخودځان په باره کې فکرکوي اوبل داچې په دغه ترڅ کې نور ددې توان له لاسه ورکوي چې دځان په سمبالولو باندې لاس پورې کړي ،دغه هڅه هغه څه ده چې دمقابل لــوري ځــواک پياوړی کوي اوپــه عــين حــال ددې ســبب کيــږي چــې دهغــه ترســيوري لانــدې بيادډارفضاهم پرهره خوابانډې خپل وزرونه وغوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخبره چې زورولالا تل دهرډول ځواک لرونکی دی ،په رښتیا هم یوحقیقت دی ،خوله دې سره کوم څه چې تراوسه ددې دواړوخواووپه منځ کې د رښتیا ځای نیولی اوترزیاتې اندازې هغه ددوی پرهیلواودلایلو باندې ولاړدی هغه دادی چې هرڅه باید په خپله ترسره شي اوسړی باید په خپلوپښوباندې ودریږي .

په دغه اړه داهم ځکه مهمه اودپاملرنې وړده چې دوی بایدد سستم په اهمیت اوطرحه باندې فکروکړي . په تیره بیا هغوی چې دژوند په اوږدوکې دپیاوړتیا لوړې پولې ته رسیږي اوپه څرګنده په یوه سایکولوژیکی پاملرنه او لیوالتیا باندې اوړي. دګاندي په نظر ددغې پوښتنې اوستونزې له پاره ځواب دخلکوپه لور لارښونه اوخوځیدنه، ځان برجسته کول اوکمپاین دي، اوداپه ګوته کول دي چې واک په کوم ځای کې اوله چا سره دی . چې داپه خپله دساتیاګرانو له موخواومرامونوڅخه بلل کیدای شي .

په جنوبی افریقی کې د ۱۹۰۶ کال په ترڅ کې دهلوځلو ترسره کول اوپه پرله پسې توګه بیا په هندکې دهغوتجربوعملي کول ،داهرڅول هغه څه ووچې دهغو په ترڅ کې پربې عدالتی باندې زیاته رڼااچول شوې وه اوداغوښتنه یې رامنځ ته کړې وه چې له یوه بل سره وګوري،اوپه یوه ځانګړې انتخاباتې حوزه کې سره وخوځیږي چې بالاخره داکارترسره شوخوله لرو وړتیااوو اوستاینوسره. هسې نه لکه چې دیوشمیرنوروبریاووپه برخه کې په په سمه توګه دعملي توب جوګه شوی وای .خوله دې سره سره هم داکاردخلکو په وړاندې ددې سبب شو چې هغوی یې راوهڅول اوهغوی ته یې داتوان ورکړچې دیوه عمل په لورځانونه سره منظم کړي، ددغه عمل یوه بریا داهم وه چې دهغوی چې پرواک باندې وو دهغوروحیه اوځان غره والی یې هم له سختې کمزورتیاسره مخامخ کړ.اوپه ځواک کې دخلکو په ګټه یوڅرګنداندول رامنځ ته شو.

ددموکراسی په ترڅ کې تل واک دخلکوله استازو سره وي ،ګاندي هم فکرکاوه چې داخبره سمه ده، خودخلکو لپاره باید چې دنورشیانو ترسره کیدل هم اړین وي،داسمه نه ده چې دهرې ورځې په ترڅ کې باید هغوی خپل تصمیم ونیسي ،په دې چې په دغه کارکې کله کله داستعدادونودوړتیاخبره ترپښولاندې کیږي. دغه اصل په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل وارسره دعامو اتباعوداداعاوو له مخې له دووخواځخه دپاملرنې وړوي ، لـومړی داچې دوی بایـد خپـل کسـان اواسـتازي ښـځې اونارینـه دې تـه وهڅـوي چـې بايدنياوکولواودرناوي وړتیاولري اوپه عین حال کې باید دملي ګټوخبره هم پـه پـام کې ونیسی.

دویم داچې ددوی استازي ددوی په نامه عمل اوخبرې کوي ،ددوی دپریکړو دعملـي کولو په تکل کې کیږي ،خلک باید ځانونه په دې ډاډه کړي چې دوی دخپلو استازوپه واسطه کولای شي خپل مرامونه اوغوښتنې عملی کړي. ګاندي داوایی چې له همـدې امله خلک باید دخپل سیاسي ژوند په ترځ کې په پوره لیواتیاسره برخه واخلي.

له هرحکومت سره داتړلې چې دوی واک په ناوړه توګه کاروي ان چـې دموکراتیـک حکومت هم بیاپه دغه برخه کې له اتوکراسی څخه بیل نـه دی ، خوکـوم تـوپیرچې ددغودواړو ترمنځ شته هغه دادی چې یوله دغه چلن سره غاړه وړي اوبل یې نه وړي، اوهمداده چې دا په ډېرووختوکې داتوکراسی لپارغیراحتمـالي وي، يودموکراتیـک حکومت په دې پوهیږي چې که داکاروکړي ،دهغه اتباع به د هغه حکومت له مرستې څخه لاس په سرشي.اوپه پایله کې داهم شونې ده چې هغه دموکراتیک حکومت پـه ډیره اسانې سره خپله خیره دخپلووګړو په وړاندې شیطانی کړي اوخپل خلـک پـه څرګنده توګه ددرغلی اوانحصارښکیل ته وراچوي . لکه چې ګاندي هم دغه خبره په ګوته کوي:

« رښتنې خپلواکي به کله هم دواکمنواویوڅوتنوپه واسطه رامنځ ته نـه شـي. بلکـه داهغه ډالی ده چې ټول خلک دهغې په مرسته دکمزورواکمنوپه پرضدکه چیرې هغه ونه مني راپورته کیدای شي... دخلکودپوهې دهغوي دويښتيا پـه شـعوراوځواکمنې سره کیدای شي ، هغه وچلیږي اویاترکنترول لاندې راشي »

هندي ولس ان تراوسه پورې سوراج ته اړتیالري چې باید پرهغـې بانـدې لارښـونه شي،ګاندي فکرکاوه چې په دغه ترځ کې ښه اوپه زړه پورې لاره داده چـې ترهرڅـه دمخه مور

په هیوادکې دیوې سراسري ټولنې یاارګانیزیشن له لارې چې په هغه کې دهیوادټول وګړی نراوښځې برخه ولري اوپه خپل پراخ ګډون سره دخپلوستونزو،دخپلوسیاسـی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواکمنیودبسیاکیدنې اودبی عدالتیوپرضد دخپلوسازمانودجوړولوپه کارباندې لاس پورې کـړو . ګانـدي دخپـل ژونـد پـه وروسـتیوڅوکالوکې پـه دغـه اړه یوشمیرجالبواودپاملرنې وړوړاندیزونو سره دعمل ډګرته راووت .
ګاندي فکرکاوه چې دخپلواکې له پاره دمبارزې په اوږدوکې کـانګرس پـه روحیـاتی برلاسي باندې ټینګارکاوه چې داهڅه ان ددولت له مهمواولومړنیودندوسـره یوشـي اوان چې ترې لوړه هم وه.ددغې طرحې بـې سـاری والـی پـه دې کـې وچـې دغـه کاردخلکوله خوالارښونه ، اودټولنې له خوا پالل کیده چې په پای کې ددغه اغیـزمن مورال په ترڅ کې دولت په خپله دیوې مهمې اودپاملرنې وړ وړتیادځان کولای شوای . دده خپله وینناده چې ویل یې ، له هغه ځایه چې کانګرس دآزادۍ په لاره کې دخلکو په مرسته واک ترلاسه کړې نواوس داورته وړده چې دوی باید خپـل (لـوک سـیوک سنګ) یانې دخلکودخدمت لپاره ملي ټولنه ولري . دهغې غړي بایـد پـه کلیـوکې ځاي پرځای وي څوچې د (سم ګره ګرام سیوک) پـه پـوره واک اوځـواک سـمبال کارکونکي چې ځان یې په دغه اړه خپلوژمنوته ونډه کړی وي لاس په کارشي . دوی باید دخلکو پام خپلوحقونـو، ددوی اودولتـي نمایندګیوترمنځ منځګړیتـوب اوپـه سیموکې دبې عدالتۍ هلته چې اړین وي راوګرزوي اوله ساتیاګرانو سره دې په تفاهم کې شي.
ګاندي په دغه اړه تیروتی و چې دکانګرس بیوسي یې په ډاګه کوله ، خپلواک هند په سخته توګه پردغه مهال دیوه داسې ګوند لپاره اړتیادرلوده چې هیواد اوحکومت بې په ښه توګه لارښونه کړي وای.کانګرس په دغه مهال په سازمانی لحاظ هغه پیاوړتیـا نه درلوده چې په دغه مهال یې په اوچت مورال اوسیاسی قانونیت سره لکه چې دوی ددولت لپاره دژمنې په توګه پاس کړې و عمل وکړای شي .
دګاندي له خوا د لوک سیوک سنګ اویاورته سازمان نظریې سره له دې چـې خپـل ارزښت یې درلود، خودابايد وواپوچې دهند دبیاراژوندي کولو دکاراوپه دغه برخه کې هلوځلو پرسیاسې اوبیروکراتیکوکړیوبرسیره په خپل واردپرګنیزو او وګړنیوسـازمانو مرستې اوملتیاته اړتیا درلوده. خوبرعکس سنګ او دې ته ورته ټولنې په دغه وخـت کې په داسې توګه رامنځ ته شوې چې هغوی په مخامخ توګه له دولت سره دسـیالۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوالترنتف ځواک خبره په خپل مرام کې تر لاس لاندې ونيوله ،خپله څارنه اوکتنه يې په داسې توګه عياره اوبرابره کړه چې هرچا فکرکاوه دوی په خپله دګوند اودولت لـه اړوندو اداروڅخه دي. ددوی دغه چلند دهغوکسانو له پاره يوالترنتف چينل پرانست چې هغوله سياست اوسياسي ژوند سره لبوالتيا اومينه درلوده. بله داچې دوی داهـم په ګوته کوله چې دولت په سياسي لحاظ په دې نه دی توانيدلی چې پرګډوډيوباندې برلاسی ومومي. دغه کارددې لامل هم شوچې درغل مامورين رامنځ ته کړل، دولتـې بودجه دچوراوتالان منګولو ته ولويده اوپه پـای کــې قــانون ، حکــومتي مشــورتی سرچينوخلکوته دامشوره ورکړه چې دوی بايد دسيمه ييزې بې عدالتۍ پرضد خلک لاربښونه کړي .

لنډه داچې ، دوې داوړتيا درلوده چې له قانون سره مرسته وکړي اودځان اوحکومـت ترمنځ ديوه پله په جوړولو باندې لاس پورې کړي .

دغه مقاله په ٢٠٠٨ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويد ه .

ليکوال دانګلستان دويست مينسترپوهنتون ددموکراسۍ دڅانګې استاد اودمشرانو جرګې غړی دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹)

مارس اپستین :

ګاندي په اوسني عصرکې

هند د ۲۰۰۷ کال داګست په میاشت کې دخپلواکی (۶۰) مه کالیزه ونمانځله، په دغه پراخه سیمه کې چې نن سبا تریوه بیلیون زیاتووګړو ټاټوبی اوهیــواد دی، پــه دغــه پراخه سیمه کې هرخوک ځان له ورایه پراخ ، بډای اوترنوروپیچلی پــه ګوتــه کــوي. دلته چې نه یوازې یوملي لارښود او پلاربلکې دوه جــواهرلال نهرواوګانــدي ددغــې ټولنې ملی ویاړونه بلل کیږي لري .
لومړنی یې په ریښنلست لیدباندې ولاړاوباورمن دی،ځکه هنــد هغــه دخپلــې ودې لامل اوهڅوونکی بولي چې هندته یې اجازه ورکړه څوپه نړۍ کې دپیاوړې دموکراسي په پربنسټ باندې آن له خپل ایجاد څخه ترننه پورې پرته له کوم تکراوکړکیچ څخه له قانون ، پارلمان اوفیدرالیزم سره یوځای وده وکړي . برلاسي او زور زیــاتي دلتــه داسې څرګنده بڼه نه درلوده لکه څنګه یې چې دپوځیانو ترسیوري لاندې په ګاونډې پاکستان کې درلوده.
دګاندي برخه اخیستنه په دغه ترڅ کې هم بنسټیزه وه اوهم دپاملرنې وړ، مهاتما هغه لغت چې په سانسکریت کې یې مانا (ستره اروا) ده دیوه هڅون اوودې پــه کاربانــدې لاس پورې کرچې اغیزې تراوسه پورې په عامه توګه دپاملرنې اویادونې وړدې، دده دسوله ییزمقاومت فلسفه نه یوازې په شپیتموکالونو کې په متحده ایالاتوکې دمارتین لوترکینګ له پاره لارښوده شوه بلکه دنلسن ماندیلا له پاره په جنوبی افریقاکې هــم

(c) ketabton.com: The Digital Library

داپارتايد په وړاندې ډاډمنه تکيه ګاه شوه. دعدم تشدد بهير هغه پراخه اولويه وسيله شوه چې په خوراځيرکې اوله مطبوعاتوڅخه دکاراخيستلوپه ترڅ کې يې په يوشميرهيوادولکه سربيا، جورجيااواکراين کې د ((رنګينه خوبونو) په څيره کې په دې وروستيوکالوکې ځان راوپړکاوه.

دهندپه باره کې څنګه؟ په دغه هيوادکې چې خدايان يې پرهره خواکې دي ،ګاندی وکولای شول چې دخپل روحاني اوفلسفي ليدپربنسټ ددموکراسۍ له پاره لاره چاره اواره کړي.

دده دهڅې اوبلنې په ترڅ کې داآسانتيا رامنځ ته شوه چې دهندهروګړی بايدځانته حرکت ورکړي اوټول هند وان اومسلمانان ، نراوښځې بايد په دغه پراخ ډګرکې دبرخې اخيستنې په ترڅ کې خپل ځان عملاً احساس کړي . ددموکراسۍ لپاره رښتينې جګړه موړته ګاندي رازده کړه،چا چې په دغې ځانګړې لاربښونې سره يې زړونه ددې له پاره راوخوځول چې بايدله خپل ګاونډي سره په څنګ کې دسولې اوخوندي ساتنې په فضاکې ژوندوکړي

او دهغه يوازني چاچې دې ته يې پام شوچې بايد انسان دننې کړکيچ له احساساتوسره سره ددې توان ولري چې نوروته درناوي وکړي اوديوه اړين اصل په توګه بايدپه خپل چاپيريال کې يوښه اوپه زړه پورې استوګنې شي . دګاندي داځرګندې اوسنۍ ځانګړنې دعصر داوسنۍ نوي پرمختګ په ترڅ کې دمځکې پرمخ داسې ډالۍ شوې چې دهغوسرچينه بياهم له همدغه نالوستي اوبيوزلي هندوستان څخه په ۱۹۴۷ کال کې راپيل شوه. که اوس په دغه ترڅ کې دپرتلې په لورګورو ،تاسې وينې چې پرتګالي ميرمنو تر ۱۹۷۶کال پورې چې درايوورکولوډګرته راووځي منتظرې پاتې شوې ! البرت انشتاين وويل : ((نسلونه بايد راپورته شي ، څويې په رښتينې توګه باورراشي چې دده په شان بل چاکله هم دمځکې پرمخ له وژنواووينوتويونوپرته ژوند نه دی کړی)).

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

دليکوال دغه مقاله له له اکسپرس فرانس څخه را اخيستل شوې ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰)

جاکویس اتالی :

"اونت ګاري " يا سترګاندي " ‘

تاسي ولې دګاندي ژوند ليک وليکه ، آيا ددې لامل دهند دخپلواکی شپيتمه کاليزه وه ؟

ماکله هم ددغې کاليزې په اړه فکرنه وکړی ،زما ددغې ليکنې په اړه ، زه بايد ووايم چې زه تل دهغوخلکو په ژوندليک ليکل کوم ، هغوی چې نړی يې دخپل روحانيت اومعنويت په زور له يوه بدلون سره مخامخ کړې وي ، لکه داوسني مالي سستم کاشف زيګموند واربورګ ، داوسني رياضی مخکښ باليوس پاسکال ،زما له پاره، اوسني فرانسوي ادبيات ،کارل مارکس . په دغه اړه هم ماپه داسي يوچا پسې چې هغه دلويديزنه وي کتل . دنړې زياتولويوکسانو په خپلوهڅوسره نړی له بدلون سره مخامخ کړې چې ګاندي هم دغه خبره په خپلونظرياتوسره په رښتيا باندي بدله کړه.

تاسي هغه څنګه ومونډ ؟

دامارتين لوترکينګ و چې زه يې ګاندي ته ځيرکړم ، مخکې تردې چې زه هندکشف کړم اوپه دغه باره کې لاس په کارشم ، هغه زما پام دعدم تشددپه لورراواړاوه ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته نلسن ماندیلا دګاندي اوپه جنوبي افریقاکې دهغه داوسیدواوکړووړو په اړه له ماسره خبرې وکړې ،ګاندي دهغه روښانګرلارښودو ، هغه دځان په اړه فکرکاوه چې داوړنه ده چې سړی باید په زندان کې هم یاغي وي، هغه په دغه ترڅ کې په دې باورو چې یونني ځواک باید له سړي سره مل وي ، هغه له میدیشن څخه منندوی و ، هغه ځان ماته له هغه سره په تړاوکې راوښود.

آیا ګاندي په اوسني عصرکې مهم دی ؟

هو، هغه ډیراړین اوضروري دی، ګاندي فکرکاوه چې هند باید په خپل هویت سره جوړشي ، هغه ښایی ځان په دې ملامت بللی وي اویایې نه غوښتل ، چې هغه هند ته دلویدیز ترنامه اوهویت لاندې دپیژندنې وړتیا ورپه برخه کړي، ګاندي ولیدل چې دهغه هیواد ددښمنانو له خوا غوبل غوبل شوی، هغه هیواد چې په دغه ځواک سره باید اوچت پاتې شوی وای ، هغه فکرکاوه چې هند پیاوړی ملي ویاړاوبرم لري هغه باید له ورکې سره مخامخ نه شي.

دهغه اصلي دنده څه وه ؟

ګاندي دهندي هویت ایجادونکی و، هغه دهندي ټولنې ملي والي ته عملي بڼه ورکړه ، ویاړپرهغو تبلیغاتي هڅو چې ده ته یې په جنوبي افریقا کې دمهاجرو دحقوقو ددفاع له امله لوړتیا ورپه برخه کړه ، په هندکې هم ده خپلې ټولې هڅې ددې له پاره وکړې چې دخلکو پاملرنه یې لاریونو، دمالګې دنامتو لاریون اغیز، روژو ، سفرونواونورو کړو وړو ته راواړاوله . ګاندي له شکه پرته لومړنې ځوک و، چې ترهتلردمخه یې میدیا دانځورونو ، بحثونو اوخپرونو په ترڅ کې دځان په ګټه وکاروله ،په دودیزو کالیو ، لوڅوپښو ، لکړې ، اوعینکو سره یې داکشف هم وکړچې هندیان باید څنګه دځانو له پاره هندي کالي وکاروي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاندي څه ډول هندوستان غوښت؟

هغه یوخیالي هندوستان ، چیرې چې کښتني پاټکي نـوردکرکي اونفـرت وړنـه وي، هندواومسلمان باید په سوله کې له یوه اوبل سره ژوند وکړي. هلته چې هندوباید په اوونی کې څوځلې روژه ونیسی ،هلته چې باید تشدد نه وي.

ګاندي ډیرلوړانسان و، هغه ته چې څه په فکرکې ورتیریدل هغه یې په خولـه ویـل، همداوه چې کله کله ډیرې تیروتنې هم تري کیدې،لکه دهغه لیک په ترڅ کـې چـې هټلرته یې ولیږه اوهغه یې کوله له هغه سره استدلال وکړي خوبیایې دهغه له امله له هټلرڅخه ښښنه وغوښته.

ګاندي ددموکراسی په تاکنه کې څه ونډه درلوده ، داسې یوسستم یې غوښـت چـې هغه به لکه دلویدیزپه شان وي اوکه برعکس ؟

هغه سیاسي ګوندونو ته زیات درناوي درلود،ان که به هغو له دوی سره اړیکي هم نـه درلودل، دموکراسي دده له پاره یوڅرګند انتخاب و، په اقتصادي برخـه کـې دنوبـل جایزې وړونکي امرتیا سینګ ذدداپه ګوته کړې چې دموکراسي لویدیزه هڅه نـه ده ،بلکی دایوه هندي فکري برياده. چې کیدای شي خبرې پرې وشي .

هغه څه ځانګړې کرشمه درلوده ؟

هو، هغه داسې یوفوق العاده ځواک درلود چې کولای یې شول خلـک پرڅـان پسـې راوکاږي. ان هغوی چې دده له کړنوڅخه کومه ګټه هم نه ورته رسیده، ګاندي ډیرڅه ولیکل، هغه په خپل ژوندکې تل موسکی او هڅاندو ، ګاندي همداراز له تلپاتې والـي سره لیواتیادرلوده. دهغه خوښیدل چې یوڅوک دي ووژني ، هغه کیدای شول دخپل مرګ له پاره څه په ښنبه کړي وي، هغه دیرتم اوشوکت په لوړتیا کـې ووژل شـو، پـه داسې حال کې چې ده ته وړوه چې یوڅه دمخه مړشوی وای، مانا داچې یوڅه تروېش دمخه. له ۱۹۲۰ څخه تر ۱۹۴۵ کال پورې هندپه خپله ګاندي و، ستاسې لـه پـاره بـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس داګرانه وي چې دنړۍ دپوهیدوپه راز باندې پوه شی داسې لکه چې ګاندي دغـه رمز درک اوپرې پوهیدلی وو. ده هغه برلاسې اوزورزیاتی چې دیوخو سـپینوله خـوا پرتول بشریت باندې زغمل شوی و وغانده،دا اوس په هرذهن کې یوسمبولیکه طرحه ده چې کله ګاندي جنوبی افریقې ته په رسیدو سره له ګاډی څخه دباندې غورځـول کیږې . داهغه شان کیسې دي چې دزیاتو انسانانوله خوا تجربه شوې ، خونه پـر مـوږ ،پرموږ لویدیزوالو باندې ځکه چې موږ د زورزیـاتو خلکـو پـه اړخ کـې یـو، اوهغـه زورزیاتي وهلي خلک له خوبه راویښ کړل .

کوم درسونه له هغه پاتې شول ؟

یوساده سړی کولای شي چې نړۍ بدله کړي ، ویاړدهغه په سوچونو ،
تشدد کله هم دځوریدلي اوترستم لاندې انسان له پاره دمنلووړلاره نه ده .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي لـه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.
لیکوال لوي ژوند لیکونکی دی، جاکویس اتالی به په راتلونکي منې کې دمهاتما ګاندي ژوندلیک ولیکي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۲)

پروفیسور تسیوشي نارا

څه شی ما له مهاتما ګاندي څخه زده کړي دي...

پر دغه نړۍ زه دخپلې ۷۴کلنې اوږدې تجربې په اوږدوکې په دې باوري شوم چې هرانسان دیومطلق موجود په توګه دی وي اوکه دابايد په خپل ژوند کې په خپله ننۍ خوشالۍ باندې پوه کیدای شي. له دغې پوهيدنې سره سم دمطلقیت ترڅنګ دوه آره نورهم دي چې هغه په خپل وارزموږ انسانانو له پاره له یوې خوامهم اوله بلې خوادپاملرنې وړدي ، دغه دوه توکه ، خپلواکي اوآزادي اوسوله اوامنیت دي. له خپلواکۍ پرته به یوکس هم په ډله ییزه اوهم په انفرادي توګه دخوشالۍ احساس ونه کړي. په ورته شان ، دامنیت اوخوندي ساتنې نشته والی په څرګنده توګه هرڅوک اندیښمن اوخواشینی کوي . دلته

(سوله) هغه دانسان په لاس جوړشوی دولت په ګوته کوي چې دهرډول ځوراوستونزې ، مقابلې یاجګړې څخه په یوه خواوي، همدارنګه (امنیت) هم په خپل واریوازې کوم مصنوعي مفهوم نه دي بلکه داپه خپل وارهغه اصل اوحالت دی چې په طبعیي توګه دیوې غمیزې په مخ کې ډال کیږي .

دهند دخپلواکۍ دمبارزې په ترڅ کې سیاسي مشرانواوانقلابیانو دالویه بریا بلله چې دوی باید له انګریزي ښکیلاکي واکمنې څخه خپله خپلواکي واخلي ، ددغې موضوع په اړه شرې اربندودیوه انقلابي لارښود په توګه هڅه وکړه چې دیوځې مقابلې په ترځ کې انګریزان له خپل هیوادڅخه وباسي اودهغوی واکمنې پردغه خاوره باندې پای ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسوي.خوورسته چې کله هغه تقاعد شونوبيايې په پاندي چرې کې پــه خپــل ننــي انقلاب اوننې صفايی باندې دخپلې روحاني خپلواکۍ له پاره چې په هغې کې به هــيڅ ډول رنځ اودرد اړول نه وي پيل وکړ.
خو دمهاتماګاندي دلارې په څارلوسره دی په خپل ژوند کې په بې ساروبرياوو باندې برلاسی شواودايې باورشو چې انساني خوشالي يوازې دهغه دټــولنې پــه سياســي ـ اقتصادي وړتيا پورې نه ده اړونده بلکي په دغه ترڅ کې هغه ته داهم اړينــه ده چــې هيوادوال يې دسوسيوـــــ کلچر او معنوي خپلواکۍ په فکرکې هم شي.
زه غواړم دلته دغه ټکی په ګوته کړم چې هغه (اربندو) په څومره ژورتياسره دګاندي دژمنې اوژورزغم تراغيزلاندې وچې دخپل هيواد دسوله ييزحالت له پاره يې نه يوازې دهندیانودګټې په خاطربلکی دانګريزي ولس په خاطر هم ګام اوچت کړی دی.
ده کله هم ددې له پاره هڅه ونه کړه چې بريتانويان بايدووژني. ددې پرځــای ده تــل هڅه کوله چې انګريزان په خپله بې عدالتي باندې باورمن کړي ، اوداېې ترغوږ ورتيره کړه چې دوی بايد هغه تګلارې ترلاس لاندې ونيســی پــه هغــه کــې چــې دانســان اوانسانيت دواړو خيروي. ګاندي جی هم په خپل وارسره دخپلې مبارزې په ترڅ کې کله هم نه څوک و رټل اونه يې دچاپه وړاندې په هغوشپوورڅوکې چې دبې عــدالتې پرضدېې مبارزه کوله له سپک نظرۍ څخه پــه خپــل ټــول فزيکــي ، روښــانفکري اومعنوی ځواک سره کاروا خيست .
ديوه جاپاني اوسيدونکي په توګه چې داتومي بــم ســپيرې تجربــې اومــزې مــوهم ددويمې نړيوالې جګړې په ترڅ (۱۹۴۵) کې وليدې ، په دې نظراو بــاوريم چــې بايــد داسې يوه نړيواله خوندي اوسوله ييزه تګلاره چې دهغې له مخې نړی نوره له اتــومي ناتاراوډډله ييزې وژنې له نورو ډولووسلوڅخه خوندي پاتې شــي رامــنځ تــه شــي .
برسيره پردې ديوه نړيوال تبعه په توګه په دې هيله يم چې بايد بشريت دابدله پــاره په يوه بشپړه هم غاړی اولوی طبعيت کې سره پاتې شي. ما دتيرو دريولسيزوپه ترڅ کې له زياتو نړيوالو رضاکاروسازمانونو او روڼ اندوانفرادي کسانو سره کاروکړ . ددغــه شاليدپه پام کې نيولوسره زه اوس غواړم له ځان سره په لنډه توګه داووايم چې ،کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ما له ګاندي جي څخه زده کړي اودده دژوند کوم اړخونه زما دژوند لـه اوسـنې حالت سره څه شان تړاولري ؟

زه کله هم په ګاندي جي پسې دلته نه وم راغلی اونه هم زماله پاره داشیبه برابره شوه چې له هغه سره دې دده دژوند په شپو ورځوکې وګورم ،کله چې په ۱۹۵۸ کال کـې زه دلومړي ځل لپاره دهند په خاوره باندې پلې شوم ، دی پرهغه مهال نورپردې نړۍ نه و اوهغه دیوه ځوان افراطي په ګولیوباندې په ۱۹۴۸ کال کې له نړۍ څخه سـترګې پټې کړې وې. خوکوم څه چې ماله هغه څخه زده کړي هغه ګردسره هغه څه دي چې ما دده له ژوندلیک اونوروآثاروڅخـه چـې نورولیکوالـودده پـه اړه لیکلـي اویـاهم دهغوکسانوله کیسوڅخه چې هغوی له ده سره لیدلی کتلي اویایې کارورسـره کـړی وپه غیرمستقیمه توګه اوریدلي دي.

له هغوځانګړنوڅخه چې ګاندي جي درلودې اوپرمـایې اغیـزه کـړې یـوه هـم دده رښتینولي ، صمیمیت ، ساده ګې اوګذشت دی، دده دشخصیت دغه جـذابیت داپـه ګوته کوي چې داده له خپلوپلرونواونیکونو څخه ترلاسه کړی دی. خـوزه پـه ځـاني توګه په دې باوري یم چې ده دغه ځانګړنې ترهغوچې ده ته میراث وې په خپل وخت کې پیاوړې اوبډایې کړې . هغه ترزیاتې اندازې دخپلومعنوي آثارولکه(بهګوت ګیتا) اونورو په زړه پورې لیوال اومینه وال و. کله چې ده په دقیقه توګه دغه کتاب ولوست، هغه په دغه برخه کې ترهر څه دمخه دلاردکرشنا اوارجن ترمنځ خبرواتـرو سـخت ترخپل اغیزلاندې راووست. همداوه چې ګاندي دخپل عمرپه اوږدوکې تـل دکرشـنا لارښونې دخپل ژوند دلارښود په توګه دخپل باورپه توګه وڅارلې.

لارد کر شنا ، لویې هستۍ ارجن ته وویل چې که چیرې دبشراستازي پـه رښـتیاهم غواړي چې دتل لپاره خپلواک اوله ننۍ خوشالۍ څخه برخمن وي باید دالاندې ټکـي په پام کې ونیسي.

۱ - باید چې خپل نفس اوذهن له بیکاره شیانوڅخه په یوه خوا کړي اوپرخپـل نفـس باید واکمن پاتې شي.

۲- هرڅه ته باید دخدایی خدمت په رڼاکې ملاوتړي نه داچې دهغه دبـدل اواجرپـه هیله وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- هرچا اوهرڅه ته بايد پرته له هرډول توپيراوتعصب څخه درناوي وکړي .
۴ـ دلويې هستې اودهغې په مطلق شتون باندې بايد دزړه له کومي ايمان اوباورولري.
۵- پرڅان اوخداي باندې بايد دزړه له کومي اوله شکه پرته باوري وي .
تاسې کولای شی په دغه برخه کې فکروکړئ چې ګاندي جي دغه پورتنې ټکـي پـه خپل ژوندکې په پام کې نيولي وو که نه ؟
دلومړي ټکي په اړه څرګنده ده چې ده څومره اوپه څه شان خپل ژوند په دغه تـرخ کې عيارکړی و. ددويم ټکي په اړه موږ وينوچې دی په څه شـان دپـرتم اوغرورپـه وړاندې دريده. په دريم ټکي کې موږټول وينوچې هغه له هرچاسره چې له ده سره به مخامخ کيدل په څه درناوي اوويارسره پر ته له دې چې دهغه اوياهغې پاټکی ، عمـر، جنس ،شتمني ،عقيده اوقومي هويت په پام کې ونيسی چال چلندکاوه.
اوپه څلورم ټکي کې موږ وليدچې هغه په څه زړورتيا سره دلويې اروا اومعنوي ځواک په باورباندې مغروره خپله هڅه ترسره کوله. اوپه پنځم ټکی کې وينوچې ګاندي پـه څه شان وکولای شول چې په عملی توګه دلـوی خـداي پـه مرسـتـه د ساتياګری شعاراوبيرغ اوچت کړي.
ددغوپورتنيوشعارونوپه پام کـې نيولوسـره ده داسپارښـتنه کولـه چـې هرڅـوک اوهرموجود بايد پر(لوی خدای) باندې دباورله پاره هڅه وکړي ، ګاندي په پيل کې په همدې باور وخو وروسته يې دغه دلوی خدای مفهـوم اووينـه پـه (رښـتيااوحقيقت اورښتيابنه) باندې واړوله. ښايې دګاندي موخه به له دغه چلندڅخه داوه چې په دغه کار دنورو مذهبوله پلويانوسره د خواخوږۍ څرګندونه وکړي ځکه ده فکرکـاوه چـې دخدای ترنامه بياهم رښتيابنه چې هغه خپله له هغه پرته بل څه نه ده په يوه پراخـه مفهوم سره کارول کيږي.
ګاندي به تل پرهغه مهال چې په هيوادکې به يې کوم فرقه يی اخ وډب رامنځ ته شو، نوبيابه يې روژه نيوه ،دده دغې تګلارې هم داپه ګوته کوله چې دی څـومره پرخپـل نفس واکمن دی اوعمل يې څومره پر(ساتيا، رښتيابنه) باندې برابردی ، ترنامعلومې مودې پورې دروژې نيول چې ان دده ژوندېې له خطرسره مخامخ کاوه ، په دې ماناوو چې دخپلې هستۍ په وړاندې داثابته کړي چې دی پـه رښـتيابنې سـره پـه عمـل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اونظرکې دهغې په وړاندې رښتنې دی ،په عین وخت کې ده په دې هم باوردرلود چې دی کولای شي دهرډول شرایطو اوحالاتو په ترڅ کې دخپل باور اوهـوډ پـه وړانـدې داثابته کړي چې دی هغوته رښتینې اومتواضع دی.
یوځوک کولای شي درښتیاینې په ترڅ کې دروحانیت اوروح دحلـول پراغیزبانـدې چې په هرژوندي موجودکې لکه دنوروپه شان خپله وړتیـالري بـاورمن پـاتې شـي، دهمدغه تسل اوباورله مخې یوځوک کولای شي پرته له هـرډول ډاراوترهـې څخـه اوپرته له دې چې لاس تشدداوزورزیاتي ته واچوي دهرډول بې عدالتې پـه وړانـدې بریمن شي.
دغه عملي بیلګه اودغه عادت چـې دګانـدي جـې لـه خواخـارل کیـده زمـااونورو جاپانیانوله پاره چې په خپل قانون کې یې له جګړې سره دتل لپـاره خـدای پامـانې کړی اوپه دې باوري دي چې دزورکارولومانا په خپله دنړیوالې شخړې پیـاوړي کـول دي ، په زیاته اندازه الهام ورکوونکې وه .داځکه چې ځـومره ښـه ویـل شـوي چـې مځکنی ، سمندري اوهوایی ځواک اونورې دې ته ورته زیرمې به کله هم ونـه سـاتل شي.
یوشمیرجاپانیان دخپل دغه همیشني نه وسله وال کیدو اونه پوځی کیـدو پـرخلاف دي،
دوي وایې چې نه ، موږ بایددقانون ددغې مادې دبدلون په فکرکـې شـواوموږ بایـد لږترلږه دیوشمیرناڅاپي حملواونیواک اودباندنیوحملوپه وړاندې دځـاني دفـاع وس ولرو. خوکه موږپه تیرکې دجګړې تـاریخ اوددوولوریـوترمنځ دواک پرسرشـخړوته کتنه کوو، موږ په دې پوهیږو اودا درک کولای شو، چې یوه لورنه یوه لـوري پـه څـه شان دخپل غرورله مخې دجګړې له پاره دناوړه تفاهم په ترڅ کې یوه لاره دجګـړې کولو لپاره موندلې اوپه ګوته کړې ده. چې په دغه ترڅ کې یـې ترهرڅـه ښـه دلیـل همدغه ځاني دفاع دځان دبرحق بللو له پاره تاویزکړې ده ، هغه چې پایلـه یـې پـه هماغه تشدداوجګړه ، عام وژنه اواتومي جګړې اوناتاربانډې دریدلې ده.
هرډول متقابل عمل چې دځاني دفاع بنـه هـم لـري پـه خپلـه کلـه کلـه دډارلـه منګولوڅخه وزي اوهغه دیرغل کوونکوپه ماغزوکې ځان په بله بنه اړوي چې زیـاتره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وختونه يې بنه په غچ اخيستنه باندې وراوړي ، لکه چې موږ يې نن سبا نه يوازې پـه منځني ختيزبلکي په ګرده نړۍ کې څه ناڅه شاهدان يو. ددې لپاره چـې دجګـړې جرړې موله بيخه ايستلې وي په دغه اړه ترهرڅه دمخه دې ته اړتيالرو چـې دځـاني کنترول په ترڅ اوهڅونه کې ترپوځي وړتيا درښتنې اوبې حده انساني مينې په تـرڅ کې له يوه اوبل سره په خواخوږۍ اوهمدردۍ کې ځانونه وساتو. په لنډه توګـه، لکـه څنګه چې ګاندي جي باوردرلود چـې دچاپرضـد بـه کلـه هـم لـه زوراوځورڅخـه کاروانخلي ان که دی دنوروله خواوهم ځورول شو او ووهل شـو، مـوږ هـم بايـد دده هماغه درس په پام کې ونيسواوله ده څخه بايد دزغم درس ولولو.
داچې داڅه اسانه خبره نـه ده چـې لکـه ګانـدي جـي غونـدې دې ژونـد وکـړای شو،خودلته يوشميرداسې کسان وو لکه مارتين لوترکينګ (جونير) اونورچې هغو ی په خوراميړانې سره دګاندي لاره وڅارله اوهغه يې دځان لاره کړه. هغه لاره چـې پـه خپل ذات کې يوه يونيورسل لاره اوتګلاره وه. پـه جاپـان کـې هـم دګانـدي دلارې خورازيات لارويان شته چې دګاندي دژونډلياريې خپله لاره کړې ده. زه په خپله هـم يوله دغوکسانو څخه يم چې ځان په دغه لاره کې دګاندي لـه پلويانواوپيروانوڅخـه بولم .
ترکومه ځايه چې څرګنده ده زما مذهبې والې په دغه ترڅ کې دپوښتنې وړدی ځکه چې زه ځان (ديونيورسل مذهب) پلوی ګنم .زه هغه څوک يـم چـې پـه نـړۍ کـې هرمذهب زما مذهب دی اوزه پرته لـه دې چـې پـوه شـم داکـوم دی اوهغـه کـوم دهرمذهب چې پرمعنويت باندې ولاړوي پيرويم. ددې له پاره چـې رښـتياووايم،زما مذهبی ايديا اوليواتيا په بشپړه توګه درام کرشنا، پارامهانسا اودهغه دشاګرد سوامي ويويکانانداترنيغ اغيزلاندې دي .
له ګاندي جی څخه ما ډيرشيان زده کړي ، زه به هڅـه وکـړم چـې دهغـه روحـاني ارزښتونه په خپل ژوند کې هم په هراړخيزه توګه په پام کې ونيسم.له نيکمرغه چـې زه په خپل دغه کارکې ترډيره حده بريالی شوی هم يـم .پـه هـرډول کـوم مشـکل اوستونزمن شی چې زما له پاره ګران واوتراوسه هم دی ،هغه دګاندي جې رښـتيايـنه اوصداقت دی. هغه په خپل ژوندکې په دغه برخه کې دومره رښتينې و چـې دخپلـې

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیوګرافی له لارې یې خپلې ټولې کړنې ان خپل جنسي اړیکې هم له موږ څخه پټ نه کړل.هغه په خپل ژوندلیک کې په خپلوټولوهغوتیروتنواوګناووباندې چې له ده شوې وې په صادقانه توګه اعتراف وکړاوځان یې زموږ په وړاندې دیوه فوق العاده انسان په توګه رابرجسته کړ.

اوپه پای کې یوځه چې یقیني دي هغه دادي چې زه به کله هم خپلې هغه هڅې چې ددغه بري پولې ته مې که څه هم په ګرانۍ سره ورسوي ، ونه دروم.

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپرېږي لــه انګریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده.

لیکوال دجاپان دتوکیوپوهنتون دباندنیوڅېړنو استاد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳)

دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

ګاندي دسولې نښه

دالاندې ليکنه دهغې وينا يوه برخه ده چې دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند د ۲۰۰۷ کال داکتوبر په (۲) دګاندي په ياد دهغه دمجسمې د مخ لوځې له امله د ويلينګتون داورګاډي په تم ځای کې وکړه .

زه ترهرڅه دمخه دهغې بلنې له امله چې د ويلينګتون ښارښاروال دمهاتما ګاندي د زيږو ددغې مجسمې دمخ لوځې دمراسمو له امله ماته راکړې د زړه له کومې مننه کوم.

همدارنګه په دغه شيبه کې زه غواړم چې په لنډه توګه په اوسني نړۍ کې دمهاتماګاندي په تلپاتې ميراثونو باندې لنډې خبرې وکړم اوهم به دهند اونوي زيلاند داړيکو په اړه يوه يادونه ولرم.

مهنداس کرم چند ګاندي (۱۳۸)کاله پخوا په ګجرات کې چې دهندپه شمال لويديزه برخه پرته سيمه ده وزيږيد ، نه اويا کاله وروسته د ۱۹۴۸ کال دجنوري په (۳۰) دهندله خپلواکۍ څخه نژدې شپږمياشتې وروسته ، دهغې ډالې له پاره چې ده دخپل ژوند نژدې ديرش کاله دهغې له پاره ونډه کړل ديوه هندي ترهه ګر له خوا ووژل شو.

دخپلې نه زورزياتی يا عدم تشدد دفلسفې له مخې يې د زورزياتي اوبې عدالتۍ پرضد دانتقاد غږ پورته کړ، دخپل ژوند په لومړيو کې يې په جنوبي افريقاکې د قانونيوه په توګه دنده پيل اوله پوره ځواک سره هند ته راستون شو.ده له انګريزي واکمنۍ څخه دخپلواکۍ ننداره په خپلوسترګووکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی دویش اوبیلتانه پرضد و، هغه چې اوس یې هند اوپاکستان شپیته کلني ونمانځله ، هغه ویش چې په (۱۹۴۷) کال کې دهندپروچه باندې وتپل شو. دې پرهغه مهال په کلکته کې و چې په هیوادکې اخ ودب رامنځ ته شواوپه ترڅ کې یې په زرګونه مړه اوبې کوره شول . دنوي زیلاندپیژندل شوی هندي آري روتریایي جراح منیرقادري دګجرات په احمدآبادکې زیږیدلی اودګاندي له کورنۍ سره یې ملګرتیا درلوده.په هغه مقاله کې چې تیره میاشت په هندکې خپره شوه،منیرقادري هم په هغې کې دآزادۍ په شپوورځوکې دخپلوسترګولیدلی حال ولیکه ، هغه ولیکل چې کله هغه ګاندي ته وویل چې :

زه غواړم ډیلي ته ولاړشم ، څوهلته دخپلواکۍ دنمانځلو ننداره وکړم ، ګاندي په ځواب کې ورته وویل چې :

« هلته څه شي دي چې ویې نمانځو، په هغه ورځ زه بایداوښکې اووینې وژاړم »

دهیواد دخونړیو پیښو په درشل کې هم هغه هڅه وکړه چې هیواد دهندو،مسلم اوسیک ترمنځ دفرقه یی کړکیچ له لمنې وباسي. دهند لومړنی لومړي وزیرجواهرلال نهرو په هیواد کې ددغه نومیالي له مړینې وروسته وویل :

« ملګرو... اورڼا نوره زموږ له ژونده کډه وکړه ، تیارې هره خوا په سراخیستې ... زموږ ګران لارښود هغه زموږ بپو نورله موږ سره نشته ... هغه رڼا چې پردغه هیواد راوپرکیده هغه څه عادي رڼا نه وه ،هغې رڼا چې دغه هیواد یې دډیرکالولپاره رڼاکړاودغه هیواد به دنوروډیرو کالونولپاره رڼاکړي ، اودغه رڼا به زرګونه کلونه وروسته پردغه هیواد اوګرده نړۍ باندې راوځلیږي اود زرګونو زړونو لپاره به یوتلپاتې ډاډ اوتسل وي»

رڼا کډه وکړه ، دهغه فزیکی شته والی نورنه ترسترګوکیږي ، یوازې دهغه روح اودرسونه چې دده سترمیراث دي هغه به له موږ سره تلپاتې وي.

ګاندي درښتیاینې په لورخپله لاره پرانیسته ،هغه نه زور زیاتی ، نه همکاري دانګریزي واکمنۍ پرضد ځکه وکارول څوله یوې خوا پرځان ډاډمن شي اوله بلې خوا بې عدالتۍ ته دپای ټکی کیږدي.هغه همدارنګه په ژوند، روح اوفزیکي سپیڅلتیا کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسادګۍ اصل رامنځ ته کړ ، ده په خپل ژوند کې داوړتیاهم دځان کړه اودازغم یې هم رامنځ ته کړ چې نورمذهبونه هم دخپل هغه ترځنګ هم وزغمي اوهــم یــې درنــاوی وکړي . دده غړ دځوریدلیو خلکوله پاره دنړۍ په هره برخه کې دهیلې زیرې و. لکــه چې ده خپله وویل :

« کله چې زه خواشینې کیږم ،تاریخ ته ګورم ، اوهلته ګورم چې رښتیاینه اومینه پــه هروخت اتله او وړونکې وې. سمه ده چې هلته به یووخت داسې وحشــت اوبــدمرغي برلاسي وي چې هغه به هرناوړتیا ترسره کوي، په داســې حــال کــې چــې هغــه زور اووحشت رانسکوریدونکی دي »

یوسرسپارلی هندو ، ښایې یومهال په ټولو مذهبوکې یوه ننۍ واقعي رښتیاینه داسې هم وګوري چې دهغې په زور دبې عدالتۍ په وړاندې ودریږي، په دغه تــرځ کــې کــه بیایوځوک داسې هم پیداکیږي چې مذهب ته داسې فتواپه خوله ورکوي چې دهغــې له مخې دې تشدد عادلانه وبولي ، دغه شان طرحه اوخبره دګاندي په وړاندې په دغه ترځ یوه بې مانا اوبابیزه خبره ده. لکه چې هغه په دغه برخه کې په خپله ویلي دي :

« ترمذهب بل څه رښتنې نشته چې پرمعنویت باندې واکمني وکړي، یوځوک دبیلګې په توګه هم نه شي کولای پردغه باندې په بې ارادتۍ والي اوقهرجن توب سره داسې چې خدای یې مل شي شونتیاوموميی »

ټایمز مجلې چې په ۱۹۳۰ کال کې ګاندي دکال سړی ونوماوه ،همداسې یې پــه ۱۹۹۹ کې البرت انشتاین دپیړۍ سړی ونوماوه ، په دې نژدې وختوکې دامنــل شــوې چــې دګاندي دمیراث په پام کې نیولوسره باید هغوی چې د زورزیاتۍ په وړاندې جنګیږي اویامري هغوی باید ((دګاندي دماشومانو)) په نامه سره یادشي،

لکــه دپولنــډدیووالی لارښــود لــیچ ولیســا، ډاکترمــارتین لوترکینــګ ،دماینامــار ددموکراسۍ مشره انګ سان سوکي اودجنوبي افریقې داپارتاید خلاف مشران نلسن ماندیلا اوارچی بیشف .

دګاندي دغه مجسمه چې په نوي زیلاندکې له ده سره دمینې اوارادت لومړنۍ نښــه ده داد ویلنګتن ښارته دهنددکلتوري اړیکو دټولنې له خوا ډالــۍ شــوې ده ، داســې ډالې چې هغه به دهند اونوي زیلاند ترمنځ د دوستۍ اوښواړیکو په زړه پورې اوغوره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښنه وي ، هغه به پردغه ځای دتل لپاره دسولې دسمبول په توګه ولاړه وي اوپه نړۍ کې به په مليونوهغوی چې دګاندي له حقانيت ، درسونواولارښونوسره دزورزياتي پـه وړاندی په هره خواکې راپورته کيږي خپله ملتيا په ډاګه کوي ، په تيره بيا پـه نـوي زيلاندکې به هغه درناوي ترلاسه کړي ، لکه چې (تی وي اورنګمای)) په پاريهکا کې په ۱۸۷۰کلونوکې ترلاسه کړی و.

زه دلته په نوي زيلاند کې زيږيدلی يم اودلته مې دهندي ميراث ديوه غړي په توګـه وده کړې نن ځان په دې وياړن بولم چې دهمدغو اړيکو له امله ماته بلنه راکړه شوې اودلته ستاسې په مخ کې ولاړيم. زه باورلرم چې ددغې مجسمې درول بـه لـه شـکه پرته دهنداونوي زيلاند په جوړونـه او وده کـې دهنـدياناواونوي زيلانـديانو دبرخـې اخيستنې په زړه پورې بيلګه وي، هندي آرو خلکو زمونږ ټولنې ته ډيرښه ورپه برخـه کړي دي، زمونږدټولنې په اخلاقـی اوټـولنيزه روزنـه ، ديـوه پـراخ ټـولنيزنظم پـه جوړولواودنوي زيلاند په اقتصادي وده اوجوړښت کې د دوی ونـډه پـه روښـانه تـه هرچاته ځرګنده ده.

د ۲۰۰۶ سرشميرنه په ډاګه کوي چې په دغه هيوادکې دهنديانو دشميرکچه ډيره مخ په زياتيدوده، دم ګړی (۱۰۴۰۰۰) هنديان نوی زيلاند خپل کوربولي اودلته ژوند کوي. دهندي آرو استوګنو دټولنيزواړيکو له لارې نوی زيلاندپه دې بريـالی کيـدونکی دی چې دخپلې اقتصادي ودې اوکلتوري وړتيا په برخه کې رغنده ګامونه اوچت اوله هند سره دخپلواړيکو دپياوړتيا په برخه کې نورهم اوچت ګامونه پورته کړي.

اوپه پای کې زه په دغې مجسمې اودهغې په رغنده درسونو بانـدې دزړه لـه کـومي باورلرم اودابه داوړدې مودې له پاره زموږپه پلازمينه کې دسـولې دنښـې پـه توګـه اوچته اودنګه ولاړه وي .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده.

ليکوال او ويناوال : دنوي زيلاند ګورنرجنرال انند ستيا نند

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۴)

فرانسسکو روتلي

مورِ يې بايد له مهاتما ګاندي ځخه زده کړو

دادښاغلي روتلي هغه ويناده چې په روم کې يې يوې ټولنې ته ګاندي دزوکړې پرکاليزه کې اورولې وه .

دمهاتما په نامه دغه مانۍ له نژدې ديرشـــوکالو راپـــه ديخـــوا دلتـــه ولاړه ده. مادلتـــه خوخوځلې دګاندي دافکارو اويادو په خاطر په تيرځوکالوکې برخه اخيستې ده .ځـــه شی چې زما له پاره دلته ددغې تاريخې مانۍ په اړه دپاملرنې وړدي ، اوځه چې ددغو کلنيومراسموپه اړه دلته ويل کيږي دهغوترځنګ داهم ديادولووړده چې دغـــه ځـــای اودغه سيمه په خپل وار په داسې ځای کې پرته ده چې دلته آرامي اوخاموشـــي پـــه رښتيانی توګه ژوندپه خپله غيږکې نيولی دی.

کله چې نامتواولوی تاريخپوه توين بي له هنده دانګريزانودوتلوپه اړه خبـــرې کـــولې ،ويې ويل :

« مورِ نورځه نه شوترسره کولای اوناچاريوچې بايد دې ته غاړه کيږدو، دګاندي عمـــل ددې له پاره لاره پرانيسته چې مورِ بايد هندله رسوايی پرته پريږدو »

دادعدم تشدد زوراوځواک و، کله چې مورِ دساتياګری تجربه اورو، هغه کليمـــه چـــې مانا يې دحقيقت اورښتيايني ځواک دی ، کله چې مورِ وينوسونياګاندي اولـــه هغـــې سره دهند ټول ملت ددې لپاره هوډ کوي چې دساتياګری پيری ونمـــانځي ، کيـــدای شي چې دنړی دټولومشرانوپه وړاندې داوواېې چې داکتوبر(۲) دګاندي دزيږيدو ورځ بايد دعدم تشدد دورځې په نامه سره ياده شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې ګاندي به ويل، زه بايد يوځه تاسې ته درزده کړم اوهغه داچې دعدم تشــدد اونه زور زياتی مفکوره دومره لرغونې اوپخوانۍ ده لکه دغه غرونه ، هغه څه نــورهم ويلي وو، خوترټولوېې دامهمه ده چې وايي ، چې دربنتياينې ترټولو مهمه برخه دنړۍ دتاريخ په اوږدوکې لکه څنګه چې تشدد لرغونی دی ، هماعسې عــدم تشــدد هــم لرغونی دی.

زه هيله من يم چې دګاندي تجربه اودرسونه به دهغوکړووړله پاره يودرس اوالهام شي لکه څنګه چې نن سباپه ماينامار(برما) کې روان دي اوموږ يې خورا زيات انديښــمن کړي يو. دګاندي په خورامهموخبروکې يوه داخورامهمه اودپــاملرنې وړده لکــه چــې وايي :

« که سترګه دسترګې په ګناه راوباسو، نويوه ورځ به ټوله نړۍ ړنده شی »

.موږهيله من يوچې دموکراتيک ارزښتونه اوپوره زغم به آخر خپل ځای ونيسي.

نني سترهندته زما پيغام دادی چې ، تاسې موږته پرهغوکړو وړو چې تاسې له ګاندي څخه راپه ديخوا ترسره کړي د درناوي وړياست. داسمه ده چې هند تــه هــم ډېــرې ستونزې لکه چې دنــړۍ نورهيوادونــه ورســره لاس اوګريــوان دي وردغــاړې دي ، خوموږبياهم وينوچې ستاسې هيواد تراوسه ديوپياوړې دموکراسۍ په لــورچې پــراخ پلوراليزم ، پراخ توپيرونه ،او دبيلابيلومذهبوپيروان يې ترسيورې لاندې ژونــد کــوي مخ په وړاندې حرکت کوي. زماپه انداهماغه زغم دی ، هغــه چــې دګانــدي دخــورا ستراوپراخ ميراث په توګه تاسې روزي ، هغه چې موږ بايد ډېرڅه ترې زده کړو.

پردې برسيره ، نن سبا موږ بايد دهغوی چې خالي لاس ښکاري اوخالي لاس نــه دي، هغه چې وســله وال نــه دي ،اوپــه خپلوافکــارو وســله وال ښــکاري ، ډېرڅــه زده کړو،دهغوی روحی ارزښتونه داتوان لري چې ديوه آزاد اوخپلــواک جهــان لــه پــاره وجنګيږو اونړۍ دتشدد له غم څخه بې غمه کړو. دهمدغه اصل په رڼــاکې زه پــه دې ډاډه اوباورلرم چې دګاندي پيغام داسې دروند اوتلپاتې دی، لکــه چــې ددغوپيــاوړو غرونوډېرې دي، لکه دغه ټولې هيلې چې دلته دګاندي درناوی کوي ، دهغه پرهيــواد وياړې اودهغه له مخې دعدم تشدد دغه ورځ چې ملګروملتوپه دغه نامه اعلام کــړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نمانځي ، دابه ټول هغه څه وي چې راتلونکي نسلونه به هم له دغې جادويي تګــلارې څخه ډيرڅه زده کړي ، له ده څخه مننه !

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لــه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

ليکوال : دايتاليا دلومړي وزيرمرستيال اودکلتور وزير و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۵)

راج مهان ګاندي

ګاندي دشلمې پیړۍ یو لوی اتل

لی نویل ابزیروتیور ، له راج مهان ګاندي سره دګاندي دژوند اوعصرپه باره کې مرکه کړې، دغــه هماغــه مرکه ده چې ددغه فرانسوی اخبارکې د ۲۰۰۷ کال په اګست کې خپره شوې ده.

هغه دشلمې پیړۍ له لویو اتلانو څخه دی،یوشمیرخلک هغه داوسنی عصردمسیح په سترګوګوري ،خوهغه په رښتیاهم داسې څوک وچې خپل خلک یې دخپلواکۍ په لور لاربښونه کړل ؟ هغه څنګه عدم تشدد رامنځ ته کړ او څنګه یې پرانګریزانو باندې بری ومونډ ؟

(وینسټ جوورل) ددغه لوی اوبې ساري اتل وروستې ځان ناستی موندلی . دګاندي زیات پاتې شوني اوملګري داسې چې دمهاتما لاره یې وڅارله دوی ټولو خپلــې هغــه کیسې چې دګاندي دآزادۍ دمبــارزې، دزنــدان دشــپو، دلیــدړانو دماتواوشــکونو،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومتوب ،له ماشومانو اومیرمنې سره دهغه داړیکو، دهغه داغیزناک توب ، نړۍ لید اوباورنه کیدونکې کړو وړواوکرکترپه اړه درلودې هلته دلته یوبل ویلې او رسولې دي .
هغه دخپلوخلکوله پاره مهاتما یالویه اروا اولوی اتل و، پیروانواوپلویانویې هغـه دبپـو (پلار) په نامه باله ، دهغه نوم مهنداس کرم چند ګاندي و، دهغه په مړینه نـامتو پـوه انشتاین خپله خواشینې څرګنده کړه اوویې ویل :
« راتلونکي نسلونه به پرداسې یوه سپیڅلي سړي باندې دزړه له کومي باورمن وي » .
اوپه رښتیاهم چې حیرانوونکې خبره ده .
په هند کې ،چیرې چې خلکو همدا اوس دخپلـې آزادۍ شـپیتمه کـالیزه ونمانځلـه ،ګاندي دغه بوډا سړي یې پرفضا باندې ولاړدی اوپه موسکا سره هرې خواته ګوري :
بانک نوټونه، پستي ټکتونوته ،دکورونو ، ښوونځیواوتالارونو دیوالونو ،ان چې دبالیود سینما هم په خپلوشـعارونو کـې بپوتـل پـاتې لـوړاو اوچـت اودهنـد لـه پیـاوړو لارښوونکوڅخه وباله اوپه دغه ترځ کې یې ځان ښودنه وکړه .
خودنورې نړۍ لپاره تردې هم لوړدی ،هغوی ټولوګاندي په شـلمه پیـړۍ کـې دیـوه مورالي ځواک په توګه منلی داسې لکه دنوي عصرمسیحا، هغه دبیلابیلووچو نومیالیو مشرانو لکه مارتین لوترکینګ، لیچ ولیسا اونلسن ماندیلا ته سترالهام شو.
همداسې موږ په دې نژدې وختوکې دنړۍ پـه یوشـمیرزیاتو برخـو کـې د نـارنجی انقلابونو لکه په جیورجیا، لبنان اواکراین کې چې دګاندي پـرتګلاره بانـدې ترسـره شول شاهدان یو.همداسې په ۲۱ پیړۍ کـې هـم دده دسـولې ،رښـتیاینې او زغـم پیغامونه تربل هروخت اړین اودپاملرنې وړدي .
ګاندي څوک و ، دغه دزړونو اویادونو اوپرهرچا ګران سړي ، دغـه سـیکیولرروحانی ،دغه فداکاره انسان ولې په خپل ژوند کې دژوند دغه نوې تګلاره دخپـل پیغـام پـه توګه ترلاس لاندې ونیوله؟
دده لمسی راج مهان دمهاتما ګاندي مهم ژوند لیک چاپ کړ. هغه نویل اوبزرویتور ته ددغه ایالتې وکیل ، سابه خوري ،څوک چې نیمه پیړۍ دعملي مبارزې اوکړنې له امله دخپلواودنړۍ دخلکو لپاره ازمویونکی کتونځی اوتکیه ځای شو.
نویل ابزرویتیور :

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې هغه په ۱۸۶۹ کال کې وزیږید، دهغه کورنۍ په هغه وخت کې دپوربنــدرچې دبمبۍ په شمال کې یوه کوچنې سیمه ده له نومیالیواو درنوکورنیوڅخــه وه، پلاریــې کرم چند ګاندي پرهغه مهال لوی دیوان یانی دهغې سیمې شــهزاده اولــومړي وزیــر وچې هغه سیمه اودهغې خلک یې لاربشوونه کول. په لنډه توګه که چیرې دهند ددغه راتلونکي خپلواکي غوښتونکي بډای میراث نه وای ، هغه به په ربشتیا هم دغې لوړتیا ته رسیدلی وای.

ن .ا : اوپه ډیرمذهبي ډول ؟

ر.ګ : هو، په کورکې یې دهندویزم مقدسات، په کوموپورې چې ګاندي اړوند وتول عملي کیدل،دعا وې اوعبادت به په ورځ کې څوځوځلې ترسر ه او ویل کیدل ، هلته نه څه ځکول کیدل، نه شراب خوړل کیدل، غوښه نه یوازې منع وه بلکه ددې اجــازه هم نه وه چې پرهغې باندې څوک ولګیږي.

ن.ا : هغه په خوراځواني کې واده هم وکړ؟

ر.ګ : دې دخپل واده پرمهال (۱۲) کلن و،دده پلاراوموریوه نجلۍ ومونده چــې دده له پاټکې اودده په عمروه ، کستور. هغه خورا ښکلې ، خو نالوستې وه ،هغه ترمړینې پورې دده دمیرمنې په توګه له ده سره یوځای وه . یوشپیته کاله وروســته پــه ۱۹۴۲ کال کې مهنداس تل دخپل پلاردغه عمل چې ده ته یې په کوچینوالې کې په زور واده کړی و انتقاداوه، دی دخپل ژوندپه اوږدوکې دماشومانودواده کولو پرخلاف و.

ن.ا : په ۱۹ کلنې کې دې دزده کړې لپاره لندن ته ولاړ، لامل یــې داو چــې دې پــه هندې لوړوکورنیوکې راته ...

ر. ګ : هو، په هغه وخت کې ، یانې د نولسمې پیړۍ پــه وروســتیوکې یــوازې دوو سووتنود امپراتورۍ پلازمینې ته سفروکړ،مهنداس یوله همدغوزده کوونکــو څخــه و چې ده انګریزي واکمنې ، دهغې قانون ، دهغې دود په ښه توګه پیژندلې وو. هغه چې په ربشتیاهم ده بیا دهغې پرخلاف خپله جګړه پیل کړه. خولندن ته تګ هــم دځــوان ګاندی دآزادخیالۍ یوه نښه وه ، په داسې حال کې چې دده دپاټکې مشران په دې نه ووخوښ چې هغه دې لندن ته ولاړشي. دهغوپه وینا چې ښیا (هغه پاټکې چې ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرهغه پورې اړوند و) يورپ ته ځي چې هلته له انګريزانو سـره وخـوري اووګښـي . خومهنداس دا هوډوکړ چې ددوي پرخلاف په دغه ترڅ کې ګام پورته کړي .

ن. ا. : په لندن کې دريوکالو زده کړې پرده باندې ژوره اغيزه وکړه ؟ خو دايې ردولـه چې بايد عيسوي شي ؟

ر.ګ : ګاندي د مسيح تراغيزه لاندې و، هغه چې په هندويزم کې هيڅ ډول بيلګه نـه درلوده، هغه (سيرمون ان ده مونت) ولوست ،خو کله يې هـم ددې لـه پـاره خپلـه ليواتيا،سره له دې چې عيسوی دوستانويې زيات هڅاوه ونه ښوده چې هغه دې ومنې اوورواد وړي. ځکه دې په دې باورنه وچې مسيح دې دخدای يوازنې زوی وي. په دې چې که ده دامنلې وای ماناداچې ده بايدهندويزم رد کړی وای ،مګرهغه دعمرترپايـه په هندويزم باندې ولاړ هندوپاتې شو.

ن. ا. : له کله يې دمبارزې په ډګرکې دپاتې کيدو اودريدو ژمنه وکړه ؟

ر.ګ : دا ۱۹۰۶ کال و، په دغه کال زولوقبيلې دانګريزانو پرضد پاڅون وکـړ، ګانـدي سره له دې چې له زولوسره يې خواخوږي درلوده ، خو ده داسـمه وبللـه چـې بايـد دانګريزانو اطاعت وکړي ،په حقيقت کې داهغه وخت وچې ده کله هم دافکرنه کـاوه چې دی به دهنددخپلواکۍ له پاره متې رانغاړي. ده پردغه مهال يوازې هلته دهنديانو له حقوقونوڅخه دسستم په دننـه کـې دفـاع کولـه. همـدا لامـل وچـې ده ځـان دانګريزانواوزولو دجګړې په ترڅ کې دامبولانس په ډلـه کـې ونيـو. جګـړې خـورا دردونکې وې ، سراسرتشدد،وژنواوسـاديزم دهغـه احساسـات وځپـل اودنـاروغي احساس يې وکړ، اودغه عمل دده ژوند له بدلون سره مخامخ کړ. هغـه بـه وروسـته دجګړې انځورايستلی وای،خوده خپل (پلاوی) ته لاربښـونه وکـړه چـې دوی بايـد دحقانيت او نه زورزياتي له پاره تبليغ وکړی . اومهاتما له همدغه ځايه راوزيږيد.

ن.ا : ولې ګاندي د نه زورزياتي مبارزې ته ډيراهميت ورکړ ؟

ر.ګ : هغه دامريکايي ليکوال (ديويد توريـو) تراغيزلانـدې و،هغـه چـې دولسـي سرکښۍ دمفهوم کاشف دی ، لکه دهغه په شان دې هم په دې باوروچې يوتبعه بايـد داحق ولري چې دغيرمورالي واک په وړاندې سرکښـي وکـړي اوراوپاريږي.برسـيره

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردې هغه په دې باوروچې څه په تشدد سره غوښتل اوعملي کيږي ،هغه بايد په تشدد سره وساتل شي ،هغه وويل :
(پای په ماناکې دی ،لکه څنګه چې ونه په تخم کې ده) .
ګاندي په دې پوهيده چې دانګريزي واکمنې په وړاندې وسله وال مقاومت سم نه دی ، ځکه چې ماتيږي . همداوه چې هغه (ساتياګره) چې مانا يې په هندي کې (درښتيا پياوړتيا) ده رامنځ اوومنله .
ن.ا : څنګه ساتياګره ، بالاخره انقلابي شوه ؟
ر.ګ : ګاندي هغه څه ترسره کړل چې نورچا هغه کله هم په دغه پراخه اندازه اودغې ځواکمنی نه وو ترسره کړي. هغه خپل پلويان د نه زورزياتی تګلارې ته راوبلل اوهغه يې دساتياګرانوپه نامه يادکړل. په دغه لاره کې ده دپاملرنې وړپيروان په نښه کړل چې دساده ژوند، مذهبي باور اوعدم تشدد پربنسټ روان شول.
ن.ا : هغه په رښتياني ډول ، دتبليغاتواورسنيولوی تاريخ جوړونکی و ...
ر.ګ : هو، هغه تربل هرچا دميديا په اهميت اووړتيا باندې پوهيده،هغه تل ددې له پاره هڅه کوله چې دخپل مرام لپاره تبليغ وکړي، هغه خپله ورځپاڼه راوايسته ،هغه په هدف کې ځکه وړونکی شو چې ده تل خپل اړيکي دنړی په هره برخه کې له ژورناليزم سره وساتل اوهمدايې ويل چې :
(زه دنړی خواخوږي غواړم).اوبيايی دخپل هويت اوله پرګنوسره دخپلواړيکو لپاره خورا پياوړي سمبولونه په ګوته کړل . له څوڅوهلوځلووروسته يې په ۱۹۲۱ کال کې ساده نري کالي (دوتی) واغوستل ، اوڅلورسوه مليونو هنديانوته يې وويل :((زه هم يوله تاسې څخه يم)).
ن.ا. : څه شی ده په رښتياهم دخپلوخلکولپاره غوښتل ؟
ر.ګ : خپله واکمني .
ن.ا : ده دانګريزانو دايستلوپه اړه څه فکرکاوه؟
ر.ګ : دنه زورزياتي تګلاره ، هغه فکرکاوه چې دغه واکمنی تريوه کال زيات عمرنه شي موندلای په دې شرط چې خلک له دوی سره ملتيا پرې کړي ، ماليه ورکول ودروی ،ښوونځيوته ولاړ نه شي همداسې پوليس اوپوځ ... څرګنده ده چې ، دده په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغو ټکو اونه اطاعت باندې دخلکوقانع کول په خپل وارخه آسانه خبره نه وه . انگریزانو لامخکې ان پرمالگه چې دژوند ترټولو ساده اوبې ارزښته څیز و هم مالیه لگولې وه. هغه څه چې دهندپه سواحلوکې په پراخه اندازه پرته وه ،خو هندیانو داحق نه درلود چې هغه په خپل سردانگریزانو له اجازې پرته راټوله کړي . دی دهمدغې بې عدالتې په وړاندې راوپارید اودمالگې لاریون یې پیل کړ.

د ۱۹۳۰ کال دمارچ په ۱۲ سهار گاندي له خپلو اتیا ساتیاگرانو سره له خپل اشرم څخه راووت ، واټن اولوری یې سمندر و، چې څلور سوه کیلومتره لرې و، پلی یې پرهرښاراوهرکلي غونډې کولې اوخلکوته یې بلنه ورکوله چې له دوی سره یوځای شي، ددوی برې دحیرانتیاوړو. دهندویسرای نه پوهیده چې ددوی په وړاندې څه وکړي ،هغه ډاریده چې که دوی ونه درولې ، ددوی لیکې دخلکودگډون په ترڅ کې لاپیاوړې کیږي .خو له دې سره سره ، دری اوونې وروسته گاندي په دې وتوانیده چې یوموټې مالگه د(دوندي) له ساحل څخه راپورته کړي اوهغو په زرگونو خلکو ته یې وروښیې چې له دوی سره یوځای شوي وو.ددغې پیښې انځورپه گرده نړۍ کې خپورشو ، اولویه کنایه هم دا ورسره مل شوه چې : هندخپل برخلیک په خپل لاس کې نیولی دی!

ن ۱۰ : دانگریزي مقاماتوعکس العمل څنگه و ؟

ر.گ : دوی یې وترټل ، لومړی خویې په زرگونه کسان دگاندي په گډون زندانو ته واچول ، وروسته یې هوډوکړ له هغه چاسره چې خلکو مهاتما باله دخبرو لاره پرانیزي ،همداوه چې گاندي دویسرای لارد اروین سره مخامخ وکتل ،اواصلي ټکي داوو چې: هندیان چې څومره یې زړه وي مالگه ټولولی شي،زند انیان باید راخوشی شي . چې داپه خپله دگاندي لپاره پرزوورزیاتې امپراتورۍ باندې دبري یوه سمبولیکه اتلولي وه.

▫ دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندلید) له مجلې څخه چې دهند دباندنیوچارو وزارت له خوا خپریږي له انگریزي ژبې پر پښتوژباړل شویده .

▫ راج مهان دگاندي لمسی دی چې اوس په امریکا کې ژوند کوي ، دی وخت ناوخته دگاندي دافکارو په اړه له نړیوالو خپرونو سره مرکې کوي اوپه دغه برخه کې لیکنې خپروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۶)

ویم ډیتمن

موږ کولای شو ډیرخه
له ګاندي ښخه زده کړو.

د ۲۰۰۷ کال دجون په (۱۵) دملګروملتــو عمــومي غونــډې درایوپــه اتفــاق داومنله چې د اکتوبر دویمه نیټه باید (دنه زورزیاتي دنړیوالې ورځې) په توګه دهند دنومیالي بچي مهاتما ګاندي دنامه په درناوي ونمانځل شــي. زمــا لــه پــاره دهــاګ دښاروال په توګه دډیرویاړځای دی چې نن دلته دســولې پــه دغــه تــالارکې دهغــه نومیالي اتل دیادپه غونډه کې له تاسې سره یوځای برخه اخلــم. دهغــه چــا دیادپــه غونډه کې چې هغه په ربښتیاهم دنه زورزیاتي هغه اتل دی چې په دغه توره باندې یې هند په خپلواکې سرلوړې کړ.
هاګ په ژوره توګه ځان له ګاندی اودهغه له افکارو سره اړوند بولي ،په هغه وخت کې چې ګاندي په جنوبي افریقا کې د نه زورزیاتي غورځنګ دبرابروحقونو په خاطرراپیل کړ، په هغه مهال کې دلته دسولې لومړني کنفرانس جوړشو چې دغه مانې یې پرځای باندې جوړه شوه. لومړني غونډه هم ډیره زړپه دغــه ځــای کــې چــې لوبغــاړې یــې دامپریالستی ځواک استازې وو جوړه شوه. دویم کنفرانس چې دلته په ۱۹۰۷کال کې جوړشو هغه زیات دهغو قوانینوپه اړه و چې هغه دجګړې په اړه نه بلکې دســولې پــه اړه ول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوداپه دي مانا هم نه وه چې ګواکي ددې کنفرانس ګډون کوونکي زياتره پــه خپلــه ددې له پاره په دوو پښو وو چې ګواکي دوی دسولې پلويــان نــه ول ،پردغــه مهــال دسولې لومړ نيــو هڅوونکواوفعــالانو لکــه (ويلــيم ســتيد) او (بريــت ون ســوتنر) دکنفرانس په څنګ کې دغونډو اولکچرونو په جوړولو باندې لاس پــورې کــړ چــې د دوی دغو هڅو په نيغه توګه دګډون کوونکو هيوادو پراستازو باندې خپله مهمه اغيزه درلوده.

په روانه پيړۍ کې هاګ دنړيوال عدالت اونړيوالې همکارۍ دمرکزپه توګه وده وکــړه ، اوس په ۲۰۰۷ کال کې دلته بې شميره سازمانونه په دغــه ښــارکې دلاســوله ييــزې اوخوندي نړۍ لپاره په کارباندې لګيادي. دهغې نړۍ لپاره چې نوره به دهيوادو ترمنځ دجګړو اوکړکيچونو ډګرنه وي ،اويوازې دقانون محکمه هغه چې دبشري حقونــو لــه پاره يوازنۍ مرجع ده هغه به په نړۍ کې دخونديتوب دنده ترسره کوي.

هاګ له ګاندي سره يوازې په دې تړاو نه لري چې ګواکي دادسولې ښــاردی ، بلکــې تردې هم مهمه داچــې دغــه ښــارپه ټولــه اروپــاکي يــوازنې ښــاردی چــې زيــات شميراســتوګني يــې هنــديان دي. مانــا داچــې دهــاګ دښــار لــه څلويښــتو زرو اوسيدونکوڅخه نژدې په سلوکې لس هندي آري دي . همداده چې هاګ کيدای شي دنيدرلنډ پلازمينه نه، بلکې هغه ته په يقينې توګه هندوستانی پلازمينه هــم ويــلای شو . ځکه چې هنديان اوس ځانونه ددغه ښاراصلي اوسيدونکي بولي ، داســې چــې دوی تراوسه هم خپل تړاو له هند اوسورينام سره نه له ياده ايستلی اونه يــې پــرې کړی دی . له هندڅخه سورينام اوله هغه ځايه نيدرلند ته ددوی دمهــاجرت يادونــه هغه څه دي چې دهندوستاني ټولنې له خوادهاګ مانۍ ته دمهاتما ګاندي دمجســمې په خيره کې ور کړي شوی دی ، زه په خپله ددغې مجســمې دځــای پرځــای کيــدو دمراسموپه ترڅ کې هلته وم چې زه يې له شکه پرته ديوې حيرانــۍ پــه ســمندرکې ورډوب اودځان پرلوريې وروهڅولم ، په رښتياهم ددغې مجســمې پــرمخ خاموشــۍ اوجذابيت زما دزړه احساس ماته راتشريح کړ :

« زه غواړم چې دټولې نړۍ کلتور زما دکورپرسرپه آزاده توګه راوالــوزي ،خــو زه بــه داونه منم چې زماپښه دې دچا پرلور وراوچته شي»

(c) ketabton.com: The Digital Library

آياداشونې ده چې په کليموکې دې ديوه پرانستي ، آزاد اوګڼ کلتـوري ښارسـتاينه وشي ؟ دهمدغه آرپه پام کې نيولو سره موږ ټول دلته په نيدرلندکې تراوسـه پـورې ډيرڅه له ګاندي څخه زده کوو، ځکه چې داترهرڅه په زړه پـورې اودپـاملرنې وړده چې داکتوبر د دويمې دنمانځلو په ترڅ کې به نوردتل لپاره دګاندې له ياد اودهغه لـه افکارو سره په تړاوکې وو: دسولې يوه خوندي نړۍ ، له تشدد اوبيوزلۍ څخه امن .

■
دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

■
ليکوال دنيدرلند دهاګ دښارښاروال دی اودغه وينايې په هغه غونډه کې چې دګاندي دزيږيدو دورځې له امله جوړه شوې وه دغونډې ګډون والو ته ور واوروله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۷)

نویلین هیزر

دګاندي معنویت ژوندی دی

دغه لاندې وینا دهغې مقالې لړۍ ده چې میرمن نویلین هیزر دملګروملتـو اندرسـکریټرۍ جنـرال اود اسکاپ اجرایوي سکرټرۍ په بنکاک کې دعدم تشدد دنړیوالې ورځې دنمانځلو په غونډه کې واوروله .

ز دلته دژور ویاړ اوخوښۍ احساس کوم چې ستاسې په وړاندې دعدم تشدد دلومړۍ ورځې په ویاړ چې دمهاتما ګاندي دسولې ،تفاهم اوعدم تشدد له پیغام سره تړلې ده خبرې کوم .

دغه نمانځنه زمالپاره هم په ځانګړې توګه دپاملرنې وړده ځکه چې دازما لومړۍ ځل دی چې د اسکاپ دسکرترۍ په توګه له ټاکل کیدو وروسته پـه داسـې یـوه عامـه غونډه کې خبرې کوم .

دغه شیبه ماته داحق راکوي ،چې د هغواقتصادي ، تولنیزو اوچاپیریالي پیښو په اړه چې دآسیاافاسفیک سیمه ورسره مخامخ ده ددغه سترلاربنود مهاتما ګاندي دتفکرپه رڼا کې وغږیږم . دګاندي دوه اصله ، دبې عدالتۍ پرضد هڅه یا عدم تشـدد اوسـوله ییزه سرکښې ، هغه چې یونړیوال وړاندیزدی له هندسره دامرسته وکړه چې دهغوپه رڼاکې خپلواک شو، بشري حقوق خوندي شول،اودعدالت اوخپلواکۍ هنګامه په نړۍ کې خپره شوه. هنددغه لړۍ په پرله پسې توګه ترننه پورې وساتله،لکه څنګـه چـې اوس موږ هیله من یو چې په خپله سیمه کې دغه کټ مټ نظریه داقتصادي ، ټـولنیز اوجنسی عدالت پربنسټ عملي کړو.

ګاندي په دې باوري وچې دتشدد ترټولو بده څیره بیوزلي اوخواري، تعصب اوټولنیزه ګډوډي ده ، دبیوزلۍ ، ښځواوماشومانو پرضد تشدد تراوسه پـورې مـوږ پـه خپلـو

(c) ketabton.com: The Digital Library

منګولو کې نیولي یو، په آسیااوفاسفیک سیمه کې دغه کچه خورا لوړه ده ،ځکه چې په دغه برخه کې خورا لږ څه تراوسه ترسره شوي دي. سره له دې چې دغه سیمه په چټکۍ سره د ودې په لور روانه ده،خو له دې سره سره هم دعاید کچه خورا ټیټه اوپه هیڅ حساب ده. د آسیا فاسفیک سیمه چې د (۶۴۰) ملیونو وګړو کور اواستوګنځی دی ،زیاته برخه یې له خوارۍ اوبیوزلۍ سره لاس اوګریوان دي .
خو له دغو ستونزوڅخه دوتلو لار لکه څنګه چې ګاندي پرهغې باندې ټینګارکوي هغه ،هماغه دخلکو ځواکمن کول دي، په تیره بیا بیوزلي خلک اومیرمنې چې له اقتصادي پلوه باید په خپلوپښو ودریږي. مهاتما ګاندي ویل چې دټولنیزعدالت لپاره راپورته شی ،چې داچلند په وارسره دبرابرۍ اوعدالت وده ده چې دهغه په ترځ کې ټیټ ژوند د ودې لاره نیولای شي ،زموږپه عصرکې ترهرڅه دمخه داقتصادي اوټولنیزې ودې ترڅنګ داډیره مهمه ده چې دروغتیا اوښوونې اوروزنې په برخوکې دپرمختګ په لورګامونه واخلو،ځکه چې زموږ سیمه په دغه برخه کې خورا زیاتې پاملرنې ته اړتیالري ، باید په دغه برخه کې دګاندي پراصولو باندې دزړه له کومې ټینګاروشي. دګاندی اصول په دغه برخه کې داټینګارکوي چې دتنې په کیکښلو سره باید اقتصادي حالت له ناسم نظم سره ددې ضمانت و کړي چې ټولنه باید دودې لوړې پوړۍ ته ورپورته شي . ځکه ترهرڅه دمخه داضروري ده چې باید یوسم جوړښت په دغه برخه کې دعدالت پربنسټ رامنځ ته اوپرمختګ وکړي.موږ باورلرو چې تر ۲۰۱۵ کال پورې به (۲۳) ملیونه ماشومان دلوږې له درده ونه کړیږي ، تریوه ملیون زیات ماشومان به دپنځه کلنۍ په عمرباندې نه مري ،اوڅلورملیونه ماشومان به په دې وتوانیږي چې لومړنۍ زده کړې وکړای شي.
دګاندې داصولوله مخې سوله زموږ ورځنۍ اړتیاده ، آسیا فاسفیک سیمه اوس دنړیوالې اقتصادي ودې په لور روانه شوې چې ددې کار له پاره موږ ترهرڅه دمخه په ملي او سیمه ییزه کچه نورو هڅو ته اړتیا لرو،ځکه نوموږ باید اوس دهمدغې اقتصادي وړتیا په څنګ کې دټولنیزې اوانساني ودې په فکرکې هم شو.
دښځوپه وړاندې تشدد اوس په خورا پیاوړې کچې کې دی ، چې باید ودرول شي. داستونزه کیدای شي چې په کورنیواوټولنوکې دملیونو ښځواونجونو له مخې لرې کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي. نن سبا وسله والې شخړې ، پرښځوتيري اودوسلې په زور پرښځو باندې جنسي تشدد زغمل په خپله بدرنګې خيرې سره برلاسی دی، له ماشومتوب څخه ترزړبودی پورې ، دولورله ستونزو نيولې بيا ترجنسي تيری اوتښتولوپورې درندې ستونزې دم ګړی دښځوپه وړاندې پرتې دي.، زموږ څواب ددې غميزې اوتشدد په وړاندې يوازې اويوازې دادی چې دښځوپه وړاندې پلان شوی توپير اوستونزه بايد په هره خواکې دهيوادو دمشرتابه اوواک لرونکو مقاماتوله خوا ترلاس لاندې ونيول شي .

همدارنګه دمهاتما ګاندی په وخت کې دچاپيريال په اړه کوم بحث نه و، په دې چې په هغه مهال کې دومره زياتې ستونزې دايکولوژيکو انديښنو په اړه لکه چې نن ترسترګو کيږي نه ترسترګو کيدې ،دهغه د ژوند ساده ډول موږ په دې باوري کوي چې ددغې ځمکې پرمخ دخپلو ماشومانو اوبشريت دراتلونکی په خاطر دخپل چاپيريال په فکرکې شو، نن سبا دآسيا فاسفيک سيمې دپراختيا په اړه دګاندي پيغام انتقادي بڼه لري ،ځکه چې په دغه برخه کې داقتصادي ودې اوټولنيزې ودې د پياوړتيا ترمنځ انډول په خپله دچاپيريالي ستونزو لامل شوی دی. .

لکه چې مايادہ کړه زما کار په اسکاپ کې دادی چې دجوړونې له پاره سيمه ييزې همکاری په داسې توګه چې په هغې کې داقتصادي اوټولنيزې ودې اوچاپيريالي وړتيا اصلونه په پام کې نيول شوي وي په پام کې ونيسم .ددې په څنګ کې داهم څرګنده ده چې دمهاتما ګاندي دعدم تشدد پيغام به له شکه پرته زما دهڅو محور وي هغه چې ويلی يې وو:

« سوله به کله هم له پرمختګه پرته خوندي نه شي ، اوکله به هم کوټلی پرمختګ دښځو اونارينه وو له برابرې برخې اخيستنې پرته شونی نه وي »

دهغه اروا دې ښاده وي

▫

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

▫

ليکواله : ميرمن ميرمن نويلين هيزر دملګروملتو اندرسکريتری جنرال اود اسکاپ اجرايوي سکرتره ده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۸)

راتوجوني مد رياواوي

دګاندي د ويښتيا ځارنه ...

دمهنداس کرمچند ګاندي ژوند دهغه دآزمويني اوتجربــي ډګــرو، هغــه بــه پــه دې ډيرخوښ شوی وای چې که موږ دهغه پرګامونو باندې خپل ګامونه پــه رښــتيا ســره پورته کړي وای. هغه په خپل عصراوزمان کې دمليونو خلکو له خــوا ملاتړاووســتايل شو،ګاندي په نادره توګه ځانته اجازه ورکوله چې په کبراوغــرور دی ځــان ســرلوړی وښيي. دهغه پوهې اودرک يوازې ددې له پاره لاره پرانيسته چــې دبشــري طبعيــت اوکرکتر ژوراستازيتوب اوخرګندونه وکړي . زه په دې هم باورلرم چې هغه يوه داهيله هم درلوده چې هغه بايد لکه ديوه عادي وګړي په شان يادشي ، نه داچــې هغــه پــه پټوسترګو له رښتيني اوحقيقي نړۍ څخه وتلی اوپريوه خواوبلل شي.

دګاندي په اندازونده کــې دا ترهرڅــه زياتــه مهمــه اودپــاملرنې وړوه چــې دده آر اورښتينی پيغام دهند لپاره انساني ورورولي ، سوله اوبسيااينه وو. دهغو ی لپاره چې له خپل لوی اوپراخ هيواده ناخبره اوله هغه سره ناآشناوو. دلته سره له دې چې ددغه هيوادډيرکی هندوان هم دي خو له دې سره سره دغه هيواد دخپل جوړښت له مخې دبيلابيلو فرقو اوډلو ټاټوبی اوکوردی چې دژونداو استوګنې بيلابيل ډولونه اودودونــه لري .

هند ديوه ځانګړي اويوازني کلتور مينه اوسيمه نه ده ، څکه نو زياتره خلک له دغــه هيواد سره مينه لري ، داهيواد دبډای کلتوربډای بنســټونه لــري چــې دکلتورونــو ، مذهبونو ، ژبو ، فرقو اوباورونودجوړښت هيواد ورته ويلای شو. ګاندي جي دغې نيمې وچې ته له جنوبي افريقې څخه راغی اودانګريزي واکمنې پرخلاف يې ددغــه هيــواد

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسمبالولو کارته دعدم تشدد دتــوري اوانتقــاد پــه زوراوړي ورکــړې . دده هڅــونې دهندولس دصفر له برخليک څخه دځواکمنی په لور راپورته اوشعوريې ورکــړ. هنــد دتيرو شپږو لسيزو په اوږدو کې سره له دې چې دلته خورازياتې ستونزې اوتوپيرونه وو بياهم يوموټې اوواحد پاتې شو.سلمان رشدي دخپلې يوې مقــالې پــه تــرڅ کــې داوسني هند دطلايی نمانځنې(گلدن جوبلي) په درشل کــې داخبــره وکــړه چــې داهيواد په توپيرونوکې دزغم اوتحمل پياوړې پايله اوڅمره دی .

هغه مهال چې گاندي جې ونه شوای کولای دپاکستان دجوړيدومخه ونيسي ، له هغه سره سره نن سبا هند په نړۍ کې له اندنيزيا، نايجريا اومصرڅخه وروسته دمسلمانانو دستراکثريت کوراوهيواددی.اجازه راکړئ چې داپه ډاگه ووايم چې دوی به کلــه هــم دپاکستان په لورمهاجرشوي نه وای که چيرې په هندکې هغه تگلاره په پام کې نيول شوې وای لکه چې گاندي يې هيله درلوده. دده نړۍ ليد په داسې يوه وړه دايره کې نه ورانښکيل چې هغه به دنورو مذهبو درناوی دهندويزم په مقابل کې په پام کې نه وای نيولای. هغه له جواهرلال نهرو اونورو مشرانو ســره يوځــای اوپــه يــوه خولــه ديــوه سکيولردولت دجوړولو په کاربانديې دزړه له کومي پوهيده. داسې چې په هغه کې بايد دهرې ډلې اوهرعقيدې دخوندي ساتلو خبره له ياده ونه ايستل شي اودهغې ضمانت بايد وکړای شي. گاندي په دې پوهيده چې مذهب ددولت لپاره دانديښنــې وړ ټکــی اوستونزه نه ده ،بلکې يوازې ځاني لوړتيا ده چې ديوشميرخلکو په کرکتراوکــړو وړو کې په څرگنده دانديښنې وړ ده.

په هرډول هغه ديوه حساس هندي په توگه داپه ډاگه کــړه چــې دی ددغــه هيــواد اوخلکويواړوندڅوک دی ، اوپه عين وخت کې دی په دې هم وتوانيده چې پــه خپلــه وړتيا سره خپل خلک راوپاڅوي اودنړې دخلکوپه شان يې دلوړتيــا پــه لورلارښــونه کړي اوله هغوی سره يې په يوه کتارکې ودروي. چې لامل يې په دغه تــرڅ کــې پــه څرگنده توگه آزادي ،برابري ،عدالت ، زغم اونه زورزياتی و چــې دزمــانې نوميــاليو مبارزينولکه مارتين لوترکينگ، نلسن مانديلا، ان سان سوچې دگاندي دغه تگلاره په خپله کړو کې په پام کې ونيوه اوپه دغه برخه دگاندي پلويان شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پربل څه باندې چې زه دزړه له کومې باورمن یم هغه دادی چې کله پــه فیجــي کــې دښکیلاک ضد غورځنګ په خپله په تشدد اوزورزیاتي باندې وانه وښت داهم داندو – فیجي داړیکو برکت و. له ۱۹۳۰ کال څخه بیا تــر ۱۹۸۰ کــالونو پــورې زموږدهیــواد داوسیدونکو ډیرکې برخه هندي فیجیان ول ،دیادو شویو کالونوپه ترځ کــې هنــدي ټولنې په پرله توګه دخپلوحقونو لپاره په ټینګار لاس پورې کړی دی چې له نیکمرغه دلته تراوسه پورې کله هم خبره دتشدد او زورزیاتي ترپولې پورې نه ده رسیدلې. په داسې یوه هیواد کې لکه زموږ چې دبیلابیلو کلتورونــو، عقایــدو اوخلکوهیــواددی یوځه خورا څرګنداودپاملرنې وړدي چې هغه زموږ دشته والي لامل شوی هغه په خپل هیواد کې دیوه اوبل په وړاندې زموږ زغم اودرناوی دی. اوداهغه ډالیۍ وه چې ګانــدي دهغولپاره راپورته اودخلکوپرمخ کې پرمیدان باندې ودرید.

دګاندي زړه هغه مهال په خپلوهڅوکې مات شوچې کله مسلم لیګ دمحمدعلي جناح په مشرۍ په ډاګه کړه چې دوی تیارنه دي چې له هندسره په یوه هیوادکې واوسیږي ،دوی غوارې چې دیوه ځانګړي مسلمان دولت په جوړولو باندې لاس پورې کړي.

هغه څوک چې ګاندي یې وواژه هغه په خپله دیوې هندي افراطي ډلې غــړی و، هغــه فکرکوکرچې ګاندي په خپله دویش اوبلتانه دغه معامله په لوی لاس سره وکړه. په څه شي چې په دغه برخه کې دوی پوه نه وو هغه داوو چې دوی ګاندي نه پیژاند ګانــدی په هراړخیزه توګه ځان دهندي میراث اوهندویزم دوارث په توګه دټولو په مــخ کــې درولی و هغه به ویل چې دوی باید له هرچا سره دروغې جوړې داصل له مخې چــال چلند وکړي ، دده افکارو اوکړو وړو په تمامه مانا دده دخپل کلتــور اوخپــل مــذهب ترسیوري لاندې خپله وړتیا څرګندوله ، هغه پــه دې نظــرو چــې زمــوږ پرشــاوخوا راچاپیره ځمکه باید له جنګ اوډارڅخه خالي اوپه امن وي.خــدایان اودهغووړتیــاوي ددې لامل شوې چې هندیې په داسې دریځ کې درولې چــې دتــاریخ پــه اوږدوکــې آریایان ،مغل اوډیرنورنیواکګر ددغې وچې په شته والي باندې برلاسي شوي دي. چې داځانګړنه یې زموږ له فیجي سره څومره ورته والی لري؟ موږ پــه هراړخیــزه توګــه دپارتیزاني مبارزې پرضد مبارزه کوو، قومي هویت له مذهبي توپیرونو سره سره دلته

(c) ketabton.com: The Digital Library

په کټ مټ ډول ترسترګوکيږي . همداده چې له دغه وروستي چلند سره دټولنې دجوړښت په کارکې پرته له توپيره ګام اخستل کيږي.

زموږپه هيواد کې ددواړو مذهبوپلويان مسلمان اوعيسويان جدي هڅه کوي چې ديوه اوبل عقيدو ته درناوی وکړي،همداده چې موږ په دغه برخه کې له دوی سره هيڅ ډول ستونزه نه لرو.اوکه چيرې داسې څه وي نومانا به يې داوي چې دوی هم غواړي دبيلوالي اوځانګړيتوب په لورحرکت وکړي.

دګاندي جې ژوند دچوپړاودسپلين ژوند و، په جنوبي افريقې کې دده دهڅوله پيل څخه بيا دژوند ترورو ستې پولې پورې هغه له عادي خلکو سره نژدې پاتې شو دادده له پياوړوځانګړنو څخه وه اوداهغه څه وو چې دې يې له هغه چال چلندونوڅخه چې انګريزي ، مغلي اودهندي راجګانو په خپلوواکمنيوکې درلود لوړاوه .

دګاندي دژوند له لويو ځانګړنوڅخه داهم وه چې دده ژوندپه خپل ذات کې يوپيغام و،که هغه نن ژوندی وای ،ښايي په دغه غونډه کې به له موږسره نه و، ځکه هغه به ويلی وای چې موږ بايد دهغه څه لپاره ځان خوارکړو چې دی دهغه لپاره را اوچت شوي و. هغه څه چې موږ هغه په څه شان عملي کولای شول ،دهغه پيغام په رښتنې توګه ډيرمهم دی ،دومره چې موږ هغه يوازې ديوې ورځې (داکتوبر د دويمې نيټې) په تنګ چاپيريال کې نه شوايسارولای ، موږ دې ته اړتيا لرو چې هغه بايد دورځنی ژوند په اوږدو کې خپل مل اولارښود ومنو.

▫
دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي له انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

▫
ليکوال دفيجي دټاپوګانو دولس مشر پخوانی مرستيال اودايې هغه وينا ده چې په جنوبي فاسفيک پوهنتون کې يې دمهاتما ګاندي دزيږيدو دکاليزې په مراسموکې کړې وه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۹)

میخایل . جي . نوجیم

دامریکا ،
دعامه حقونو پرغورځنګ باندې د ګاندي اغیز

« مسیح دروح اودهغې دالهام په آرباندې لاس پورې کړ خو ګاندي یې په ترڅ کې دعمل تګلاره رامنځ ته کړه »

دغه خبره زیاتره وختونه دامریکا دعامه حقونو دمبارزې داتل ډاکتر مارټین لوتر کینګ (جونیر) له خواتکراریده . دګاندي دعملي کړنلارې اغیز دامریکایې عامه حقونو په غورځنګ باندې نیغه اغیزه وکړه ، دالاندې مقاله په امریکا کې دبشري حقونو دغورځنګ پر مبارزه باندې دګاندي اغیزه راپه ګوته کوي .

دملت پلار اودهنددخپلواکی دغورځنګ مشر غوښتل په خپل هیواد کې انګریزي واک پای ته ورسوي ، ددغه چار په خاطرې دنه زورزیاتي دمقاومت غورځنګ رامنځ ته کړ اوهغه یې د (ساتیاګری) په نامه یادکړ . چې مانا یې دده په وینا: « هغه ځواکمني چې په رښتیااورښتیاینې سره پیاوړې وي » ده.

دګاندي ددې اصل تخنیک په عمومي توګه پر درې (آر) ، په درې (اس) اودرې (تې) باندې ولاړدی ، له دریو آرونو څخه یې مطلب ریزستانس یامقاومت ،ریفورم یا سم سمکی او ریډمپشن یاخپلواکي اوخلاصون دي . او له دریو ایسونو څخه یې موخه سمپلستې یاساده ګی ، سلف سفرینګ یا زغم ، اوسرویس یا چوپړدی . اوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریو تې ګانو څخه یې موخه ، تروت یا رښتیا ، ټالرنس یـا زغـم ، او ټرسـت شـیف باوریا صداقت دی .
په عمومي توګه دغه نه زورزیاتی په خپل وار د سولې اوبدلون داسې نښه ده چـې دپوره رښتیاینې او صداقت په ترڅ کې دځاني زغم وسیله هم ورته ویل کیدای شي .
په دغه ترڅ کې ټولې هغه هڅې دیادونې اوپاملرنې وړ دي چې دمینې او درناوي پـه زور سره دخپل مخالف په زړه اوفکرکې رامنځ ته کیږي او هغه پرځان راماتوي .
ګاندي ،هغه څوک چې په ژوره توګه د امریکا یې نیګروګانو دپلوي په توګه پیژنـدل شوی ، هغـه دخپلوهلوځلـو اومبـارزې پـه شـپو ورځـوکې دامریکـا دتورپوسـتو دسترسکالر اولاربنود اودتوروپرګنود ملي ټولنې(ناسپ) دایدیتر ، د ډبلیو ،ایی . بی . دو بویز په نامه یوپیغام هم اسـتولی دی . همداسـې دوبـویزهم د ۱۹۲۹ کـال پـه فبروری کې ګاندي ته یولیک را واستاوه ، په لیک کې یې له هغه څخه هیلـه کـړې چې هغه باید له دوی سره ددوی په هلوځلوکې مرستندوی شي . هغه لیکلي وو چې :
" توکم او رنګ او س یوه نړیواله ستونزه شوې ، موږ دلته ستا مرستې ته اړیو" کله چې ګاندي دهماغه کال په مې کې کوم څه په خپل لیک کې ددوبویز له پاره ولیکـل هغه یې د (ناساپ) په خپرونه کې چاپ کړل چې په هغه کې راغلي دي :
« راځئ ووایو چې دا دوولس ملیونه نیګرو ولسونه باید په دې ونه شرمیږي چې دوی دمریانولمسیان دي ، که ووایو چې موږ مریان یو په دې کې هـیڅ ډول نـه درنـاوی نشته ،ځکه نه درناوی په دغه ټکي کې دی چې دمریانو خاوندان وو... راځئ چې په دې باوري شو چې راتلونکې له هغوی سره ده ، چې رښتیاني ، مینه ناک او سپیڅلي وي ، ځکه چې مینه هغه ډالې ده چې دهغې ترشا رښتیا ده اوداهغه لاره چاره ده چې سرې دکمینۍ او تواضع پرپوله باندې دروي »
خوله دې سره سره هم دتورپوستود شخړې پـه اړه دګانـدي ډول مقاومـت خبـره دامریکایی نیګروو له خوا د ۱۹۲۴ کال په سمپوزیم کې رامنځ ته او بیا په پراخـه توګه رد شوه . خو د دوبویز دهغه لیک له مخې چې په ۱۹۲۹ کال کې کښلـی ووپـه ډاګه داټکی راغلی چې ایده اومفکوره لاتراوسه هم نه ده مړه ، هماغـه وه چـې پـه

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۹۳۰ کال کې کله ګاندي دمهاتما په توګه راوپېژندل شو ، په دغه وخت کې ډېر لږ شمېر امریکایي نیګروګانو دهندپرلور هڅه راوکړه څو دلته هغه لومړی لاس زده کړې دګاندي دتخنیک په اړه ترلاسه اوزده کړي چې وکولای شي هغه په متحده ایالاتو کې په عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي .
یوځل ګاندي په ۱۹۳۵ کال کې خپل میلمانه هغه مهال له حیرانتیا سره مخامخ کړل چې له دوی څخه یې هیله وکړه څو ده ته ده دخوښې سندره ووایی . (تاسې هلته وی کله چې دوی زما بادار .....)په زړه پورې خوداده چې کله کینګ په ۱۹۵۹ کال کې دهنددکتنې او لیدنې په موخه دلته راغی پرهغه مهال ده دهندیانو هغې مینې ته اشاره وکړه چې دنیګرو له سندروسره یې درلوده) . کله چې دوی دغه سندره پای ته ورسوله ګاندی یوه وړاندوینه وکړه : « دبیلګې په توګه ، کیدای شي دا رښتیاوي ، چې دغه نیګرو باید د نه زورزیاتی پیغام نړی ته ور رسوي »
سره له دې چې کینګ پرهغه مهال شپږکلن و،خو ویې کولای شول چې دګاندي وړاندوینه نږدې دوې لسیزې وروسته دیوه تاریخي حقیقت په توګه دخپل عمل لاره کړي .
په ۱۹۴۰ موکلونو کې پرهغه مهال چې کینګ لاهم په کوچني عمرو ، (اسافلیف رندولف) یوسوله ییز لاریون دواشنګتن په ښارکې ترسره کړ چې پر فرانکلن روز ولت باندې فشاراچوي څو د هیوادجنګي صنایع سره راټولې او په خپل لاس کې ونیسي. رندلف هغه څوک چې د ورورولۍ دهڅو مشراو په عین حال کې دکارګرانو یو ښه اوپیژندل شوی سازمان ورکوونکی و، هغه په دې باوري وچې دګاندي دمقاومت تګلاره کیدای شي په متحده ایالاتو کې وکارول شي .
په ۱۹۴۷ کال کې هغه یوبل غورځنګ چې متحده ایالات سره یوموټی کړي رامنځ ته کړ. پوځ ، نه یوازې دی تر ګواښ اوځپنې لاندې ونیو بلکه په زرګونه دکالیجونیګرو زده کوونکي یې هم وځپل " رندولف ته یې د(امریکایی ګاندي) نوم اوویاړ ورکړ، چې بیا کینګ هم کټ مټ ویاړ دځان کړ، هغه ډېرې ویناوې وکړې او په هغوکې یې په هند کې دګاندي په کړنوباندې رڼاواچاوله او دغه ټکي یې په ګوته کړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې نیګروګان باید دخپلې مبارزې تاکتیکونه دګاندي دهغوپه شان کړي او هم بایدد عامه نه همکارۍ اود هغه دولسی سرکښۍ تګلاره په امریکا کې وڅاري .

د رندولف ارمان لاریون بالاخره په ۱۹۶۳ کال کې په واشنګټن کې دپراخوډلـو لـه خوا ترسره شو چې دهغه په ترڅ کې کینګ خپله نامتو وینا (زه یوخوب لـرم) هـم وکړه . دغه لاریون وکولای شول چې په خپله غیرکې دیوه ملیـون څلورمـه برخـه خلک سره راغونډ کړي . چې یوه دریمه برخه یې سپینان وو ، دوی دتوکمي توپیرله غورځنګ سره خپل غږ یوکړی و اوپه دغه سوله ییز ه مظاهره کې یې برخه اخیستې وه . دغه مظاهره پردغه مهال دیوې پراخې مظاهرې او دعـدم تشـدد د یـوه پـراخ غورځنګ نوم یې دامریکا په تاریخ کې دځان لپاره وګاټه اویاهم داخه دحیرانـې وړ خبره نه ده ،چې په دغه غونډه کې کینګ راندولف دامریکایی نیګروګانو د مشر په توګه یاد اوومانه .

دواشنګټن لاریون به کله هم نه وای ترسره شوی که چیرې دهغه دسازمان ورکولـو په ترځ کې (بیارد روستین) خپل دیادونې وړ سازمان ورکونکي تاکتیکونـه اولارې چارې نه وای کارولې . دایوبل نیګرو نومیالی و چې هند ته راغې اودګاندي لـه لیوالـو پیروانو څخه شو. روستین دعامه حقونو له اتلانو اود ملګرو دټولنې له نومیالیو څخـه و. داهغه هماغه څوک و چې د دویمې نړیوالې جګړې په ترځ کې یـې لـه عسـکرې دندې څخه سروغړاوه او په همدغه ګناه زندان ته واچول شو. دمونټ ګـومیري بـس پریکړون پرمهال دی دکینـګ دنـه زوروزیـاتي دتګـلارې چـې دژونـد تګـلاره وه تراغیزلاندې راغی . دبیلګې په توګه کله چې هغه دا واوریدل چـې کینـګ ترخپـل بالښت لاندې ټوپک له ځان سره ساتي ، هغه ټوله شپه هلته پاتې شو اوله هغه سـره یې ټوله شپه ددې لپاره استدلال کاوه چې که عدم تشدد خپله لاره کـوو نوښـه بـه داوي چې هغه دهغې په رښتینې مانا سره وڅارو اوپه رښتیانی توګه باید له هغې لارې دخپل مقاومت دپیاوړتیاپه لورګامونه پورته کړو. په پای کې کینګ اودهغه سـاتونکو وسله له ځانه لرې کړه همداوه چې روستین او دهغه ملګر ي ګلین سیملی کینګ په دې باوري کړ چې دوی باید دګاندي دنه زورزیاتي تګلاره خپله تګلاره کړي اوهغـه باید له شکه پرته دخپل ژوند دفلسفې په توګه ومني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

روستین دعامه اومذهبې سازمانو دسمبالولوپه برخه کې دځانګړې استعداد او مهارت لرونکی و ، چې ډیرمهم اوځرګند یې دپخولاینې فیلوشف (اف . او .آر) اود نـژادې برابرۍ کانګرس (سی .او . آر .ایی) وو چې (اف . او. آر) یې مسیحي آزادپالې ډله وه چې په ۱۹۱۴ کال کې یې په انګلند کې بنسټ ایښودل شوی واود عـدم تشـدد لـه ټولنیزو بدلونونوېي ننګه کوله . او (سی .او . آر. ایی) بیا پـه ۱۹۴۲ کـال کـې پـه متحده ایالاتوکې د(جمزپارمر) له خوا چې هغه په خپله د(اف . او. آر) نیګرو دډلې غړی ورامنځ ته شو. پارمر ځان ددې لپاره ځانګړې کړی و چـې دی بایـد دګانـدي تګلاره د توکمي توپیرپه ترخ کې تر جنوبی امریکې پورې ورسـوي . دده اونـورو پـه دغه خبره باندې دزړه له کومي باور راغی چې د (سی . او . آر . ایی) غـړي پـه ژوره توګه دګاندي دشاګرد چې کرشنالال شری دهاراني وتراغیزلاندې دي ، هغه ځـوک چې دکتاب نوم یې (له زورزیاتی پرته جګـړه) و او د (سـی . او. آر. ایـی) (نیمـه رسمي انجیل) و.

ای . جی . موستې نامتو امریکا یي سوله خوښونکي له هند او ان مهاتما ګاندي سره په ۱۹۳۱ کال کې ولیـدل . موسـتی هغـه ځـوک وچـې د(اف .آر. او) لـه لیوالـو او سرسپارلو غړو څخه و ،کله چې له هنده راستون شو، په کالیجونواوپوهنتونوکې یې دیوشمیرلکچرونو په ورکولو باندې لاس پورې کړ . په ۱۹۴۷ کال دنیګـرو دهلوځلـو دغه ځوان پلوي ددې لپاره لیوال شو چې دمسحیت عقیده د ژور ټولنیزعمـل لـه بهیرسره غوټه کړي . له موستې سره دهغه کتنه دموستی دلکچرونوپه کمـپس کـې وشوه .

لاسون هغه ځوک وچې دګاندي د تګلارو سخت لیوال اومدافع و ، هغه لـه (اف .او .آر) سره یوځای شو ، او هم یې دخپل مرام دعملی کولو په موخه د ۱۹۵۰مو کالونو په ترخ کې ترجیل پورې هم ورسید ،دې له دغې آزموینې وروسته هغه ځـوک شـو چې دکوریا په جګړه کې یې له برخې اخیستنې څخه سرغړاوی وکړ. لاسون دیـوه میتودیک استازي په توګه هند ته د تبلیغی او دګاندي دساتیاګرۍ د یوه شاګرد په توګه سفروکړ. همدغه هند و چې ده هلته مارتین لوتر کینګ ، هغه ځوک چې هغه د نه زورزیاتي مقاومت له امله نامتو شو وپیژاند. لاسون پـه زیاتـه انـدازه د کینـګ د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اغیزپه ترڅ کې دهغه له ډېرو ځانګړنو څخه ا غیزمن اوبرخمن شو. کله چې په ۱۹۵۵ کال کې هغه متحده ایالاتو ته راستون شو، له کینګ سره په ګډه له هغو ځواکونو سره یوځای شو چې جنوب ته راشي او دلته د نه زور زیاتي تګلاره اودهغې ارزښتونو ته کاروکړي . ځکه چې په دغه برخه کې یوازې یوځو تنه ددغه کار له پاره وړاومجرب وو لکه لاسون .

په پای کې لاسو ن وکولای شول چې په سراسرجنوب په تیره بیا د تنسیسي په ایالت کې دنه زورزیاتي یوپیاوړې غورځنګ رامنځ ته کړي . هغه په دې وتوانیده چې دګاندي دتګلارې دهنګامې دلاپیاوړتیا لپاره په سلګونه زده کونکي په خپله خوښه دخپلو تودو وینا ووپه ترڅ کې وروزي :

« مینه هغه ځواک ده چې پرهغې باندې خدای سړی له خپل ځان اوسړی له سړي سره تړي ، رښتینې مینه ځان په خپله لوړتیا ته رسوي ،هلته چې ان د دښمنې په زړه کې هم په مینتوب او ښښنې باندې اوړي . هغه کولای شي چې له بدی سره غاړه غړی اومقابله شي اوکولای شي چې دومره ځواکمني هم په ځان کې ولري چې ان هغه بدي هم پرځان پسې راوکاږي . ټول چې کله په مینه باندې ټینګارکوو ... باید تشدد اوځورونه پرځان ومنو ځکه چې هغه په خپله له ځواب ورکولو پرته په هیڅ شماره شي »

کله چې په ۱۹۵۰ کال کینګ پنسلوانیا په چسترکې (دیوانیتی ات کروزر تکنالوژیکل سیمیناری) په باره کې دخپلې بچلر ډګری لپاره په زده کړو بوخت و په همدغه مهال ده موستې د موستې په بل کالیج کې ولیده چې پروینااوو باندې بوخت و. کینګ دموستې لکچر په لیوالتیا سره واورید خو زیات اغیز یې پرې ونه کړ. ان چې له موستې سره په استدلالونوکې هم ښکیل شو. په کروز ر کې یې دزده کړو پرمهال په خورا جدي توګه دګاندي ساتیاګره ترلاس لاندې ونیوله اوهغه یې ولوسته . دکینګ دهمدغو سرګرمیو شپې ورځې وې چې پردغه مهال له هندڅخه دهند په سفرتللی یوه بل نیګرو، ډاکتر (موردیسیا جانسون) ،چې وروسته د هاورد پوهنتون هغه چې له تاریخي پلوه دتورانو کالیج دی او په واشنګتن ډی سی کې پروت دی مشرو ، هم راستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارتین لوتر کینګ اومهاتما

دګاندي دنه زورزياتي له امله پرکينګ باندې دجانسون د ويناوو نيغه اغيزه ددې لامل شوه چې په بيړني توګه دهغو کتابونو په لټه کې شو، هغه چې دګاندي په باره کې ليکل شوي اوهلته موندل کيدای شول . ده په دغه اړه يودپاملرنې وړ کتاب له جورج داويز څخه چې په کروز کې دده خورا نژدې استادو ترلاسه کړ . کينګ د داويز ددغه اوپرګاندي باندې دنورو کتابونو له لوستلو وروسته په جدي توګه په دې باوري شوچې که مينه اوخواخوږي دنه زورزياتي مقاومت له غورځنګ سره مل اوعمليِ بڼه ومومي په دغه ترڅ کې به دمبارزې پايله له شکه پرته پياوړې ، اغيزمنه اوپه زړه پورې وي .

کينګ کيدای شي په دې هم دګاندي د درسونو تراغيزلاندې وي چې ده ګاندي اوخپل ژوند ترمنځ يولړ ګډې ځانګړني له ځان سره درلودې ، دوی هغه څوک وو چې درنګ ضد مبارزه يې دتوپيرپالو متعصبينو په وړاندې پرمخ بيوه ، دواړو ان په ولسي کچه دسپينود ستم اوزور زياتي تجربې له ځانه سره درلودې (دلته زه هغه ټکی ته اشاره کوم چې مهاتماګاندي په جنوبي افريقا کې يوازې په دغه ګناه چې ده ځانته په

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړۍ درجه کې ځای نیولی و له اورګاډي څخه راواچول شو. خو کینګ پرهغه مهال چې جورجیاته اوترځان یې لویه پرده ډوله تکه راتاوکړې وه له همداسې یوې پیښې سره دسپینوله خوا مخامخ شو) ، دواړو دځانګړي تشدد (هغه چې ددوی ژوند یې په خپله ادعاکوي) خورا سخت زغمونه له ځانو سره درلودل او په پای کې دواړه هغه خوک وو چې دخپل ایمان اوعقیدې په زور یې ځانونه دنورو دچوپړ اوخدمت پراخ بهیرته ور واچول .
هغه په خپل لومړني کتاب (دآزادۍ په لور ګامونه) کې خپل تش په نامه (دنه زورزیاتي په لور سفر) په اړه کرونولوژیکه څیړنه کې یولړداسې اشارې وړاندې کړې چې دهغو په ترځ کې یې دګاندي په لوړو ستاینو باندې لاس پورې کړ
« ګاندي دتاريخ په اوږدو کې لومړنی خوک و چې دمسیح مینه او اخلاق یې په خورا جالبه اوځانګړې لیواتیا سره د انفرادیت اواغیزمنې تولنیزې ځواکمنې پرپولو باندې په پراخه کچه زموږ په وړاندې کیښودل » .
کله چې ګاندي په دې تینګار کوي چې له خپل دښمن سره مینه ولره ، دغه تکی په خپل ذات کې د کینګ له مسیحي ایدیالونو سر ه په کټ مټ ډول سر لګوي . ګاندي له دښمن سره دمینې عملي لاره کینګ ته ور وښوده ،کینګ په دغه ترڅ کې ترهرڅه دمخه   دګاندي دټولنیزې جوړونې هڅونکې مینه دځان کـړه اوهغـه یـې دخپلـې تګلارې په توګه و منله . هغه ،دغه تکي ته ځیرو چې دګاندي ایدیا دبدۍ اوشیطاني هڅو په وړاندې کوم غیرفعال نه زورزیاتی مقاومت نه دی ، بلکه هغه پـه دې بـاوري وچې دا په خپله دشیطاني بدۍ او هڅو په وړاندې یو فعال اوهڅاند مقاومت دی ، چې له پراخې ملي او ټولنیزې لیواتیا سره ملتیاکوي ، داګاندي   دی چې دتیري پرځای په هرڅه کې دلومړیتوب حق زغم اوتحمل ته ورکوي . " لکـه څنګـه چـې زه دګانـدي دفلسفې په ژوروکې ډوب یم ، زما ..زیاته اندیښنه په دې کې ده چې دمینې ځواک مخ په ځوړیدوشو او ما دلومړي ځل لپاره دادرک کړه چې دمینې مسیحي دوکتورین او نظريې په نیغه توګه د ګاندي دنه زور زیاتي د تګلارې تراصولو لاندې دزورزیـاتي ځپلولپاره دآزادۍ په لاره کې ترټولوښه او درنه وسله ده "

(c) ketabton.com: The Digital Library

کینگ په هندکې دګاندي دتګلارو دبریو تراغیزلاندې راغی او دګاندي درښتیاینې اصول او تګلاره چې پرمینه ،رښتیاینه او ځاني قرباني بانـدې ولاړه وه دځـان لپـاره ومونده . کینګ دعدالت اوانصاف غوښتنې لپاره داسې دوکتورین وموندل ، چـې نـه یوازې له مسیحی باورسره یوشان وو بلکې په امریکا کې یـې دسیاسـي قانونیـت اوروا حقونو له آرونو سره هم یورنګي درلوده . په لومړي ګام کې دکینګ لیوالتیا پـه تمامه مانا یوه نګه اکادیمیکه لیواتیا وه. دی په دې باوري نه و چې دګاندي دمقاومت طرحه به داسې یوه طرحه وي چې هغه به د امریکا په کچه هم دپراخو پرګنو لپاره په درد دوا شي .

برسیره پردې هغه فکرکاوه چې دګاندي میتود اوتګـلاره کیـدای شـي یـوازې پـه انفرادي برخه کې اغیزمنه وي ، ځکه نو دوی په دغه برخه کې په دوه لارې کې وو چې آیاداتګلاره به امریکایی نیګروګانو اودهغوی پراخې پرګنې چې دخپلـواکۍاوبرابرۍ لپاره یې متې رابډوهلې په هغه شان چې ددوی هیله ده لارښونه وکړای شي . پردې ټولو برسیره ، هغه دا دلیل هم وایه چې ګاندي دنه زورزیاتي غورځنګ په داسې یوه ټولنه کې لارښونه کاوه چې دهغې ټولنې ډیرکی په خپله هندوان او په مقابل کې یې یو کوچنې لږکی چې هغه انګریز ي سپینان وو په مخ کې درلود ، خو امریکایی نیګرو ګان بیا په خپله دامریکایي شمیرنې په سلوکې له لسو تر دوولسو پورې دي چې په یوه خورا واړه لږکي کې راځي . برسیره پردې کینګ داهم احساسوله چې له ګاندي سره دهغه دمقاومت په ترڅ کـې دهغـه خبـره نـه یـوازې پـه هنـدکې انګریـزي واکمنانواوریده بلکې له هغه سره له هند څخه دباندنیوخلکو اوپه خپله دانګریـزې ولس اولویو مخکښو کسانو خواخوږي او ملتیاهم وه . کینګ پرهمدغه ټکـي بانـدې باورنه درلود ، هغه شک درلود اوداېې ویـل چـې دغـه تګـلاره بـه پـه امریکـاکې دزورزیاتي په مقابل په تیره بیا په جنوب په هغه ځای کې چې تور یوازې دیوې ښځې دنوکرپه توګه دهغې لاس ته ګوري کار ورکړي اوکه نه ؟ په هـرډول دکینـګ هغـو تجربو چې دالاباما په مونت ګومیری او هند ته دسفرپه ترڅ کې یې دځان کړې ددې لامل شوې چې دده نظریه یې په دایمي توګه د ګاندي دعدم تشدد دتګلارې په لور ورواړوله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونټ ګوميري اوهندوستان
اود کينګ بدلون

په ۱۹۵۴ کال کې کله چې کينګ خپله دوکتورا په تکنالوژي کې له بوستون پوهنتون څخه ترلاسه کړه ، له هغې سره سم يې د مونټ ګوميري ،هغه ځای چې ديوې لنډې مودې لپاره دکورنی جګړې په شپو ورځو کې د کانفدرسی پلازمينه و، پــه ديکســتر اويونيو بپټست چرچ کې دهيد پوستر په توګه دنده پيل کړه . دلته خورا زيات توران اوسيدل چې هغوی تړلودسپينوله خوا د ښکيلاک او زورزياتي سختې اوظالمانه شپې ورځې زغملي . دمونټ ګوميری دبسونو خبره په دغه اړه ديوې عينی پيښې په توګه ديادونې وړده ، چې هلته دا منل شوې وه چې تو ران بايد دبس دمخې پرڅوکيوباندې کيننې ، دبس وروستې برخه ددوی لپاره وه ، خوکه چيرې به سپين په بس کې ولاړ و تور حق نه درلود چې دهغه ددريدو په حال کې بايد هغه پرڅوکی باندې ناست پــاتې شي . دبسونو چلونکي چې ټول سپين وو ، له توروڅخه غوښتنه کوله چې دبس کرايه بايد دمخنی دروازې په پيل کې چلونکي ته وسپاري ، اوبيا ددوروســتی دروازې لــه لارې بس ته ورننوزي . کله کله خو به داسې هم کيدل چې بس چلونکو به کرايه ترې واخيسته ، هغو به چې ترڅو وروستی دروازې ته رسيدل دوی به حرکت وکړ اوهغوی به يې په ډنــګ ډوال بانــدې پريښــودل . دمونټګــوميري تورپوســتو پــه ورځ کــې ځوځوځلې دلته دسپين پوستوله خوادغه شان زورزياتي په خورا بد شان سره چې هغه ته سړی انساني چلند نه شي ويلای دمونټ ګوميرې دتوپيرپالو ســپينوواکمنو له خوا په خپله تړوله ناولتيا سره زغامه .

خوکله چې په ۱۹۵۴ کال کې يوه آرامه خو پرتمينه ميرمن چې(روزه پارک) نوميده په دغه ګناه چې سپينو ته يې دخپلې څوکی له پريښودلو څخه انکار وکړ بندي شوه . په دغه وخت کې په مونټ ګوميری کې دتورپوستو شميرپه عمومي توګــه زيــات و، نيګرو ټولنې دخپلو وزيرانو او خپلوکليساوو له لارې دتــول ښــار پــه کچــه پراخــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پريکړون له بسونو سره وکړ . دوی پرهمدغه مهال مارتين لوتر کينگ دخپلې نـوې جوړکړې ټولنې دمشراولارښود په توگه وټاکــه ، اوپرهمدغــه مهــال دی پــه مونــټ گوميری کې نوې کس و چې دلته يې له يوې سياسي او نورو ډلواو گروپونو سره هــم اړيکې نه درلودل . دمونټ گوميری دبسونو پريکړون دکينگ لــومړنې تجربــه او پــه دغه ترڅ کې لومړنی هڅه وه چې دده دملي اونړيوال کرکترپه جوړولو کې يې مرسته وکړه اوپه متحده ايالاتو کې يې ديوه مورالي مشرپه توگه راوپېژاوه .

په پيل کې پر مونټ گوميري باندې دگاندي اغيز خورا لږ و، دبسونو پريکړون دگاندي ډول مقاومت پر تگلاره باندې نه جوړشوی واو نه هم لارښونه ، سره له دې چې کينگ گاندي ته درناوی درلود ، هغه خپل يوه ملگري ته داتکی په گوته کړ چې دی څنگه کولای شي دگاندی تگلاره اواصول په دغه ترڅ کې وکاروي . خوله هغه وروسته چې يوه سپين مونټ گوميری ايدورټايز ته يې يوليک وليکه او په هغه کــې يــې دبســونو پريکړون په هند کې دگاندي له کړو وړو سره پرتله کړ ، همدغه ټکی و چې دمونــټ گوميری پرغورځنگ باندې دگاندي داغيزخبره ورڅ پــه ورڅ پراخيــده او زياتيــده. لکه څنگه چې کينگ ويلي ، چې دگانــدي نــوم او دهغــه دعــدم تشــدد مقــاومتي غورځنگ په مونټ گوميری کې هلته چې ددغه ځای خلکو دغه نوم تردغه دمه گرد سره نه واوريدلی په پراخه کچه نامتوشو ، دومره چې په هرځای کــې هغــه « دهنــد دتورپوستوکوچنی روحانی » له زيات درناوي سره پيژندل شوی و. ان چې مطبوعاتو هم دمونټ گوميری داعتراض په تــرڅ کــې ، پــه هنــدکې دانگريزانــودواکمنې لــه زورزياتې سره دگاندي پريکړنونه او لاريونونه په الاباما کې دســپينو دزورزيــاتې د جوړښت له کړو وړو سره پرتله کول .

پرهغه مهال چې پريکړون لا روان و کينگ « دژورتيا پــه تــل کــې » دگانــدي داصولو اوتاکتيکونو په ژورتياکې ډوب او دهغوتراغيزلاندې راغلی و. دگاندي داصولو دوړانديزونو په پام کې نيولو سره کينگ په دې باوري و چې ، څه چې ده په مونــټ گوميري کې ترسره کړل هغه « دبدی او شيطاني هڅې په وړاندې دمينې هڅونکې مقابله وه» .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه یوې غونډې ته هغه کیسې ټولې وکړې چې څنګه ګاندي وکولای شـول دنـه زورزیاتي مقاومت له لارې انګریز ي امپراتوري په هند کې دپای پـر ټکـي بانـدې ودروي . هغه په دغه اړه داهم په ګوته کړه چې :

« زه ګاندي ته دمسیح پرلاره ورغلم » څکه نو ده په دغه برخه کې د مسیحیت پـه پیاوړتیاکې دخپل غورځنګ له لارې ونډه واخیسته »

کینګ وویل چې مونټ ګومیري « له ماسره دامرسته وکړه چې زما هغوپوښتنوته یې روښانه ځوابونه راکړل چې ما دعدم تشدد په برخه کې په کتابونوکې لوستې وې »

په رښتیا هم کینګ هغه فکري بهیرته ور واوښت ، هغه ته چې دی دهغه په وړاندې دیوه ګاندین په شان نه وزیږیدلی . کله چې ګاندی په (سـرمون ان ده مونـټ) کـې دمسیح ښکلا ولیده ، هغه یې دیوه هندي اصل او باور په توګه ومنله ، خـو کینـګ چې بیاکومه ښکلا په ساتیاګره کې ولیده دهغې له مخې یې پـه خپلـو امریکـایي پلویانو او اوریدونکو باندې ټینګار وکړ چې دوی باید ګاندي ته له مسیح اودهغه لـه نظر یاتو سره په موازې دریځ کې وګوري . کینګ ان ګاندي ته دا ویاړهم ورپه برخـه کړ چې له ده څخه وروسته یې دبشري حقونودنوي سازمان لـه پـاره هـم د ده نـوم وکاراوه . دبشری حقونو لپاره دګاندي ټولنه کینګ ګاندي ته دهغه درناوي له مخـې پرانیسته چې ده دبشري حقونوپرغورځنګ باندې خپله درنه اغیزه ښندلې وه .

دمونټ ګومیري دبسونو له بريالي پریکړون څخه وروسته (سره لـه دې چـې دیـوه وژونکي یرغل په ترڅ کې سخت ټپي هم شو) کینګ له خپلـې میرمنـې (کوریتـا سکاټ کینګ)اوخپل نژدې ملګری پروفیسـور (لـورنس ریـدیک) سـره یوځـای دهندوستان سفروکړ . هندته دکینګ سفر يولوی وياړ او تجربه وه چې دی یې د (په نه زورزیاتي سره داوښتوپه لور په لوړتیا) کړ، دده له لویو هیلوڅخـه وه چـې بایـد هندوستان وګوري ، خو دده مهال ویش ده ته اجازه ورنه کړه چې دی بایـد د ۱۹۵۹ کال ترفبروري اومارچ پورې هلته پاتې شي .هندته دهغه د رارسیدو پرمهال دهند له لومړي وزیر جواهرلال نهرو سره دکتنې په ترڅ کې کینګ وویل چې :

« نورو هیوادو ته کیدای شي زه دیوه سیلاني په توګه سفروکړ م خو هند ته زه لکـه دیوه زیارت کونکي په توګه راغلم » . هند ته دکینګ سفر یوه روحانی اومعنـو ي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا هځونه وه داسې چې دهغه په ترخ کې دی دګاندي پرایدیالونو باندې نورهم باوري او سمبال شو. هغه دټول هند په اوږدو کې دګاندیوالو هڅو له فعالینواوهڅونکو سره وکتل ،کینګ په انفرادی توګه دزیاتو شیانو له لیدو اوهڅونو وروسته ، په دغه برخه کې ډیرځه هغه مهال وویل چې کله دی بیرته متحده ایالاتوته ستون شو. هغه دغه ټکی په ګوته کړ چې ځنګه هندیانو اوانګریزانو له یوه اوبل سره په برابری کې چال چلندکاوه ، او دیوه بل په وړاندې یې دهغو ی کړنې په یوځه بیل ډول سره په ګوته کړې ، او دایې ځرګنده کړه چې داډول اړیکي په خپله دهغې وینې پایله ده چې ګاندي دهغې له مخې د مخالفانو په وړاندې دعدم تشدداوخواخوږی له اصولو سره سمه کاروله . کینګ همدارنګه ددغه کار درناوی کاوه چې ځنګه ددغه هیواد (مشرانو خپل مورالي ځواک اووړتیا دخپل قانون ترشا کارولی دي) هغه همداسې دې ته هیله من اوخوشاله و چې :

(له لومړي وزیرځخه تر کلیوال پورې ټول دکښتنې پاټکي په وړاندې له کرکې سره جوړنه دي) .اودهغې پرضد خبرې کوي . دی په خپله ددې کتونکی اوشاهد و چې نهرو په خپله د کوزنې پاټکی په وړاندې پرهغه مهال چې دملي خپلواکۍ دنظریې دپرمختیا او پیاوړتیا په اړه یې خبرې کولې دهغوی په وړاندې دکرکې او نه درناوي تګلاره په کلکه غندله . کله چې کینګ امریکا ته راستون شو، ده دمتحده ایالاتو پرمشرانو ایزنهاور او جانسن باندې غږ وکړ چې باید دامریکا دکوزنې او ځپل شوي پاټکي لپاره چې د رنګ او توکم په ګناه ځورول شوي اووروسته پاتې کړل شوي دي یوځه وکړي ، ده پردغه مهال هغه هڅې چې دهند حکومت په دغه برخه کې ترلاس لاندې نیولې وی ، دیوې بیلګې په توګه د متحده ایالاتومقاماتو ته چې باید هغوی هم کټ مټ هڅې دامریکایې ځپل شوي پاټکي په وړاندې په عملي توګه ترلاس لاندې ونیسي ورپه ګوته کړې .

په رښتیانی توګه دا هند و ، نه یوازې مهاتما ګاندي چې کینګ یې دیوې بیلګې په توګه په څه ډول دیوې ځپل شوې ټولنې لپاره په خپله کارخانه کې جوړاو وروزه . کینګ هند ته دخپل سفرپه ترخ کې پردې نورهم باورمن شو چې عدم تشدد دخپلې رښتیاینې له مخې یوازنې وسله ده چې ځپل شوې پرګنې یې په ټوله نړی کې دخپلو

(c) ketabton.com: The Digital Library

غوښتنو دترسره کیدو لپاره کارولای شي . کینګ په دغه سفرسره د (امریکـایی ګاندي) لقب دځان کړ ، داخورا په زړه پورې خبره ده چې کینګ په خپلـه دامریکـا دتاریخ په اوږدو کې دیوه ستر لاربنود په توګه دا ومنله چې مهنداس ګاندي :
« له هرپلوه او په هره کچه دنړۍ دتاریخ په پاڼوکې یوله هغو کسانو څخه دی چې دنیم درجن لویو کسانو په شمارکې راتلای شي ». په دې باید باوري یو چې دکینګ عمل دبشري حقونو په باره کې هغه څه دی چې دګاندي پرتخنیکونو باندې ولاړدی . پریکړونونه ، لاریونونه ،ورځ شپه لیکنې (شب نامې او روزنامې) ان عامه روژې نیونې داټول هغه لاسوندونه اونښې دي چې په امریکاکې یې دبشري حقونو پرغورځنـګ باندې دګاندي دتګلارې اغیزبللی شو.
خودکینګ په هڅونکو پریکړوکې یوه چې هغه تریوه حده ناسپړلې او ناروښانه پاتې وه هغه په زندان او جیل ورننوتل و و، چې دنه زورزیاتي له خورا مهمو ډولو څخه ګڼل کیده . کینګ هم لکه د ګاندي په شان زیات ددې لپاره لیوال نه و چې بایـد زنـداني شي . ده ته ځرګنده وه چې په جنوب کې د زندان په سلولونو کې نیګروګان څه شی ځنګه زغمي .کینګ به خپلو پلویانو ته ویل چې باید زندان ته ولاړشي خوهلته باید هغه څه ترسره شي لکه چې ګاندي ترسره کړل :په هیله منې هوا اولیواتیا کې ، هغه له دوی سره استدلال کاوه ، چې دوی باید داومني چې په زندان کې خپله ټوله مـوده باید په یوه ځای کې تیره نه کړي ، بلکه : « هغه باید دشرم زندان د آزادۍ دجنت او انساني پرتم په لور واړوي » همدارنګه کینګ هم زندان تـه راغـی او هغـه یـې دآزادۍ تجربه ځای وباله . دا زندان و چې ګاندي د
(هنری دیوید توریو)لیکنه چې د عامه سرکښۍ په اړه وه ولوسـته او ده تـه یـې داتوان ورکړ چې دخپل مرام په لور نورهم په بري سره خپل سفراو ګامونه اوچت کړي . اوداهم جیل و چې کینګ هلته (د برمینګهم له جیل څخـه لیـک) هغـه چـې د بشري حقونو دغورځنګ لپاره خورا مهم لاربنود ولیکه . دهغه په ترڅ کـې چـې ده دهغه لپاره په غیرقانوني توګه کاغذ وموند او پرهغه باندې یې دخپل زنـدان شـپې ورځې تیرې کړې . په دغه لیک هم دګاندي په هنګامه یانې ، رښـتیا، انصـاف، ځـان تیریدنه او نه زورزیاتي باندې ټینګارشوی دی . دبیلګې په توګه کینګ پـه روښـانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه له ګاندي څخه دمننديوي په ترځ کې وليکل : « زه په ټينګار سره داخبره کوم او وايم چې عدم تشدد داغواړي چې مور باید دهغه په اړه داسې رښتياني وو لکه څنګه چې دهغه پای زمور هيله اوغوښتنه ده » .

خوداپوازې دګاندي تاکتيکونه اوتګلارې نه وې ، هغو چې په کينګ کې يې يولړداسې ځانګړنې را وپارولې چې هغوکينګ ته دبشري حقونو دغوښتنې اوغورځنګ په ترځ کې دمشرۍ لاره برابره کړه . بلکې خبره تړوله دهغو په عملي کيدو وه ، ځکه چې هغه اوس په عملي توګه دکينګ په ويناوو اوليکنو کې په پرله پسې توګه عملي کيدې . هغه تل داخبره دګاندي له خولې په هرځای کې تکراروله چې که دوينو سيندونه هم دتورانو دخپلواکۍ په وړاندې وبهيږ ي باید چې خپلې وينې يې وي نه داچې دخپلو دښمنانو هغه دې تويې کړي .

تردې هم لامهمه داچې دهمداسې طرحو په رڼاکې ، دګاندي دمينې منطق زيات خواخوږي اوپلويان وموندل ،په دې چې کينګ دهغو په رڼاکې دامريکا له پاره خپل خوبونه ليدل . داسې چې دهغو په رڼاکې يې باېدامريکاداسې جوړه کړي چې هغه دده دمينې وړ تړولنه وي . داسې يوه تړولنه چې کينګ هغه دخپلې نامتو وينا په ترځ کې (زه يوخوب لرم) په ډاګه کړه . خلک باید له شکه پرته (دکرکتر په ننيوځانګړنو باندې قضاوت وکړي نه داچې دهغه په رنګ او پوستکې باندې ځان بوخت وساتي) .

پرکينګ باندې دګاندي داغيز يوه بله بيلګه دويتنام دجګړې په اړه دهغه مخالفت وچې دهغه په پايله کې يې دولس مشر جانسون اونورونيکرومشرانو ملاتړ له لاسه ورکړ . ځکه هغوی ورته ويل چې دجګړې په اړه خوله پټه ونيسي خو کينګ داخبره نه منله او خپله خبره يې کوله ، دده له خورا مهمو ويناوو څخه يوه هغه وه چې په هغې کې يې وويل : (انصاف نه ماتيدونکی خيزدي ، ناانصافي په هرځای کې دانصاف له پاره خطره ده) .

کينګ همدارنګه د کاوړديک په اړه هم دګاندي دنظريې پر پله باندې ولاړ دهغه څه په باره کې چې ګاندي به ويل که چيرې څوک دکاوړديک او تشدد ترمنځ دځاني دفاع په موخه ټاکنه کوي ښه به داوي چې تشدد وټاکي ، په ۱۹۶۵ کال کې کينګ ديوې مرکې په ترځ کې دګاندي نظر ومانه ځکه يې وويل : « کله چې زه دتشدد په

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړه خبرې کوم هلته يوه بدې شته چې هغه ترتشدد او زورزياتي هم سپيره اوناوړه ده چې هغه ډار دی ». دکينګ او ګاندي دواړو لپاره دهڅوني اوتشويق تګلاره دتشدد تر ردولو زياته مهمه اودپاملرنې وړوه .
اوپه پای کې ، کينګ له ګاندي سره خپله يوه پياوړې اودحيرانتياوړکړنه شريکه کړه چې هغه دپياوړو سمبولونوپه عمل کې په سپيڅلې توګه عملي کول وو. دواړو په خورا وړتيا سره دناوړې بې انصافۍ په وړاندې چې ددوی دواړوخلکو زغمله په يوفکراونظرسره ودريدل . دواړو د خورانواوبيوزلانولپاره متې رانغښتې اودهغو په استازيتوب يې هرې خوا ته نه سترې کيدونکې منډې تررې ترسره کړې اودواړو دژوند کولو هغه ډول لکه چې خورانو دځان لپاره درلود وټاکه . ګاندي په کليوالی جونګړه او کينګ دشيکاګو په چوپړيوکې استوګنه کوله . دوی سفرهم لکه دعامو اوخواروخلکو په شان کاوه . ګاندي داورګاډي په دريمه درجه خونه اوپه پلې توګه سفرکاوه همدارنګه کينګ دبس او ياهم دکچرې په واسطه له يوه ځايه بل ته ته . دوی لکه عامووګړو غوندې کالي اغوستل ، ګاندي ساده خامتا. اوکينګ بياخپل سګنچردهقاني سرترپايه خورې جامې اغوستې . دوی به لکه دعادي خلکو په شان کارکاوه، ګاندي به په توده هوا کې په خپل خرخې باندې لګيا و اوهغه به يې خرخاوه اوکينګ به په تودو لوونوکې له مهاجرو فارمې کارګرو سره لوونه کول . دواړه په دې توانيدلي وو چې له خپلې سياسي کلتوري زيرمې څخه خورا درانه او پياوړې سمبولونه راوټاکې .
دګاندي دمالګې لاريون دبيلګې په توګه دهم غاړی اوهم آهنګی په ترخ کې هندياتوته دولسونو له پاره په ټول هيواد کې يودپاملرنې اودرناوي وړآر و. همداسې کينګ په خپل وار سره په دې وتوانيده چې د مسحيت او امريکايي مشروطيت آرونه هغه چې دواړه سپين اوتور ورته ليوال او ترې اغيزمن وو په خورا مهارت سره وکاروي . کينګ ته داوياړ ورپه برخه شو چې دبشري حقونو په لاره کې يې دنه زورزياتي د درنې وسيلې په برکت کانګرس دې ته رامات کړ چې دبشري حقونو قانون دپه ۱۹۶۴ اودرايې ورکولو حق دې په ۱۹۶۵ کې پاس اوومني . په دواړو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برخوکي موږ ته دګاندي هغه اغيزپه څرګنده په ډاګه کيږي چې دهغه دلــوړ فکــراو معنوي ځواک ونډه يي په ټولنيز اوسياسي مقاومت کې بللای شو.

خوکله اوپه کوم ځای کې موږ دکينګ تګلارې له ګاندي څخــه بيلــې بلــلای شــو ؟ ترهرڅه دمخه دغه يوټکې بايد ووايو اوهغه داچې کينګ کله هم دګاندي کار بن کاپي نه و، دبيلګې پــه توګــه کينــګ او دون ګــارد دبشــري حقونودغورځنــګ زيــاترو مشرانودپاملرنې او اړتيا وړ څه ونه موندل . سره له دې چې هغه کولای شول چې پــه لوړه کچه واوسيږي . کينګ په عادي کورکې واوسيد، دعادي موټرسپرلي يې وکــړه اوپه عمومي توګه يې ځان دلوړې له منګولو څخه په يوه خوا نه کړ.

کينګ سره له دې چې دګاندي تاکتيکونه يې عملي کړل ، خو په ډيرو برخــوکې لــه هغه څخه بيل و، ګاندي ددې لپاره چې په هندکې دانګريزانو واکمنې ته دپای ټکــی کيږدي ، هغه دنه همکارۍ اوولسي سرکښۍ تګلاره وکاروله ،ده خپلــو پيروانــو تــه داخبره کوله چې دوی بايد له انګريز سرکارسره له هرډول همکارۍ څخه ډه ډه وکړي ځکه چې هغه انګريزديوه شيطاني ځواک په توګه منلی و. خوکينګ بــرعکس دغــه تګلاره په دغه شان چې واکمن سستم دې دپای پرټکي باندې ودروي ترلاس لاندې ونه نيوه . په دغه برخه کې هغه دسم ســمکې اوځــانګړو دموکراتيکــو ژمنواونظريــو وړتيااوګټورتيا په پام کې ونيوه . کينګ يو ..... امريکايی هيوادپال و ، داسې چــې پــه امريکايي ځانګړتيايي باور درلود اوپه دې هيله و چې متحده ايالات بايد دنوروهيوادو لپاره بيلګه ييزځای لارښودځای ولري . لکه څنګه چې هغه په خپله هم په امريکاکې دمشروطه واکمنۍ له ليوالواوميندو والو څخه و. دده نه زورزياتی له همدې امله يــوازې ددغې هيلې له پاره و چې توړانو ته بايد په خپل هيواد کې دامريکايی دموکراسۍ پــه زړه کې دخپل خوب عملي تعبيروروښيي اوحقونه يي بايدپه هغې کــې ديــوه پــوره استوګني په توګه خوندي وی .

اوپه پای کې دخلکودويښتيا په وړاندې دواک کولو په ترڅ کې هم کينګ لــه ګانــدي سره توپيرونه درلودل . کله چې ګاندي کليوالو ته دا درسونه ورکول او په دغه ټکــي يې ټينګارکاوه چې دوی بايد پرځان باندې بسياشي ،خو کينګ په دغه برخه کې پــه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه ټکي باندې ټينګار کاوه چې دا دفيدرال حکومت دنده ده چې دامريکايې بيوزلو تورو اوسيدونکو لپاره زده کړې ، کورونه اودندې ومومي .

آياګاندي له ننني متحده ايالاتوسره څه تړاو لرلای شي ؟

کينګ ويلي چې دګاندي انقلاب په هندکې دهيلې او مينې پربنسټ و، هغه وايي چې په امريکا کې دعامه حقونوغورځنګ هم په کټ مټ آرباندې ټينګارکوي :« د دوديزو انقلابونوځخه ديوه مثبت بدلون په توده کې دواک داوښتون پــه تــرخ کــې مــوږهم دهيلې آر په پام کې نيولی دی » . کينګ غوښتل چې دغه هيله دګاندي په تړلنه کې دبشري حقونو داعادې آر دبسياينې داصل پربنسټ پر يوه ولسي غورځنــګ بانــدې بدل کړي .

په هرډول دغه غورځنګ نن هم پــه متحــده ايــالاتوکې دګانــدي دهيلــې اومينــې دوکتورين پرمخ بيايی اودکينګ په وژنه باندې چې په (ميمپيس تينســي) کــې د(لورين موتيل) په برنده کې په ١٩٦٨ کال کې عملي شوه له پښو را ونه لويد.

نن سبادبشري حقونو افريقايي ــ امريکــايی فعــالان لکــه ريو.جيســی جکســن او ريو.الشارپتون ، دګاندې دهيلې اومينې دآرونودعملي کيدو پــه تــرخ کــې غــواړي دافريقايانو او امريکايانولپاره دهيلې زيری شي ،دوی سره له دې چې دخطرونو پــه کړليچونو کې ځان ګوري او په دغه برخه کې دنه زورزياتي په رڼاکې ګامونــه پورتــه کوي . ان چې کله ده دولس مشرۍ لپاره په ١٩٨٠ يمه کې ورمنده کړې پرهغه مهال يې په خپلو اوريدنکوباندې غږ وکړ چې : (هيله ژوندۍ وساتۍ) .

برسيره پردې نورهم زيات اسناد شته چې دهغو له مخې سړی دمهاتما ګاندي اړيکي له متحده ايالاتوسره په څرګنده په ګوته کولای شي ، په ٢٠٠٢ کال کې ټايم مجلــې ګاندي (دپيړۍ سړی وباله) دټايم بل وړونکی البرت انشتاين ګاندي تــه ځــانګړې ارادت اودرناوی درلود هغه په دې باور وچې ګاندی دخپل عصراوزماني يوه څرګنــده ځلا و. په ١٩٨٦ کې جن شارپ دامريکا دنه زورزياتی نامتو اوپيژندل شوي سکالر له هارورد سره تړلې دالبرت انشتاين دنه زورزياتي پروګرام پرانيست هغــه چــې اوس دالبرت انشتاين دانستيتوت په نامه سره چې دنه زورزياتي په برخه کــې دڅيړنــواو تحقيقاتو کارپرمخ بيايی . متحده ايالات هم دګاندي په نامه دبيلابيلو جوړښتونولکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دګاندي مرکزونو ، دګاندي کتابتونونو، دګاندي یادګارونو ،دګاندي کنفرانسونو او دګاندي خپرونوچې داتول د ګاندي دمینې ، رښتیاینې اونه زورزیاتي نظریې څرګندوي میلمه دي . چې دلته یوازې دیوځو دنومونواو کړنو په اړه خبرې کوو.دګاندي دیادون ټولنه دبیلګې په توګه په ۱۹۵۹ کال کې جوړه اوپه ۱۹۷۶کال پرانستل شوه ، دګاندي مرکز بیا له واشنګتن ډي سي څخه یوڅه دباندې دی په دغه اړه کارکوي ددغه مرکز دویب پاڼې له مخې

(Gandhimc.org)

ښکاري چې ددغه مرکز هڅه اوددې دادي چې باید دګاندي دفلسفې ، نظریې ، ژوند خدمتونواو درسونواوهمدارنګه دهندي کلتوراو کلتورې میراثونودپیژندنې په برخه کې هلې ځلې وکړي .

په ۲۰۰۰ کال کې مورهاوس کالج ،د کینګ ګاندي دبیاپخولاینې مرکزپرانیست هغه چې دنده یې دکینګ هیله وه .همدارنګه په اتلانتا اوجورجیاکې دکینګ مرکز دکینګیانواوګاندیانو دنه زورزیاتي اوعدم تشدد تاریخي یادګاردی .په نیویارک ستې کې د ای. جې . موستې انستیتوت دګاندي دوله نه زورزیاتي او پخولاینې اصولو ته وده او پراختیاورکوي . برسیره پردې دلته دګاندي کنفرانسونه هم شته چې هغوی هم کارپوهان اوهم عملي کارکوونکي په دغه ترخ کې سره راټولوي څوله یوه اوبل سره دنظر یاتو د راکړې ورکړې لپاره ناستې ولاړې ترسره کړي ، دوی په اوسنې عصرکې په نړیواله کچه داتومي ناتار او ترهه ګرۍ دجګړې په اړه دګاندي دنظریو په رڼاکې دلارو چارو په کاراندې اخته دي .په یوه همداسې کنفرانس کې چې په ممپیس تینسې کې د ۲۰۰۷ کال په اکتوبرکې جوړشو ، تر ۷۵۰ زیاتو سکالرانو،عملي برخه والواو زده کونکو ګډون کړی و چې هغوی دکینګیانواوګاندیانودنه زورزیاتي په دغو سیمینارونو اوورکشاپونه کې برخه واخیسته .

دګاندې په یاد دنمانځنې یوه غونډه دامریکا دعامه فضا دځانګې له خوا جوړه شوه ، دغې غونډې پرموړ باندې غړ وکړ چې دګاندي ایدیوته باید کاروشي ، په هوستون اوتکزاس کې دګاندي کتابتون په جنوبي تکزاس کې دګاندي دمیراثونو او نظریودخوریدو اوساتلو سپارښتنه کوي . هرکال په اکتوبرکې دګاندي کتابتون

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښارپه کچه د (یوزر شمې دسولې لپاره) ټولون دمهاتما ګاندي دزیړیدودکالیزې په ویاړ جوړوي . دهوستون ښاروال بیل وایت څوک چې دګاندي دنه زورزیاتی دتګلارې په ترڅ کې یوپیاوړې وکیل اودمتحده ایالاتو دکانګرس غړی هم دی هرکال په دغه غونډه کې چې دزرګونو ګډون کونکو په ګډون سره جوړیږي برخه اخلي .

اوپه پای کې ددغه اصل داهمیت په پام کې نیولو سره په متحده ایالاتوکې سړی کولای شي یواوږد لست ددغه پراخ غورځنګ په اړه چې دګاندي او کینګ دنه زورزیاتی نظریاتواوتاکتیکونو دپراختیا په ترڅ کې په شعوري او غیرشعوري دپاملرنې وړ دی په ګوته کولای شي . ددغو نښو ترټولو مهمه اودپاملرنې وړ یوه ډیره نوې چې د ۲۰۰۷ کال په سپتمبرکې رامنځ ته شوه داده چې دهغې له مخې په لسګونو زروامریکایانو د لویزیانا په (تینې ټاون جنه) کې لاریون و چې د افریقایي ـــــ امریکایي ښوونځې له شپږو زده کونکوسره د توپیرپالوغیرعادلانه چال چلند له امله ترسره شو. په ښونځې کې یوشمیرتورو له سپینوسره دجګړې په ترڅ کې شکمن سپین له ښونځې څخه وایستل خو په څنګ کې یې په کټ مټ جرم کې شپږتنه توران د سرې وژنې په نامه ترمحاکمه لاندې ونیول . غونډې یالاریون دتش په نامه (جیناسکس) په وراندې رامنځ ته شو، داسې چې دتورو اوسپینواو دبشري حقونو دلارویانو لکه ، ریو جاکسون او شارپتون لپاره په ځانګړې توګه دکینګ اوګاندي دنظریاتو ترسیوري لاندې دپاملرنې وړو. لاریون په عمومي توګه دعدم تشدد له اصولو سره سم ترسره شو،دوی په عمومي توګه داغوښتنه درلوده چې سمه ییز وکیل باید دافریقایي - امریکایي زده کونکوپردوسیه باندې بیاکتنه وکړي اودهغودجرم دسزا کچه باید راټیټه کړي .

سره له دې چې یوشمیرغورځنګونه لکه (جینه سکس) ګاندي پلوي نه وو خودوی چې کومه چاره اوکړنه ترسره کړه په هغه کې دګاندي دتګلارې اونه زورزیاتي روح په تمامه مانا په پام کې نیول شوې وه . دوی دنه زورزیاتي تګلاره ترهغو وخاړله ترڅوېې توپیرپالې بې انصافي پرهغه باندې سمه کړه.

دګاندي اوکینګ میراث کیدای شي په امریکایي بدن کې د بډوګی په شان خپله دنده دتوپیرپالې روحیې ،سیاست اونورو ټولنیزوستونزودپاکوالي او تصفیی او زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوينې دنګه والي اوپاکوالي په برخه کې په پرله پسې توګه ترسره کړي . سره له دې چې زموږ يوشميرزيات په دغه اړه ځانونه ناګار اوناخبره اچوي . په داسې حـال کـې چې زموږژوند پرته له هغو ناشونې دی .

دغه مقاله په ۲۰۰۸ کال د (هندليد) له مجلې څخه چې دهند دباندنيوچارو وزارت له خوا خپريږي لـه انګريزي ژبې پر پښتوژباړل شويده .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم څپرکی

دګاندي مرغلرې

« سړی په رښتیاهم خپلوخلکو ته دخدمت له کچې سره دلوړتیا اواوچتیا وړکیږي ».

مهاتما ګاندي

« نه زغم په خپله دتشددیوډول اوچلن دی چې درښتیا اودموکراتیک معنویت په وړاندې خنډکیږي »

مهاتما ګاندي

« ساتیاګره یعنې دنابرابرۍ په وړاندې جګړه ده داسې چې یوڅوک په خپله خوښه ځان دهغې زغم ته ور وسپاري ».

مهاتما ګاندي

« کمزوری کله هم بښونکی نه وي بلکه بښنه تل دپیاوړي ځانګړنه ده ».

مهاتما ګاندي

« که همکاري یودنده ده ، ما دنه همکارۍ دنده هم تر سره کړې کیداى شي په ځانګړو شرایطوداهم ددندې یوډول وي »

مهاتما ګاندي

« که موږددې ترمنځ توپیروکړای شوچې موږ څه کوو اویاد څه کولو توان لرو،په دې توګه کیدای شي چې دنړۍ ستونزې په یوه خوا اوحل شي » .

مهاتما ګاندي

« په یوڅه باندې باور اودهغه بیا نه ایله کول رښتیاینه نه ده».

مهاتما ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

« په میړانې سره ربښتیانی زغم ان دتیرو زړونه هم سوځوي او هم یې ویلې کوي »

مهاتما ګاندي

« ترهرڅه لومړنې زغم اوتحمل د فکرزغم اوتحمل دی ».

مهاتما ګاندي

« زه تشدد ردم ځکه کله چې هغه دښو کړوپه وړاندې راڅرګندیږي ،ښه کړه په داسې حال کې موقتي وي،اوشیطانې کړه یې په وړاندې دایمی کیږي ».

مهاتما ګاندي

« مهاتما ګاندي راغی او دهنددملیونو په دروازه کې ودرید،ځان یې له دوی څخه یووباله ، دوی ته یې ددوی په ژبه خبرې وکړې ... څوک چې په تلپاتې توګه دهند دپراخوپرګنو له خوا په درنښت ومنل شو. ربښتیا ربښتیا پاڅوي.

رابیندرانات ټاګور

« زړورتیا، واک ته رسیدل ،اتلولي اوپردې ټولو برسیره ځان تیریدنه هغه وړتیاوې دي چې زموږ لارښوونکي یې باید ولري».

مهاتما ګاندي

« پیاوړتیا له فزیکی وړتیا څخه نه رامنځ ته کیږي، بلکه هغه دپیاوړې ارادې بریاده».

مهاتما ګاندي

« موږ پریږدئ چې په پوره اندازه میړني وواو په تلپاتې توګه مړه شو،خو یوڅوک هم مه پریږدئ چې ددغه تلپاتي په لورګام واخلي ».

مهاتما ګاندي

« دبیان او قلم آزادي دخپلواکۍ بنسټ دی »

مهاتما ګاندي

« که چیرې په دویم کس چې ته یې ګورې دخدایي نښې ونه ګورې ، دهغه په تمه کیدل دوخت خرڅول دی ، راتلونکې ته یې ګورئ ».

مهاتما ګاندي

« خوشالۍ هغه مهال ده چې کله یوڅوک څه فکرکوې ، څه وایي اوڅه په هم غاړې سره ترسره کوې ».

مهاتما ګاندي

« دهرچا خپل مذهب دهغه اودهغه دهستوونکي ترمنځ خبره ده، نه دنورچا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهاتما ګاندي

« که زه دیوه لیوني سړي په ګولۍ باندې ووژل شم ، زه باید په هغه شیبه کې وخاندم . په هغه حال کې به په ماکې هیڅ ډول قهرنه وي، خدای به زما په زړه اوشونډو باندې وی.خوته له ماسره یوه ژمنه وکړه چې : که داسې څه واقع شي چې یوه اوښکه دهم توې نه کړې ».

مهاتما ګاندي

« سوراج (خپلواکي) د وینښواوبیداروخلکو له پاره ده ، نه دخوبولیواو بې پرواو لپاره»

مهاتما ګاندي

« ګاندي په سیاسي تاریخ کې یوبې ساری څوک دی،موږ نیکمرغه یو اوله تقدیرڅخه منندوی یوچې پرموږ یې دغه دعصررڼا ولوروله ،هغه چې دنویونسلونو له پاره به یوه رڼا اوالهام وي »

البرت انشتاین

« هغه به ماته پیاوړتیا راکړي اوماته به لار راوښیي ،ترټولوپیاوړې وسله دزړه اونفس خفي عبادت دی ، ځکه نو دسولې اوآرامۍ شتون تل په خدای کې دی ».

مهاتما ګاندي

« غواړم چې دټولو وچوکلتورونه چې څومره شونې وي زما پرکورباندې خپل سیوري په آزادۍ سره راوغوړوي ،خو زه به کله ځان ته داحق ورنه کړم چې خپله پښه دچا په لورچې زما دمبارزې خنډشي وراوړده کړم» .

مهاتما ګاندي

« که زموږ موخه داوي چې دغې نړۍ ته رښتینې سوله وښیو، که موږ په دې برلاسي شو چې دجګړې پرضد رښتینې جګړه پرمخ بوځو، زموږ له پاره وړده چې له ماشومانودزړه خبرې پیل کړو».

مهاتما ګاندي

« هغه اتلولي چې په تشدد سره ترلاسه شي دهغې پایله ماته اولنډمدتې ده».

مهاتما ګاندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه :

قرآن کریم ، (سیقول ، ۱۵۲ او۱۵۳ ایاتونه))۱(
(۲) انجیل ، (رومن ۱۲. ۱۶. ۲۱)
(۳) نیتیرا کایام نتیا ، دجن مذهب لارښونکی کتاب ، ۲۰۳ مخ
(۴) بنګلا ادب ، (په اردو ژبه)
(۵) حمزه شینواری ، کلیات ، دکابل جا پ ۱۳۸۷ .
(۶) مولانا ، مثنوي معنوي ، تهران چاپ نیکلسو)ن
(۷) اشرف خان هجري ، دیوان دپیښور چاپ ،
(۸) عبدالغفارخان ، زما ژوند اوجدوجهد ، دکابل چا پ ۱۳۵۹
(۹) نیکلسون ، رینولد ، اسلام وتصوف ، ترجمه محمدحسین مدرس نهاوندي ،تهران ۱۳۴۳
(۱۰) سید شاه حسین احمد ، تصوف عهد بعهد ۲۰۰۱ (په اردو ژبه) پتنه بهار،
(۱۱) ضیا الحسن فاروقی ، شهید جستجو داکترذاکرحسین،(پـه اردو ژبـه) ډیلـی ۱۹۸۸.
(۱۲) رحمان بابا دیوان ، دکابل چاپ (۱۳۵۶) .
(۱۳)تاریخ هندوستان (رود کوثر) ، ډیلي ، ۱۹۹۸،
(۱۴)بی آر ننډا ، مهاتماګاندي .(په اردو ژبه) ډیلی ۱۹۸۶.
(۱۵) کیخسرو اسفندیار دبستان مذا هب چاپ تهران ۱۳۶۲

(16) Majumdar ... An Advance History of India.

(17) S.P. Kanal , Quest for trust , New Delhi , 1976 P 738)
(18) Calvin Kytle Gandhi Soldier Of Nonviolence 1982. P 93 U.S.A
(19) Gandhi .M.K An Autobiography introduction P. 11
(20) Mahatma Gandhi, What is Hinduism? 2004 New Delhi
(21) R .Tagore, GITANJALI , 2000 New Delhi
(22) Yogi Philosophy , by Yogi Ramacharaka, Bombay 1977.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Mahatma Gandhi, New Delhi, 1945. (23) Select Works of

(24) Select Works of Jawaharlal Nehru New Delhi , ?

(25) Anwar Sheikh ,THE VEDIC CIVILISATION , U.K 2003 .

(26) Encyclopedia Britannica (23 Volumes) 18 edition

(27) The Bhagavad-Gita New Delhi , 19977

(28) Young India , Ahmadabad Wednesday 11th August 1920.

(29) B.S.Upadhyaya. FEEDERS OF INDIAN CULTURE. New Delhi 1989.

(30) India perspectives (magazine from external ministry of India) Jan - Mar , 2008

(31) Washington post , march 30 , 2008 ,

(32) Hindustan Times , August 15 2010

(c) ketabton.com: The Digital Library

About the Author :

"Professor Abdul Khaliq Rashid was born in 1957 in g Ghazni (Afghanistan). He had his early education in the historical city of Ghazni and left for Kabul for higher education in 1975. He obtained his Master's degree from the University of Kabul in 1979. He has attended international seminars in Uzbekistan, Tajikistan, Turkmenistan, Pakistan and India. Professor Rashid is a prominent figure in the world of Pashto and Dari Studies. Presently he is a Visiting Professor in the Center of Persian and Central Asian Studies in Jawaharlal Nehru University, New Delhi wherein he has developed the Pashto Programme of study up to Advanced Diploma and B.A levels. He is keen to promote Indo-Afghan relation in academic and cultural spheres. He is deeply interested in Sanskrit studies. He has authored several books and research articles pertaining to Pashto and dari studies. His works include; Criticism in Pashto, Resistance Literature in Pashto, History of Pashto Criticism, and he has translated Megkhdutam and Vikram Urwasiya of Kalidas in to Pashto and Dari. He has penned five collections of short stories and four novels in Pashto. Professor Rashid has been awarded a Ph.D. degree by Jamia Millia Islamia; New Delhi on his outstanding work: 'Iqbal's Contribution to Afghan Studies.' He is indeed a devoted scholar, amicable colleague and a loving teacher."

(c) ketabton.com: The Digital Library

له تارا گاندي (دگاندی لمسۍ) سره د ليکوال عکس

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کور ودانی

د افغانستان ملي تحریک له هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (میرحمزه سامزي) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوال او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

(c) ketabton.com: The Digital Library

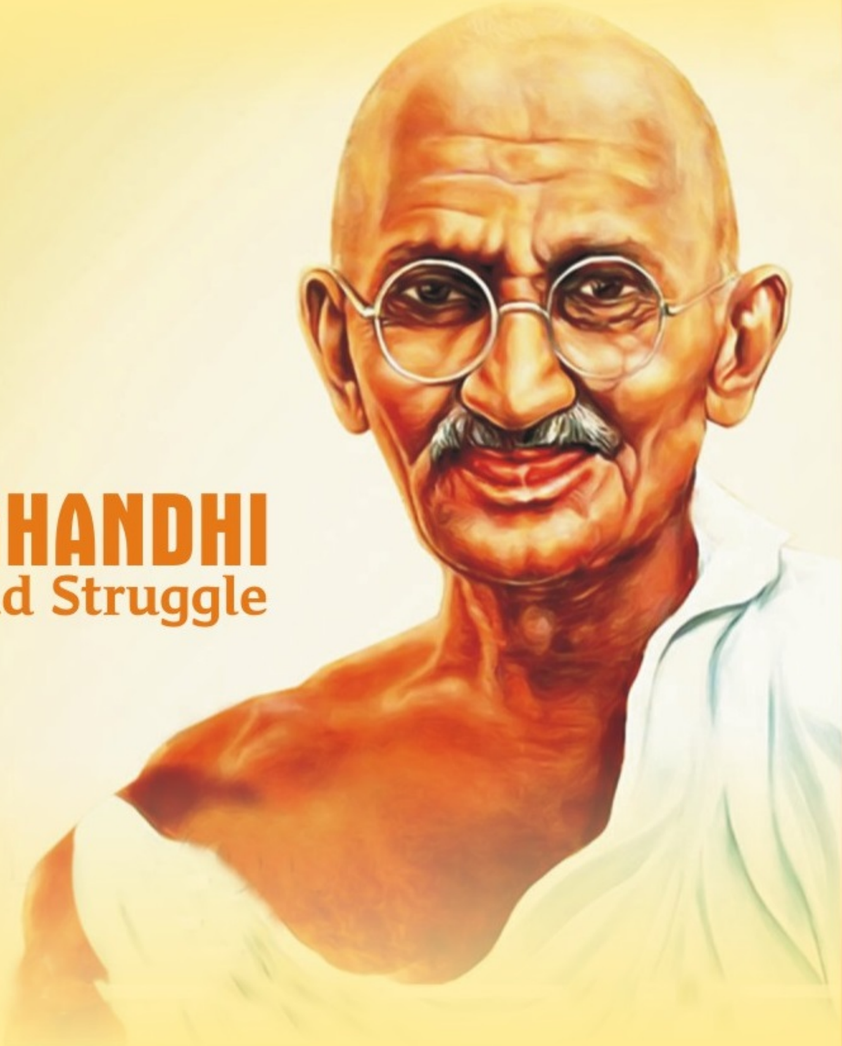

MAHATMA GHANDHI

Life, Thoughts and Struggle

BY:PROF. ABDUL KHALIQ RASHID

د افغانستان ملي تحریک
www.melitahrik.com

د خپرونو لړ: ۱۱۸

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library